

การสื่อความหมายของตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอล

ไทยแลนด์ลีก ปี พ.ศ. 2559 - 2560

SINIFICATION OF VOLLEYBALL THAILAND LEAGUE LOGO 2016 - 2017

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตาม

หลักสูตรนิเทศศาสตรมหาบัณฑิต

วิทยาลัยนิเทศศาสตร์

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรังสิต

ปีการศึกษา 2561

SINIFICATION OF VOLLEYBALL THAILAND LEAGUE LOGO 2016 - 2017

BY

RAKCHAT SANGUANCHOM

**A THESIS SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT
OF THE REQUIREMENTS FOR
THE DEGREE OF MASTER OF COMMUNICATION ARTS
COLLEGE OF COMMUNICATION ARTS**

GRADUATE SCHOOL, RANGSIT UNIVERSITY

ACADEMIC YEAR 2018

วิทยานิพนธ์เรื่อง

การสื่อความหมายของตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอลไทยแลนด์ลีก ปี พ.ศ. 2559 – 2560

โดย

รัชชาติ สงวนชม

ได้รับการพิจารณาให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาโท สาขา ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต

มหาวิทยาลัยรังสิต

ปีการศึกษา 2561

รศ.ดร.ลักษณา คล้ายแก้ว
ประธานกรรมการสอบ

ผศ.ดร.ณัฐชуда วิจิตรจามรี
กรรมการ

รศ.ดร.กฤษณ์ ทองเลิศ
กรรมการและอาจารย์ที่ปรึกษา

บัณฑิตวิทยาลัยรับรองแล้ว

(ผศ.ร.ต.หญิง ดร.วรรณิ์ สุขสาตร)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

27 สิงหาคม 2561

Thesis entitled

SINIFICATION OF VOLLEYBALL THAILAND LEAGUE LOGO 2016 – 2017

by

RAKCHAT SANGUANCHOM

was submitted in partial fulfillment of the requirements
for the degree of Master of Communication Arts

Rangsit University
Academic Year 2018

Assoc.Prof.Lucksana Klaikao, Ph.D.
Examination Committee Chairperson

Asst.Prof.Natchuda Wichitchamaree, Ph.D.
Member

Assoc.Prof.Grit Thonglert, Ph.D.
Member and Advisor

Approved by Graduate School

(Asst.Prof.Plт.Off. Vanee Sooksatra, D.Eng.)

Dean of Graduate School

August 27, 2018

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จได้ด้วยดี โดยได้รับความกรุณาและสนับสนุนจากบุคคลหลายท่าน ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร.กฤษณ์ ทองเลิศ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ซึ่งได้เสียสละเวลาให้คำปรึกษา ข้อเสนอแนะ และให้ความช่วยเหลือรวมทั้งถ่ายทอดวิชาความรู้ที่เป็นประโยชน์ ผู้วิจัยสำนึกในความกรุณาที่อาจารย์ได้มอบให้ ขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.ลัทธินา ค้ายแก้ว ผู้อำนวยการหลักสูตรนิเทศศาสตรมหาบัณฑิต และคณาจารย์ในหลักสูตรฯ ผู้ถ่ายทอดองค์ความรู้ต่างๆ ในการศึกษา การทำวิจัย ตลอดจนคุณธรรมจริยธรรมที่ดั่งงามของนักสื่อสารมวลชน ขอกราบขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณัฐชุตา วิจิตรจามรี ที่ให้ความกรุณาในการเป็นกรรมการสอบและแนะแนวทางในการปฏิบัติเพื่อบรรลุดุติประสงค์ ผู้วิจัยขอขอบคุณผู้ให้สัมภาษณ์ทุกท่าน ที่ล้วนเป็นผู้เกี่ยวข้องในการออกแบบตราสัญลักษณ์ของแต่ละทีมสโมสรวอลเลย์บอล ที่สละเวลาให้ข้อมูลที่มีคุณค่า อันนำไปสู่จุดมุ่งหมายของการวิจัย ขอขอบคุณเพื่อน พี่ น้อง รวมไปถึงเจ้าหน้าที่ทุกท่านในคณะ ที่ให้คำแนะนำที่เปี่ยมไปด้วยไมตรีจิตและสนับสนุนทำให้วิจัยชิ้นนี้สำเร็จ

ท้ายสุดนี้ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณนายสุทิน สงวนชม และ นางนารี สงวนชม บิดา มารดา ผู้มอบชีวิตและเป็นครูคนแรกที่ปลูกฝังความใฝ่รู้และคุณค่าของการเรียนหนังสือ ขอขอบพระคุณคุณครู อาจารย์ ทุกๆท่านที่เคยอบรมสั่งสอนและสั่งสมความรู้มาทุกระดับชั้น โดยเฉพาะท่านคณาจารย์ประจำคณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ที่จุดประกายให้เกิดการใฝ่เรียนรู้ด้านสื่อมวลชน รวมไปถึงการขอบคุณสื่อต่างๆ ทุกประเภทที่เป็นวิทยาทานให้เกิดการเรียนรู้ ท้ายที่สุดนี้ผู้วิจัยหวังว่าการวิจัยชิ้นนี้จะเป็นประโยชน์ในภายภาคหน้า ต่อวงการสื่อมวลชนและวงการศึกษาต่อไป

รักษาติ สงวนชม

ผู้วิจัย

5709268 : สาขาวิชาเอก: นิเทศศาสตร์; นศ.ม.

คำสำคัญ : สัมพันธบท, การสื่อความหมาย, ตราสัญลักษณ์, สโมสรวอลเลย์บอลไทย
แลนด่ลีก

รักชาติ สงวนชม: การสื่อความหมายของตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอลไทยแลนด่ลีก ปี พ.ศ. 2559 – 2560 (SIGNIFICATION OF VOLLEYBALL THAILAND LEAGUE LOGO 2016 – 2017) อาจารย์ที่ปรึกษา: รศ.ดร.กฤษณ์ ทองเลิศ, 180 หน้า.

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ เพื่อให้เข้าใจถึงที่มาในเชิงสัมพันธบทกับงานการสื่อสารและเข้าใจถึงการสื่อความหมายของตราสัญลักษณ์ของทีมสโมสรวอลเลย์บอลอาชีพไทยแลนด่ลีก ปี พ.ศ. 2559 – 2560 โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพประกอบไปด้วยการวิเคราะห์ตัวบทและการสัมภาษณ์บุคคลผู้เกี่ยวข้องในการออกแบบ โดยใช้แนวคิดเรื่องการสัมพันธบท แนวคิดเรื่องแนวทางการศึกษาเชิงสัญลักษณ์วิทยา แนวคิดเรื่องสัมพันธบท แนวคิดและทฤษฎีการออกแบบสัญลักษณ์ และรหัสการ์ตูน เป็นแนวทางในการศึกษาและการวิเคราะห์ข้อมูลตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอลไทยแลนด่ลีก ปี พ.ศ.2559 - 2560 จำนวน 14 ชิ้นงาน จาก 16 ทีม

ผลการวิจัยพบว่า ที่มาของตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอลไทยแลนด่ลีก ปี พ.ศ. 2559 – 2560 ในเชิงสัมพันธบทกับงานการสื่อสาร ได้แก่ 1)ตำนานพื้นบ้าน 2)ตำนานเทพนิยาย 3)วรรณกรรมร่วมสมัย และ 4)เรื่องราวหรือประวัติต่างๆ โดยนำมาขยายความ ตัดทอนและดัดแปลงตัวบทต้นทางถึงตัวบทปลายทาง

การสื่อความหมายของตราสัญลักษณ์ของทีมสโมสรวอลเลย์บอลอาชีพไทยแลนด่ลีก ปี พ.ศ. 2559 – 2560 ถูกสื่อออกมาด้วยองค์ประกอบดังนี้ 1)สัญลักษณ์ภาพ เพื่อ ก.สะท้อนอัตลักษณ์ของทีมด้านความแข็งแกร่ง ข.สื่อความเป็นสิริมงคล ค.สื่อความหมายที่เฉพาะเจาะจงเกี่ยวกับทีมหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง 2)การสื่อความหมายผ่านองค์ประกอบเรื่องสี เพื่อ ก. ความเกี่ยวข้องกับองค์กร ข.สะท้อนสีธรรมชาติของวัตถุจริง ค.สื่อความหมายเชิงนามธรรม และ 3)การสื่อความหมายผ่านองค์ประกอบลายเส้น ก. เส้นโค้ง สื่อถึง การเคลื่อนที่ การพลิ้วไหว ข.วงกลม สื่อถึง การเป็นวัฏจักร การไม่มีจุดสิ้นสุด ค.เส้นหยัก หมายถึงความน่ากลัว ความแหลมคม และ ง.เส้นตรง หมายถึงความมั่นคง ทนทาน

5709268 : COMMUNICATION ARTS; M. COM. ARTS

**KEYWORDS : INTERTEXTUALITY, SIGNIFICATION, LOGO, VOLLEYBALL
THAILAND LEAGUE**

RAKCHAT SANGUANCHOM: SIGNIFICATION OF VOLLEYBALL

THAILAND LEAGUE LOGO 2016 – 2017. THESIS ADVISOR: ASSOC.PROF. GRIT

THONGLERT, Ph.D., 180 p.

The purposes of this research were to analyze the communicative intertextuality and comprehend the signification of Volleyball Thailand League’s Logos in 2016 – 2017 by using the qualitative research methods. The methodology used in this research included methods of textual analysis, interviews of logo’s maker which were consisted of the idea of intertextuality, semiology, cartoon code, symbol and logo. These ideas, were guided to study and analyze the logos of Volleyball Thailand League in 2016 – 2017, 14 logos in 16 teams.

This research found, the origin of making Volleyball Thailand League’s logos in 2016 – 2017 based on intertextuality and signification were consisted of 1) folklore, 2) mythology, 3) contemporary literature, and 4) history, by, broadening, cropping and adapting the original context until the outcome.

The signification of Volleyball Thailand League’s Logos in 2016 – 2017 has been communicated by 1) symbol, for showing strong identity, implying fortunateness, meaning of specific details of the team or relevant departments, 2) signification of colors, for relating to the organization, reflecting a natural color of material, indicating an abstract, 3) signification of lined pattern, curve; showing movement and sway, circle; showing cycle and infinity, wavy line; showing fearfulness and sharpness, and straight line; showing stability and durability.

Student’s Signature ..... Thesis Advisor’s Signature .....

สารบัญ

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ	ก
บทคัดย่อภาษาไทย	ข
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ค
สารบัญ	ง
สารบัญตาราง	ช
สารบัญรูป	ซ
บทที่ 1	
บทนำ	1
1.1 ที่มาและความสำคัญ	1
1.2 ปัญหาคำวิจัย	5
1.3 วัตถุประสงค์การวิจัย	5
1.4 ขอบเขตของการวิจัย	6
1.5 นิยามศัพท์	6
1.6 กรอบแนวคิดการวิจัย	7
บทที่ 2	
แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	8
2.1 แนวทางการศึกษาเชิงสัญลักษณ์	8
2.2 แนวคิดเรื่องสัมพันธ์บท (Intertext)	13
2.3 แนวคิดและทฤษฎีการออกแบบสัญลักษณ์	18
2.4 แนวคิดเกี่ยวกับรหัสของการ์ตูน	24
2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	28
บทที่ 3	
ระเบียบวิธีการวิจัย	32
3.1 แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา	32
3.2 การเก็บรวบรวมข้อมูล	33
3.3 การวิเคราะห์ข้อมูล	34
3.4 การนำเสนอข้อมูล	35

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า	
บทที่ 4	สัมพันธบทและการสื่อความหมายของตราสัญลักษณ์ทีมสโมสร วอลเลย์บอลไทยแลนด์ลีก ปี พ.ศ. 2559 – 2560	36
	4.1 ตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอลนครราชสีมา	36
	4.2 ตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอลเกษตรศาสตร์	44
	4.3 ตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอลศรีสะเกษ	54
	4.4 ตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอลมหาวิทยาลัยรังสิต	62
	4.5 ตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอลบางกอกกล๊าส	70
	4.6 ตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอลสุพรรณ ชลบุรี-อี.เทค	78
	4.7 ตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอลทีริบรอดแบนด์ นครนนท์	86
	4.8 ตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอลขอนแก่นสตาร์ วอลเลย์บอลคลับ	95
	4.9 ตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอลราชบุรี	102
	4.10 ตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอลไคมอนด์ฟู้ด ราชวมงคล ล้านนา พิษณุโลก	110
	4.11 ตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอลเอ็นเค ฟิตเนส สมุทรสาคร	118
	4.12 ตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอลคิง กรุงเทพมหานคร	126
	4.13 ตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอลแอร์ฟอร์ซ วีซี	133
	4.14 ตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอลไทย-เดนมาร์ค หนองเรือ	141
บทที่ 5	บทสรุปและข้อเสนอแนะ	153
	5.1 สรุปผลการวิจัย	154
	5.2 อภิปรายผล	161
	5.3 ข้อเสนอแนะสำหรับนักวิจัยในอนาคต	172
	5.4 ข้อเสนอแนะสำหรับนักวิชาชีพ	173
	5.5 ข้อเสนอแนะสำหรับการออกแบบตราสัญลักษณ์องค์กรกีฬา	173

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บรรณานุกรม	175
ประวัติผู้วิจัย	180

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
2.1	แสดงความหมายของสีที่นิยมนำมาใช้ในการออกแบบตราสัญลักษณ์	23
4.1	สรุปที่มาในเชิงสัมพันธ์กับงานการสื่อสารอื่น	148
4.2	สรุปการสื่อความหมายของตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอล	150

สารบัญรูป

รูปที่	หน้า
2.1 ความสัมพันธ์ระหว่างตัวหมายกับตัวหมายถึงตามแนวคิดของ De Saussure	9
2.2 สัญลักษณ์ของอวัยวะที่เป็นองค์ประกอบหลักในการแสดงอารมณ์	26
2.3 การ์ตูนที่แสดงสีหน้าขึ้นพื้นฐานโดยใช้รหัสของสัญลักษณ์	27
2.4 สัญลักษณ์ประกอบภาพการ์ตูน	27
4.1 ตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอลนครราชสีมา	36
4.2 รูปแสดงตัวอย่างพันธ์แมวสีสวาด	39
4.3 ตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอลเกษตรศาสตร์	44
4.4 รูปแสดงตัวอย่างตำนานพญานาค	47
4.5 รูปตราสัญลักษณ์ประจำมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์	48
4.6 ตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอลศรีสะเกษ	54
4.7 รูปแสดงตัวอย่างดอกคำควน ดอกไม้ประจำจังหวัดศรีสะเกษ	57
4.8 ตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอลมหาวิทยาลัยรังสิต	62
4.9 รูปตัวอย่างสัตว์สัญลักษณ์ประจำมหาวิทยาลัยรังสิต	65
4.10 ตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอลบางกอกกล๊าส	70
4.11 รูปแสดงตัวอย่างสัญลักษณ์โบราณกระต่ายป่า 3 ตัว (The Three Hares)	73
4.12 ตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอลสุพรรณ ชลบุรี-อี.เทค	78
4.13 รูปตัวอย่างโลมาสีชมพู ที่อ่าวขนอม	81
4.14 ตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอลทรูบรอดแบนด์ นครนนท์	86
4.15 รูปแสดงตัวอย่างไก่ฟ้าพญาลอ	88
4.16 ตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอลขอนแก่นสตาร์ วอลเลย์บอลคลับ	95
4.17 รูปแสดงตัวอย่างภาพร่างไดโนเสาร์ ภูเวียงโกซอร์ส สิรินครเน	98
4.18 ตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอลราชบุรี	102
4.19 รูปแสดงตัวอย่าง โองและลวดลายมังกร	105
4.20 ตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอลไคมอนด์ฟู้ด ราชมงคลล้านนา พิษณุโลก	110

สารบัญรูป (ต่อ)

รูปที่		หน้า
4.21	รูปแสดงตัวอย่างผ้าเพกาซัส	113
4.22	ตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอลเอ็นเค ฟิตเนส สมุทรสาคร	118
4.23	รูปแสดงตัวอย่างรูปปั้นไก่ชนที่ศาลสมเด็จพระนเรศวรฯ	121
4.24	ตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอลคิง กรุงเทพมหานคร	126
4.25	รูปแสดงตัวอย่างลายวอลเลย์บอล	129
4.26	ตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอลแอร์ฟอร์ซ วิชี	133
4.27	รูปแสดงตัวอย่างนกอินทรีหัวขาว	136
4.28	ตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอลไทย-เดนมาร์ค หนองเรือ	141
4.29	รูปแสดงตัวอย่างตราสัญลักษณ์ขององค์การส่งเสริมกิจการ โคนมแห่งประเทศไทย	143

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญ

ตราสัญลักษณ์ หรือ แบรินด์โลโก้ (Brand Logo) คือสัญลักษณ์ที่ใช้เป็นตัวแทนของสินค้า บริการ หน่วยงาน สโมสรหรือองค์กร เพื่อสื่อความหมาย บ่งบอกประเภท รูปแบบ รูปพรรณสัณฐานของสิ่งนั้น อาจกล่าวได้ว่าตราสัญลักษณ์เป็นองค์ประกอบอย่างหนึ่งในการโฆษณา ประชาสัมพันธ์ มีความหมายลึกซึ้ง มีมิติในด้านการรับรู้มากกว่าการใช้ถ้อยคำเพียงอย่างเดียว ทำให้มีความน่าสนใจมากยิ่งขึ้น และที่สำคัญเป็นสิ่งที่ช่วยสร้างการรับรู้และการจดจำองค์กรนั้นๆ แก่สาธารณชนทั่วไป ตราสัญลักษณ์ เกิดจากความตั้งใจของมนุษย์ และได้ผ่านกระบวนการทางด้านศิลปะต่างๆ โดยเริ่มตั้งแต่การวางรูปแบบการสื่อความหมาย การออกแบบรูปลักษณ์ การสร้างที่มาที่ไป การใส่รายละเอียด ลายเส้น ตัวอักษร และสี ประกอบกันเป็นตราสัญลักษณ์ ซึ่งส่วนใหญ่ล้วนมีนัยสำคัญในด้านการตลาดและมุ่งผลประโยชน์ในด้านธุรกิจ เพราะเปรียบเสมือนหน้าตาของเจ้าของกิจการและเป็นตัวแทนของสินค้าหรือองค์กรต่างๆแทบทุกองค์กร ที่ต้องการให้กลุ่มเป้าหมายหรือบุคคลทั่วไป รับรู้ว่าตนเองเป็นใคร ทำอะไร มีบทบาทใดในสังคม

อารยะ ศรีกัลยาณบุตร (2541) ได้แบ่งประเภทของตราสัญลักษณ์ ไว้ 3 ประเภท ได้แก่ 1) โลโก้ (Logo) คือตราสัญลักษณ์ที่มีการใช้องค์ประกอบที่เป็นตัวอักษรเพียงอย่างเดียว โดยไม่มีการใช้องค์ประกอบที่เป็นภาพหรือองค์ประกอบทางการออกแบบอื่นร่วม 2) สัญลักษณ์ (Symbol) คือตราสัญลักษณ์ที่มีการใช้องค์ประกอบที่เป็นภาพหรือองค์ประกอบทางการออกแบบอื่นๆ เช่น จุด เส้น โดยไม่มีการใช้องค์ประกอบที่เป็นตัวอักษรมาผสมกับภาพ แต่อาจจะมีการนำเอาตัวอักษรที่เป็นชื่อมาวางประกอบด้านหน้าด้านล่าง หรือด้านข้าง และอาจจะวางแยกออกจากตราสัญลักษณ์ ไม่ได้วางติดกัน และ 3) ตราสัญลักษณ์ผสมผสาน (Combination Mark) คือตราสัญลักษณ์ที่มีการใช้ องค์ประกอบทางการออกแบบร่วมกับองค์ประกอบที่เป็นตัวอักษรมาผสมกัน ทั้งนี้ตราสัญลักษณ์ถือได้ว่าเป็นส่วนหนึ่งที่ใช้เป็นสื่อช่วยให้เกิดความเข้าใจร่วมกัน แม้วามมนุษย์จะมีเผ่าพันธุ์ ภาษา และ

วัฒนธรรมที่แตกต่างกัน การใช้เครื่องหมายและตราสัญลักษณ์ก็สามารถช่วยให้มนุษย์ทุกชาติทุกภาษาเกิดความเข้าใจร่วมกัน (โกสุม สายใจ และบำรุง อิศรกุล, 2540)

ในปัจจุบัน ตราสัญลักษณ์เริ่มมีความสำคัญกับองค์กรธุรกิจและสินค้าเป็นอย่างมาก เพราะตราสัญลักษณ์แต่ละชิ้นนั้นมีผลกระทบต่อองค์กรและธุรกิจในภาวะที่มีการแข่งขันกันสูงในยุคนี้ จะเห็นได้ว่าในชีวิตประจำวันมนุษย์จะต้องเผชิญและพบเห็นตราสัญลักษณ์ต่างๆ มากมายที่เกิดขึ้น เช่น การใช้ผลิตภัณฑ์ยี่ห้อต่างๆ การรับประทานอาหารที่ร้านมีชื่อเสียง การใช้บริการของร้านอาหาร การเดินทางโดยสายการบินต่างๆ หรือการดูหนังฟังเพลงของกลุ่มศิลปิน ซึ่งจะเห็นได้ว่ามีการใช้ตราสัญลักษณ์กันอย่างแพร่หลายไปทั่วทุกวงการ รวมไปถึงวงการกีฬาทั่วโลก ซึ่งการที่ผู้บริโภครับรู้ตราสัญลักษณ์ต่างๆ และเลือกใช้ เลือกเป็นลูกค้าขององค์กรธุรกิจนั้นๆ เพราะเกิดจากการรับรู้คุณค่าตราสินค้านั่นเอง

Auken (2002) ได้ให้ความหมายไว้ว่า คุณค่าตราสินค้า หมายถึง คุณค่าทาง ธุรกิจและความคาดหวังต่างๆ ที่ผู้บริโภคมีต่อองค์กร สินค้า และบริการ รวมถึงประสบการณ์จากการสื่อสารและการรับรู้ที่ผ่านมาจากตราสินค้า นอกจากนี้ Aaker (1991) ได้ให้คำนิยามคุณค่าตราสินค้าไว้ว่าเป็นชุดของสินทรัพย์และหนี้สิน ซึ่งเป็นคุณค่าที่เพิ่มเข้าไปในสินค้านอกจากคุณสมบัติที่แท้จริงของผลิตภัณฑ์หรือบริการ โดยการเชื่อมโยงผ่านทางชื่อและสัญลักษณ์ตราสินค้า

วิลิส ทูริวัชร (2555) บ่อยครั้งที่กิจกรรมด้านกีฬาจะถูกนำมาเกี่ยวพันและเชื่อมกับกิจกรรมทางการตลาด โดยมีตราสัญลักษณ์เป็นเครื่องหมายสำคัญเพื่อใช้เป็นสื่อแทนทีมกีฬานั้นๆ ซึ่งมีนัยเพื่อให้ผู้บริโภครับรู้ถึงความเชื่อมโยงของกีฬาต่อแบรนด์สินค้า ตัวอย่างการแข่งขันฟุตบอลโลก อาชีพระดับโลก จะเห็นได้ว่าตราสัญลักษณ์ของทีมต่างๆจะมีความเป็นเอกลักษณ์ออกมาชัดเจนและเป็นที่รู้จักในวงกว้างแสดงความเป็นตัวตนของทีมนั้นๆ เช่น ทีมสโมสรฟุตบอลลิเวอร์พูล ที่ใช้ตราสัญลักษณ์เป็นรูปหงส์สีแดง ทีมสโมสรฟุตบอลอาร์เซนอลที่ใช้รูปปืนใหญ่ หรือทีมสโมสรฟุตบอลแมนเชสเตอร์ ยูไนเต็ด ที่ใช้รูปสัญลักษณ์ปีศาจสีแดง เป็นต้น นอกจากกีฬาในระดับโลก ในแต่ละประเทศย่อมมีการแข่งขันกีฬาต่างๆ เช่น ในประเทศอังกฤษที่จัดการแข่งขันกีฬาประเพณีที่มีมายาวนานกว่า 175 ปี ได้แก่การแข่งขันพายเรือระหว่างมหาวิทยาลัยออกซ์ฟอร์ดกับมหาวิทยาลัยเคมบริดจ์ซึ่งเป็นมหาวิทยาลัยเก่าแก่ที่สุดของอังกฤษ ส่วนในประเทศสหรัฐอเมริกาที่มีการแข่งขันฟุตบอลระหว่างมหาวิทยาลัยชื่อดังระหว่างมหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ดกับมหาวิทยาลัยเยล ซึ่งจัดมาตั้งแต่ปี ค.ศ.1876 ส่วนในประเทศไทยก็มีการแข่งขันกีฬาฟุตบอลประเพณีที่มีมาอย่างยาวนานระหว่างจุฬาลงกรณ์

มหาวิทยาลัยกับมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ซึ่งกิจกรรมกีฬาของมหาวิทยาลัยชั้นนำเหล่านี้นอกจากจะเป็นกิจกรรมที่สอดคล้องกับการตลาดแล้ว ยังเป็นเครื่องมือประชาสัมพันธ์อันดีของมหาวิทยาลัยที่เข้าสู่สายตาประชาชนให้สามารถจดจำเอกลักษณ์ อัตลักษณ์ของมหาวิทยาลัยได้อย่างทั่วถึง จึงไม่น่าแปลกใจเลยว่าทำไมประชาชนคนไทยจึงสามารถจดจำสีชมพู สีเหลืองแดง หรือสัญลักษณ์ของมหาวิทยาลัยเหล่านี้ได้มากกว่ามหาวิทยาลัยที่ไม่มีกิจกรรมดังกล่าว ซึ่งกิจกรรมที่น่าเสนอเป็นการสร้างให้ผู้บริโภคเกิดประสบการณ์ในการรับรู้แบรนด์ (Brand experience) ได้มากกว่า โดยเกิดการรับรู้ผ่านตราสัญลักษณ์ และสัญลักษณ์อื่นๆที่เกี่ยวข้อง

สำหรับกีฬาในประเทศไทย นอกจากกีฬาฟุตบอลไทยพรีเมียร์ลีกที่เป็นที่นิยมอย่างมากในปัจจุบันแล้ว กีฬาไทยอื่นๆที่คนไทยให้ความสนใจเป็นลำดับต่อมาคือ วอลเลย์บอลและแบดมินตัน โดยเฉพาะทีมวอลเลย์บอลหญิงทีมชาติไทย ที่แต่ละคนจะมีแฟนคลับคอยติดตามทั้งในเฟซบุ๊ก อินสตาแกรมและโซเชียลมีเดีย ถึงขนาดมีการจัดตั้งหรือสร้างแฟนเพจให้กับนักวอลเลย์บอลสาวไทยกันอย่างจริงจัง ส่งผลให้มีกลุ่มผู้ชมรู้จักและสนใจในกีฬาวอลเลย์บอลเพิ่มมากขึ้นจากอดีตอย่างมาก เป็นส่วนที่ทำให้การแข่งขันวอลเลย์บอลในบ้านเราอย่างเช่น การแข่งขันวอลเลย์บอลลีกอาชีพมีกระแสตอบรับที่ดีขึ้นเรื่อยๆ นอกเหนือจากการแข่งขันในนามทีมชาติไทย

ในส่วนของกีฬาวอลเลย์บอล การแข่งขันระดับชาติที่มีเงินลงทุนเข้ามาเกี่ยวข้องได้แก่การแข่งขันวอลเลย์บอลไทยแลนด์ลีก (Volleyball Thailand League) เป็นการแข่งขันวอลเลย์บอลลีกอาชีพระดับสูงสุดของประเทศไทย ที่แข่งในนามสโมสรต่างๆของไทย บริหารงานโดยสมาคมกีฬาวอลเลย์บอลแห่งประเทศไทย ซึ่งเริ่มจัดการแข่งขันครั้งแรกในปี พ.ศ.2548 และจัดการแข่งขันมาอย่างต่อเนื่อง จนกระทั่งในปี พ.ศ. 2559 นี้ นับเป็นครั้งที่ 12 ที่มีกระแสการติดตามของแฟนคลับและผู้ที่ยื่นชอบกีฬาวอลเลย์บอลเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ด้วยปัจจัยหลายอย่างที่ส่งเสริมซึ่งกันและกัน อาทิ เช่น ฐานแฟนคลับของนักวอลเลย์บอลทีมชาติ กองเชียร์ในฐานะตัวแทนจังหวัดที่อยู่ในชื่อทีม สโมสร การส่งเสริมสนับสนุนจากองค์กรต่างๆ และสื่อต่างๆ ทั้งสื่อโฆษณา ประชาสัมพันธ์ การถ่ายทอดการแข่งขันและการสื่อสารในยุคสื่อสังคมออนไลน์ (Social Media) ซึ่งก่อให้เกิดฐานแฟนคลับและกลุ่มกองเชียร์อย่างเป็นรูปธรรม สะท้อนให้เห็นว่ากีฬาวอลเลย์บอลกำลังพัฒนาในมิติด้านความมีชื่อเสียง ไม่ต่างจากกีฬาฟุตบอลที่เป็นกีฬายอดนิยมของคนทั่วโลก และสิ่งหนึ่งที่สมาคมกีฬาวอลเลย์บอลแห่งประเทศไทยบังคับเป็นกฎเกณฑ์ให้ทุกทีมต้องมี คือตราสัญลักษณ์ของทีม สโมสร วัตถุประสงค์เพื่อสร้างการรับรู้และจดจำให้กับกลุ่มแฟนคลับและคนทั่วไป ตลอดจนมีความเกี่ยวพัน ทางด้านการตลาดเพราะเป็นสิ่งที่สามารถสร้างมูลค่าได้ในอนาคต เพราะการแข่งขัน

รายการนี้มีผู้สนับสนุนและเงินลงทุนเข้ามาเกี่ยวข้อง เสมือนเป็นแบรนด์ของสินค้าแต่ละยี่ห้อ ซึ่งตราสัญลักษณ์ของแต่ละทีมล้วนสื่อความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะ มีการใช้ภาพตราสัญลักษณ์ที่เกี่ยวข้องกับทีมเพื่อสื่อสารที่มาจากทีม และใช้องค์ประกอบภาพเพื่อสื่อสารความหมายที่ต้องการสื่อ

การตั้งใจของมนุษย์ที่ต้องการสื่อความหมายของผลงานการออกแบบให้มีความสัมพันธ์กับสื่ออื่นๆ ในรูปแบบการอ้างอิง การพาดพิง การสะท้อน หรือการกล่าวถึง เพื่อต้องการสื่อสารให้กลุ่มเป้าหมายได้รับรู้ความหมายได้อย่างลึกซึ้งและต้องการสะท้อนอัตลักษณ์บางอย่างผ่านผลงานการออกแบบ ซึ่งทีมสโมสรวอลเลย์บอลไทยแลนด์ลีกก็เช่นกัน จะเห็นได้ว่าสัญลักษณ์ภาพต่างๆ ในแต่ละทีมสโมสรนั้น ล้วนมีความสัมพันธ์หรือไปสัมพันธ์ทับกับสื่อประเภทอื่น โดยวิธีการต่างๆ สอดคล้องกับคำนิยามของ McQuail (2000) ที่ได้ให้ความหมายของคำว่า Intertextuality หมายถึง “ความโน้มเอียงที่เนื้อหาของสื่อที่มีความแตกต่างกันมีการอ้างอิงถึงกันและกันในระดับที่แตกต่างกัน อีกทั้งมีการข้ามตระกูลงาน (Genres) ทางการสื่อสาร ทั้งนี้กระบวนการนี้จะเกิดขึ้นได้โดยมีผู้รับสารเป็นผู้สร้างความหมายให้เกิดปฏิสัมพันธ์ทางด้านเนื้อหาผ่านสื่อ ปฏิสัมพันธ์นี้มีขอบเขตที่ขยายจากเนื้อหาของสื่อหนึ่งไปยังวัตถุ หรือตราสินค้าอื่นใด เพื่อเป็นการบริโภคนิยมในเชิงการค้า การโฆษณา สินค้า มีเจตนาแรงกล้าในการทำให้ผู้รับสารเกิดสัมพันธ์ระหว่างบทไปยังสินค้าได้ ลักษณะดังกล่าวนี้ คำว่า “สัมพันธ์ทับ” ทั้งนี้ วิธีการนำเสนอผลงานการออกแบบตราสัญลักษณ์ของผู้ออกแบบยังแตกต่างกัน โดยมีการเปรียบเทียบตัวบทต้นทางและตัวบทปลายทางว่ามีการปรับเปลี่ยนมาอย่างไรบ้าง โดย นพพร ประชาณุกุล (2543) เรียกตัวบทตัวแรกว่า “ตัวบทต้นทาง” และตัวบทที่ถูกต่อยอดมาจากตัวบทแรกว่า “ตัวบทปลายทาง” และได้นำเสนอการวิเคราะห์เปรียบเทียบระหว่างตัวบททั้งสองทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพว่า จากตัวบทต้นทางไปสู่ตัวบทปลายทางนั้น มีอะไรที่หายไปบ้าง มีอะไรที่เพิ่มเติมขึ้นมา มีอะไรที่ถูกตัดแปลงไป เพราะอะไร ทำไมและอย่างไร

ความหมายของตราสัญลักษณ์ที่ผ่านกระบวนการออกแบบสามารถรับรู้ได้จากการตีความวิเคราะห์ผ่านประสบการณ์และองค์ความรู้เฉพาะด้าน ประกอบกับองค์ประกอบต่างๆ ทั้งลายเส้นที่ให้ความรู้สึกแตกต่างกันไป สีที่ให้หมายต่างกัน ภาพที่แสดงถึงเอกลักษณ์ ตัวอักษรและองค์ประกอบโดยรวม ซึ่งนอกจากการออกแบบตราสัญลักษณ์จะสร้างการรับรู้ในเชิงธุรกิจแล้ว ยังสร้างคุณค่าผ่านการรับรู้ของบุคคลทั่วไปหรือกลุ่มเป้าหมายที่เกี่ยวข้อง เช่น นักกีฬา กองเชียร์ แฟนคลับ สังคมและชุมชนผู้เกี่ยวข้องในส่วนของทีมสโมสรนั้นๆ วิรุณ ตั้งเจริญ (2531) ได้กล่าวถึงคุณค่าของงานออกแบบกับการดำรงชีวิตไว้ว่า ในการสร้างงานออกแบบใดๆ ไม่ว่าจะเป็นสัญลักษณ์หรือวัตถุรูปสัญลักษณ์ต่างๆ จะมีคุณค่าอยู่ 3 ประการ คือ คุณค่าทางกาย คุณค่าทางอารมณ์ และคุณค่า

ทางทัศนคติ อย่างเช่น การออกแบบตราสัญลักษณ์ของทีมสโมสรวอลเลย์บอลไทยแลนด์ลีก รวมไปถึงสัญลักษณ์ของทีมกีฬาอื่นๆ ที่สามารถเป็นประโยชน์ สร้างคุณค่าทางอารมณ์จากความหมายที่สื่อถึง และส่งผลต่อทัศนคติต่อผู้ที่พบเห็น

แนวคิดในการออกแบบตราสัญลักษณ์ของทีมสโมสรวอลเลย์บอลอาชีพไทยแลนด์ลีกแต่ละทีมมีความโดดเด่นและมีเอกลักษณ์เฉพาะตัวสามารถสร้างการรับรู้และการจดจำต่อกลุ่มเป้าหมายได้ และผู้วิจัยเชื่อว่าวัตถุประสงค์หนึ่งของการออกแบบตราสัญลักษณ์ก็เพื่อต้องการสร้างคุณค่าให้กับตราสินค้าโดยสื่อสารผ่านผลงานการออกแบบโดยให้มีการเชื่อมโยงตราสัญลักษณ์กับสินค้า องค์กรธุรกิจ หรือผู้สนับสนุนหลัก อีกทั้งยังเสริมการรับรู้ตราสินค้าผ่านตราสัญลักษณ์และปัจจัยภายนอก เช่น สโลแกนและฉายาของทีมสโมสร ทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาการสื่อความหมายของตราสัญลักษณ์ที่ผ่านองค์ประกอบต่างๆ ในการออกแบบ รวมไปถึงการสะท้อนความหมายในรูปแบบปฏิสัมพันธ์ทางความหมายกับสื่ออื่นๆ หรือที่เรียกว่าสัมพันธ์บท ทั้งนี้ผู้วิจัยจึงเลือกที่จะศึกษาสัมพันธ์และการสื่อความหมายในตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอลไทยแลนด์ลีก ปี พ.ศ. 2559 - 2560 ที่ผู้ออกแบบหรือผู้เกี่ยวข้องในการออกแบบต้องการนำเสนอ รวมไปถึงการสร้างคุณค่าจากการรับรู้ของผู้พบเห็นผ่านกระบวนการออกแบบ ทั้งหมดนี้เป็นแรงบัลดาลใจในการศึกษาวิจัยครั้งนี้

1.2 ปัญหานำวิจัย

1.2.1 ตราสัญลักษณ์ของทีมสโมสรวอลเลย์บอลไทยแลนด์ลีก ปี พ.ศ. 2559 – 2560 มีที่มาในเชิงสัมพันธ์กับงานการสื่อสารอะไรบ้าง อย่างไร

1.2.2 ตราสัญลักษณ์ของทีมสโมสรวอลเลย์บอลไทยแลนด์ลีก ปี พ.ศ. 2559 – 2560 มีการสื่อความหมายอย่างไร

1.3 วัตถุประสงค์การวิจัย

1.3.1 เพื่อให้เข้าใจถึงที่มาในเชิงสัมพันธ์กับงานการสื่อสารของตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอลไทยแลนด์ลีก ปี พ.ศ. 2559 – 2560

1.3.2 เพื่อให้เข้าใจถึงการสื่อความหมายของตราสัญลักษณ์ของทีมสโมสรวอลเลย์บอลไทยแลนด์ลีก ปี พ.ศ. 2559 – 2560

1.4 ขอบเขตของการวิจัย

1.4.1 ศึกษาเฉพาะผลงานการออกแบบตราสัญลักษณ์ของทีมสโมสรวอลเลย์บอลอาชีพไทยแลนด์ลีกอาชีพ ปี พ.ศ. 2559 - 2560 ทั้งทีมชายและทีมหญิง ที่ไม่ซ้ำกันจำนวน 14 ทีม

1.4.2 ศึกษาแนวความคิดทางการออกแบบ ตราสัญลักษณ์ของผู้เกี่ยวข้องในทีมสโมสรวอลเลย์บอลอาชีพไทยแลนด์ลีกอาชีพ ปี พ.ศ. 2559 – 2560

1.5 นิยามศัพท์

ตราสัญลักษณ์ หมายถึง เครื่องหมายภาพ รูปภาพ รูปทรง ภาพกราฟิก ลายเส้น สี ตัวอักษร ภาษา หรืออักขระใดๆ ที่ผ่านกระบวนการออกแบบขึ้นมาและใช้สื่อแทนทีมสโมสรวอลเลย์บอลอาชีพไทยแลนด์ลีก

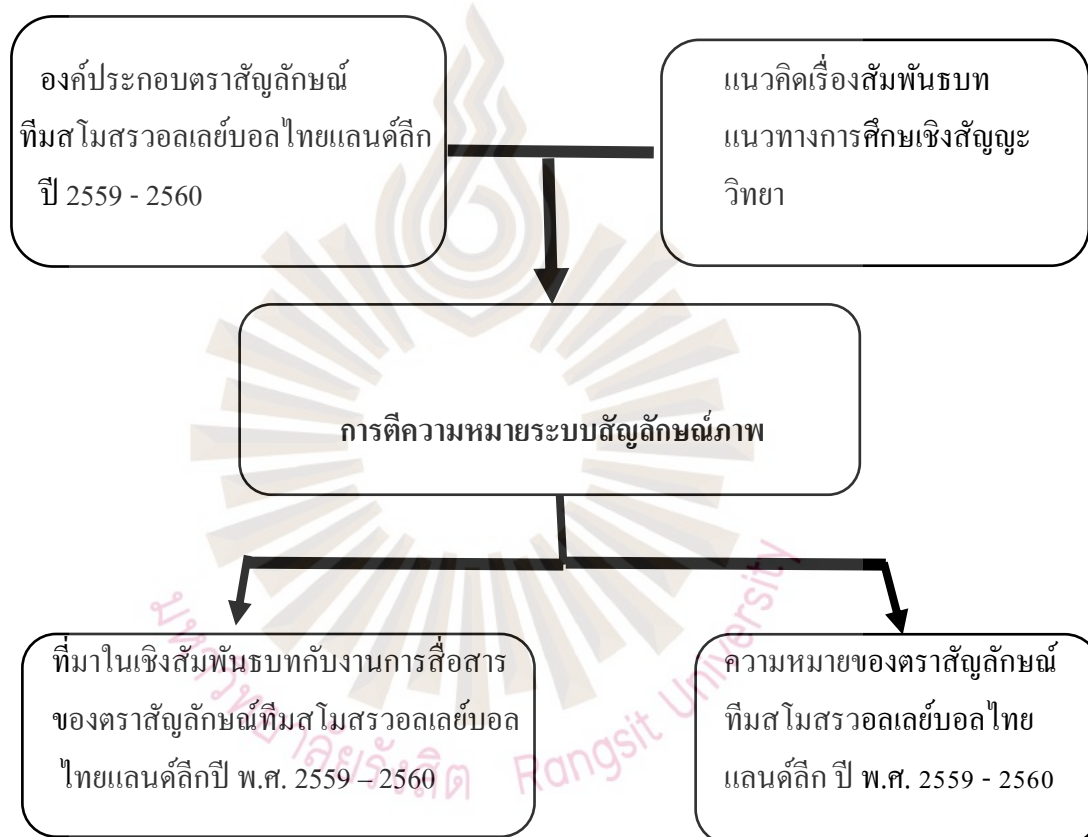
สัมพันธภาพ หมายถึง ความสัมพันธ์เชิงความหมายของภาพตราสัญลักษณ์ที่มีการอ้างถึงหรือเชื่อมโยงเนื้อหาที่เกี่ยวข้องในสื่ออื่นๆอย่างมีระดับความสัมพันธ์ รวมทั้งการขยายขอบเขตของความหมายต่อภาพตราสัญลักษณ์ไปยังเนื้อหาของสื่ออื่นใด โดยวิธีการ ขยายความ ตัดทอน หรือดัดแปลง เนื้อหา

การสื่อความหมาย หมายถึง กระบวนการสร้างความหมาย ผ่านองค์ประกอบต่างๆ ของตราสัญลักษณ์ เช่น สี เส้น รวมถึงการใช้รหัสการ์ตูนมาช่วยอธิบายความหมายของภาพการ์ตูนที่ปรากฏอยู่ในตราสัญลักษณ์

รหัสการ์ตูน หมายถึง องค์ประกอบที่เป็นโครงสร้างของรหัสภาพการ์ตูนที่เป็นลายเส้น สี มาประกอบกันเพื่อสื่อความหมาย โดยภาพการ์ตูนมีลักษณะเรียบง่ายที่หักเหจากความเป็นจริง หรือเกินจริง

ทีมสโมสรวอลเลย์บอลไทยแลนด์ลีก หมายถึง ทีมสโมสรทั้งสิ้น 14 สโมสรที่เข้าร่วมการแข่งขันวอลเลย์บอลลีกอาชีพของไทย ในรายการวอลเลย์บอลไทยแลนด์ลีก ปี พ.ศ. 2559 – 2560 แบ่งเป็นทีมชาย 8 ทีม และทีมหญิง 8 ทีม รวมจำนวนทั้งสิ้น 16 ทีม

1.6 กรอบแนวคิดการวิจัย

รูปที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาวิจัยเรื่อง “การวิเคราะห์ความหมายตราสัญลักษณ์ของทีมนสโมสรวอลเลย์บอลไทยแลนด์ลีก ปี พ.ศ. 2559 - 2560” ผู้วิจัยได้นำเสนอข้อมูล แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้เป็นแนวทางในการศึกษาวิจัยดังนี้

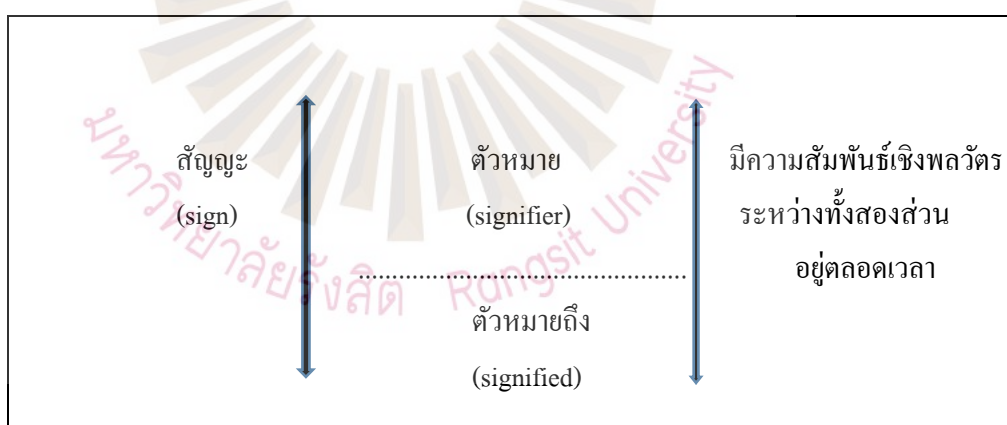
- 2.1 แนวทางการศึกษาเชิงสัญลักษณ์วิทยา
- 2.2 แนวคิดเรื่องสัมพันธบท
- 2.3 แนวคิดและทฤษฎีการออกแบบสัญลักษณ์
- 2.4 แนวคิดเกี่ยวกับรหัสของการ์ตูน
- 2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 แนวทางการศึกษาเชิงสัญลักษณ์วิทยา

คำว่า ซิมมิออดิกส์ (Semiotics) เป็นรากศัพท์ของภาษากรีก แปลว่าสัญลักษณ์ (Sign) ส่วนภาษาอังกฤษเรียกว่า ซิมมิออลอจี (Semiology) หมายถึงการศึกษาทฤษฎีของสัญลักษณ์และการสื่อความหมาย ซึ่ง (อ้างถึงใน กาญจนา แก้วเทพ, 2542) สัญลักษณ์ (Sign) หมายถึงสิ่งที่ถูกสร้างขึ้นเพื่อให้มีความหมาย (Meaning) แทนของจริงหรือตัวจริง (Object) ในตัวบท (Text) และในบริบท (Context) หนึ่งๆ ตัวอย่างเช่น “แหวนหมั้น” เป็นสัญลักษณ์ที่ใช้แทนความหมายที่แสดงถึงความผูกพันระหว่างชายหญิงคู่หนึ่งในบริบทของสังคมตะวันตก และหากเปลี่ยนสัญลักษณ์ไปเป็น “แหวนแต่งงาน” ก็จะใช้แทนความหมายของความผูกพันในระดับที่สูงและลึกซึ้งกว่าการหมั้นหมาย O’Sullivan (1983 อ้างถึงใน สมสุข หินวิมาน, 2535) ได้อธิบายว่าคุณลักษณะที่สำคัญ 3 ประการของสัญลักษณ์ คือ “จะต้องมีลักษณะทางกายภาพ จะต้องมีความหมายถึงบางสิ่งบางอย่างนอกเหนือจากตัวมันเอง และจะต้องถูกนำมาใช้และรับรู้โดยผู้ที่เกี่ยวข้องว่าเป็นสัญลักษณ์”

สาระสำคัญของสัญวิทยา อยู่ที่การศึกษาระบบของการสร้างความหมาย (Signifying System) ของภาษา ซึ่งแบ่งออกเป็นสองส่วน ได้แก่ ภาษา (Langue) และการพูดหรือการใช้ภาษาของแต่ละบุคคล (Parole) สัญวิทยาเป็นศาสตร์ที่ชี้ให้เห็นอำนาจของภาษาในการควบคุมความคิดและเหตุผลของคน การศึกษาเกี่ยวกับสัญวิทยาเป็นวิธีการหนึ่งที่จะทำให้สามารถวิเคราะห์หว่านสิ่งที่ภาษาสื่อสารอยู่ เช่น ภาษาพูด ภาษาภาพ ตลอดจนภาษาสื่อต่างๆ ที่สื่อสารเป็นปกตินั้น มีวิธีการที่ทำให้สิ่งที่ไม่เป็นปกติเป็นปกติได้อย่างไร

Saussure (1974 อ้างถึงใน สมสุข หินวิมาน, 2535) แบ่งสัญวิทยาออกเป็นสองส่วนคือ ตัวหมาย (Signifier) กับตัวหมายถึง (Signified) ตัวหมายคือสิ่งที่ปรากฏให้เป็นเครื่องหมาย เช่น เมื่อเราเขียนคำว่า “นิคตสาร” โดยมุ่งหมายถึงตัวนิคตสารจริงๆ ตัวอักษรคำว่า “นิคตสาร” เป็นตัวหมาย ส่วนรูปเล่มของนิคตสารจริงๆ เป็นตัวหมายถึง กระบวนการนี้เรียกว่า กระบวนการสร้างความหมาย (Signification) ซึ่งสามารถแสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวหมายกับตัวหมายถึงในสัญวิทยาตามแนวคิดของ Saussure ได้ดังนี้

รูปที่ 2.1 ความสัมพันธ์ระหว่างตัวหมายกับตัวหมายถึงตามแนวคิดของ Saussure

ที่มา : สมสุข หินวิมาน, 2535

Saussure (1974 อ้างถึงใน สมสุข หินวิมาน, 2535) นักภาษาศาสตร์ชาวสวิสอธิบายถึงสัญวิทยาซึ่งหมายถึง พาหะที่จะบรรทุกความหมายไปยังที่ต่างๆ สัญวิทยาต้องมีลักษณะเป็นรูปธรรม/กายภาพ ที่จับต้องและสัมผัสได้ เช่น เป็นรูปภาพ วัตถุ เสียง ฯลฯ เมื่อผู้รับสารได้สัมผัสสัญวิทยา

ไม่ว่าจะเป็นการเห็นหรือการได้ยิน (หรือด้วยผัสสะอย่างอื่นๆ) ก็จะทำให้เรา “นึกถึง” (Refer) วัตถุ หรือความเป็นจริง

สมสุข หินวิมาน (2535) ได้กล่าวว่า การทำความเข้าใจดังกล่าว จะเป็นการพิจารณาในแง่ โครงสร้าง กล่าวคือ หากสัญลักษณ์ตัวหนึ่งขึ้นอยู่กับคำพ้อง สัญลักษณ์นั้นจะยังไม่มีความหมายอันใดขึ้นมา จนกว่าเราจะนำไปเปรียบเทียบกับ โครงสร้างกับสัญลักษณ์อื่นๆ การเปรียบเทียบเชิงโครงสร้างตาม ทฤษฎีของ Saussure นั้น มีอยู่ 3 มิติ ดังนี้

1) การเปรียบเทียบกับคู่ตรงข้าม คือ เราจะเข้าใจความหมายนี้ได้ก็ต่อเมื่อได้นำเอา การกระทำต่างๆ ไปวางเทียบกับคำอื่นที่เป็นคู่ตรงข้ามกัน จึงจะเกิดความหมาย

2) การเปรียบเทียบสัญลักษณ์ย่อยกับสัญลักษณ์อื่นๆ ใน โครงสร้างรวมทั้งหมด คือการ มองเห็นความแตกต่างระหว่างสัญลักษณ์ย่อยๆ ใน โครงสร้างรวมทั้งหมด หรืออาจจะพิจารณาง่ายขึ้น คือการพิจารณากับคำอื่นๆ ที่มีความหมายใกล้เคียงกันเพื่อดูความแตกต่าง

3) การเข้าใจความหมายของสัญลักษณ์ย่อยๆ เพื่อพิจารณาพร้อมกับ โครงสร้างทั้งหมด คือการนำเอาคำๆหนึ่ง ไปรวมกับคำอีกคำหนึ่งเพื่อให้เกิดความหมาย

ในแง่นี้ ความหมายของสัญลักษณ์ (Sign) ย่อยหนึ่งๆ จึงแทบจะพิจารณาตามคำพ้องอย่าง โดดเดี่ยวไม่ได้เลย จนกว่าจะพิจารณากับสัญลักษณ์ (Sign) ย่อยอื่นๆ ที่มีประกอบอยู่ใน โครงสร้าง ทั้งหมด โครงสร้างรวมทั้งหมดก็คือ บริบททางวัฒนธรรมของแต่ละกลุ่ม แต่ละสังคมนั่นเอง ซึ่งใน แต่ละวัฒนธรรมจะมีการสร้างสัญลักษณ์ขึ้นมา เพื่อใช้จัดหมวดหมู่สิ่งของที่มีอยู่ใน โลกออกเป็น ประเภทต่างๆ และเราจะพบว่าในวัฒนธรรมที่แตกต่างกันก็จะมีการใช้เกณฑ์ที่จัดแตกต่างกันไปด้วย

Barthes (1999) สาขาศาสตร์ของ Saussure ได้พัฒนาทฤษฎีกระบวนการสร้างความหมายนี้ให้ มีมิติมากขึ้น หัวใจสำคัญของ Barthes คือ ขั้นตอนในการแสดงความหมาย 2 ระดับ คือในระดับแรก เป็นระดับที่เกี่ยวกับลักษณะความเป็นจริงตามธรรมชาติ คือการตีความหมายโดยตรง ส่วนในระดับ สองเป็นการตีความในระดับที่มีปัจจัยทางวัฒนธรรมเข้ามาเกี่ยวข้องคือการตีความหมายโดยนัยแฝง

1) การตีความหมายโดยตรง (Denotation) เป็นความหมายขั้นแรก เช่น คำว่า “แอปเปิ้ล” มีความหมายตรงในระดับพื้นผิว คือ ผลไม้ชนิดหนึ่ง ความคิดรวบยอด (Concept) ของ “แอปเปิ้ล” มีความหมายนัยประหวัดนั้น แสดงถึง “ความบริสุทธิ์ของผลไม้ชนิดหนึ่ง” “สุขภาพดี”

“รสอร่อย” หรือ “เป็นผลไม้ที่ซาตานได้ยุงอิฟเอาให้อดัมกิน” เป็นต้น ความหมายนัย เป็นความหมายระดับลึก ซึ่งแต่ละคนจะรู้สึกไม่เหมือนกัน หรือไม่เท่ากัน ทั้งนี้เห็นได้ว่าความหมายนัยเป็นความหมายที่เกิดจากบริบททางสังคม วัฒนธรรม ค่านิยม อคติ ความรู้สึก และประสบการณ์ของแต่ละบุคคลเป็นหลัก

2) การตีความหมายโดยนัยแฝง (Connotation) Barthes อธิบายถึงความหมายในชั้นที่ 2 มีอยู่ 3 ประการ ประการที่หนึ่งคือการตีความหมายโดยนัยแฝง อธิบายถึงปฏิสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นเมื่อสัญลักษณ์กระทบกับความรู้สึกหรืออารมณ์ของผู้ใช้สารและบริบทของวัฒนธรรมของผู้รับสาร ความหมายในชั้นที่ 2 เกิดขึ้นจากการตีความโดยอัตวิสัย และเมื่อผู้ตีความได้รับอิทธิพลจากผู้ให้สารไปพร้อมๆกัน ก็ได้รับจากวัตถุหรือสัญลักษณ์ Barthes (1974) กล่าวว่า ปัจจัยเชิงวิพากษ์ในการตีความหมายโดยนัยแฝงคือ ตัวหมายในชั้นแรก ซึ่งตัวหมายในชั้นแรกคือ สัญลักษณ์ของการตีความหมายโดยนัยแฝง ในภาพถนนสายเดียวกัน 2 ภาพ ความคิดฝันของเราเกี่ยวกับถนนสายนั้น ออกมาแตกต่างกันขึ้นอยู่กับเทคนิค การถ่ายทำภาพทั้งสองนั้นเป็นตัวหมาย การที่กล้องจับภาพถนนและถ่ายออกมาให้เราเห็นบนแผ่นฟิล์ม เป็นความหมายโดยตรง แต่การถ่ายทำโดยใช้เทคนิค แสงสี และอุปกรณ์พิเศษ นำความรู้สึกนึกคิดของคนนั้นเข้าไปมีส่วนร่วมในกระบวนการถ่ายทำนั้น เป็นการตีความหมายโดยนัยแฝงจากสิ่งที่มีมนุษย์ทำขึ้น การตีความหมายตรง จึงเป็นสิ่งที่กล้องถ่ายทอดออกมาได้ แต่การตีความหมายโดยนัยแฝง คือลักษณะที่ถ่ายนั้น ทำให้เรารู้สึกนึกคิดอย่างไร

สมสุข หินวิมาน (2535) ได้กล่าวไว้ว่า มายาคติ เป็นความหมายที่ผสมผสานขึ้นจากความเชื่อที่ยึดติดกันจนเป็นตำนานหรือประสบการณ์บางอย่างของสังคม เช่น “นักเรียนอาชีวะ” ที่ไม่เพียงหมายถึง “นักเรียนสายอาชีวะ” เท่านั้น แต่ยังมีภาพที่สั่งสมในอดีตมาในลักษณะของ “นักเรียน – นักเลง” อีกด้วย อย่างไรก็ตาม ไซว่ามายาคติของทุกคนในสังคมจะสร้างความหมายที่ตรงกันเสมอไป ภาพความหมายนั้นจะขึ้นอยู่กับประสบการณ์บางอย่างของผู้ผลิตและผู้อ่านสารที่ต่างกันด้วย

Bernstein (1999 อ้างถึงใน กาญจนา แก้วเทพ, 2542) ให้ความหมายว่า รหัสเป็นกรอบแห่งความแน่นอนในการจัดวางโครงสร้างทางสังคมของความหมาย อันนี้ตัวอย่างรูปธรรมคล้ายพจนานุกรมกล่าวคือ ทุกครั้งที่เห็นศัพท์ก็จะแปลที่แน่นอนทุกครั้ง นอกจากนั้น Bernstein ยังได้อธิบายต่อไปว่า ในขณะที่คำๆ หนึ่งสามารถมีความหมายได้หลายๆ อย่าง บริบททางสังคมใน

ช่วงเวลาหนึ่งก็จะเป็นตัวกำหนดรหัสว่าลำดับชั้นของความหมายดังกล่าวเรียงตัวกันอย่างไร เช่น คำว่า “ลงแขก” ที่แต่เดิมเป็นความหมายในด้านบวก คือเป็นกิจกรรมการเกี่ยวข้าวร่วมกัน ได้ถูกสร้างความหมายใหม่ กลายเป็นความหมายในด้านลบ คือการรุมโทรมหญิง หรือการรวมหัวทำร้าย

คนในแต่ละกลุ่มล้วนแล้วแต่ที่จะมีรหัสประจำกลุ่มของตน สำหรับกระบวนการเข้ารหัส (Encoding) และกระบวนการถอดรหัส (Decoding) นั้น เอกลักษณ์ประการหนึ่งของนักสัญวิทยา ก็คือ สมมติฐานว่า ผู้ส่งสารและผู้รับสารไม่จำเป็นต้องถือรหัสเล่มเดียวกัน (แต่ที่สื่อสารกันได้ก็เนื่องมาจากว่ามีรหัสที่คล้ายกัน) ดังนั้น Eco (1976 อ้างถึงใน กาญจนา แก้วเทพ, 2542) จึงกล่าวว่า “การถอดรหัสเพี้ยนไปเป็นกฎของการสื่อสารมิใช่ข้อยกเว้น เนื่องจากว่าฝ่ายผู้รับสารเองก็มีกรอบอ้างอิง (Reference) ที่นำมาสร้างรหัสสมากมาย เพราะฉะนั้นจึงไม่มีการถอดรหัสที่ผิดพลาด มีเพียงการถอดรหัสที่แตกต่างไปจากผู้ส่งสารเท่านั้น”

กาญจนา แก้วเทพ (2542) ยังได้กล่าวถึงการวิเคราะห์ Metaphor/Metonymy ไว้ว่า Metaphor และ Metonymy เป็นวิธีการหลักอีกสองวิธีที่ใช้ในการถ่ายทอดความหมายจากสัญยะตัวหนึ่ง โดยอาศัยสัญยะอีกตัวหนึ่ง ซึ่ง Metaphor เป็นวิธีการถ่ายทอดความหมายโดยอาศัยความสัมพันธ์ระหว่างสัญยะ 2 ตัว ที่มีความคล้ายคลึงกัน และถูกนำมาใช้ถ่ายทอดความหมายด้วยวิธีการ “เปรียบเทียบอุปมาอุปไมย” (Analogy) โดยที่สัญยะตัวแรกนั้นเป็นที่รู้จักความหมายกันดีอยู่แล้ว เพราะฉะนั้น เมื่อถูกนำมาเข้ากับสัญยะตัวที่สองซึ่งยังไม่ค่อยรู้จักความหมายกันดี อาศัยความหมายของสัญยะตัวแรกจึงพลอยให้สัญยะตัวหลังถูกรับรู้ความหมายไปด้วย การเปรียบเทียบแบบ Metaphor นั้น เป็นที่รู้จักกันดีอยู่แล้วในวัฒนธรรมการใช้ภาษาของเรา โดยเราอาจจะสังเกตเห็นคำบอกใบ้ (Cue) ดังนี้ คือ คำว่า “เสมือน ประหนึ่ง ราวกับว่า” (Like/As) Metonymy เป็นวิธีการถ่ายทอดความหมายโดยที่หยิบยกเอาส่วนเล็กๆ ส่วนหนึ่งของตัวสัญยะมาแทนความหมายของส่วนรวมทั้งหมด ตัวอย่างที่พบบ่อยที่สุด คือ การใช้สัญยะแทนเมืองต่างๆ เช่น หอไอเฟลแทนปารีส หรือนาฬิกาบิกเบนแทนลอนดอน เป็นต้น การถ่ายทอดความหมายจากสัญยะที่เป็นส่วนย่อยให้แทนสัญยะส่วนรวมทั้งหมดนั้น เกิดจากกระบวนการที่เรียกว่า Association (การเชื่อมโยงสัมพันธ์) กล่าวคือ ในหัวสมองของผู้รับสาร จะต้องมียุ่ของความสัมพันธ์ระหว่างส่วนย่อยกับส่วนรวมเอาไว้แล้ว เช่น ต้องรู้ว่า พระปรางค์วัดอรุณนั้น ตั้งอยู่ที่กรุงเทพฯ เพราะฉะนั้น เมื่อเห็น

ส่วนหนึ่ง (ส่วนย่อย) จึงพาให้คิดถึงอีกส่วนหนึ่ง (ส่วนรวม) ได้ ซึ่งการถ่ายทอดความหมายด้วยวิธี Metonymy นี้ เป็นสิ่งที่ผู้ส่งสารกระทำอยู่ตลอดเวลา ด้วยการเลือกส่วนย่อยที่สามารถเป็นตัวแทนที่ดีที่สุดของส่วนรวมทั้งหมดมาใช้เป็นสัญลักษณ์ที่ถ่ายทอดความหมาย

จากแนวทางการศึกษาเชิงสัญลักษณ์วิทยาดังกล่าว ผู้วิจัยจะได้นำมาใช้เป็นแนวทางในการวิเคราะห์คุณลักษณะของตราสัญลักษณ์และการสื่อความหมายในเชิงสัญลักษณ์ของภาพตราสัญลักษณ์ที่สโมสรสรวอลเลย์บอลไทยแลนด์ลีก ปี พ.ศ. 2559 – 2560 ต่อไป

2.2 แนวคิดเรื่องสัมพันธ์ (Intertext)

กาญจนา แก้วเทพ (2552) กล่าวว่า คำว่า “Intertextuality” เป็นคำศัพท์ทางวิชาการคำหนึ่ง ที่เพิ่งถือกำเนิดขึ้นมาในราวช่วงปี ค.ศ. 1960 โดยผู้ประดิษฐ์คำนี้ขึ้นมาคือนักวิชาการชาวบัลแกเรีย ที่มาอยู่ในฝรั่งเศส ชื่อว่า J. Kristeva และเมื่อมีการนำเอาคำๆ นี้ มาใช้ในวงวิชาการภาษาไทยก็ได้การแปลคำว่า “Intertextuality” ออกมาใช้ในภาษาไทยอย่างหลากหลาย เช่น การเชื่อมโยงเนื้อหา การถ่ายโยงเนื้อหา การโยงข่าว สัมพันธ์บท สหบท ฯลฯ

สัมพันธ์ มีต้นความคิดมาจากงานทางด้านวรรณกรรมแม้ว่าการศึกษาคำนี้จะไม่ได้ใช้ความหมายของคำว่า “Intertextuality” ตามแบบที่ใช้ในงานวรรณกรรมทั่วไป กล่าวคือ สัมพันธ์บทในงานวรรณกรรมนั้นเป็นปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวบทหนึ่งสูงงานวรรณกรรมอื่นๆ ที่มีมาก่อน อย่างไรก็ตามการทำความเข้าใจในเบื้องต้นถึงแนวความคิดที่มีมาก่อน จะทำให้การสื่อความหมายถึงเรื่อง “สัมพันธ์” มีความชัดเจนยิ่งขึ้น

กาญจนา แก้วเทพ (2552) กล่าวถึง แนวคิดสัมพันธ์ในแต่ละยุคสมัย ซึ่งสรุปได้ว่า ในยุคคลาสสิก (Classic Period) ปรากฏอยู่ในทัศนะที่ว่า “ศิลปะตาส่องทางให้แก่กัน” เช่น เมื่อนักวรรณกรรมเห็นภาพวาดอันวิจิตร ก็ได้แรงบันดาลใจมาสร้างเป็นบทกวี และเมื่อคิดกวีได้เห็นบทกวีก็เกิดจินตนาการสร้างเป็นบทเพลง เป็นต้น ส่วนยุคสมัยใหม่ (Modern Period) เป็นยุคที่เกิดสื่อมวลชนสมัยใหม่ประเภทต่างๆ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับเรื่องสัมพันธ์ ปรากฏการณ์ “ส่องทาง

ให้แก่กันและกัน” ก็ได้มาบังเกิดในแวดวงสื่อสารมวลชนสมัยใหม่ด้วย เริ่มจากสื่อภาพยนตร์ซึ่งเกิดหลังสื่อวิทยุได้นำเอาเรื่องราวของนวนิยายไปสร้างสรรค์เป็นภาพยนตร์ ในยุคสมัยใหม่นี้เกิดประเด็นการตั้งคำถามเรื่อง ความเชื่อศรัทธาและคุณค่าการลดทอนผลงาน โดยเฉพาะคุณค่าทางสุนทรียะ เกิดปรากฏการณ์ “สื่อต่างสร้างความยากจนให้แก่กัน” ด้วยกระบวนการผลิต การแพร่กระจายและการบริโภคสื่อสมัยใหม่นั้น เป็นไปในลักษณะ เชิงพาณิชย์ เป็นปัจจัยหลักจนถึงยุคหลังสมัยใหม่ (Postmodern Period) นี้เอง ที่ปรากฏการณ์สัมพันธภาพได้กลายเป็นกระแสหลักของกระบวนการผลิตวัฒนธรรมของสังคมจนเราอาจกล่าวได้ว่า “สัมพันธภาพเป็นคุณลักษณะหนึ่งของยุคหลังสมัยใหม่” ได้เลยทีเดียว สาเหตุเบื้องหลังปรากฏการณ์นี้อาจจะเนื่องมาจากปัจจัยหลัก 2 ประการ ประการแรกคือ ความเจริญเติบโตของเทคโนโลยีการสื่อสารที่ทำให้กระบวนการผลิตซ้ำ (Reproduction) เป็นไปอย่างง่ายดาย ไม่ว่าจะเป็นการถ่ายภาพดิจิทัลที่เพียงแค่กดปุ่มก็จะสามารถทำซ้ำได้แล้ว รวมทั้งความทันสมัยที่ใช้ได้ง่ายของสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เช่น คอมพิวเตอร์ และปัจจัยที่สอง อาจเพราะคำกล่าวของนักคิดยุคหลังสมัยใหม่ที่ว่า ในยุคสมัยนี้ในแง่องค์ประกอบ (Element) แล้ว ไม่น่าจะมีอะไรใหม่แล้วภายใต้ดวงอาทิตย์ดวงนี้ สิ่งนี้อาจทำให้แปลกขึ้นมา น่าจะอยู่ที่ “การผสมผสาน การจัดระเบียบ การจัดวางความสัมพันธ์” (Hybridize, Organize, Relation) เท่านั้นส่วนข้อวิพากษ์วิจารณ์ต่อปรากฏการณ์ “สัมพันธภาพ” ในยุคหลังสมัยใหม่ เช่น การสร้างขึ้นมาใหม่อย่างเชื่อศรัทธาต่อต้นฉบับ หรือว่าการตั้งคำถามกับการลดทอนคุณค่าเชิงสุนทรียะเพราะมูลเหตุจูงใจเชิงพาณิชย์นั้น ในยุคหลังสมัยใหม่มิได้ใส่ใจข้อวิจารณ์ดังกล่าว ทั้งเพราะวิธีคิดของยุคหลังสมัยใหม่ได้พลิกตัวกลับจากยุคสมัยใหม่ไปแล้ว เช่น การไม่ได้เชื่อถือ หรือให้คุณค่าต่อ “ต้นฉบับ” ว่ามีเหนือกว่า “ฉบับที่สำเนา/ลอกเลียน/คัดแปลง” มา รวมทั้งยอมรับว่า การผลิตงานวัฒนธรรมนั้นไม่ว่าจะเป็นแบบไหน/ของใคร/ชนชั้นใด ก็ย่อมเจือปนด้วยลักษณะเชิงพาณิชย์/หรือมีติเศรษฐกิจ/ธุรกิจมากบ้างน้อยบ้างอยู่แล้ว เพราะฉะนั้นแนวคิดยุคหลังสมัยใหม่จึงมีบทสรุปที่เป็นไปตามข้อความที่ Bakhtin (1975 อ้างถึงใน กาญจนา แก้วเทพ, 2552) ได้กล่าวเอาไว้ว่า “สิ่งที่เรากำลังพูดอยู่ในวันนี้ ก็คือสิ่งที่เราได้พูดมาแล้วเมื่อวานนี้ และเป็นสิ่งที่เราจะพูดอีกในวันพรุ่งนี้”

กาญจนา แก้วเทพ (2552) ได้อ้างถึงมรดกทางความคิดของ “สัมพันธภาพ” สรุปได้ว่า เมื่อ Saussure บิดาแห่งสัญวิทยา (Semiology) สนใจความสัมพันธ์ภายในระหว่างสัญญาณหรือตัวบทเป็นแบบ Paradigmatic และ Syntagmatic ที่ต้องมีความสัมพันธ์ระหว่างบทหรือบริบท แต่ Bakhtin

(1895-1975) กลับเสนอว่าปัจจุบันนี้ ตัวบท ได้ถอยห่างหรือตัดสายสัมพันธ์กับบริบทเสียแล้ว และตัวบททั้งหลายต่างก็หันมาเชื่อมโยง/อ้างอิงระหว่างบทกันเอง โดยไม่จำเป็นต้องเกี่ยวข้องกับความเป็นจริงของบริบทที่แวดล้อม นอกจากนี้ Bakhtin (1975 อ้างถึงใน กาญจนา แก้วเทพ, 2552) เสนอว่า โลกทุกวันนี้ไม่มีอะไรใหม่แล้ว บรรดาตัวบทต่างๆ ก็ไม่จำเป็นต้องมีอะไรใหม่ด้วยเพราะตัวบทก็ต่างหันไปเชื่อมโยง/อ้างอิงซึ่งกันและกัน เช่น ละครโทรทัศน์เรื่อง “เขยตินโต” ก็จะพบว่า เรื่องนี้อ้างอิง/เชื่อมโยง มาจากเรื่อง “เจ้าเงาะ/ท้าวสามล” หรือในตอนจบของการ์ตูนโทรทัศน์เรื่อง “สุคตสาคร” เราก็จะพบฉากและ Action แบบแฮรี่ พอตเตอร์ จูลาสติคปาร์ค เป็นต้น

Gerbner (1989) กล่าวถึงความหมายของ “Intertext” ว่า “The Relation of One Literary Text to Another Texts” โดยจำแนกความสัมพันธ์กับ Text อื่นๆ ในลักษณะต่างๆ กัน ดังนี้

- 1) กล่าวพาดพิงถึง Text อื่น (Allusion)
- 2) การล้อเลียนบทประพันธ์ บุคคล เรื่องราว ที่มีมาก่อน (Parody)
- 3) การเล่นตลกเชิงล้อเลียน เสียดสี (Burlesque)
- 4) การลอกเลียนแบบ (Travesty)
- 5) ผลงานการออกแบบในทางศิลปะ คนตรี วรรณคดี (Pastiche)
- 6) การทำสำเนาขึ้นจากต้นฉบับ (Imitation)
- 7) การอ้างอิง พาดพิงถึง (Quotation)
- 8) รูปแบบใดที่ทำให้เกิดการสะท้อนไปถึง Text อื่นๆ (Textual Echoing)

แนวคิดสำคัญ คือ ธรรมชาติของ “ความหมาย” สัมพันธ์กับวิธีการที่ Text เชื่อมโยงเข้ากับ Text ซึ่งอาจขยายไปถึงระบบของการสื่อความหมายที่เกี่ยวข้องกับสังคมและวัฒนธรรม

กระบวนการ Intertextuality จึงเกี่ยวข้องกับ Pre-Text หรือ ความทรงจำของผู้รับสารที่มีต่อ text อื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง แนวคิดนี้เชื่อว่างานสร้างสรรค์ใดๆ เป็นสิ่งที่ได้รับอิทธิพลจาก Text อื่นๆ รวมทั้งคตินิยม (Ideology) ที่เกี่ยวข้อง ถ้าหากความหมายของ Text มีเพียง Intertext ไม่มี การเชื่อมโยงกับ Text ภายนอก จะทำให้งานนั้นๆ ขาดการเชื่อมโยงระหว่างตัวงานกับความเป็นจริง

Jobling (1999) ได้กล่าวถึงความเป็นมาของ Intertextuality ว่าเป็นคำที่ได้เข้าสู่กระแสทางการศึกษาในช่วงปลายปีค.ศ. 1960 คำจำกัดความของ Intertextuality ที่ได้รับการยอมรับโดยทั่วไปมากที่สุดคือ รูปแบบความเกี่ยวเนื่องของข้อความหนึ่งกับข้อความอื่นๆ ในคำจำกัดความแบบกว้างของ Intertextuality นี้ชี้นำไปถึงคำอุปมา การล้อเลียนบทละคร การเขียน เลียนแบบ การลอกเลียน คำอ้างอิง ถึงรูปแบบทางการสื่อสารของอื่นๆ

McQuail (2000) ได้ให้ความหมายของคำว่า Intertextuality ไว้ว่าหมายถึง “ความโน้มเอียงที่เนื้อหาของสื่อที่มีความแตกต่างกันมีการอ้างอิงถึงกันและกันในระดับที่แตกต่างกัน อีกทั้งมีการข้ามตระกูลงาน (Genres) ทางการสื่อสาร ทั้งนี้กระบวนการนี้จะเกิดขึ้นได้โดยมีผู้รับสารเป็นผู้สร้างความหมายให้เกิดปฏิสัมพันธ์ทางด้านเนื้อหาผ่านสื่อ ปฏิสัมพันธ์นี้มีขอบเขตที่ขยายจากเนื้อหาของสื่อหนึ่ง ไปยังวัตถุ หรือตราสินค้าอื่นใด เพื่อเป็นการบริ โภคในเชิงการค้า การโฆษณาสินค้า มีเจตนาแรงกล้าในการทำให้ผู้รับสารเกิดสัมพันธ์ระหว่างบทไปยังสินค้าได้ การสนทนากันระหว่างผู้รับสารเป็นการขยายขอบเขตและอิทธิพลของเนื้อหาสารแรกเริ่ม (Original Text) ไปสู่ชีวิตประจำวันและการใช้ภาษาโดยลักษณะดังกล่าวนี้ คำว่า “สัมพันธ์บท” จึงเป็นคำที่น่าจะเหมาะสมสำหรับความหมายในบริบทของการสื่อสารยุคหลังสมัยใหม่

นพพร ประชาณุกุล (2543) เรียกตัวบทตัวแรกว่า “ตัวบทต้นทาง” และตัวบทที่ถูกต่อยอดมาจากตัวบทแรกว่า “ตัวบทปลายทาง” และได้นำเสนอการวิเคราะห์เปรียบเทียบระหว่างตัวบททั้งสองซึ่งอาจจะมีแบบแผนของสัมพันธ์บททั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพว่า จากตัวบทต้นทางไปสู่ตัวบทปลายทางนั้น มีอะไรที่หายไปบ้าง มีอะไรที่เพิ่มเติมขึ้นมา มีอะไรที่ถูกตัดแปลงไป เพราะอะไรทำไมและอย่างไร ดังนี้

1) การขยายความ (Extension) หมายความว่า ในตัวบทปลายทางมีการเพิ่มเติมเนื้อหาอะไร ซึ่งตัวบทต้นทางไม่มีบ้าง มีเหตุผลอะไรของการเพิ่มเติม และส่วนที่เพิ่มเติมมาใหม่นี้เข้ามาเชื่อมโยงสัมพันธ์กับตัวบทที่มีแล้วอย่างไร หรือเพื่อทำหน้าที่อะไร การขยายความมีผลทำให้ความหมายทั้งหมดเปลี่ยนแปลงไปหรือไม่

2) การตัดทอน (Reduction) หมายความว่า ในตัวบทปลายทางมีการตัดทอนเนื้อหาอะไรจากตัวบทต้นทางลงไปบ้าง มีเหตุผลอะไรของการตัดทอน และการตัดทอนนี้ส่งผลถึงเรื่องความหมายของตัวบทใหม่

3) การตัดแปลง (Modification) หมายความว่า ในตัวบทปลายทางมีการตัดแปลงเนื้อหาอะไรจนทำให้ตัวบทปลายทางมีรูปลักษณะไม่เหมือนเดิม หรือแตกต่างจากตัวบทต้นทาง

จันทน์ เจริญศรี (2545) เสนอว่า มโนทัศน์ “Intertextuality” เป็นแนวคิดที่แทนความสัมพันธ์เชิงเหตุผล ในรูปแบบสุดขั้ว หมายความว่า แต่ละตัวบทไม่ได้เป็นอิสระจากกัน แต่มีความสัมพันธ์กันอย่างซับซ้อน ฉะนั้นจึงเป็นไปได้ที่จะกล่าวว่าเป็นสาเหตุของอะไร หรืออีกนัยหนึ่งหมายถึงทุกๆ ตัวบทหยิบยืมมาจากอีกตัวบทหนึ่ง ไม่มีตัวบทใดสมบูรณ์ในตัวเอง ฉะนั้นเราจะไม่สามารถเข้าใจตัวบทใดๆ ได้ โดยไม่อ้างอิงจากตัวบทอื่น นอกจากนี้มโนทัศน์ดังกล่าวอย่างมีนัยยะถึงการปฏิเสธความริเริ่ม (Originality) ของประพันธ์อีกด้วย เพราะถือว่าทุกตัวบทหยิบยืมมาจากตัวบทอื่นทั้งสิ้น

นอกจากปรากฏการณ์ที่ได้กล่าวมาแล้วนั้น Barthes (1999, as cited in Jobling, 1999) ได้กล่าวถึงจินตนาการซึ่งมีความเกี่ยวเนื่องกับสัมพันธ์บท ดังกล่าวว่า “จินตนาการก็เหมือนกับภาษาที่มีการนำเข้ามาและเก็บสะสมไว้” จุดมุ่งหมายของการที่มีภาษานี้ไม่ใช่เพื่อที่จะทำให้ภาษาเดิมหายไป แต่เพื่อทำให้ภาษาเกิดความแตกต่าง และในที่นี้ความหมายและภาษาหรือสัญลักษณ์ที่ใช้พูดหรือบรรยายอีกภาษาหนึ่งหรือจินตนาการนั้น จะถูกพิจารณาว่าเป็นสิ่งที่ปรากฏขึ้นพร้อมๆ กันในบทความๆ หนึ่งภาพๆ หนึ่ง หรือบทความหรือภาพเดียวกัน ภาษานี้ประสบความสำเร็จในด้านการข่มขู่สัญลักษณ์ของระบบภาษานั้น ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่า คือการยุบรวมทางความหมาย (Implosion of Meaning) นั่นเอง

การวิเคราะห์สัมพันธ์บทดังกล่าวนี้ สิ่งหนึ่งที่เป็นประเด็นสำคัญของศูนย์รวมของการศึกษานี้คืออิทธิพลของสัมพันธ์บทที่แพร่หลายไปสู่รูปแบบทางวัฒนธรรมอื่นๆ ได้แก่ดนตรี ศิลปกรรม สถาปัตยกรรม งานโทรทัศน์ ภาพยนตร์ งานถ่ายแฟชั่น ในอีกความหมายหนึ่งคือการเชื่อมโยงไปยังสิ่งต่างๆ ที่เป็นกลไกสำคัญในการสื่อความหมาย

ระดับความหมายอันเกิดจากสัมพันธ์ทั้งหมดที่ได้กล่าวข้างต้นนี้อาจพบว่าเด็กสามารถสร้างความหมายต่อเนื้อหาสารได้ใน 3 ระดับ ต่อประเด็นเรื่องระดับของความหมายนี้เสนอว่าความหมายนี้ Barthes (1974) เสนอว่าความหมายมี 3 ระดับดังต่อไปนี้

1) An Informational Level เป็นความหมายในระดับที่เห็นได้และปรากฏอยู่ในภาพ เช่น การจัดภาพเสื้อผ้าและเครื่องประดับ บุคลิก และความสัมพันธ์ขององค์ประกอบในภาพ ความหมาย ในระดับนี้เป็นระดับของการสื่อสาร เป็นการใช้สัญญาณทางการสื่อสารในระดับแรก

2) A Symbolic Level เป็นความหมายในขั้นที่สอง หรือ Neo-Semiotics ซึ่งเป็นศาสตร์ของสัญญาณ (The sciences level Barthes) โดยเน้นความหมายในเชิงวัฒนธรรม

3) An Imaginative Level Barthes เสนอว่ายังมีความหมายอีกระดับหนึ่ง สำหรับภาพที่เขาขมกมาซึ่งเรียกว่า “ความหมายในระดับที่สาม” ซึ่งไม่ได้ตั้งชื่อเรียก แต่ได้กล่าวว่าเป็นสิ่งที่มีร่องรอยที่เห็นได้อย่างชัดเจน ซึ่งภาพดังกล่าวเป็นความหมายที่เกิดจากการที่สัญญาณได้รับการประกอบขึ้นโดยขาดความสมบูรณ์ Barthes ไม่แน่ใจว่าการอ่านความหมายที่สามนี้จะเป็นการสรุปที่สมเหตุสมผล แต่สำหรับ Barthes แล้ว สิ่งปรากฏดังกล่าวคือตัวสัญญาณ (Signifier) ซึ่งมีลักษณะของทฤษฎีในเชิงปัจเจกบุคคล หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งว่าเป็นสิ่งที่ไม่สามารถนำมาผสมเข้าด้วยกันกับสิ่งที่มีอยู่ในฉากของภาพ อีกทั้งมีลักษณะที่เกินไปกว่าการทำซ้ำ (Copy) ของสิ่งที่อ้างถึงซึ่งความหมายในระดับนี้คือ ความหมายในระดับจินตนาการในทัศนะของ Fiske นั่นเอง

จากแนวคิดเรื่องการสร้างสัมพันธ์ดังกล่าวนี้อาจพิจารณาถึงการสื่อความหมายของตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอลไทยแลนด์ลีก ปี พ.ศ. 2559-2560 อาจพบได้ว่าลักษณะเนื้อหาของภาพตราสัญลักษณ์บางภาพ มีความเชื่อมโยงกับสื่อประเภทอื่นๆอยู่ ดังนั้นผู้วิจัยจะได้นำแนวคิดนี้ไปใช้เพื่อเป็นแนวทางการวิเคราะห์การสื่อสารเชิงสัญลักษณ์ต่อไป

2.3 แนวคิดและทฤษฎีการออกแบบสัญลักษณ์

ศิลป์ พีระศรี (2487) ได้สรุปที่มาของการออกแบบตราสัญลักษณ์ว่า ในทางศิลปะมีที่มาแห่งการได้รับความพอใจเป็นสองทางคือได้มาจากธรรมชาติ และได้มาจากศิลปกรรมชั้นเยี่ยมของศิลปินชั้นสูง ไม่ว่าจะเป็นสัญลักษณ์ทั่วไป เครื่องหมายการค้าและตราสินค้า ควรมีที่มา หรือสิ่ง

คลใจให้คิดในการออกแบบเพื่อที่สัญลักษณ์ที่ออกมาจะได้มีคุณค่าด้านความหมายและมีรูปแบบแตกต่างไปจากผลงานอื่นๆ สัญลักษณ์ที่มา ซึ่งสามารถใช้เป็นแนวความคิดในการออกแบบสามารถทำได้ ดังนี้

1) รูปเคารพ (Idol Form) หรือรูปอุดมคติ (Ideal Form) เป็นการนำเอารูปเคารพ สิ่งศักดิ์สิทธิ์ และความเชื่อมาใช้จินตนาการในการออกแบบเป็นสัญลักษณ์

2) รูปลักษณะทรงธรรมชาติ (Nature Form) เป็นวิธีการนำเอาสิ่งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ ซึ่งเป็นสิ่งแวดล้อมที่มนุษย์มีความคุ้นเคย มาตัดทอนออกเป็นสัญลักษณ์ ซึ่ง ทองเจือเจียดทอง (2542) ได้นำเสนอแนวคิดในการออกแบบตราสัญลักษณ์ โดยการใช้รูปลักษณะธรรมชาติในแบบต่างๆ คือ

2.1) มนุษย์ (Human) การใช้รูปมนุษย์มาใช้เป็นสัญลักษณ์ สามารถนำเสนอ รูปลักษณะที่สื่อว่าเป็นมนุษย์ โดยไม่จำเป็นต้องเห็นรายละเอียด ซึ่งจำแนกเพศชาย (Male) ที่มีลักษณะในความเป็นผู้นำในหลายๆ สังคม ดังนั้นในโลกของธุรกิจจึงนิยมนำรูปเพศชายมาใช้เป็นสัญลักษณ์กันอย่างกว้างขวาง และเพศหญิง (Female) มีลักษณะของความงาม ความนุ่มนวล อ่อนหวาน เอาใจใส่ทางด้านครัวเรือน เป็นตัวแทนของความเป็นกุลสตรี

2.2) สัตว์ (Animals) การใช้รูปสัตว์เป็นตราสัญลักษณ์นิยมกันมาตั้งแต่อดีต รูปลักษณะของสัตว์ที่ได้รับความนิยมนำมาใช้ในการออกแบบตราสัญลักษณ์ เช่น รูปม้า ตราสัญลักษณ์รูปม้า โดยเฉพาะม้าขาว มักจะมีความหมายที่โรแมนติคและสูงส่ง รูปช้าง เป็นสัญลักษณ์แห่งผู้มีพลังกำลัง สติปัญญา และทรงอำนาจ รูปสิงโต ที่เป็นเจ้าป่า เปรียบเสมือนตัวแทนของความเป็นผู้นำ กล้าหาญ และมีพลัง รูปเสือ เป็นสัตว์ที่ดุร้าย แต่แฝงไปด้วยความสง่างาม มีเสน่ห์ราวกับมีมนต์ขลัง นำเกรงขาม รูปสุนัข เป็นสัญลักษณ์ของความซื่อสัตย์ รูปปลา ที่สื่อความหมายถึงความสำเร็จ ความอุดมสมบูรณ์ รูปนก นกเป็นสัตว์ที่สวยงาม มีอิสระ เป็นต้น

2.3) พืชพันธุ์ การใช้รูปพืชพันธุ์เป็นสัญลักษณ์ จะทำให้เกิดความรู้สึกเป็นมิตรกับธรรมชาติ พืชพันธุ์สื่อความหมายถึงสัญลักษณ์ประจำชาติ ภูมิภาค ตลอดจนท้องถิ่นนั้นๆ รูปลักษณะของพืชพันธุ์ที่นิยมมาใช้ในสัญลักษณ์ ได้แก่ ดอกไม้ สื่อถึงความสวยงาม ความอ่อนหวาน ความสดชื่น ใบไม้ สื่อถึงการเจริญเติบโต กาลผลัดเปลี่ยนปี พ.ศ. ผลไม้ หมายถึงความอุดมสมบูรณ์ เป็นต้น

3) รูปลักษณะวัตถุสิ่งของ (Object Form) การนำเอารูปทรงสิ่งของที่มนุษย์สร้างขึ้น รวมถึงการนำเอาผลิตภัณฑ์ สินค้า หรือบริการ มาเป็นรูปทรงพื้นฐานในการออกแบบ โดยการลดทอนจากรูปทรงที่มนุษย์สร้างสรรค์ไว้แล้วสร้างสรรค์ขึ้นใหม่

4) จากรูปลักษณะเรขาคณิต (Geometric Form) เป็นวิธีการนำเอารูปเรขาคณิต ซึ่งเป็นรูปพื้นฐานมาเป็นแนวทางในการออกแบบตราสัญลักษณ์ โกสุม สายใจ และบำรุง อิศรกุล (2540) ได้นำเสนอแนวคิดในการออกแบบตราสัญลักษณ์ โดยการใช้รูปลักษณะเรขาคณิตในแบบต่าง ๆ เช่น รูปวงกลม ทำให้ดูโดยรวมเป็นจุดรวมเนื้อหา รายละเอียดที่เพิ่มเติมเข้าไปควรจะสัมพันธ์กับส่วนโค้งของวงกลม เพื่อให้ดูกลมกลืนเป็นเอกภาพ รูปวงรี รูปสามเหลี่ยม รูปสี่เหลี่ยมจัตุรัส รูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า รูปห้าเหลี่ยม เป็นรูปแบบที่มีลักษณะคล้ายรูปบ้าน นักออกแบบมักนิยมใช้เป็นตราสัญลักษณ์เกี่ยวกับโครงการอสังหาริมทรัพย์รูปหกเหลี่ยม เป็นรูปแบบที่ให้ความรู้สึกสมดุล แปลกตา รูปแปดเหลี่ยม เหมาะสมต่อการออกแบบตราสัญลักษณ์ของกิจการที่เกี่ยวกับความมั่นคงหรือเที่ยงตรง

5) รูปลักษณะตัวอักษร (Lettering Form) การนำเอาตัวอักษรภาษาต่างๆ หรือชื่อขององค์กร หน่วยงาน บริษัท ไม่ว่าจะ เป็นภาษาใด มาออกแบบให้มีลักษณะเฉพาะของตัวเอง ทั้งนี้โดยอาศัยบุคลิก ลักษณะเด่นของตัวอักษร สุมิตรา ศรีวิบูลย์ (2547) ได้อธิบายเพิ่มเติมถึงการออกแบบตราสัญลักษณ์โดยการใช้รูปลักษณะตัวอักษรดังนี้

5.1) เครื่องหมายชื่อ (Name Marks) เครื่องหมายลักษณะนี้ส่วนใหญ่จะมาจากชื่อขององค์กร ทำหน้าที่เป็นตัวแทนองค์กรหรือสินค้าที่สามารถสื่อสารได้ โดยเกี่ยวข้องกับ การสะกดและการออกเสียง เสียงที่เปล่งออกมาเป็นจุดเริ่มต้นของการอธิบายความหมาย เครื่องหมายชื่อแบ่งออกเป็น 5 ได้แก่ ชื่อที่สื่อความหมายโดยตรง (Descriptive Names) ชื่ออุปมา (Metaphoric Names) ชื่อที่รู้จักกันทั่วไป (Found Names) ชื่อเฉพาะ (Proper Names) ชื่อที่ตั้งขึ้นใหม่ (Artificial Names)

5.2) เครื่องหมายชื่อย่อ (Abbreviations) แบ่งออกเป็น 3 ลักษณะคือ ลักษณะที่ 1 เรียกชื่อส่วนต้นและตัดบางส่วนในตอนท้ายออก เช่น THAI แทนชื่อ Thai Airways International เป็นต้น ลักษณะที่ 2 ใช้เฉพาะอักษรตัวแรกและตัวสุดท้าย เช่น เจอาร์ (Jr.) มาจากคำว่า จูเนียร์ (Junior) เป็นต้น ลักษณะที่ 3 เป็นการผสมผสานลักษณะที่ 1 และ 2 ลักษณะนี้ค่อนข้างเป็นที่ นิยมมากกว่าสองลักษณะแรก เช่น ซีเอ็นเอ็น (CNN) ยูบีซี (UBC) เป็นต้น

6) รูปอิสระ (Free Form) และรูปนามธรรม (Abstract) เป็นการออกแบบที่สร้างสรรค์ขึ้นมาจากจินตนาการ อุดมการณ์ขององค์กร และแนวคิดเพื่อสื่อความหมาย ความรู้สึก อารมณ์ โดยไม่มีกฎเกณฑ์ตายตัว ซึ่งมักสื่อความหมายโดยอ้อม หรือจำเป็นต้องใช้ประสบการณ์ร่วม จึงจะเข้าใจความหมาย

ในการออกแบบศิลปะทุกแขนง ต้องนำองค์ประกอบการออกแบบ (Element of Design) ได้แก่ สี รูปร่าง รูปทรง น้ำหนัก เส้น ลักษณะผิว ฯลฯ มาจัดให้เกิดความเหมาะสมตามหลักการออกแบบ (Principle of Design) ซึ่ง วิรุณ ตั้งเจริญ (2531) ได้สรุปแนวทางการออกแบบประกอบไปด้วยหลักการดังนี้

1) ความเป็นเอกภาพ (Unity) หมายถึงการออกแบบให้เกิดความเป็นหนึ่ง มีความลงตัวในองค์ประกอบ เป็นหลักสำคัญที่เป็นบทสรุปของการออกแบบ กลไกของเอกภาพเป็นกลไกทางความคิด เอกภาพของผลงานเกิดจากองค์ประกอบและหลักการออกแบบให้มีจุดเด่น สมดุลและอื่นๆ ประกอบกัน จึงก่อให้เกิดเป็นเอกภาพ

2) ความสมดุล (Balance) หมายถึงการจัดองค์ประกอบให้เกิดความรู้สึกว่าแต่ละส่วนมีน้ำหนักต่อการ โดยการเรียนรู้ทางสายตา ซึ่งความสมดุลมี 3 ลักษณะด้วยกัน คือ ความสมดุลเหมือนกัน (Formal Balance หรือ Symmetrical ความสมดุลไม่เหมือนกัน (Asymmetrical Balance หรือ Informal Balance) ความสมดุลแบบรัศมี (Radial Balance)

3) ความกลมกลืน (Harmony) เป็นการออกแบบที่นำสิ่งที่ใกล้เคียงกัน คล้ายๆกันมาจัดไว้ด้วยกัน ความกลมกลืนจะเกิดขึ้นอยู่ระหว่าง การซ้ำ (Repetition) กับการขัดกัน (Discord) หรือ อาจกล่าวได้ว่าการจะเกิดความกลมกลืนจะต้องมีตัวเชื่อมระหว่างความแตกต่างกับความเหมือนกัน

4) การซ้ำ (Repetition) คือ วิธีการเน้นอย่างหนึ่งที่ต้องการให้เห็นชัดเจน โดยใช้เส้น รูปร่าง รูปทรง มาจัดวางลงในกรอบพื้นที่มากกว่าหนึ่งครั้ง

5) การตัดกัน (Contrast) การตัดกัน หมายถึง ความไม่ประสานสัมพันธ์กัน หรือสิ่งที่ตรงข้ามกัน การนำความแตกต่างกันมาใช้ในงานศิลปะ มาใช้อย่างพอเหมาะจะช่วยแก้ปัญหาความน่าเบื่อหน่ายในงานนั้นๆ ได้ และนอกจากจะช่วยแก้ปัญหาความน่าเบื่อหน่ายแล้วยังช่วยให้เกิดความตื่นเต้น เค้นชัด น่าสนใจขึ้นอีกด้วย

6) การลดหลั่น (Gradation) หมายถึงการเปลี่ยนแปลง ลดชั้นทีละน้อย คือการแปรเปลี่ยนรูปร่าง รูปทรง ทิศทาง จากสถานะหนึ่งไปยังอีกสถานะหนึ่ง

7) จุดเด่น (Dominance) คือจุดที่น่าสนใจที่สุด ควรมีเพียงจุดเดียว ในเครื่องหมาย 1 ดวง การที่จะเด่นได้ นักร้องแบบควรเน้นขึ้นมา

มาโนช กงกะนันทน์ (2538) สี (Color) สีมียบทบาทที่สำคัญต่อการออกแบบตราสัญลักษณ์ สามารถให้ผลกระทบต่อจินตนาการและอารมณ์ ความคิด ความรู้สึกของมนุษย์ การใช้สีตามหลักการออกแบบโดยแบ่งเป็น 3 ประเภทดังนี้

1) สีเอกรงค์ (Monochrome) หมายถึง การใช้สีที่แสดงความเด่นชัดออกมาเพียงสีเดียว แต่มีการลดหลั่นกันในร่อน้ำหนักสี เพื่อให้เกิดความแตกต่าง

2) การใช้สีกลมกลืน (Harmony) หมายถึง การเรียงคู่กันของสีต่างๆ ซึ่งไปด้วยกันโดยไม่ขัดแย้ง ความกลมกลืนของสีทำได้หลายลักษณะคือ (1) กลมกลืนด้วยค่าของน้ำหนักของสีๆ เดียว (Total Value Harmony) (2) กลมกลืนโดยใช้สีใกล้เคียง (Symple Harmony) (3) สีกลมกลืนโดยใช้สีคู่ผสม (Two Colours Mixing) (4) สีกลมกลืนโดยใช้วรรณะของสี (Tone)

3) สีคู่หรือสีตรงข้ามกัน (Complementary or True Contrasts) การที่จะใช้คู่สีหรือสีตรงข้ามให้ได้ผลจะต้องเป็นสัดส่วนของพื้นที่

การเชื่อมโยงความหมายสีเข้ากับสิ่งต่างๆ ทั้งสิ่งที่เป็นธรรมชาติและสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น เมื่อมีการสืบทอดความคิดกันมาเป็นเวลานาน สีดังกล่าวอาจกลายเป็นสัญลักษณ์แทนสิ่งนั้นไปเสียก็ได้ ในการศึกษาครั้งนี้ได้พิจารณาถึงสัญลักษณ์ของสีที่นำมาใช้ในการออกแบบตราสัญลักษณ์ ทั้งในด้านบวกและด้านลบ ดังที่ อารยะ ศรีกัลยาณบุตร (2541) ได้นำเสนอและอธิบายในรูปตาราง ดังนี้

ตารางที่ 2.1 แสดงความหมายของสีที่นิยมนำมาใช้ในการออกแบบตราสัญลักษณ์

สี	ความหมายทางด้านบวก	ความหมายทางด้านลบ
	ความบริสุทธิ์ ความสมบูรณ์แบบ ความสดชื่น ความจริง ความฉลาด	ความว่างเปล่า ความเจ็บสนิท ช่องว่าง ภูตผี
	ความดั่งมั่น โดดเด่น ทรงเกียรติ สง่า งาม ความมืด	ความตาย หมดหวัง ปฏิเสธ บาบ ปีศาจ ความเจ็บนิรันดร์
	ความสุข แรงกระตุ้น พลัง ความเข้มแข็ง การเคลื่อนไหว พิศواس	ความสยดสยอง สงคราม เลือด ความวุ่นวาย ปีศาจ
	ธรรมชาติ การเกิดใหม่ ชีวิต ความหวัง ความสงบ ความมั่นคง	ความอิจฉาริษยา ความเนือย
	ความร่าเริง การรู้แจ้ง แสงสว่าง ความ ฉลาดเฉลียว ความเยาว์วัย	ความขี้ขลาด การทรยศ
	การอนุรักษ์นิยม การอุทิศตัว ความ ยุติธรรม มีเหตุผล สันติ	ความเฉยเมย ความสงสัย ความซึม
	ความเข้มแข็ง ความเป็นผู้ชาย ธรรมชาติ(โลก) ความแน่นอนลงตัว	ความอวดดี ความเก่า
	ความสูงศักดิ์ ความกักดี อำนาจ ความ ทรงจำ ความจริง ศาสนา	ค้นหา ความโศกเศร้า ความลึกลับ
	การสื่อสาร การแต่งงาน ความสนุก ความทะเยอทะยาน ใจกว้าง	การให้ร้าย ความอิจฉาริษยา
	ความเป็นกลาง ความนิรันดร์	ความลึกลับ ความกลัว ความน่าเบื่อ ความหดหู่ ความแก่เฒ่า

ที่มา : อารยะ ศรีกัลยาณบุตร, 2541

จากแนวคิดและทฤษฎีการออกแบบสัญลักษณ์ดังที่กล่าวมา ด้วยองค์ประกอบต่างๆ ทั้งรูป
ลักษณะ และสี ผู้วิจัยได้นำมาเป็นเครื่องมือ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการวิเคราะห์การสื่อความหมาย
ของภาพตราสัญลักษณ์ ทีมสโมสรวอลเลย์บอลไทยแลนด์ลีก ปี พ.ศ. 2559 – 2560 ต่อไป

2.4 แนวคิดเกี่ยวกับรหัสของการ์ตูน

ตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอลไทยแลนด์ลีกนั้น มีการใช้โครงสร้างของรหัสภาพในการสื่อความหมายโดยมีองค์ประกอบการวาดการ์ตูนที่เป็นลายเส้น สี มาประกอบกันในภาพตราสัญลักษณ์ ซึ่งอาจมีความคล้ายคลึงความเป็นจริงหรือล้อเลียนก็เป็นได้ ดังนั้น การศึกษาการประกอบสร้างความหมายของภาพตราสัญลักษณ์นั้นจำเป็นต้องใช้หลักการเกี่ยวกับรหัสการ์ตูนมาใช้ในการวิเคราะห์ความหมายของตราสัญลักษณ์ของสโมสรวอลเลย์บอลไทยแลนด์ลีก ซึ่งในวิจัยครั้งนี้ ได้เลือกศึกษา ตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอลไทยแลนด์ลีก ปี พ.ศ. 2559 – 2560

Randall (1981) ลักษณะเด่นการ์ตูน คือ การสามารถหักเหออกจากความจริง (Reality) ความเป็นจริงในที่นี้ คือ การสร้างภาพที่เห็นจากประสบการณ์จริงให้ออกมาในลักษณะของการเลียนแบบ ซึ่งมีรายละเอียดของภาพน้อยลง ซึ่งทำได้ 2 วิธี คือ 1) จากความเรียบง่าย เน้นที่เส้นรอบนอก (Outline) ของรูปทรงหรือวัตถุ 2) จากความเกินจริง (Exaggerates) เส้นสายรอบนอก (Outline) สามารถบิดเบือนจากรูปทรงแท้จริง

กมลวรรณ พรหมพิทักษ์ (2545) ได้กล่าวถึงหลักของการเขียนการ์ตูนไว้ดังนี้

- 1) ศึกษารูปร่างลักษณะของสิ่งที่จะเขียน ต้องมีความรู้ด้านสรีรวิทยา โดยรู้ลักษณะเพียงบางส่วนที่ประกอบเป็นตัวคนหรือสัตว์
- 2) อัตราส่วนของรูปร่างที่จะเขียน ใช้เส้นยาวสั้นสลับกัน เพื่อแสดงความสูง ต่ำ อ้วน ผอม ทำให้จำได้ว่าเป็นสุนัข แมว หรือคน หากจะวาดให้บิดเบือนเพื่อความตลกขบขันก็ใช้อัตราส่วนที่ผิดปกติไปเสีย
- 3) สังเกตการณ์แสดงออกของอารมณ์บนใบหน้า เพื่อให้ภาพการ์ตูนแสดงความรู้สึกออกมา ซึ่งเราสามารถกำหนดรูปแบบตามความรู้สึกนั้นได้

มณฑิธร สุภโรจน์ (2541) การ์ตูนมีการแสดงออกที่แสดงความเป็นส่วนตัวของนักเขียนการ์ตูน เพราะต้องสร้างสรรค์รายละเอียดต่างๆ ขึ้นมาเองจากจินตนาการคล้ายงานฝีมือ นักเขียนการ์ตูนเป็นเสมือนตัวเชื่อมโยงที่อ่อนโยนระหว่างส่วนที่จริงจังของมนุษย์ กับความเปราะบางที่เก็บ

ซ่อนอยู่ภายใน ส่วนใหญ่มักจะนึกถึงงานศิลปะลายเส้น (Graphic Art) การสร้างแบบของตัวการ์ตูนขึ้นมาเป็นสัญลักษณ์ตลอดจนความเข้าใจของอิทธิพลของการ์ตูนขึ้นอยู่กับความพิจารณาอย่างละเอียดและซาบซึ่งเข้าใจในรหัสการ์ตูนว่ามันคืออะไร ทำงานอย่างไร และทำไม รหัสการ์ตูนซับซ้อนแต่ก็มีตรรกะของเหตุผลรองรับ ซึ่งประกอบไปด้วยวิธีการที่นักวาดการ์ตูนได้สร้างสรรค์สัญลักษณ์เฉพาะขึ้นชุดหนึ่งในการทำให้เกิดโลกที่เหมือนจริง (make-believe world)

ประสพโชค นวพันธุ์พิพัฒน์ (2540) ในการสร้างการ์ตูนนั้น รูปทรง พื้นผิว เงา ล้วนแต่ให้เส้นที่เรียบง่าย และใช้เส้นให้น้อยที่สุด องค์ประกอบทุกอย่างจะชัดเจน รูปจะแยกจากพื้นหลังอย่างเด่นชัด รายละเอียดที่ไม่สำคัญจะเลือนราง การแสดงอารมณ์ผ่านสีระยและรูปร่างของการ์ตูนในโลกของการ์ตูนใบหน้าของคุณจะถูกลดทอนรายละเอียดขององค์ประกอบทางสรีระที่ซับซ้อนลงเหลือเพียงโครงทรงกลมและเฉพาะส่วนที่สำคัญที่ต้องใช้ในการแสดงอารมณ์บนใบหน้าของมนุษย์คือคิ้วตาและปากเชื่อว่าการตอบสนองทางใบหน้าของคนต่ออารมณ์ต่าง ๆ นั้นเป็นมาตั้งแต่กำเนิด (Inner reaction) แบ่งปลีกย่อยได้ดังนี้

- 1) การจัดรูปทรงของใบหน้าจะขึ้นอยู่กับสัดส่วนขององค์ประกอบระหว่างรูปและพื้น (Figure and Ground)
- 2) ใบหน้าของผู้ใหญ่นั้น ตาจะอยู่กึ่งกลางกลางใบหน้าขณะที่ปลามีความยาวเท่ากับ ความห่างของตา
- 3) เมื่อคนเราเพิ่งเกิด องค์ประกอบต่างๆบนใบหน้า จะมีขนาดเล็กอยู่ในตำแหน่งด้านล่างของใบหน้า สีระยจะโต ตาจะโตเมื่อเทียบกับปาก สัดส่วนเหล่านี้ที่นักเขียนการ์ตูนจะนำมาใช้เมื่อต้องการสร้างบุคลิกตัวการ์ตูนของผู้ใหญ่ให้น่ารักเหมือนเด็ก
- 4) ตำแหน่งต่างๆ ของตา ปาก และคิ้ว จะแสดงองค์ประกอบของใบหน้าในการสร้างสรรค์เกี่ยวกับอายุ ความสุข ความเศร้า ความโกรธ แปลกใจ ความกลัว และอื่นๆ

นักเขียนการ์ตูนสามารถสร้างการแสดงออกทางอารมณ์เหล่านี้ได้โดยเพียงแต่ขยับปาก ตา และคิ้วอันเป็นองค์ประกอบที่เคลื่อนไหวได้ ซึ่งมนุษย์เรามักจะให้ความสำคัญกับตาและปาก ในขณะที่ทำการสื่อสารบางส่วนของ การแสดงออกนี้จะซับซ้อนยุ่งยาก แต่นักเขียนการ์ตูนก็จะนำเอาหลักการของความเรียบง่าย ความชัดเจน และเกินจริงมาแก้ปัญหาเหล่านี้

รูปที่ 2.2 สัญลักษณ์ของอวัยวะที่เป็นองค์ประกอบหลักในการแสดงอารมณ์

ที่มา : มณฑิธร สุภโรจน์, 2541

ประสพโชค นวพันธ์พิพัฒน์ (2540) กล่าวว่า สัญลักษณ์เหล่านี้หากไม่นับรวมทิศทางการมองของสายตาและระดับความเข้มของอารมณ์แล้ว จะสามารถเชื่อมประกอบเพื่อสร้างบุคลิกและการแสดงสีหน้าได้ 4,913 แบบ การประกอบสัญลักษณ์ตามตารางนี้ อาจเสริมด้วยองค์ประกอบอื่นๆ เช่น 1) สัดส่วนและระยะห่างอวัยวะ 2) ส่วนอื่นของร่างกาย เช่น ผม หู จมูก หนวด รูปหน้า 3) ตำแหน่งการเคลื่อนไหวของร่างกายจากมือ เท้า ศีรษะ ลำตัว และ 4) องค์ประกอบอื่น เช่น หมวก แว่นตา เสื้อผ้า คำพูด คำอุทานต่างๆ ซึ่งภาพที่ 2 นั้น สามารถนำคิ้ว ตา และปาก มาผสมผสานเป็นการแสดงอารมณ์ในรูปแบบต่างๆ ได้

สำหรับรูปร่างของการ์ตูนนั้น โดยปกติแล้วความสูงของรูปร่างของคุณจะเท่ากับ 8 เท่าของความสูงของศีรษะของคนๆ นั้น แต่สำหรับตัวการ์ตูนเกี่ยวกับกีฬา แฟชั่น ซึ่งเน้นไปที่การเคลื่อนไหวของร่างกาย ความสูงจึงอาจถึง 10 เท่าของศีรษะ ขาอาจยาวกว่าปกติเพื่อเน้นร่างกาย แต่สำหรับการ์ตูน ตลกสัดส่วนของศีรษะมักจะมีขนาดใหญ่กว่าลำตัวเสมอ โดยอาจมีขนาดใหญ่ถึง 3 ใน 8 ส่วนของขนาดปกติ ศีรษะอาจมีขนาดใหญ่เท่ากับตัว “...การที่ศีรษะมีขนาดใหญ่นั้นสามารถก่อผลได้ 2 ประการคือ ทำให้รูปร่างของการ์ตูนดูน่ารักคล้ายเด็ก และขนาดของศีรษะที่เกินจริงนั้นทำให้สามารถแสดงสีหน้าอารมณ์ได้เต็มที่...” (Randall, 1981).

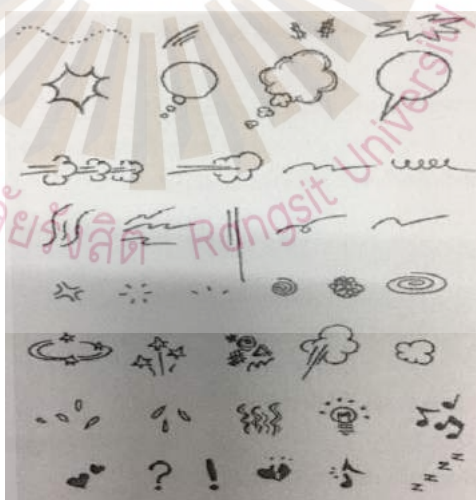
ตัวอย่างภาพการ์ตูนที่แสดงสีหน้าขั้นพื้นฐาน โดยใช้รหัสของสัญลักษณ์แบบต่างๆ เพื่อแสดงอารมณ์ไว้ส่วนหนึ่งดังนี้

รูปที่ 2.3 การ์ตูนที่แสดงสีหน้าขั้นพื้นฐานโดยใช้รหัสของสัญลักษณ์

ที่มา : มณเฑียร ศุกโรจน์, 2541

สัญลักษณ์ที่ใช้แทนความคิด ความรู้สึก การเคลื่อนไหว และองค์ประกอบของภาพ นักเขียนการ์ตูนได้สร้างสัญลักษณ์ที่เป็นภาพเฉพาะขึ้นมาชุดหนึ่ง (ประสพโชค นวพันธุ์พิพัฒน์, 2540) ดังตัวอย่างต่อไปนี้

รูปที่ 2.4 สัญลักษณ์ประกอบภาพการ์ตูน

ที่มา : ประสพโชค นวพันธุ์พิพัฒน์, 2540

ภาพข้างต้นเป็นกลุ่มสัญลักษณ์ที่มีความหมายและสามารถเข้าใจร่วมกันเช่นเดียวกับความเข้าใจร่วมกันใน “ตัวอักษร” โดยเลียนแบบจากสิ่งที่เราเห็นและไม่เห็นในโลกความเป็นจริง เช่น เมื่อ

มีบางสิ่งผ่านไปอย่างรวดเร็วเราจะเห็นสิ่งนั้นพร่ามัวไม่ชัดเจน นักวาดการ์ตูนจึงสร้างเส้นแสดงการเคลื่อนที่ (Action Line) ขึ้นเพื่อแสดงทิศทางและความเร็วในการเคลื่อนไหว เส้นตรงแสดงถึงความเร็วขณะที่เส้นคดแสดงถึงความช้า และเมื่อสิ่งนั้นเคลื่อนที่เร็วจนหายไปในกลุ่มควัน นักเขียนการ์ตูนก็นำเอาขบวนการมาแสดงอาการวิ่งเร็วจนไม่เห็นฝุ่น เป็นการอุปมาอุปไมย (Metaphor) เป็นเสมือนการสร้างภาพมายา ภาพในโลกที่พยายามให้เหมือนจริง นักเขียนการ์ตูนจะสังเกตปรากฏการณ์นี้ นำมาใช้เป็นรหัสในการสื่อสารซึ่งพอจะสรุปรวบรวมได้ คือ การสะท้อน (Reflection) การเคลื่อนไหว (Movement) และการเปล่งประกาย ฟุ้งกระจายออก (Emanations)

จากแนวคิดรหัสภาพการ์ตูนดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยสามารถอธิบายถึงวิธีการประกอบสร้างความหมายของภาพตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอลไทยแลนด์ลีก ปี พ.ศ. 2559 - 2560 ได้อีกประการหนึ่ง ด้วยการนำเอาภาพอวัยวะหรือรูปการ์ตูนสัตว์มาประกอบสร้างให้เกิดความหมายในการสร้างบุคลิกนิสัยอารมณ์ความรู้สึก การเคลื่อนไหว เพศ วัย รสนิยม ชนชั้นของตัวการ์ตูน ซึ่งเป็นหลักการในการช่วยให้เข้าใจการสื่อความหมายของตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอลไทยแลนด์ลีก นั้น ได้อย่างถูกต้อง

2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

มนตรี บุญสัตย์ (2554) การวิจัยเรื่องสัมพันธ์บทในภาพถ่ายแฟชั่นนิตยสารบางกอกโพสต์ เดอะแมกกาซีน มีวัตถุประสงค์เพื่อให้เข้าใจความหมายในระดับสารสนเทศและระดับวัฒนธรรมที่ผู้สร้างสรรค์ถ่ายทอดผ่านภาพถ่ายแฟชั่น และเพื่อให้เข้าใจจินตนาการของผู้รับสารที่เกิดจากการสร้างสัมพันธ์บทในภาพถ่ายแฟชั่นนิตยสารบางกอกโพสต์ เดอะแมกกาซีน โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพประกอบด้วย การวิเคราะห์ตัวบทและการสัมภาษณ์กลุ่ม ผลการวิจัยพบว่า ความหมายในระดับสารสนเทศและระดับวัฒนธรรมที่ผู้สร้างสรรค์ถ่ายทอดผ่านภาพถ่ายแฟชั่น ได้แก่ 1) ชื่อภาพ 2) เครื่องแต่งกาย 3) การจัดองค์ประกอบผู้แสดงแบบ 4) การคัดเลือกผู้แสดงแบบ และในส่วนของจินตนาการผู้รับสารที่เกิดจากการสร้างสัมพันธ์บท ในภาพถ่ายแฟชั่นนิตยสารบางกอกโพสต์ เดอะแมกกาซีน มีลักษณะจินตนาการคือ ตัวบทต้นทางเนื้อหาจากภาพยนตร์ วรรณกรรม จิตรกรรม

จุดแววอนของเพศเกิดจากรูปร่างหน้าตาและการจัดวางท่าของตัวแบบ สถานที่ที่มีลักษณะเกินจริงที่ใช้ถ่ายทำภาพแฟชั่น และการฉ้อโกงที่มาจากแนวคิดของงาน

สุทธิ ชาติประเสริฐ (2557) การวิจัยเรื่อง รหัสภาพและประสิทธิภาพทางการสื่อสารระหว่างบุคคลของภาพ พบว่า การใช้รหัสภาพในการประกอบสร้างความหมายได้ 5 ประการ ได้แก่ 1) การสร้างตัวการ์ตูนขึ้นมาใช้เป็นตัวละครให้มีลักษณะเฉพาะ สามารถบอกเล่าถึงอารมณ์ได้ 2) การใช้รหัสสัญลักษณ์เข้ามาประกอบช่วยในการบอกเล่าถึงเหตุการณ์หรือสาเหตุของการเกิดอารมณ์ 3) การใช้ตัวการ์ตูนประกอบแทรก เป็นตัวสร้างเรื่องราวให้เกิดความเข้าใจต่อสถานการณ์ที่เกิดขึ้นภายในภาพได้ 4) การใช้รหัสด้านสีเน้นการใช้สีที่สามารถสื่ออารมณ์ในแง่ต่างๆได้ และ 5) การใช้มุขของการ์ตูน (Gag) ในภาพที่ใช้แสดงอารมณ์เพื่อรับรู้เรื่องราวและบอกทิศทางภายในภาพ ในส่วนของผลการวิจัยความสำคัญของภาพสต็อกเกอร์ Line สามารถจำแนกความสำคัญได้ 5 ประเด็น ได้แก่ 1) การเพิ่มบรรยากาศการสื่อสารที่เอื้อต่อความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล 2) การสื่อสารที่สะท้อนความเป็นตัวตน 3) การเป็นสัญลักษณ์ทางอารมณ์ 4) การใช้ภาษาภาพทำให้เกิดความกระชับทางความหมาย 5) การหลีกเลี่ยงความขัดแย้งที่รุนแรง

วิระวัฒน์ ทองทั่ว (2554) การศึกษาสัญลักษณ์ภาพบ่งชี้ภูมิศาสตร์ทางทะเลของแหล่งท่องเที่ยวทะเลอันดามันพบว่า สัญลักษณ์ภาพเพื่อการบ่งชี้ภูมิศาสตร์แหล่งท่องเที่ยวทะเลอันดามันที่ได้รับความนิยมเห็นชอบจากผู้เชี่ยวชาญมี 8 ชนิด ได้แก่ ปลากระเบนราหู ฉลามวาฬ ปะการัง ฉลามเสือดาว ปลากบ กุ้งตัวตลก ปลาจิ้มฟันจระเข้ปีศาจ และปลามังกรพันธุ์พราง โดยสัตว์น้ำดังกล่าวมีคุณสมบัติที่เหมาะสมกับการเป็นสัญลักษณ์ภาพได้แก่ 1) การมีเอกลักษณ์เฉพาะตัว 2) ความแปลกประหลาดของรูปร่าง 3) ความเด่นของสีส้ม 4) การพบเห็นได้ยาก 5) องค์ประกอบด้านเส้น สี สัน และรูปทรง ที่เป็นองค์ประกอบร่วมกันเพื่อการสื่อความหมายถึง พลังความเคลื่อนไหว ความต่อเนื่อง ความตื่นตันทันใจ ความเป็นอิสระ และการกระตุ้นจินตนาการสู่โลกใต้ท้องทะเล

ศิริพร วุฒิกุล (2549) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “กลยุทธ์การสื่อสารอัตลักษณ์ของชาติในโครงการรณรงค์ทางการท่องเที่ยวของประเทศไทยและประเทศมาเลเซีย” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากลยุทธ์การสื่อสารอัตลักษณ์ของชาติของประเทศไทย และประเทศมาเลเซียในโครงการรณรงค์

ทางการท่องเที่ยวสำหรับนักท่องเที่ยวต่างชาติ ประจำปี 2548 ในส่วนของประเทศไทย ผู้วิจัยศึกษาโครงการ “Phuket Today” และโครงการ “Thailand... Happiness on Earth” ในส่วนของประเทศมาเลเซีย ผู้วิจัยศึกษาโครงการ “Malaysia Truly Asia” โดยผู้วิจัยศึกษากลยุทธ์การสื่อสารในส่วนของวิธีการนำเสนอ และการใช้สื่อสารมวลชน และใช้สัญวิทยาศึกษาหาอัตลักษณ์ของทั้งสองประเทศที่ปรากฏในชิ้นงานโฆษณา โดยใช้ระเบียบวิจัย คือ การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก และการวิเคราะห์ด้วยท จากแหล่งข้อมูลประเภทเอกสารรวมทั้งแหล่งข้อมูลประเภทสื่อโฆษณา ประเภทโทรทัศน์ และสื่อสิ่งพิมพ์ ผลการวิจัยพบว่ากลยุทธ์การนำเสนอของประเทศ นำเสนอชิ้นงานโฆษณาคลายคลึงกัน คือมีรูปนำเสนอ (Executive Style) แบบแสดงสินค้าเป็นตัวเด่น (Product as a Hero) จุดเว้าวอน (Appeal) ทั้งสองประเทศเน้นจุดเว้าวอนด้านอารมณ์ (Emotion Appeal) ลีลาการขาย (Tone) มุ่งขายแบบทางอ้อมจุดขาย (Selling Point) ที่เหมือนกันคือเรื่องวัฒนธรรมสถานที่ท่องเที่ยวทางธรรมชาติ และกิจการท่องเที่ยว ประเทศไทยใช้สื่อโทรทัศน์มากที่สุด

ประเทศมาเลเซียใช้สื่อสิ่งพิมพ์มากที่สุดสำหรับส่วนอัตลักษณ์ของชาติทั้งสองประเทศ นำเสนออัตลักษณ์ด้านวัฒนธรรมที่เป็นวัตถุ ได้แก่ สถาปัตยกรรม เสื้อผ้าเครื่องแต่งกาย ยานพาหนะ หัตถกรรม และอาหาร ประเทศไทยนำเสนอเพิ่มเรื่องจิตกรรมและสมุนไพร อัตลักษณ์ด้านวัฒนธรรมที่ไม่เป็นวัตถุ ได้แก่ ศาสนา และลักษณะนิสัย ประเทศไทยเพิ่มเติมเรื่องดนตรี ภาษา และการนวดแผนไทย ประเทศไทยมาเลเซียเพิ่มเรื่องศิลปะการแสดง และการละเล่น อัตลักษณ์ด้านธรรมชาติที่นำเสนอได้แก่ สถานที่ทางธรรมชาติและสัตว์ ประเทศไทยนำเสนอเพิ่มเติมเรื่องดอกไม้ และทั้งสองประเทศนำเสนออัตลักษณ์ด้านความหลากหลายของเชื้อชาติ ประเทศไทยนำเสนอโดดเด่นในเรื่องอัตลักษณ์ด้านวัฒนธรรมโดยเฉพาะลักษณะนิสัยของคนไทย ในขณะที่มาเลเซียโดดเด่นในเรื่องอัตลักษณ์ความหลากหลายของเชื้อชาติ

ศุดาวรรณ เตชะวิบูลย์วงศ์ (2543) ศึกษาวิจัยเรื่อง “กระบวนการสื่อสารเชิงสัญลักษณ์ผ่านสื่อมวลชนในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวหลังสมัยใหม่ในโครงการ Amazing Thailand” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อค้นหาสัญลักษณ์และความหมายของสัญลักษณ์ที่ปรากฏในสารโฆษณาการท่องเที่ยวที่เผยแพร่ ในโครงการผลการวิจัยครั้งนี้ สัญลักษณ์ที่พบในเนื้อหาสารโฆษณาการท่องเที่ยวมีทั้งหมด 12 ประเภทได้แก่ หัตถกรรม อาหาร วัตถุสิ่งของ สิ่งก่อสร้าง สถานที่ธรรมชาติ กิจกรรมพาหนะ การแสดง คน สัตว์ และพืช สัญลักษณ์เหล่านั้นถูกใช้เพื่อสื่อสารความหมายโดยตรงและ

ความหมายโดยนัยไปพร้อมๆกัน ซึ่งสำหรับการสื่อความหมายโดยนัยนั้นพบว่า ประกอบไปด้วย เรื่องต่างๆดังนี้คือ เรื่องวัฒนธรรมไทย เรื่องธรรมชาติ และเรื่องเชิงพาณิชย์

กระบวนการสื่อสารเชิงสัญลักษณ์ในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวยุคสมัยใหม่ ประกอบไปด้วย 4 ประการ 1) นายทุนผู้ผลิตสินค้าทางการท่องเที่ยวได้แก่ ภาครัฐบาลและภาคเอกชน ทำหน้าที่เป็นผู้ส่งสารของกระบวนการสื่อสารเชิงสัญลักษณ์นี้ 2) สารที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในโครงการ Amazing Thailand ไทยแลนด์นั้น เป็นสารที่มีกลยุทธ์การนำเสนอด้วยสัญลักษณ์เนื่องจากพบว่ามีการใช้สัญลักษณ์ต่างๆมากมายในการสื่อความหมาย โดยเฉพาะความหมายเรื่องวัฒนธรรม 3) ช่องทางการสื่อสารทั้งสื่อโทรทัศน์ วิทยุและสิ่งพิมพ์ ที่เป็นช่องทางหลักในการถ่ายทอดสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยว ในโครงการนี้ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ จะเป็นช่องทางที่เหมาะสมที่สุดในการสร้างสัญลักษณ์ 4) นักเที่ยวซึ่งส่วนใหญ่เป็น “ชนชั้นกลาง” ผู้บริโภคสินค้าทางการท่องเที่ยวซึ่งมีความต้องการที่หลากหลายแตกต่างกันมาก รวมทั้งมีความต้องการอนุรักษ์คุณค่าแบบเก่าหรือโหยหาอดีตด้วย ทำหน้าที่เป็นผู้ส่งสารของกระบวนการสื่อสารเชิงสัญลักษณ์

วัลย์พร สาคริก (2545) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การสื่อความหมายและการรับรู้เอกลักษณ์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวของชุมชนหัวหิน” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการสร้างเอกลักษณ์ของชุมชนหัวหินและการรับรู้ การถอดรหัสเอกลักษณ์ของชุมชนหัวหินในกลุ่มนักท่องเที่ยวพบว่า 1) การสร้างเอกลักษณ์เกิดจากวัฒนธรรมพื้นฐานของชุมชนคือ สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ชุมชน สื่อจินตคติ และสภาพแวดล้อมในปัจจุบัน โดยเอกลักษณ์ชุมชนได้แก่ ภาพลักษณ์ของชุมชน สถานที่ท่องเที่ยว สินค้าและบริการ และประเพณีการเล่น 2) การสื่อความหมายเอกลักษณ์ของชุมชนมีวิธีการคือ การใช้คำขวัญและสโลแกน การขึ้นป้าย การสร้างพระบรมราชานุสาวรีย์ และอนุสรณ์สถาน การอนุรักษ์สถาปัตยกรรม การจัดงานประเพณีและกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยว ส่วนการสื่อสารนั้นมีการสื่อสารระหว่างหน่วยงาน การสื่อสารระหว่างหน่วยงานกับชาวบ้านในชุมชน และการสื่อสารไปยังนักท่องเที่ยว 3) การรับรู้เอกลักษณ์ในกลุ่มนักท่องเที่ยวพบว่า เอกลักษณ์ที่เกิดการรับรู้ได้แก่ภาพลักษณ์

จากแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องที่ได้กล่าวมาผู้วิจัยได้นำไปใช้เป็นแนวทางในการวิเคราะห์ข้อมูลตามประเด็นปัญหาวิจัยต่อไป

บทที่ 3

ระเบียบวิธีการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การสื่อความหมายผ่านตราสัญลักษณ์ของทีมวอลเลย์บอลไทยแลนด์ลีก ปี พ.ศ. 2559 - 2560” เป็นการศึกษาโดยใช้ระเบียบวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีวัตถุประสงค์ในการหาคำตอบ ให้ทราบว่าตราสัญลักษณ์ของทีมวอลเลย์บอลไทยแลนด์ลีก ปี พ.ศ. 2559 – 2560 มีการสื่อถึงที่มาในเชิงสัมพันธ์กับงานการสื่อสารอื่นและมีการสื่อความหมายให้กลุ่มเป้าหมายได้รับรู้ได้อย่างไร

3.1 แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา

แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ แบ่งได้เป็น 2 ประเภท โดยมีรายละเอียดดังนี้

3.1.1 ข้อมูลประเภทตราสัญลักษณ์ ของทีมสโมสรวอลเลย์บอลอาชีพไทยแลนด์ลีกที่ใช้เป็นกลุ่มตัวอย่างการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผลงานการออกแบบตราสัญลักษณ์ของทีมสโมสรวอลเลย์บอลอาชีพไทยแลนด์ลีก ปี พ.ศ. 2559 – 2560 ผู้ศึกษาได้รวบรวมตราสัญลักษณ์ทุกทีมทั้งทีมหญิงและทีมชาย เพราะตราสัญลักษณ์ เริ่มมีความสำคัญกับองค์กรและสินค้าในเมืองไทยเพิ่มมากขึ้นจึงทำให้มีนักออกแบบตราสัญลักษณ์ เพิ่มมากขึ้นตามไปด้วย เพราะตราสัญลักษณ์นั้นมีผลกระทบต่อองค์กรและธุรกิจในภาวะที่มีการแข่งขันกันสูงขึ้นในยุคนี้

3.1.2 ข้อมูลประเภทบุคคล (In-depth Interview) ผู้ให้แนวคิดในการออกแบบตราสัญลักษณ์ของแต่ละทีมสโมสรวอลเลย์บอลไทยแลนด์ลีก ปี พ.ศ. 2559 – 2560 ซึ่งล้วนเป็นบุคคลที่เกี่ยวข้องกับทีม เช่น ประธานสโมสร รองประธานสโมสร ผู้จัดการสโมสร เลขานุการ ผู้ฝึกสอน รวมถึงฝ่ายสื่อสารการตลาด ดังต่อไปนี้

- 1) วัชรพล โคมรศักดิ์ ประธานสโมสรวอลเลย์บอลนครราชสีมา
- 2) จาตุรงค์ ขวัญมี เจ้าหน้าที่ทีมสโมสรวอลเลย์บอลนครราชสีมา
- 3) เกียรติกมล ฐานะ ประธานสโมสรประธานสโมสรวอลเลย์บอลเกษตรศาสตร์
- 4) เจริญ จันท์เจริญใจ หัวหน้าผู้ฝึกสอนทีมสโมสรวอลเลย์บอลเกษตรศาสตร์

- 5) กฤตยชญ์ ชมภู หัวหน้าผู้ฝึกสอนทีมสโมสรวอลเลย์บอลศรีสะเกษ
- 6) พิระ ศรีประพันธ์ ประธานสโมสรวอลเลย์บอลมหาวิทยาลัยรังสิต
- 7) วรเดช กฤตยาเกียรติ ผู้อำนวยการฝ่ายสื่อสารการตลาดบริษัทบางกอกกล้าส

จำกัด

- 8) ธนดิศ ประสพเนตร ผู้จัดการทีมสโมสรวอลเลย์บอลสุพรรณิม ชลบุรี-อีเทค
- 9) ธนกฤต อินเลี้ยง หัวหน้าผู้ฝึกสอนทีมสโมสรวอลเลย์บอลทีรบริดจแบนด์

นครนนท์

- 10) ปัญญา พลยุทธ ผู้จัดการทีมสโมสรวอลเลย์บอล ขอนแก่น สตาร์

วอลเลย์บอลคลับ

- 11) ชีรศักดิ์ สุขานุรักษ์ รองประธานสโมสรวอลเลย์บอลราชบุรี
- 12) เดชา สุวลักษณ์ ประธานสโมสรวอลเลย์บอล ไดมอนด์ฟุต ราชวมงคลล้านนา

พิษณุโลก

- 13) คำรณ คงเจริญถิ่น เจ้าหน้าที่ผู้ประสานฝ่ายสื่อสารการตลาด สโมสรวอลเลย์บอล ไดมอนด์ฟุต ราชวมงคลล้านนา พิษณุโลก

สมุทรสาคร

- 14) ทวีศักดิ์ ประสิทธิ์อื่น ผู้จัดการสโมสรวอลเลย์บอลเอ็นเค ฟิตเนส

- 15) เกวลี สุขเจริญ เจ้าหน้าที่ฝ่ายสื่อสารการตลาดธุรกิจน้ำมันรำข้าวคิง

- 16) ศุภกร จิตตรีจันทร์ ผู้จัดการทีมสโมสรวอลเลย์บอลแอร์ฟอร์ซ วิชี

- 17) อนงค์ เฮงนิรันดร เลขานุการสโมสรวอลเลย์บอลไทย-เดนมาร์ค หนองเรือ

3.2 การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.2.1 การคัดเลือกตราสัญลักษณ์ ผู้วิจัยได้คัดเลือกมาจากตราสัญลักษณ์ของทีมสโมสรวอลเลย์บอลอาชีพไทยแลนด์ลีก ปี พ.ศ. 2559 – 2560 เป็นผลงานการออกแบบตราสัญลักษณ์โดยกลุ่มคนเพื่อทำให้สโมสรทีมต่างๆซึ่งมีลักษณะของตราสัญลักษณ์ที่แตกต่างกัน จึงได้ผลงานเป็นกลุ่มตัวอย่างของงานวิจัยครั้งนี้ทั้งสิ้น 14 ผลงาน ได้แก่

- 1) สโมสรวอลเลย์บอลนครราชสีมา (ทีมชายและทีมหญิง)
- 2) ทีมสโมสรวอลเลย์บอลแอร์ฟอร์ซ วิชี (ทีมชาย)
- 3) สโมสรวอลเลย์บอล ไดมอนด์ฟุต ราชวมงคลล้านนา พิษณุโลก (ทีมชาย)

- 4) สโมสรวอลเลย์บอลเกษตรศาสตร์ (ทีมชาย)
- 5) สโมสรวอลเลย์บอลศรีสะเกษ (ทีมชาย)
- 6) สโมสรวอลเลย์บอลราชบุรี (ทีมชาย)
- 7) สโมสรวอลเลย์บอลมหาวิทยาลัยรังสิต (ทีมชายและทีมหญิง)
- 8) สโมสรวอลเลย์บอลคิง-กรุงเทพมหานคร (หญิง)
- 9) สโมสรวอลเลย์บอลเอ็นเคฟิตเนส สมุทรสาคร (ทีมชาย)
- 10) สโมสรวอลเลย์บอลบางกอกกล๊าส (ทีมหญิง)
- 11) สโมสรวอลเลย์บอลสุพรีม ชลบุรี-อีเทค (ทีมหญิง)
- 12) สโมสรวอลเลย์บอลขอนแก่นสตาร์วอลเลย์บอลคลับ (ทีมหญิง)
- 13) สโมสรวอลเลย์บอลทีริบรอดแบนด์ นครนนท์ (ทีมหญิง)
- 14) สโมสรวอลเลย์บอลไทย - เดนมาร์ก หนองเรือ (ทีมหญิง)

3.2.2 การสัมภาษณ์เชิงลึกจากบุคคล (In-depth Interview) ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ผู้ออกแบบและผู้เกี่ยวข้อง ด้วยคำถามประเด็นปลายเปิด เพื่อที่จะได้ข้อมูลที่เปิดกว้าง นำมาวิเคราะห์ และสรุปเป็นรายละเอียดในบทต่อไป ประกอบไปด้วยคำถามดังนี้

- 1) ที่มาหรือแรงบันดาลใจในการออกแบบตราสัญลักษณ์มาจากอะไร
- 2) ในภาพตราสัญลักษณ์หลัก มีการสื่อความหมายอย่างไร
- 3) องค์ประกอบสี และเส้น ของภาพตราสัญลักษณ์ มีการสื่อความหมายอย่างไร
- 4) ตราสัญลักษณ์นี้ มีประสิทธิภาพด้านการสื่อสารต่อกลุ่มเป้าหมายอย่างไร
- 5) ฉายา และสโลแกน รวมถึงผู้สนับสนุนหลักของทีม อย่างไรบ้าง

3.3 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการศึกษาครั้งนี้ แบ่งออกเป็น 2 มิติ คือการวิเคราะห์ปัจจัยภายใน และการวิเคราะห์ปัจจัยภายนอกซึ่งสามารถแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ดังนี้

3.3.1 การวิเคราะห์ตัวบท (Textual Analysis)

การวิเคราะห์ตัวบท เป็นมิติของการวิเคราะห์ปัจจัยภายใน ได้แก่ตราสัญลักษณ์ เป็นการวิเคราะห์รูปลักษณะที่มาจากในเชิงสัมพันธ์ของตราสัญลักษณ์นั้น โดยศึกษาจากแนวทางการ

ออกแบบสัญลักษณ์ รวมถึงการวิเคราะห์รหัสภาพการ์ตูนถึงกระบวนการสื่อความหมายที่ปรากฏอยู่ในตราสัญลักษณ์ที่ศึกษา โดยใช้แนวคิดเกี่ยวกับรหัสการ์ตูน (Cartoon Code) และแนวทางการศึกษาเชิงสัญลักษณ์วิทยา ประกอบการวิเคราะห์ความหมายจากองค์ประกอบภาพตราสัญลักษณ์

3.3.2 การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์

การสัมภาษณ์เพื่อมาประกอบกับตัวบท อีกทั้งเป็นการยืนยัน ตรวจสอบในการวิเคราะห์ความหมายจากองค์ประกอบภาพตราสัญลักษณ์ ซึ่งสามารถวิเคราะห์ปัจจัยภายนอกอื่นๆร่วมด้วย เช่น สโลแกน ฉายา ผู้สนับสนุนหลัก เป็นต้น

3.4 การนำเสนอข้อมูล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในแง่แต่ละประเด็นจะนำเสนอในเชิงบรรยายหรือพรรณนา (Descriptive) ซึ่งจำแนกได้เป็น 2 ประเด็น ดังนี้

- 1) ที่มาในเชิงสัมพันธ์กับงานการสื่อสารของตราสัญลักษณ์ของทีมสโมสรวอลเลย์บอลไทยแลนด์ลีก ปี พ.ศ. 2559 – 2560
- 2) การสื่อความหมายของแต่ละองค์ประกอบในตราสัญลักษณ์ของทีมสโมสรวอลเลย์บอลไทยแลนด์ลีก ปี พ.ศ. 2559 – 2560

บทที่ 4

สัมพันธบทและการสื่อความหมายของตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอล ไทยแลนด์ลีก ปี พ.ศ. 2559 – 2560

ผู้วิจัยได้นำเอาตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอลไทยแลนด์ลีก ปี พ.ศ. 2559 - 2560 จำนวนทั้งสิ้น 14 ภาพ จาก ทีมที่สมัครเข้าแข่งขันทั้งสิ้น 16 ทีม มาวิเคราะห์ โดยได้ทำการรวบรวมข้อมูลทั้งการวิเคราะห์ข้อมูลทางเอกสาร (Textual Analysis) โดยเน้นที่ตัวสารเป็นศูนย์กลาง และจะนำเสนอผลการวิเคราะห์งานเป็นรายชุด โดยจำแนกตามวัตถุประสงค์และปัญหาการวิจัย ออกเป็น 2 ประเด็นหลักๆ คือการวิเคราะห์ที่มาในเชิงสัมพันธบทกับงานการสื่อสารของตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอลอาชีพไทยแลนด์ลีก ปี พ.ศ. 2559 – 2560 และการสื่อความหมายของตราสัญลักษณ์ ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

4.1 ตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอลนครราชสีมา

รูปที่ 4.1 ตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอลนครราชสีมา

ที่มา : Facebook สโมสรวอลเลย์บอลนครราชสีมา เดอะมอลล์ วิซี - Cat Devil, 2017

ทิมสโมสรวอลเลย์บอลนครราชสีมา มีฉายาว่า “แคทเดวิล” มีองค์ประกอบของตราสัญลักษณ์ประกอบไปด้วย 2 ส่วนหลักๆ คือส่วนที่เป็นรูปรายละเอียดภายใน กับส่วนที่เป็นกรอบรอบนอก ซึ่งรายละเอียดภายใน มีลักษณะเป็นภาพของใบหน้าสัตว์ที่ดูร้าย แยกเขี้ยว ใบหูตั้งชัน หางตาวี คตาเบิกโต แสดงอาการกำลังคุ จากข้อมูลการสัมภาษณ์เป็นรูปใบหน้าของแมวสีสวาด ซึ่งเป็นสัตว์ประจำจังหวัดนครราชสีมา ส่วนของกรอบรอบนอกจะเป็นลักษณะเกราะกำบังที่เป็นอาวุธ ประกอบกับอักษรตัวอักษรภาษาอังกฤษที่บ่งบอกว่าเป็นตราสัญลักษณ์ของทิมสโมสรวอลเลย์บอลนครราชสีมา ทั้งนี้ยังใช้สีพื้นหลักอยู่ 3 สี ได้แก่ สีแดง สีดำ และสีขาว

4.1.1 แรงบันดาลใจในการออกแบบชิ้นงาน

แรงบันดาลใจในการออกแบบตราสัญลักษณ์ของทิมสโมสรวอลเลย์บอลนครราชสีมา ได้มาจากสัตว์เอกลักษณ์ประจำถิ่น นั่นคือแมวสีสวาด ซึ่งจากข้อมูลการสัมภาษณ์ของ นายจาตุรนต์ ขวัญมี อดีตเจ้าหน้าที่ทิมสโมสรวอลเลย์บอลนครราชสีมา ซึ่งมีส่วนเกี่ยวข้องในการคัดเลือกและออกแบบตราสัญลักษณ์ อธิบายว่า

“สิ่งแรกที่เราคิดคือแมวสีสวาด ซึ่งเป็นสัตว์ประจำจังหวัด และต้องการทำให้อู่น่าเกรงขาม จึงใช้รูปหน้าแมวที่ดูเป็นปีศาจ ซึ่งเดิมทีใช้ชื่อฉายาว่าแมวคนอง แต่มันดูน่ารักไป จึงเสนอให้เปลี่ยนมาเป็นชื่อแมวปีศาจ หรือแคทเดวิล เพราะส่วนตัวผมชอบทิมสโมสรฟุตบอลแมนยู คือเรดเดวิล ของเราจึงใช้ชื่อแคทเดวิล ส่วนสีที่ใช้ในโลโก้คือสีดำกับสีแดงเพราะเป็นความชอบส่วนตัวของท่านอาจารย์สมบูรณ์” (จาตุรนต์ ขวัญมี, การสื่อสารส่วนบุคคล, 11 พฤศจิกายน 2560)

ส่วนด้านนายวัชรพล โทมรศักดิ์ ผู้ดำรงตำแหน่งประธานสโมสรวอลเลย์บอลนครราชสีมาคนปัจจุบัน ให้สัมภาษณ์ถึงแรงบันดาลใจเพิ่มเติมว่า

“เรามาคิดกันว่าต่อมาเราจะทำยังไงให้ดูอินเตอร์ และจำทำยังไงให้เป็นสื่อปลุกเร้าคนรุ่นใหม่ให้อายากดู ไม่ใช่เพียงทำตราสัญลักษณ์ขึ้นมาเพียงให้เห็นหัวแมวหน้าแมว แต่ทำแล้วให้

เป็นลักษณะ คุดัน นำกล้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งมันสามารถเป็นโลโก้ ไปแปะที่ไหนคนก็อยากจะมี” (วัชรพล โทมรศักดิ์, การสื่อสารส่วนบุคคล, 11 มีนาคม 2560)

4.1.2 สัมพันธบทงานการสื่อสารของตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอลนครราชสีมา

ตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอลนครราชสีมาชิ้นนี้ มีสัมพันธบทกับตำนานพื้นบ้านเกี่ยวกับสัตว์นำโชคประจำท้องถิ่น นั่นคือ แมวสีสวาด ซึ่งเป็นสัตว์ที่มีความสัมพันธ์กับชาวจังหวัดนครราชสีมาหรือชาวโคราชมายาวนาน และในปัจจุบันเป็นสัตว์หายากควรค่าแก่การอนุรักษ์ โดยมีความเชื่อมโยงตัวบทต้นทางและปลายทางดังนี้

1) ตัวบทต้นทาง ตำนานพื้นบ้านเกี่ยวกับแมวสีสวาด

มีเรื่องเล่าที่กล่าวขานกันมาจนเป็นตำนานพื้นบ้านของชาวจังหวัดนครราชสีมาเกี่ยวกับความเชื่อเรื่องสัตว์นำโชค นั่นคือ แมวสีสวาด หรือแมวโคราช ถือได้ว่าเป็นสัตว์ประจำจังหวัดนครราชสีมา มีถิ่นกำเนิดอยู่ที่อำเภอพิมาย ชื่อแมวโคราช เป็นชื่อที่ได้รับพระราชทานจากพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย โดยใช้แหล่งกำเนิดของแมวเป็นชื่อเรียกพันธุ์แมว

ความเชื่อเกี่ยวกับแมวสีสวาด เป็นแมวแห่ง โชคลาภ ผูกพันกับคนไทยมานาน สืบชนเป็นสีสวาดออกหาเงิน หมายถึงสีของเงินและ โชคลาภ เป็นแมวที่ใช้ในพิธีแห่นางแมวของฝนเมื่อเจอฤดูกาลแห่งแล้ง เชื่อกันว่าสีชนคล้ายสีของเมฆอันเป็นที่มาของฝน ซึ่งสร้างความอุดมสมบูรณ์ให้แก่ชาวไร่ ชาวนา ตามที่เป็นสีเขียวหรือเหลืองอำพันนั้นเปรียบเสมือนความเขียวขจีของกล้าข้าวในนา แมวโคราชจัดเป็นแมวที่มีลักษณะที่ดี เป็นแมวที่ให้คุณแก่ผู้เลี้ยงดู ดังคำโบราณกล่าวไว้ว่า “ใครพบเร่งให้อุปถัมภ์ แมวนั้นจักนำซึ่งสุขสวัสดิ์มงคล”

ไตรรงค์ ปิมปา (2559) ความเชื่อเกี่ยวกับแมวสีสวาด ในตำนานพื้นบ้านของชาวโคราชและภาคอีสาน คือพิธีแห่นางแมว และการที่ต้องใช้แมวเป็นตัวประกอบสำคัญในการขอฝน เพราะเชื่อว่าแมวเป็นสัตว์ที่เกิดผ่น ถ้าฝนตกครั้งใดแมวจะร้องทันที ชาวบ้านจึงร่วมมือกันสานน้ำ และทำให้แมвр้องมากที่สุดจึงจะเป็นผลดี คนไทยในสมัยก่อนเชื่อว่า แมวเป็นสัตว์ที่มีอำนาจลึกลับ

ศักดิ์สิทธิ์ สามารถเรียกฝนให้ตกลงมาได้ และเมื่อฝนแล้งไม่ตกต้องตามฤดูกาล ชาวไทยโดยเฉพาะกลุ่มเกษตรกรที่จำเป็นต้องใช้น้ำในการเกษตร จะต้องน่านางแมว คือแมวตัวเมีย โดยคัดเลือกแมวไทยพันธุ์สีสวาด ตัวที่มีรูปร่างปราดเปรียว สวยงามตั้งแต่ 1-3 ตัว น่านางแมวมาใส่กระบุงหรือตะกร้า สาเหตุที่ต้องเลือกแมวพันธุ์นี้เพราะเชื่อว่า สีขนแมวเป็นสีเดียวกับเมฆ จะทำให้เกิดฝนตกได้ และก่อนที่จะน่านางแมวเข้ากระบุง คนที่เป็นผู้อาวุโสที่สุด จะพูดกับนางแมวว่า “นางแมวเอ๋ย ... ขอฟ้าขอฝน ให้ตกลงมาด้วยนะ” พอหย่อนนางแมวลงกระบุงแล้ว ก็ยกกระบุงนั้นสอดคานหามหัวท้าย จะปิดหรือเปิดฝากระบุงก็ได้ แต่ถ้าปิดต้องให้นางแมว โคนน้ำกระเซ็นใส่ ตอนที่สาदनน้ำด้วยจะต้องถูกต้องตามหลักประเพณี ผู้หญิงที่เข้าร่วมในพิธีแห่ จะมัดหน้าขาว ทัดดอกไม้สดดอกโตๆ ขวบนแห่ จะร้องรำทำเพลงที่สนุกสนานเฮฮา เมื่อขบวนแห่ถึงบ้านไหน แต่ละบ้านจะต้องออกมาต้อนรับอย่างเต็มที่ เพราะเกรงว่าแมวจะโกรธ และจะบันดาลไม่ให้เป็นฝนตกลงมา นอกจากนี้ พิธีแห่ นางแมวเพื่อขอฝน จะเป็นการช่วยเรียกให้ฝนตกแล้ว ยังถือว่าพิธีนี้เป็นการสร้างความสัมพันธ์กับผู้คนในหมู่บ้าน เนื่องจากจะต้องมีการช่วยเหลือกันในการประกอบพิธีอีกด้วย

รูปที่ 4.2 รูปแสดงตัวอย่างพันธุ์แมวสีสวาด

ที่มา: Narasri, 2014

ลักษณะของแมวสีสวาด คือขนสั้นสีเทาคล้ายดอกเลา นัยน์ตาเหลืองอำพัน หูตั้ง หน้าผากใหญ่ ปลายหางสีขาว ได้ขึ้นชื่อว่าเป็นแมวมงคล และเป็นสัตว์ประจำจังหวัดนครราชสีมา สมัยก่อนถูกนำไปใช้ในพิธีขอฝนเพราะเชื่อว่าเป็นแมวนำโชค ปัจจุบันมีจำนวนน้อยลงทุกทีและเป็นแมวหายาก

2) ตัวบทปลายทาง ภาพตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอลนครราชสีมา

จากข้อมูลการสัมภาษณ์วิเคราะห์ได้ว่าผู้สร้างสรรค์ผลงานชิ้นนี้มีเจตนาสร้างสรรค์งานในลักษณะทำให้เกิดการสะท้อน (Textual Echoing) กับตำนานพื้นบ้านของจังหวัดนครราชสีมา ไปสัมพันธ์กับแมวสีสวาด สัญลักษณ์อย่างหนึ่งของชาวจังหวัดนครราชสีมา หรือชาวโคราช

การนำเสนอภาพตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอลนครราชสีมา มีการออกแบบโดยการวางภาพหลักเป็นหน้ารูปแมวคู่คล้ายเสือ เพื่อให้ดูคึกคักน่าเกรงขาม ตามฉายาว่า แมวปีศาจ หรือปีศาจแมว (Cat Devil) นั้น ซึ่งเหมาะสมกับทีมกีฬา ที่ต้องการสร้างอัตลักษณ์ของทีมให้ดูแข็งแกร่ง ไม่เกรงกลัวใคร เสมือนกับแมวที่กำลังต่อสู้ มีความปราดเปรียวและว่องไว หากจะเปรียบกับแมวสีสวาด ด้วยอุปนิสัยที่ค่อนข้างฉลาดและน่าเกรงขาม ได้สะท้อนถึงทีมสโมสรวอลเลย์บอลนครราชสีมา ที่มีองค์ประกอบของผู้เล่นและรูปแบบของทีมที่ชาญฉลาด มีรูปแบบการเล่นที่ปราดเปรียว ว่องไว เน้นเกมรับที่เหนียวแน่นและเกมบุกที่รวดเร็ว

4.1.3 ลักษณะการขยายความ ตัดทอน และดัดแปลง ระหว่างตัวบทต้นทางถึงตัวบทปลายทางของภาพตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอลนครราชสีมา

พิจารณาโดยรวมในภาพตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอลนครราชสีมา ผู้วิจัยพบว่า ระหว่างตัวบทต้นทางถึงตัวบทปลายทาง ในด้านเนื้อหาและวิธีการนำเสนอ มีลักษณะของการขยายความ ตัดทอน ดัดแปลงดังนี้

1) การขยายความ (Extension)

ด้านสัญลักษณ์และเนื้อหาภาพตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอลนครราชสีมา เป็นตัวบทปลายที่มีตัวบทต้นทางคือ แมวสีสวาด สัตว์นำโชคของชาวจังหวัดนครราชสีมา ซึ่งมีความสัมพันธ์เชิงความหมาย ที่ถูกขยายความออกมาเพื่อการสื่อสารกับกลุ่มเป้าหมายในวงการศึกษา วอลเลย์บอล ว่าทีมสโมสรวอลเลย์บอลนครราชสีมาเป็นทีมที่น่าเกรงขาม คึกคักไม่กลัวใคร และด้วย

ความที่แมวสีสวาดมีความฉลาดเหนือแมวพันธุ์อื่นๆทั่วไป ผู้สร้างสรรคยังสามารถขยายความในตราสัญลักษณ์ซึ่งเป็นตัวบ่งชี้ทางว่ามีความเป็นแมวปีศาจ ที่ไม่เป็นมิตร และพร้อมจะเป็นศัตรูกับทีมอื่นๆได้ทุกเมื่อลงการแข่งขัน จะเห็นได้จากรายละเอียดในภาพตราสัญลักษณ์ เป็นภาพโครงหน้าทีพอจะดูออกกว่าเป็นรูปหน้าแมว คล้ายเสือหรือราชสีห์ที่กำลังแยกเขี้ยว หูตั้งชัน แววตาเป็นวงรีเขยิบขึ้นที่ปลายหางตา สื่อให้เห็นถึงความดุ ที่พร้อมจะต่อสู้ตัวเอง รวมถึงใช้สีแดงและดำ ซึ่งให้ความหมายถึงความรื้อนแรง น่ากลัว สุขุม

2) การตัดทอน (Reduction)

จุดที่โดดเด่นของตัวบ่งชี้ทางที่เป็นตำนานพื้นบ้านเรื่องแมวสีสวาดนั้น นอกจากจะเป็นความเชื่อเรื่องสัตว์นำโชค ยังเป็นลักษณะของมัน คือ ขนสั้น มีสีสวาด (Silver Blue) ทั่วทั้งตัว ส่วนหัวเมื่อดูจากด้านหน้าจะเป็นรูปหัวใจ หน้าผากใหญ่และแบน หูตั้ง ผิวหนังที่บริเวณจมูกและริมฝีปากสีเงิน หรือม่วงอ่อน ส่วนลักษณะของนัยน์ตาเป็นสีเขียวสดใสเป็นประกาย หรือสีเหลืองอำพัน มีหางที่ยาว ปลายแหลมชี้ตรง เป็นต้น แต่ในตัวบ่งชี้ทางนั้น ผู้สร้างสรรคได้ตัดทอนรายละเอียดเหล่านี้ของแมวสีสวาดออกไป เหลือเพียงการแต่สร้างสรรคออกมาให้รับรู้ได้ว่าเป็นรูปโครงหน้าแมวที่ดูดุคั่น ใบหน้าตั้งตรง มีรายละเอียดใบบนหน้าไม่ครบถ้วน แต่เข้าใจและจดจำง่าย

3) การดัดแปลง (Modification)

การที่ตัวบ่งชี้ทางถูกดัดแปลงมาสู่ตัวบ่งชี้ทาง สามารถแบ่งออกเป็น 2 กรณี คือ (1)การดัดแปลงรูปลักษณะของแมวสีสวาด ซึ่งจะเห็นได้ชัดเจนว่า ตราสัญลักษณ์ถูกนำมาใช้ให้ดูดุคั่น คล้ายเสือ ต่างจากแมวสีสวาดที่ไม่ได้เป็นแมวที่ดุร้าย แต่เป็นแมวที่ฉลาด มีลักษณะที่สวยงามมากกว่า และ (2)การดัดแปลงด้านเนื้อหา คือตราสัญลักษณ์ที่เป็นตัวบ่งชี้ทางถูกตีความให้มีเนื้อหาว่าเป็นปีศาจแมว แต่ตัวบ่งชี้ทาง คือแมวสีสวาดเป็นสัตว์นำโชคดี

4.1.4 การสื่อความหมายและกระบวนการสร้างความหมายผ่านองค์ประกอบของตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอลนครราชสีมา

1) การตีความหมายของสัญลักษณ์ภาพ

ภาพแมวปีศาจ ที่ปรากฏบนตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอลนครราชสีมา ทั้งทีมชายและทีมหญิง เป็นสัญลักษณ์ (Symbol) ของทีมกีฬาที่แสดงถึงความแข็งแกร่ง หรือกำลังต่อสู้และยังเชื่อมโยงถึงอุปนิสัยของแมว ที่มีความปราดเปรียว ว่องไว ในการจับเหยื่อ ซึ่งในการตีความหมายโดยนัยแฝง (Connotation) หมายถึงทีมสโมสรวอลเลย์บอลนครราชสีมา เป็นทีมที่มีเกมการเล่นที่ดุเดือด มีความคล่องตัวของผู้เล่นที่ปราดเปรียว และเกมรับที่ว่องไว เสมือนแมว และในระหว่างการทำคะแนนมีความร้ายกาจชาญฉลาด เพื่อหวังจะได้แต้ม หรือชัยชนะนั้นมา สอดคล้องกับข้อมูลสัมภาษณ์ของประธานสโมสรฯที่ว่า

“คุณสมบัติของแมวมียุงที่ไว มีความรวดเร็ว กระโดดจากที่สูงได้ ตะครุบเหยื่อได้ สื่อเกมกีฬาที่มีความจับไว ตื่นตัวอยู่ตลอดเวลา ต่อให้ใครเข้ามารูปแบบไหนก็พร้อมเสมอ”
(วัชรพล ไตรมรศักดิ์, สื่อสารส่วนบุคคล, 11 มีนาคม 2560)

ส่วนกรอบรอบนอก ที่มีลักษณะคล้ายวงรีแนวตั้ง มีด้านบนกว้าง ปลายด้านล่างแหลม เป็นสัญลักษณ์รูปโล่ หรือเกราะป้องกัน แสดงถึง สนามรบหรือศึกสงคราม หมายถึงการแข่งขันระดับอาชีพ ที่ต้องเน้นชัยชนะ หรือผลงานที่น่าพอใจ

2) องค์ประกอบสี

จากภาพตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอลนครราชสีมา จะเห็นว่ามีการใช้สีในสัญลักษณ์นี้อยู่ 3 สี มี 2 สีหลัก ได้แก่ สีแดง และสีดำ ส่วนสีขาวเป็นพื้นหลังของภาพเพื่อให้รายละเอียดส่วนอื่นๆเด่นชัดขึ้น ซึ่งแต่ละสี ให้ความหมาย หรือความรู้สึกที่แตกต่างกัน ดังนี้

สีแดง หมายถึง ความสยดสยอง สงคราม เลือด การต่อสู้ และปีศาจ ซึ่งไปสอดคล้องกับรูปลักษณะที่ออกแบบมาให้เป็นแมวปีศาจนั่นเอง นอกจากนี้ยังให้ความหมายในด้านบวก คือ แรงกระตุ้น พลังความเข้มแข็ง และการเคลื่อนไหว ส่วนสีดำ หมายถึง ความตึงมั่น โดดเด่น ทรงเกียรติ สง่างาม ซึ่งให้ความหมายในด้านบวกกับทีม ส่วนในด้านลบ หมายถึง ปีศาจและความเจ็บ ให้ความสอดคล้องกับทีมที่ได้ฉายาว่าเป็นปีศาจแมว ประกอบกับคำสัมภาษณ์ของประธานสโมสรฯ ที่ว่า

“สีแดงทำให้ดูเข้มแข็ง บึกบึน ร้อนแรง ในขณะที่เดียวกันสีดำมันทำให้ดูน่ากลัว พอผสมกันจึงเข้ากับฉายาว่าแมวปีศาจ” (วัชรพล โทมรศักดิ์, การสื่อสารส่วนบุคคล, 11 มีนาคม 2560)

สัญลักษณ์นี้ ใช้สีแดง และดำ เพื่อสื่อถึงความเป็นปีศาจ ได้อย่างลงตัว และใช้เทคนิคการสลับสีแดง กับสีดำ ระหว่างพื้นหลังและหน้าแมว ทำให้เกิดความสมดุลของภาพ ทำให้รู้สึกมีความขลังมากขึ้น

3) องค์ประกอบเส้นบนภาพการ์ตูน

ภาพการ์ตูนปีศาจแมวนั้น ออกแบบมาให้มีใบหน้าตั้งตรง อย่างสมดุล เมื่อมองภาพรวมแล้ว ให้ความหมายที่ดูร้าย เกิดจากผู้สร้างสรรค์ที่ออกแบบในรายละเอียดบนใบหน้า ให้สื่อออกมาเช่นนั้น ด้วยองค์ประกอบต่อไปนี้

เส้นตา มีขนาดใหญ่ เมื่อเทียบกับสัดส่วนใบหน้า และมีหางตาซึ่งงอนขึ้นทั้ง 2 ข้าง แสดงถึงความโมโห คุร้าย เส้นใบหู ที่ออกแบบมาให้มีความตึงชัน แสดงถึงความโกรธและพร้อมสู้ ส่วนเส้นลายหนวด เป็นเส้นตรงยาวและหนา ข้างละ 3 เส้น เพื่อให้ดูถึงความแข็งแกร่ง ส่วนเส้นรูปปาก มีลักษณะอ้าปากกว้าง แสดงให้เห็นถึงเขี้ยวอย่างชัดเจน เป็นอาการของแมวที่กำลังขู่ศัตรู ให้ศัตรูเกรงขาม น่ากลัวขึ้น ประกอบกับคำสัมภาษณ์ของนายวัชรพล โทมรศักดิ์ ประธานสโมสรฯ และผู้ให้แนวคิดในการออกแบบว่า

“ผู้สร้างสรรค์พยายามสร้างสรรค์ออกมาให้เหมือนปีศาจ อาจจะไม่เหมือนแมวทั่วไป แต่จะให้มันดูน่ากลัว เข้ากับฉายาและมีความเป็นเอกลักษณ์อัตลักษณ์ในตัวเอง” (วัชรพล โทมรศักดิ์, การสื่อสารส่วนบุคคล, 11 มีนาคม 2560)

ลายเส้นต่างๆ ที่ใช้ส่วนใหญ่เป็นเส้นตรงยาว โค้งมน และมีการประชิดกันของเส้นตรงทำให้เกิดมุมแหลม ซึ่งลายเส้นแต่ละลายสื่อความหมาย สื่ออารมณ์ที่แตกต่างๆกัน แต่ทิศทางเดียวกันของลายเส้นในตราสัญลักษณ์คือการสื่อความหมายให้ภาพการ์ตูนแมวตัวนี้ดู ดูเป็นปีศาจ

4.2 ตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอลเกษตรศาสตร์

รูปที่ 4.3 ตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอลเกษตรศาสตร์

ที่มา : Facebook Kasetsart VC, 2017

ตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอลเกษตรศาสตร์ มีกรอบเป็นรูปทรงสามเหลี่ยมที่มีด้านโค้งเพื่อให้ดูอ่อนช้อยขึ้น รายละเอียดภายในเป็นรูปพญานาคกำลังชูคอหันด้านข้าง และมีลูกวอลเลย์บอลอยู่เบื้องหน้าของพญานาค การออกแบบเน้นการใช้ลายเส้นสร้างลวดลายต่างๆ และสีที่

ใช้เน้นการใช้สีเขียวเป็นสีหลัก และใช้พื้นหลังสีขาวเพิ่มเงาให้ดูมีมิติของแสง ซึ่งตราสัญลักษณ์นี้ออกแบบมาดูแล้วยางง่าย มีรายละเอียดไม่มาก คือ รูปพญานาค รูปลูกวอลเลย์บอล ตัวอักษร “KASSETSART VC.” และกรอบตราสัญลักษณ์ ซึ่งเข้าใจง่ายว่าต้องการสื่อถึงทีมกีฬา วอลเลย์บอล ที่เกี่ยวข้องกับมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

4.2.1 แรงบันดาลใจในการออกแบบชิ้นงาน

แรงบันดาลใจการออกแบบตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอลเกษตรศาสตร์ได้มาจากสัตว์ทะเลที่เป็นสัญลักษณ์ประจำถิ่น นั่นก็คือพญานาค ซึ่งพญานาคมีความเกี่ยวข้องกับมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์เพราะเป็นสัตว์พาหนะของพระพิรุณ ที่เรียกว่า “พระพิรุณทรงนาค” อันเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่เคารพของชาวเกษตรศาสตร์ ทั้งนี้ทีมสโมสรวอลเลย์บอลเกษตรศาสตร์เป็นทีมวอลเลย์บอลในนามตัวแทนของมหาวิทยาลัย จึงเลือกใช้ตราสัญลักษณ์ที่สอดคล้องและไปในทางเดียวกัน ประกอบกับการที่ นายเกรียงกมล ฐานะ ประธานสโมสรคนปัจจุบัน ผู้ให้แนวทางและคัดเลือกแบบตราสัญลักษณ์ให้สัมภาษณ์ว่า

“แรงบันดาลใจการออกแบบได้มาจากตราสัญลักษณ์ของมหาวิทยาลัยฯ นั่นคือพระพิรุณทรงนาค แต่เราเห็นว่าถ้าใช้รูปพระพิรุณด้วย จะดูไม่เหมาะสมเพราะท่านเป็นเทวดา เป็นที่เคารพของคนทั่วไป และสมาคมได้แนะนำว่าอยากให้ใช้รูปสัตว์เพื่อเป็นไปในทางเดียวกับทีมอื่นๆ จึงเลือกพญานาค เพราะถือว่าเป็นสัญลักษณ์หนึ่งของเกษตรศาสตร์” (เกรียงกมล ฐานะ, การสื่อสารส่วนบุคคล, 17 ตุลาคม 2560)

4.2.2 การวิเคราะห์ที่มาในเชิงสัมพันธ์กับงานการสื่อสารของตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอลเกษตรศาสตร์

ตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอลเกษตรศาสตร์ มีที่มาในเชิงสัมพันธ์กับตำนานเกี่ยวกับพญานาค ซึ่งมีนัยเกี่ยวกับความเชื่อ ความศรัทธา ความศักดิ์สิทธิ์และความอุดมสมบูรณ์ โดยสามารถเชื่อมโยงตัวบทต้นทางไปสู่ตัวบทปลายทางได้ดังนี้

1) ตัวบทค้นทางตำนานเกี่ยวกับพญานาค

ราม วัชรประดิษฐ์ (2560) พญานาค จะมีลักษณะพื้นฐานเหมือนกัน คือ เป็นงูตัวใหญ่ มีหงอนสีทอง ตาสีแดง เกือบเหมือนปลา มีหลายสีแตกต่างกันไปตามบารมี ทั้งสีเขียว สีดำ หรือ 7 สี เหมือนสีรุ้ง แต่จะมีรูปลักษณ์และนามเรียกขานแตกต่างกันไปตามความเชื่อของแต่ละภูมิภาค ลักษณะสำคัญที่จะบ่งบอกตระกูลของพญานาค คือ เศียร ถ้าตระกูลธรรมดาจะมีเพียงเศียรเดียว ส่วนตระกูลที่สูงขึ้นไปก็จะมี 3 ถึง 9 เศียร ซึ่งสืบเชื้อสายมาจากพญานาคตนนาคราช ผู้เป็นพาหนะคู่บารมีของพระนารายณ์ ทั้งนี้ พญานาคยังเกิดได้ทั้งในน้ำและบนบก เกิดจากครรภ์และจากไข่ มีอิทธิฤทธิ์สามารถบันดาลให้เกิดคุณและโทษ ทั้งยังสามารถแปลงร่างเป็นมนุษย์รูปร่างสวยงาม

ปิ่น บุตรี (2559) บั้งไฟพญานาค ปรากฏการพิศวงที่วันนี้อย่างยังไม่สามารถพิสูจน์ได้อย่างชัดเจนว่า เป็นปรากฏการณ์ธรรมชาติ เกิดขึ้นจากน้ำมือมนุษย์ หรือเกิดจากการกระทำของพญานาคกันแน่ ตามพุทธประวัติมีบันทึกว่า ในวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 11 หรือวันปวารณาออกพรรษา เป็นวันที่พระพุทธเจ้าเสด็จกลับจากการแสดงพระธรรมเทศนาโปรดพระพุทธมารดา ณ สวรรค์ชั้นดาวดึงส์ เป็นเวลาตลอดพรรษา ทั้งนี้เหล่า เทวดา มนุษย์ หรือแม้แต่พญานาคที่มีความเลื่อมใสในพระพุทธศาสนาต่างก็มีความยินดี เหล่าเทวดาได้เนรมิตบันไดทอง เงิน และแก้ว ทอดลงมาส่งเสด็จถึงพื้นโลก ส่วนมนุษย์ได้จัดถวายอาหารคาว หวาน และของแห้ง รวมทั้งดอกไม้ ธูป เทียน ในพิธีทำบุญตักบาตรที่เรียกว่า ตักบาตรเทโวโรหณะ ด้านพญานาคที่จำพรรษาอยู่ในเมืองบาดาล ร่วมกันพ่นลูกไฟกลายเป็นพุทธรูชา ซึ่งต่อมาเชื่อกันว่าเป็น บั้งไฟพญานาค ซึ่งตามความเชื่อดังกล่าวก็มีคนบางกลุ่มไม่เชื่อและพยายามหาคำตอบทางวิทยาศาสตร์ว่าบั้งไฟพญานาคเกิดขึ้นเองโดยธรรมชาติ หรือฝีมือมนุษย์ แต่ก็ยังไม่หาคำตอบที่ชัดเจนจน ซึ่งมีการนำประเด็นนี้ไปประกอบสร้างเป็นภาพยนตร์เรื่อง สิบห้าค่ำเดือนสิบเอ็ด ผลงานกำกับของ จิระ มะลิกุล

รูปที่ 4.4 รูปแสดงตัวอย่างพญานาค

ที่มา: Facebook บ้านบูชาพญานาคราช งานปั้นองค์พญานาค, 2017

รูปตำนานพญานาค เทพเจ้าแห่งท้องน้ำ สัญลักษณ์แห่งความยิ่งใหญ่ เป็นสัตว์ทระศักดิ์สิทธิ์ มีลักษณะเป็นงูใหญ่ มีหงอน มีอิทธิฤทธิ์และแปลงกายได้ อาศัยอยู่ใต้น้ำเป็นสัตว์ในตำนานเกี่ยวข้องกับศาสนาพุทธและฮินดู และเป็นบ่อเกิดของความเชื่ออันหลากหลายของคนในแถบภูมิภาคเอเชียใต้และเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ หนึ่งในนั้นคือประเทศไทย

พญานาค ยังเป็นสัญลักษณ์หนึ่งที่มีความสัมพันธ์กับมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ นั่นคือเป็นหนึ่งในสัญลักษณ์และเป็นเครื่องหมายทางราชการของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เรียกตราสัญลักษณ์นั้นว่า “พระพิรุณทรงนาค” พระพิรุณเป็นเทพแห่งฝนจึงมีพาหนะเป็นพญานาค ซึ่งเป็นสัญลักษณ์แห่งน้ำและความอุดมสมบูรณ์ รศ.ดร.วิโรจ อิ่มพิทักษ์ อธิการบดีมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ จึงดำริให้ทุกวิทยาเขตมีพระพิรุณทรงนาคประดิษฐานไว้เพื่อเป็นเอกลักษณ์ เชิดชูมหาวิทยาลัย และเป็นแหล่งศูนย์รวมจิตใจของบุคลากรและนิสิต

รูปที่ 4.5 รูปตราสัญลักษณ์ประจำมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
ที่มา : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2561

ตราสัญลักษณ์ประจำมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มีรูปพระพิรุณทรงนาคอยู่กึ่งกลาง ล้อมรอบด้วยกลีบบัวคว่ำและกลีบบัวหงายและมีข้อความว่า “มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ พ.ศ.2486” ล้อมรอบเป็นชั้นนอกสุด รูปลักษณะด้านในคือพระพิรุณ หรือ วรุณมีพาหนะเป็นพญานาค พระหัตถ์ขวาจะถือพระแสงดาบ ส่วนพระหัตถ์ซ้ายจะมีลักษณะจับนิ้ว ประทับในท่าลีลาและการเอี้ยวองค์เล็กน้อย กรอบรอบนอกเป็นวงกลมสองชั้น ระหว่างชั้นนอกและชั้นในเป็นสีเขียวใบไม้ ซึ่งสีประจำมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์และวงกลมชั้นในที่เป็นลายกลีบบัวเป็นสีเหลือง

2) ตัวอย่างลายทาง ภาพตราสัญลักษณ์ ทีมสโมสรวอลเลย์บอลเกษตรศาสตร์

จากข้อมูลการสัมภาษณ์ วิเคราะห์ได้ว่า ผลงานชิ้นนี้มีเจตนาสร้างสรรค์งานในลักษณะทำให้เกิดการกล่าวพาดพิง (Allusion) กับสัญลักษณ์ขององค์กร โดยมีสัมพันธ์กับตำนานพญานาค

การนำเสนอภาพตราสัญลักษณ์ของทีมสโมสรวอลเลย์บอลเกษตรศาสตร์ มีการออกแบบโดยการวางภาพหลักเป็นภาพพญานาคที่ให้รายละเอียดเพียงเส้นรอบนอก ที่เห็นตั้งแต่ช่วงลำตัวส่วนบนไปถึงศีรษะ ในลักษณะหันด้านข้าง มีสีเขียวท้วม และมิลูกวอลเลย์บอลอยู่ข้างลำตัว บริเวณปากของพญานาค ซึ่งแสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่าจะสื่อถึงทีมกีฬาวอลเลย์บอลที่เกี่ยวข้องกับ

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เพราะได้กล่าวพาดพิง (Allusion) ถึงพญานาคที่เป็นพาหะของพระพิรุณ ในสัญลักษณ์ที่มีชื่อว่า พระพิรุณทรงนาค สัญลักษณ์ประจำมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์นั่นเอง อีกทั้งยังใช้สีเขียวเป็นสีหลักซึ่งเป็นสีประจำมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และด้วยองค์ประกอบตัวอักษรว่า “KRASETSART VC.” จึงบ่งบอกได้ว่าเป็นสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอลเกษตรศาสตร์ เป็นการสื่อความหมายได้อย่างชัดเจน

4.2.3 ลักษณะการขยายความ ตัดทอน และดัดแปลงระหว่างตัวบทต้นทางถึงตัวบทปลายทางของภาพตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอลเกษตรศาสตร์

พิจารณาโดยรวมในภาพตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอลเกษตรศาสตร์ ผู้วิจัยพบว่า ระหว่างตัวบทต้นทางถึงตัวบทปลายทาง ในด้านเนื้อหาและวิธีการนำเสนอ มีลักษณะของการขยายความ ตัดทอน ดัดแปลงดังนี้

1) การขยายความ (Extension)

ในด้านเนื้อหาภาพตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอลเกษตรศาสตร์ เป็นตัวบทปลายทางที่ได้ใช้แนวทางของการออกแบบภาพการ์ตูนและหลักการออกแบบตราสัญลักษณ์จากตำนานเกี่ยวกับพญานาค คือสัตว์พาหะของพระพิรุณ มาขยายโดยใช้ภาพลูกวอลเลย์บอลเพื่อสื่อถึงทีมกีฬาวอลเลย์บอล

ในด้านวิธีการนำเสนอ ได้ใช้สีเขียว ซึ่งเป็นสีประจำมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และรูปพญานาคหนึ่งในสัญลักษณ์ของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ สื่อความเป็นตัวแทนของทีมสโมสรวอลเลย์บอลเกษตรศาสตร์ แสดงถึงทีมที่มีเป้าหมายเพื่อรับใช้สถาบัน เนื่องจากนักกีฬาส่วนใหญ่ในทีมคือนิสิตจากรั้วมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ อีกทั้งยังยกย่องสถาบัน แสดงความสูงส่งเด่นสง่า โดยการใส่ภาพพญานาคเป็นสัญลักษณ์แทนความหมายของมหาวิทยาลัยฯ เนื่องจากพญานาคเป็นสัตว์ศักดิ์สิทธิ์ มีความสูงส่ง เสมือนเป็นพลังชีวิตแก่สรรพสัตว์ ซึ่งสร้างขวัญและกำลังใจแก่ทีมสโมสรวอลเลย์บอลเกษตรศาสตร์ได้อย่างมาก

2) การตัดทอน (Reduction)

ภาพตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอลเกษตรศาสตร์ ได้ถูกตัดทอนจากภาพพญานาคที่ปรากฏทั่วไป ไม่ว่าจะเป็นตามสถาปัตยกรรม จิตรกรรม คารา หรือตามสื่อต่างๆ ที่ให้รายละเอียดโครงสร้างชัดเจน แต่ภาพตราสัญลักษณ์นี้ มีการออกแบบโดยสร้างลวดลาย เป็นภาพต่อกันเป็นชิ้นๆ เกิดเป็นรูปพญานาค ซึ่งอาจมีความคล้ายคลึงความเป็นจริง แต่ไม่ได้สมจริง

การสร้างสรรคงานจะเห็นว่าภาพตราสัญลักษณ์นี้ ใช้ภาพพญานาคที่เห็นตั้งแต่ลำตัวช่วงบนถึงศีรษะ หันด้านข้าง ที่ดูเรียบง่าย เน้นเพียงเส้นรอบนอก (Outline) ของรูปทรงหรือวัตถุ ให้รายละเอียดน้อย ซึ่งรายละเอียดที่ใช้เป็นเพียงลวดลายที่แสดงเอกลักษณ์ความเป็นไทย ทั้งลายที่คล้ายใบโพธิ์ตามช่วงตัวและลำคอ ส่วนศีรษะเป็นลายกนก ที่ชื่อว่า “กระหนกลายนาค” และมีลักษณะคล้ายกระหนกเปลวเพลิงด้วย ทั้งภาพใช้เพียงสีเขียวแก่และมีการไล่ระดับความเข้ม สิ่งที่แสดงรายละเอียดลวดลายเป็นช่องว่างระหว่างพื้นผิวกับวัตถุ ซึ่งช่องว่างนั้นกลมกลืนไปกับพื้นหลังของภาพตราสัญลักษณ์ เสมือนการนำชิ้นส่วนของวัตถุมาวางต่อกัน โดยเว้นช่องว่างทำให้เกิดลวดลาย เป็นการใช้หลักของความต่อเนื่อง

3) การดัดแปลง (Modification)

ตามตำราความเชื่อ พญานาคเป็นเทพเจ้าที่ให้น้ำ หรือเกี่ยวข้องกับน้ำ ตามคำบอกเล่าโบราณว่านาคให้น้ำ จึงมีภาพพญานาคพ่นน้ำ ส่วนความเชื่อทางศาสนาพุทธที่บอกว่าพญานาคสามารถพ่นไฟได้ เช่น บั้งไฟพญานาค ในช่วงวันขึ้น 15 ค่ำเดือน 11 หรือวันออกพรรษา ที่มีความเชื่อว่าพญานาคเป็นผู้พ่นลูกไฟออกมา

แต่ในภาพตราสัญลักษณ์นี้ จะเห็นว่ารูปพญานาคไม่ได้มีการพ่นน้ำหรือพ่นดวงไฟ แต่ได้ใช้วัตถุทรงกลมให้รายละเอียดของลูกวอลเลย์บอล มาวางในตำแหน่งปากของพญานาค ที่ควรจะเป็นน้ำหรือไฟ เพื่อสื่อความหมายถึงทีมกีฬาวอลเลย์บอล ที่มีพญานาคเป็นสัญลักษณ์ และเมื่อศึกษาองค์ประกอบทุกส่วนแล้ว สามารถสื่อสารได้ชัดเจนถึงทีมสโมสรวอลเลย์บอลเกษตรศาสตร์

4.2.4 การสื่อความหมายและกระบวนการสร้างความหมายผ่านองค์ประกอบของตราสัญลักษณ์ที่มโสรวอลเลย์บอลเกษตรศาสตร์

1) การตีความหมายของสัญลักษณ์ภาพ

ภาพพญานาค ที่ปรากฏบนตราสัญลักษณ์ที่มโสรวอลเลย์บอลเกษตรศาสตร์ เป็นสัญลักษณ์ (Symbol) สัตว์ศักดิ์สิทธิ์ ให้ความหมายของทิมกีฬาที่แสดงถึงความดีงาม นำเคารพ ซึ่งในการตีความหมายโดยนัยแฝง (Connotation) หมายถึงทิมกีฬาที่สร้างขึ้นมาเพื่อเป็นตัวแทนของสถาบัน นั่นคือมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ อันเป็นที่เคารพของนิสิตและบุคคลทั่วไป ซึ่งพญานาคนี้มีความเชื่อมโยงกับสัตว์พาหะของพระพิรุณ เทพเจ้าแห่งความอุดมสมบูรณ์ อันเป็นสัญลักษณ์ประจำมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ชื่อว่า พระพิรุณทรงนาค ตรงตามคำสัมภาษณ์ของหัวหน้าผู้ฝึกสอนที่ว่า

“เราเชื่อมโยงตราสัญลักษณ์มาจากสัญลักษณ์ของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ซึ่งไม่ได้ปรับเปลี่ยนอะไรมาก เพราะเราต้องการสื่อความเป็นตัวแทนของมหาวิทยาลัย”
(เจริญ จันทร์เจริญใจ, การสื่อสารส่วนบุคคล, 13 ตุลาคม 2560)

ส่วนกรอบนอกของตราสัญลักษณ์ หรือตราอาร์มมีลักษณะสามเหลี่ยมด้านมน โคนที่สมมาตรกัน มุมสามมุมเป็นมุมแหลม แท้จริงแล้วเป็นรูปโล่ประเภทหนึ่งที่มีความหมายแฝงในเรื่องของความสง่างาม ความสูงส่ง

2) องค์ประกอบสี

จากภาพตราสัญลักษณ์ที่มโสรวอลเลย์บอลเกษตรศาสตร์ จะเห็นว่ามีการใช้สีในสัญลักษณ์นี้มีสีเขียวเป็นสีหลัก และใช้สีขาวเป็นพื้นหลังของภาพเพื่อให้รายละเอียดส่วนอื่นๆ เด่นชัดขึ้น และมีการไล่ระดับความเข้มอ่อน ของสีเขียว ซึ่งแต่ละสี ให้ความหมาย หรือความรู้สึกที่แตกต่างกันดังนี้

สีเขียวเป็น เป็นสีประจำมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์อยู่ และเมื่อนำมาใช้เป็นสีหลัก ในภาพตราสัญลักษณ์นี้ หมายถึงความเป็นธรรมชาติ และชีวิต เนื่องจากมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เกี่ยวเนื่องกับธรรมชาติซึ่งเกี่ยวพันกับสิ่งมีชีวิต ดังคำสัมภาษณ์ของนายเจริญ จันทร์เจริญใจ หัวหน้า ผู้ฝึกสอนว่า

“สีเขียว หมายถึงความอุดมสมบูรณ์ เกี่ยวข้องกับธรรมชาติและเกษตร เป็นสีประจำ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ใครเห็นก็รับรู้ได้” (เจริญ จันทร์เจริญใจ, การสื่อสารส่วนบุคคล, 13 ตุลาคม 2560)

ทั้งนี้ยังให้อารมณ์ถึงความสงบ และความมั่นคง จะสื่อว่าทีมสโมสรวอลเลย์บอล เกษตรศาสตร์นี้ เป็นทีมที่มีความสุขุม และยังรอคอยความหวังใหม่เสมอ ส่วนสีขาวนำมาใช้เป็นพื้น หลัง เพื่อสนับสนุนให้รายละเอียดของภาพตราสัญลักษณ์เด่นชัดขึ้น ซึ่งสีขาวให้ความหมาย ในทางบวกว่า ความบริสุทธิ์ และสื่อถึงชัยชนะที่ใสสะอาด

3) องค์ประกอบเส้นบนภาพการ์ตูน

มีการใช้โครงสร้างของรหัสภาพในการสื่อความหมายโดยมีองค์ประกอบการวาด การ์ตูนที่เป็นลายเส้น ที่ปรากฏในตราสัญลักษณ์นี้ ที่ออกแบบมาเป็นภาพพญานาคหันข้าง เห็นตั้งแต่ลำตัวช่วงบนถึงศีรษะ ซึ่งจากลายเส้น จะเห็นวรูปร่างพญานาคมีลักษณะไทยผสมสมัยใหม่ จากคำสัมภาษณ์ของนายเกรียงกมล ฐานะ ประธานสโมสรที่ว่า

“ที่จริงเราอยากได้พญานาคที่ดูโมเดิร์น ไปเลย แต่ความเชื่อคนไทยพญานาคเป็นที่เคารพ จึง กลัวคนรับไม่ได้ เลยออกแบบมาให้ใส่ลายไทยเข้าไปด้วย” (เกรียงกมล ฐานะ, การสื่อสาร ส่วนบุคคล, 17 พฤศจิกายน 2560)

ลายเส้นรูปตา เป็นวงรีปลายแหลม หางตาชี้ขึ้น แสดงถึงความกล้าหาญ ความน่า เกรงขาม ให้อารมณ์ของการพร้อมต่อสู้ ที่ออกแบบมาให้ดูเข้มแข็ง หัวหาญเพราะเป็นทีมกีฬา

ลวดลายเส้นของหงอนบนศีรษะ เป็นเส้นโค้งคดไปมาทำมุมแหลม ดูสวยงาม ปลายของหงอนแหลม และตั้งชัน แสดงถึงการมีอำนาจและเดช ให้อารมณ์ที่น่าเกรงขาม คล้ายอารมณ์โกรธ ส่วนเส้นปาก พญานาคที่กำลังอ้าปากคล้ายการพ่นน้ำ หรือดวงไฟ แต่ในภาพตราสัญลักษณ์นี้ คือลูกวอลเลย์บอล มีเขียว แสดงถึงการกระทำ นั่นคือการสื่อถึงการแข่งขันวอลเลย์บอล

ส่วนเส้นกรอบรอบนอก หรือที่เรียกว่า ตราอาร์ม นั้น สำหรับทีมสโมสร วอลเลย์บอลเกษตรศาสตร์ค่อนข้างจะแปลกใหม่ โดยประธานสโมสรฯให้ข้อมูลว่า

“เราตั้งใจทำให้มันบิดเอียงองศาเล็กน้อย โดยใช้เทคนิคของกราฟิก เพื่อให้ดูแล้วเกิดความ พลิ้ว จึงมีลักษณะแบบนี้” (เกรียงกมล ฐานะ, การสื่อสารส่วนบุคคล, 17 พฤศจิกายน 2560)

ลายเส้นที่ใช้ในตราสัญลักษณ์นี้ส่วนใหญ่เป็นเส้นโค้งไปตามลักษณะรูป อย่างเช่น รูปการ์ตูนพญานาค ที่มีโครงร่างเป็นเส้นโค้งตามลำตัว และกรอบตราอาร์มก็โค้งยาวจนบรรจบกัน เป็นมุมแหลม เส้นโค้งให้ความหมายถึงความอ่อนช้อย ไม่แข็งจนเกินไป

4.3 ตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอลศรีสะเกษ

รูปที่ 4.6 ตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอลศรีสะเกษ

ที่มา : Facebook สโมสรวอลเลย์บอลศรีสะเกษ วิถี, 2017

ตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอลศรีสะเกษ มีลักษณะการนำองค์ประกอบส่วนต่างๆ เข้าด้วยกัน เกิดเป็นรูปทรงสามเหลี่ยมที่ไม่มีกรอบชัดเจน ส่วนองค์ประกอบต่าง ๆ นั้น จุดเด่นชัด มีรายละเอียดเป็นรูปทรงกลมอยู่ตรงกลาง คล้ายลายของลูกวอลเลย์บอล ที่ถูกล้อมด้วยรูปทรงคล้ายกลีบดอกบัวหงายสามดอกที่มีขนาดและระยะเท่าๆกัน ส่วนตรงกลางของกลีบดอกนั้นมีรูปทรงกลมอยู่อีกกลีบละหนึ่งรูป เมื่อมององค์ประกอบเพียงเท่านั้นจะมีลักษณะคล้ายดอกไม้ชนิดหนึ่ง คือดอกตำควน ซึ่งเป็นดอกไม้ประจำจังหวัดศรีสะเกษ ส่วนด้านล่างของตราสัญลักษณ์นี้ เป็นตัวอักษรภาษาอังกฤษว่า “SSKVC SISAKET VOLLEYBALL CLUB” ที่จัดวางลดหลั่นกันไปคล้ายฐานของปราสาท รายละเอียดของการใช้สี จะใช้สีส้มและสีเหลืองเป็นหลัก และใช้สีน้ำเงินมาตัดบางส่วน

4.3.1 แร้งบันดาลใจในการออกแบบชิ้นงาน

แรงบันดาลใจในการออกแบบตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอลศรีสะเกษ ได้มาจากเอกลักษณ์ประจำถิ่น นั่นคือ ดอกคำءวน ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ประจำจังหวัดศรีสะเกษ โดยนาย กฤตยชญ์ ชมภู หัวหน้าผู้ฝึกสอนทีมสโมสรวอลเลย์บอลศรีสะเกษ ซึ่งเป็นผู้ที่มีส่วนในการให้แนวคิด ได้ให้ข้อมูลถึงแรงบันดาลใจ ในการสร้างสรรค์งานชิ้นนี้ว่า

“แนวคิดการออกแบบตราสัญลักษณ์นี้คือดอกคำءวน ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของจังหวัดศรีสะเกษ เราต้องการออกแบบมาเพื่อสื่อให้เห็นถึงความเป็นจังหวัดศรีสะเกษอย่างแท้จริง เพราะดอกคำءวนเป็นดอกไม้ประจำจังหวัด เป็นการสร้างอัตลักษณ์ของทีม” (กฤตยชญ์ ชมภู, การสื่อสารส่วนบุคคล, 14 มิถุนายน 2560)

ทั้งนี้จะเห็นว่านอกจากดอกคำءวนแล้ว ยังมีรายละเอียดอื่นๆ ในตราสัญลักษณ์ ที่ต้องการสื่อถึงความเป็นเอกลักษณ์ของจังหวัดศรีสะเกษ เช่น ตัวอักษรภาษาอังกฤษ “SSKVC” ที่ใช้อักษรให้ดูโบราณคล้ายภาษาขอม

4.3.2 การวิเคราะห์ที่มาในเชิงสัมพันธ์กับงานการสื่อสารของตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอลศรีสะเกษ

ตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอลศรีสะเกษ มีที่มาในเชิงสัมพันธ์กับดอกคำءวน ซึ่งเป็นดอกไม้ประจำจังหวัดศรีสะเกษ และยังสัมพันธ์กับเอกลักษณ์ต่างๆ ของจังหวัดศรีสะเกษ ดังมีความเชื่อมโยงตัวบทต้นทางไปสู่ปลายทางดังต่อไปนี้

1) ตัวบทต้นทาง ดอกคำءวน ดอกไม้ประจำจังหวัดศรีสะเกษ

คำءวน มีชื่อท้องถิ่นทางภาคเหนือว่า หอมนวล เป็นพืชไม้ยืนต้นชนิดหนึ่ง มีแหล่งกำเนิดในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เป็นพันธุ์ไม้พระราชทานเป็นมงคลประจำจังหวัด

ศรีสะเกษ และดอกลำควนยังเป็นสัญลักษณ์ของผู้สูงอายุ เพราะมีเรื่องเล่าว่า สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จไปเยี่ยมชาวจังหวัดศรีสะเกษ ทรงทอดพระเนตรเห็นดงต้นลำควนที่ออกดอกงดงามและมีกลิ่นหอม และทรงพอพระทัย หลังจากนั้นดอกลำควนจึงกลายเป็นดอกไม้ที่เป็นสัญลักษณ์ของผู้สูงอายุและยังเป็นดอกไม้ประจำจังหวัดศรีสะเกษอีกด้วย

ลักษณะของต้นลำควน หรือ ต้นหอมนวน จัดเป็นไม้ยืนต้นขนาดเล็กไม่ผลัดใบ มีความสูงของต้นประมาณ 15 เมตร ลำต้นตรง แตกกิ่งใบจำนวนมาก ลักษณะของดอกเป็นดอกไม้สีขาวปนเหลืองนวล กลีบดอกหนาหีบและแข็งเล็กน้อย ลักษณะเป็นรูปไข่ป้อม ปลายกลีบแหลม โคนกลีบกว้าง ดอกมีกลีบ 6 กลีบ แยกเป็น 2 วง ชั้นนอกมี 3 กลีบ กลีบแผ่แบน ส่วนกลีบดอกชั้นในงุ้มเข้าหากัน ลักษณะเป็นรูปโคม มีกลิ่นหอมเย็น นอกจากนี้ ดอกลำควน ยังเป็นดอกไม้ประจำชาติของประเทศไทยเพื่อนบ้านของไทย ซึ่งมีพื้นที่รอยต่อชายแดนติดกับจังหวัดศรีสะเกษ ดอกลำควนจึงถูกจัดเป็นไม้มงคลชนิดหนึ่งเพราะมีความหมายถึงความสดชื่นหอมกรุ่น

ในด้านของความเชื่อของคนไทย เชื่อว่าบ้านใดปลูกต้นลำควนหรือเป็นเจ้าของต้นลำควน จะช่วยดึงดูดความรัก ช่วยเสริมดวงทางเสน่ห์เมตตา ทำให้มีแต่คนคิดถึงในแง่ดี และยังเชื่อกันว่ากลิ่นหอมของลำควน สามารถช่วยผ่อนคลายอารมณ์ทางจิตให้สงบและมีความใจเย็นมากขึ้น ผู้ปลูกควรเป็นผู้หญิงและควรปลูกในวันพุธ โดยให้ปลูกไว้ทางทิศตะวันออกของตัวบ้าน นอกจากนี้ ลำควน ยังเป็นพรรณไม้ที่วรรณคดีไทยหลายเรื่องกล่าวถึง เช่น ลิลิตพระลอ รามเกียรติ์ สมุทรโฆษคำฉันท์ อิเหนา เป็นต้น ดังตัวอย่างโคลงสี่สุภาพบทหนึ่งที่ว่า

“ยามไร้เด็คดอกหญ้า	แซมผม พระเอย
หอมบ่หอมทัดลม	ตั้งบำ
สุกรมลำควนชม	เชยกลิ่น พระเอย
หอมกลิ่นเรียมไอ้อ้า	กลิ่นแก้ว ดิดใจ”

เดชา ศิริภัทร (2548) โคลงสี่สุภาพที่ยกมาขึ้นต้นบทความตอนนี้ เป็นสำนวนที่รู้จักกันแพร่หลายในหมู่คนไทยที่อ่านวรรณคดีไทย โดยเฉพาะบาทแรกคือ “ยามไร้เด็คดอกหญ้า แซม

ผม” มาจากวรรณคดีไทย เรื่องลิลิตพระลอ ซึ่งมีมาตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาตอนต้น เป็นที่สังเกตว่าคนไทยสมัยก่อนนิยมใช้ดอกไม้แซมผม ซึ่งจุดประสงค์หลักนอกจากเพื่อความสวยงามแล้ว ยังเพื่อใช้ดมกลิ่นหอมด้วย เพราะในโคลงบทนี้บอกอย่างชัดเจนว่า ดอกหญ้านั้น “หอมบ่หอมทัดดม คั่งบ้า” จากนั้นก็เปรียบกับดอกไม้หอม 3 ชนิด คือ สุกรม ลำดวน และแก้ว แสดงว่าสมัยกรุงศรีอยุธยาตอนต้น คนไทยนิยมนำดอกสุกรม ลำดวน และแก้วมาแซมผมกันมาก เพราะนอกจากงดงาม มีกลิ่นหอมแล้ว คงนิยมปลูกหรือหาได้ง่ายอีกด้วย

รูปที่ 4.7 รูปแสดงตัวอย่างดอกลำดวน

ที่มา : ศิริพร พงษ์ปัญญา, 2560

ดอกลำดวน หรือหอมนวล มีกลีบดอกหนาทิบและแข็งเล็กน้อย มีกลิ่นหอมเย็นแบบกรุ่นๆ ลักษณะเป็นรูปไข่ป้อมถึงรูปเกือบกลม ปลายกลีบแหลม โคนกลีบกว้าง ดอกมีกลีบ 6 กลีบ สีเหลืองแยกเป็น 2 วง ชั้นนอกมี 3 กลีบ แผ่แบนปลายแหลม ลักษณะของกลีบเป็นรูปสามเหลี่ยมขนาดใหญ่กว่ากลีบดอกวงใน ส่วนกลีบดอกชั้นในจุ่มเข้าหากันลักษณะเป็นรูปโคม มีขนาดเล็กกว่า แต่จะหนาและโค้งกว่ากลีบชั้นนอก

2) ตัวบทปลายทาง ภาพตราสัญลักษณ์ ทีมสโมสรวอลเลย์บอลศรีสะเกษ

จากข้อมูลการสัมภาษณ์วิเคราะห์ได้ว่าผู้สร้างสรรค์ผลงานชิ้นนี้มีเจตนาสร้างสรรค์งานในลักษณะทำให้เกิดการอ้างอิง (Quotation) กับดอกคำควน สัญลักษณ์ประจำจังหวัดศรีสะเกษ

การนำเสนอภาพตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอลศรีสะเกษ มีการออกแบบโดยการวางภาพหลัก ที่จัดองค์ประกอบเป็นรูปดอกคำควน โดยใช้รูปวอลเลย์บอลอยู่ตรงกลางดอกอ้างอิงถึงกลีบดอกที่งุ้มเข้าหากันเป็นลักษณะเป็นดอกตูมคล้ายรูปโดม และกลีบดอก 3 กลีบที่อยู่บริเวณรอบนั้น ถูกแทนด้วยภาพที่ออกแบบมาคล้ายคนกำลังโอบอุกวอลเลย์บอลอยู่ เป็นมุมมองที่มองจากมุมสูง (Bird Eye View) เพื่อจะสื่อถึงความสามัคคี ความกลมเกลียว ความเป็นหนึ่งใจเดียวกันของทีมสโมสรวอลเลย์บอลศรีสะเกษ ทั้งนักกีฬา และคณะทำงาน

หากพิจารณาภาพตราสัญลักษณ์นี้รวมทั้งตัวอักษรในมุมข้าง จะเห็นว่าอีกนัยหนึ่งมีสัมพันธ์ในลักษณะทำให้เกิดการสะท้อน (Textual Echoing) กับรูปปราสาทหิน ซึ่งมีอยู่มากมาย และเป็น โบราณสถานที่ยิ่งใหญ่ของจังหวัดศรีสะเกษ เราจะสังเกตเห็นได้ว่า องค์ประกอบภาพที่มีลักษณะเป็นรูปดอกคำควน เมื่อมองมุมข้าง มีลักษณะเป็นชั้นของรูปทรงคล้ายรูปโดม มีปลายแหลม สะท้อนถึงตัวและยอดของปราสาท ซึ่งมีรอยต่อของแต่ละชั้น นอกจากนี้ตัวอักษร “SSKVC” ที่ย่อมาจาก “Srisaket Volleyball Club” นอกจากจะเป็นตัวฐานของปราสาทหิน ยังมีความคล้ายของภาษาขอม เป็นการแสดงถึงวัฒนธรรมที่ผสมผสานในจังหวัดศรีสะเกษ หนึ่งในนั้นที่เด่นชัดคือวัฒนธรรมขอม สอดคล้องกับข้อมูลการสัมภาษณ์ของนายกฤตยชญ์ ชมภู หัวหน้าผู้ฝึกสอนและผู้ที่มีส่วนในการออกแบบตราสัญลักษณ์ที่ว่า

“ลักษณะตัวอักษร อยากให้คล้ายคลึงกับอักษรขอม ต้องการสื่อให้เห็นวัฒนธรรมขอมในศรีสะเกษ ส่วนตรงตำแหน่งตัวอักษร เราต้องการสื่อเป็นรูปทรงของฐานปราสาทหิน”
(กฤตยชญ์ ชมภู, การสื่อสารส่วนบุคคล, 14 มิถุนายน 2560)

เมื่อวิเคราะห์ภาพตราสัญลักษณ์นี้แล้วจะเห็นว่า ได้สื่อความหมายที่ต้องการสื่อถึงเอกลักษณ์ของจังหวัดศรีสะเกษได้แทบจะครบถ้วน ได้แก่ ดอกคำควน ปราสาทหิน วัฒนธรรมขอม และความสามัคคี สอดคล้องกับคำขวัญประจำจังหวัดศรีสะเกษที่ว่า “แดนปราสาทขอม หอมกระเทียมดี มีสวนสมเด็จ เขตดงคำควน หลากล้านวัฒนธรรม เลิศล้ำสามัคคี”

4.3.3 ลักษณะการขยายความ ตัดทอน และดัดแปลงระหว่างตัวบทต้นทางถึงตัวบทปลายทางของภาพตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอลศรีสะเกษ

พิจารณาโดยรวมในภาพตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอลศรีสะเกษ ผู้วิจัยพบว่า ระหว่างตัวบทต้นทางถึงตัวบทปลายทาง ในด้านเนื้อหาและวิธีการนำเสนอ มีลักษณะของการขยายความ ตัดทอน ดัดแปลงดังนี้

1) การขยายความ (Extension)

ในด้านเนื้อหาของตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอลศรีสะเกษ เป็นตัวบทปลายทางที่มีแก่นสาระของการบ่งบอกความเป็นจังหวัดศรีสะเกษมาขยายความ ดังนั้นสาระสำคัญของงานชิ้นนี้ที่ปรากฏในตัวบทปลายทาง คือ การแสดงความเป็นเอกลักษณ์ของจังหวัดฯ โดยใช้องค์ประกอบภาพสร้างออกมาสะท้อนเป็นรูปดอกคำควน ดอกไม้ประจำจังหวัด และเมื่อมองอีกนัยหนึ่งเป็นรูปปราสาทหิน ซึ่งคือ โบราณสถานที่ยิ่งใหญ่ของจังหวัดศรีสะเกษ ทั้งนี้ ยังได้ขยายความไปถึงความสามัคคีและความเป็นหนึ่งใจเดียวกันของทีมสโมสรวอลเลย์บอลนี้ โดยเราสามารถรับรู้ภาพได้ว่าดอกคำควน คือภาพที่คนสามคนกำลังโอบก้นโดยที่มีลูกวอลเลย์บอลเป็นศูนย์กลาง

2) การตัดทอน (Reduction)

จุดที่โดดเด่นของตัวบทต้นทาง นอกจากดอกคำควน คือการแสดงเอกลักษณ์ของจังหวัดศรีสะเกษ เพื่อให้สัญลักษณ์เป็นสื่อแทนจังหวัดซึ่งมีอยู่หลากหลาย เช่น ปราสาทหิน วัฒนธรรมขอม สวนสมเด็จที่ปลูกกระเทียม รวมถึงความสามัคคี เนื่องจากจังหวัดศรีสะเกษมีชนเผ่า

พื้นเมืองอยู่ถึง 4 เผ่า แต่ก็สามารถอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ซึ่งตัวบทปลายทางนั้น ก็ได้ให้รายละเอียดที่ต้องการสื่อถึงเอกลักษณ์ของจังหวัดศรีสะเกษได้เกือบจะครบถ้วน เช่น ดอกลำดวน ปราสาทหิน วัฒนธรรมขอม รวมถึงความสามัคคี ซึ่งได้มีการตัดทอนออกไปเล็กน้อย คือ การสื่อถึงกระเทียม ที่เป็นพืชเศรษฐกิจของจังหวัดศรีสะเกษ

3) การดัดแปลง (Modification)

จุดที่โดดเด่นของการดัดแปลงคือ การดัดแปลงรูปลักษณะของกลีบดอกในของดอกลำดวน โดยการแทนที่ด้วยลูกวอลเลย์บอล เพื่อจะสื่อว่าเป็นตราสัญลักษณ์ของทีมกีฬา วอลเลย์บอล และดัดแปลงความหมายของความสามัคคีที่เดิมตัวบทต้นทางหมายถึงความสามัคคีของชาวจังหวัดศรีสะเกษ แต่ในตัวบทปลายทางนี้จะเน้นถึงความสามัคคีของทีมสโมสรวอลเลย์บอลศรีสะเกษและทีมงานผู้เกี่ยวข้องรวมถึงกองเชียร์เป็นหลัก

4.3.4 การสื่อความหมาย และกระบวนการสร้างความหมายผ่านองค์ประกอบของตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอลศรีสะเกษ

1) การตีความหมายของสัญลักษณ์ภาพ

ภาพที่ปรากฏบนตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอลศรีสะเกษ เป็นสัญลักษณ์ (Symbol) ที่แสดงถึงเอกลักษณ์ต่างๆ ของจังหวัดศรีสะเกษ ที่เด่นชัดที่สุดนั่นคือ ดอกลำดวน และเมื่อพิจารณารูปดอกลำดวนออกเป็นองค์ประกอบย่อยนั้น จะเห็นว่า ตรงกลีบดอกด้านนอก 3 กลีบคล้ายรูปคน 3 คน กำลังโอบลูกวอลเลย์บอล ซึ่งในการตีความหมายโดยนัยแฝง (Connotation) หมายถึง ความสามัคคีและความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันของทีมสโมสรวอลเลย์บอลศรีสะเกษที่ไม่ใช่เพียงแต่นักกีฬาในทีม ยังรวมถึงคณะทำงานผู้สร้างทีมและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งหมด ซึ่งจากการสัมภาษณ์นายกฤตยชญ์ ชมภู หัวหน้าผู้ฝึกสอนและผู้ที่มีส่วนในการออกแบบ ได้ข้อมูลที่สอดคล้องกับการตีความหมายสัญลักษณ์ภาพว่า

“ความหมายของกลีบคำควน สอดคล้องกับคำลงท้ายของคำขวัญจังหวัดที่ว่า เลิศล้ำสามัคคี ลักษณะแบบนี้คือทุกคนรวมเป็นหนึ่งอย่างงดงาม โดยใช้วอลเลย์บอลเป็นสื่อ” (กฤตยชญ์ ชมภู, การสื่อสารส่วนบุคคล, 14 มิถุนายน 2560)

ตราสัญลักษณ์นี้ ได้สื่อสารถึงเอกลักษณ์ และอัตลักษณ์ของจังหวัดศรีสะเกษ ได้อย่างชัดเจน ไม่ว่าจะสื่อถึงดอกคำควน ดอกไม้ประจำจังหวัด ความสามัคคี หรือวัฒนธรรมขอมก็ตาม ซึ่งทำให้ผู้รับสารเป้าหมายรับรู้ได้ว่าเป็นทีมสโมสรวอลเลย์บอลศรีสะเกษได้อย่างดี

2) องค์ประกอบสี

จากภาพตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอลศรีสะเกษ จะเห็นว่ามีการใช้สีในสัญลักษณ์นี้อยู่ 3 สีหลัก ได้แก่ สีเหลือง สีส้ม และสีน้ำเงิน ส่วนสีขาวเป็นพื้นหลังของภาพเพื่อให้รายละเอียดส่วนอื่นๆเด่นชัดขึ้น ส่วนตัวอักษรคำว่า “VOLLEYBALL CLUB” ที่อยู่ด้านล่างสุดใช้สีดำเพื่อให้ตัดกับสีอื่นๆและดูเด่นขึ้น ซึ่งผู้สร้างสรรค์ต้องการใช้สีให้ตรงกับตามความเป็นจริงของดอกคำควน นั่นคือสีเหลือง แต่จะเพิ่มระดับความเข้มไปทางสีส้มเพื่อจะสื่อว่าเป็นสีประจำจังหวัดศรีสะเกษ ตามข้อมูลที่นายกฤตยชญ์ ชมภู หัวหน้าผู้ฝึกสอนและผู้เกี่ยวข้องในการออกแบบตราสัญลักษณ์ที่ว่า

“ลักษณะของกลีบดอกคำควนมีสีเหลืองอยู่แล้ว แต่ที่เราทำออกมาให้เป็นสีส้มๆเนื่องจากสีส้มเป็นสีประจำจังหวัดของศรีสะเกษ ซึ่งความหมายไม่ได้เน้นทฤษฎีสีมาก แต่ต้องการให้เป็นไปตามความจริงในธรรมชาติ” (กฤตยชญ์ ชมภู, การสื่อสารส่วนบุคคล, 14 มิถุนายน 2560)

อารยะ ศรีกัลยาณบุตร (2541) สีเหลือง ในความหมายเชิงบวก หมายถึง ความรุ่งเรือง การรู้แจ้ง แสงสว่าง ความฉลาด และความเยาว์วัย ส่วนสีส้ม หมายถึง ความสนุก ความทะเยอทะยาน ใจกว้าง ซึ่งสื่อถึงทีมที่มีเป้าหมายคือสร้างความสุข ความสนุก ความสามัคคีในการแข่งขันมากกว่า ความต้องการชัยชนะอย่างเอาเป็นเอาตาย ซึ่งในทีมก็เป็นนักกีฬารุ่นใหม่ ล้วนแต่ร่วมแข่งขันเพื่อหา

ประสบการณ์นั่นเอง ส่วนสีน้ำเงินที่ใช้ในลวดลายของลูกวอลเลย์บอลถือถือตามหลักสากลในปัจจุบัน นั่นคือยี่ห้อมิกาซ่า และตัวอักษรคำว่า “VC” ที่ย่อมาจาก “VOLLEYBALL CLUB” ใช้สีน้ำเงินเพื่อให้ตัดกับสีส้ม เพื่อสอดคล้องไปกับลายลูกวอลเลย์บอล ซึ่งสีน้ำเงินนั้น มีความหมายในเชิงบวก หมายถึง การอุทิศตัว ความยุติธรรม และการอนุรักษ์นิยม เป็นต้น

3) องค์ประกอบเส้นบนภาพการ์ตูน

ลวดลายต่างๆ ที่ปรากฏในตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอลศรีสะเกษ มักเป็นเส้นโค้งแทบทั้งหมด ซึ่งไม่มีเส้นตรงเลย นอกจากตัวอักษร ซึ่งลายเส้นโค้งให้ความหมายถึง การเคลื่อนที่ การพลิ้วไหว ความกลมกลืน หากจะสังเกตตรงรูปลูกวอลเลย์บอลตรงกลาง จะเห็นว่าเป็นเส้นโค้งที่เรียงต่อกัน คล้ายใบพัดที่กำลังหมุนหรือเครื่องจักรที่กำลังทำงานแสดงพลังของความสามัคคี ส่วนในส่วนฐานที่เป็นตัวอักษร มีลักษณะเป็นเส้นตรง และโค้งมนบ้าง ดูโดยรวมแล้วให้อารมณ์ของความแข็งแกร่ง และมั่นคง และรู้สึกถึงความโบราณ เก่าแก่ เป็นต้น

4.4 ตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอลมหาวิทยาลัยรังสิต

รูปที่ 4.8 ตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอลมหาวิทยาลัยรังสิต

ที่มา : Facebook RSU VC Fanpage, 2017

ตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอลมหาวิทยาลัยรังสิต มีรายละเอียดของการออกแบบที่เรียบง่าย ลักษณะกรอบนอกเป็นวงรีที่เกิดจากการประกบกันของวงพระจันทร์เสี้ยว 2 วง สีบานเย็นและสีฟ้า เป็นสีประจำมหาวิทยาลัยรังสิต ภายในรูปวงพระจันทร์เสี้ยวสีบานเย็นมีตัวอักษรภาษาอังกฤษว่า “RSU VOLLEYBALL CLUB” และสีฟ้ามีตัวอักษรภาษาอังกฤษว่า “RANGSIT UNIVERSITY” ส่วนรายละเอียดเด่นชัดตรงกลางของตราสัญลักษณ์นั้น เป็นรูปหัวเสือสีเหลืองลายเสือสีกรมท่าที่กำลังแสดงอาการคำราม แสดงถึงความคึก ซึ่งเสือเป็นสัตว์สัญลักษณ์ประจำมหาวิทยาลัยฯ และมีตัวอักษรภาษาอังกฤษอยู่ใต้รูปหัวเสือว่า “RSU Tiger” บนพื้นหลังสีขาว

4.4.1 แรงบันดาลใจในการออกแบบชิ้นงาน

แรงบันดาลใจในการออกแบบตราสัญลักษณ์ของทีมสโมสรวอลเลย์บอลมหาวิทยาลัยรังสิต ได้มาจากสัตว์สัญลักษณ์ประจำถิ่น นั่นคือเสือ เพราะสัญลักษณ์เสือนี้ได้ถูกนำไปใช้ในหลายกิจกรรมของมหาวิทยาลัย รวมถึงทีมสโมสรฟุตบอลของมหาวิทยาลัยฯ ทั้งนี้เหตุผลที่เสือ คือ สัตว์สัญลักษณ์ประจำมหาวิทยาลัย ก็เพราะเป็นสัญลักษณ์ปีเกิดนักษัตรของอธิการบดีมหาวิทยาลัยรังสิต ซึ่งนายพระ ศรีประพันธ์ ประธานสโมสรฯและผู้ออกแบบ ได้ให้สัมภาษณ์ว่า

“อาจารย์เป็นผู้ออกแบบเอง และที่เลือกใช้ตราสัญลักษณ์รูปเสือนี้ก็เพราะเป็นสัตว์สัญลักษณ์ของมหาวิทยาลัย คือเป็นปีเกิดของท่านอธิการ และใช้เสือดัวเดียวกับทีมสโมสรฟุตบอล แต่ใช้สีให้แตกต่าง” (พระ ศรีประพันธ์, การสื่อสารส่วนบุคคล, 24 พฤศจิกายน 2560)

4.4.2 สัมพันธทางการสื่อสารของตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอลมหาวิทยาลัยรังสิต

ตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอลมหาวิทยาลัยรังสิตชิ้นนี้ มีสัมพันธกับอัตชีวประวัติของอธิการบดี คือตำนานของเสือ ที่เป็นสัญลักษณ์ของปีชวด ตามปีนักษัตร ซึ่งเป็นปี

เกิดของท่านอธิการบดีคนแรกและคนปัจจุบัน คือ ดร.อาทิตย์ อุไรรัตน์ ซึ่งมีความเชื่อมโยงด้วยตัวตนทางและปลายทางดังนี้

1) ตัวบทต้นทาง ดำเนินเกี่ยวกับเสือ และปีนักษัตรปีขาล

ปีนักษัตร เป็นปีตามปฏิทินสุริยคติไทยและชาติอื่นในเอเชียตะวันออก เช่น จีน เวียดนาม และญี่ปุ่น แบ่งเป็นรอบละ 12 ปี แต่ละปีกำหนดสัตว์เรียกเป็นชื่อเรียงกันไป หนึ่งในนั้นคือปีขาล ในพจนานุกรมฉบับบัณฑิตยสถานบอกไว้ว่า “ขาล” เป็นชื่อปีที่ 3 ของรอบปีนักษัตรที่มีเสือเป็นเครื่องหมาย ซึ่งมีหลักการนับปีนักษัตรในปีนั้นๆ ต่างกัน เช่น หลักสากลจะเริ่มนับตั้งแต่เดือนมกราคม แบบจีน จะเริ่มนับตั้งแต่ตรุษจีน และแบบไทย จะเริ่มนับตั้งแต่สงกรานต์ เป็นต้น

เสือ เป็นสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม อันเป็นตระกูลเดียวกับแมว และได้รับการยกย่องว่าเป็นราชาแห่งสัตว์ป่า เทียบเท่ากับสิงโตที่ขนานนามว่าเจ้าป่าซึ่งอยู่ในวงศ์เดียวกันกับเสือ และเสือเป็นสัตว์ที่มีประสาทสัมผัสที่เร็วมากโดยเฉพาะด้านการมองเห็น ที่สามารถมองเห็นภาพเป็นมิติได้ เช่นเดียวกับคนและลิง และเสือมีประสาทสัมผัสด้านการได้ยินที่ดีเพราะมีกล่องหูขนาดใหญ่ แต่ประสาทด้านการดมกลิ่นจะไม่ดีเท่าไร

ตามตำราพรหมชาติฉบับหลวง บอกไว้ว่า คนเกิดปีเสือ หรือปีขาล เป็นพวกธาตุไม้เป็นคนกระด้าง มักพูดจาโอหัง ชอบพูดแต่เรื่องผู้หญิงมักพูดจาตลกคะนอง ทำตัวไม่เป็นทุกข้ออยู่เสมอ ชอบกามารมณ์ ส่วนคำทำนายทั่วไปกล่าวว่า คนปีขาลมีลักษณะเป็นผู้นำ ชอบเลี้ยง และทำก่อนคิด แต่เป็นคนที่เขาตัวรอดได้เสมอ ถ้าทำตามความเชื่อของตัวเอง มักเป็นคนอารมณ์ร้อน ความรู้สึกไวและใจน้อย ทั้งนี้บุคคลดังที่เกิดปีขาล ขอยกตัวอย่างมาเพื่อให้เห็นถึงอุปนิสัย ได้แก่ ขุนแผน หนุมาน พระเอกในวรรณคดีไทย นอกจากนี้คือทศกวีชาวเยอรมันชื่อปีโทเฟน ประธานาธิบดีของเวียดนาม นายโฮจิมินห์ และดาราชื่อเซ็กซ์ซีชื่อดังของอเมริกา มาริลิน มอนโร รวมถึงท่านอธิการบดี ดร.อาทิตย์ อุไรรัตน์ ผู้นำและคณะผู้สร้างมหาวิทยาลัยรังสิต เป็นต้น

รูปที่ 4.9 รูปตัวอย่างสัตว์สัญลักษณ์ประจำมหาวิทยาลัยรังสิต

ที่มา : มหาวิทยาลัยรังสิต, 2560

ภาพรูปปั้นเสือ สัตว์สัญลักษณ์ประจำมหาวิทยาลัยรังสิต มีลักษณะลำตัวของร่างกายกำยำ สง่างาม น่าเกรงขาม ตั้งอยู่หน้าอาคารอภิศึกย์ อุไรรัตน์ มหาวิทยาลัยรังสิต

2) ตัวบทปลายทาง ภาพตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอลมหาวิทยาลัยรังสิต

จากข้อมูลการสัมภาษณ์ วิเคราะห์ได้ว่าผู้สร้างสรรค์ผลงานชิ้นนี้มีเจตนาสร้างสรรค์งานในลักษณะทำให้เกิดการกล่าวพาดพิง (Allusion) ถึงเสือ ที่เป็นสัตว์สัญลักษณ์ประจำมหาวิทยาลัยรังสิตมีสัมพันธ์กับตำนานปีศาจ

การนำเสนอภาพตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอลมหาวิทยาลัยรังสิต ใช้องค์ประกอบที่เรียบง่าย ใช้รายละเอียดไม่มาก คือมีการใช้สัญลักษณ์หลักเป็นรูปเสือ มีสีส้ม แกรม น้ำตาล มีลายกรมท่า แสดงสัญลักษณ์เสือนี้อย่างชัดเจน หันข้าง แสดงอาการกำลังคำราม บริเวณใต้รูปเสือนี้อักษรภาษาอังกฤษว่า “RSU Tiger” เพื่อสื่อว่าเป็นสัญลักษณ์เสือของมหาวิทยาลัยรังสิต ส่วนกรอบ มองโดยรอบเป็นรูปวงรี ที่ถูกสร้างขึ้นโดยการนำลูกเล่นของการออกแบบให้เป็นรูปวงพระจันทร์เสี้ยว 2 วง วางประกบกัน ให้ดูมีมิติ โดยเสี้ยวหนึ่งใช้สีบานเย็น อีกเสี้ยวหนึ่งใช้สีฟ้า และเสี้ยวสีชมพูนั้น มีการพิมพ์อักษรภาษาอังกฤษคำว่า “RSU VOLLEYBALL

CLUB” ส่วนวงเล็บสี่ฟ้ามีการพิมพ์อักษรภาษาอังกฤษคำว่า “RANGSIT UNIVERSITY” ซึ่งพิจารณาโดยรวมแล้ว สื่อได้ชัดเจนว่าเป็นทีมกีฬาบอลเลย์บอลของมหาวิทยาลัยรังสิต

4.4.3 ลักษณะการขยายความ ตัดทอน และดัดแปลงระหว่างตัวบทต้นทางถึงตัวบทปลายทางของภาพตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรบอลเลย์บอลมหาวิทยาลัยรังสิต

พิจารณาโดยรวมในภาพถ่ายตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรบอลเลย์บอลมหาวิทยาลัยรังสิต ผู้วิจัยพบว่าระหว่างตัวบทต้นทางถึงตัวบทปลายทาง ในด้านเนื้อหาและวิธีการนำเสนอ มีลักษณะของการขยายความ ตัดทอน ดัดแปลงดังนี้

1) การขยายความ (Extension)

ในด้านเนื้อหาภาพตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรบอลเลย์บอลมหาวิทยาลัยรังสิต เป็นตัวบทปลายทางที่ได้ใช้แนวทางของการออกแบบภาพการ์ตูนและหลักการออกแบบตราสัญลักษณ์ โดยเป็นการขยายความจากตัวบทต้นทางคือ ภาพสัตว์สัญลักษณ์ประจำมหาวิทยาลัย ซึ่งสิ่งที่ขยายความคือนัยของความหมายที่ทำให้รู้สึกถึงความน่าเกรงขาม เพราะความเป็นทีมกีฬาด้วยแล้ว จึงถูกสร้างสรรค์ ให้เสื่อมีอากัปภิกิริยาที่กำลังคำรามคล้ายกำลังจะสู้กับศัตรู แต่แนวทางของความหมายเป็นความหมายในทางที่ดี ได้ชื่อว่าเป็นเสื่อรังสิต ซึ่งแต่เดิม เสื่อที่เป็นสัตว์สัญลักษณ์นี้เป็นเพียงสัญลักษณ์ของปีเกิด ที่เป็นปีนักษัตรของท่านอธิการบดี คนแรกและคนปัจจุบัน สื่อถึงความ เป็นสิริมงคล แต่ไม่ได้ต้องการสื่อถึงความน่าเกรงขามใดๆ

2) การตัดทอน (Reduction)

จุดที่โดดเด่นของตัวบทต้นทางที่เกี่ยวกับตำนานด้านชีวประวัติของท่านอธิการบดี หนึ่งในคณะผู้ก่อตั้งมหาวิทยาลัยรังสิต ที่นำสัตว์ประจำปีเกิด ปีขาล คือเสื่อมาเป็นสัญลักษณ์อย่างหนึ่งของมหาวิทยาลัย แต่ในตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรบอลเลย์บอลครั้งนี้ ได้ตัดทอนภาพที่สื่อถึงท่าน

อธิการบดี ดร.อาทิตย์ อุไรรัตน์ ซึ่งไม่มีสัญลักษณ์ใดที่สื่อถึงท่านโดยตรง มีเพียงรูปเสือและสีฟ้า-บานเย็น ที่คนทั่วไปรับรู้ได้ว่าสื่อถึงมหาวิทยาลัยรังสิตเท่านั้น

3) การดัดแปลง (Modification)

ตราสัญลักษณ์นี้ ได้ดัดแปลงมาจากตัวบทต้นทางในเรื่องของความหมาย โดยเฉพาะอารมณ์ของเสือ ที่เป็นภาพหลัก โดยตัวบทต้นทางนั้น เสือที่เป็นสัตว์สัญลักษณ์ของมหาวิทยาลัย จะมีสีทอง สง่างาม ไม่ได้แสดงอารมณ์เกี่ยวกับกราด ให้ความหมายในทางที่ดี เป็นสิริมงคล ส่วนตัวบทปลายทางจะให้ความหมายในเชิงสัญลักษณ์ของเกมกีฬา ที่จะต้องดู แข็งแกร่ง คุ้ย น่าเกรงขาม โดยดัดแปลงให้รูปเสือ แสดงอาการงูั้คำราม นั่นเอง

4.4.4 การสื่อความหมายและกระบวนการสร้างความหมายผ่านองค์ประกอบของตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอลมหาวิทยาลัยรังสิต

1) การตีความหมายของสัญลักษณ์ภาพ

ภาพหน้าเสือกำลังคำราม ที่ปรากฏบนตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอลมหาวิทยาลัยรังสิต ทั้งทีมชายและทีมหญิง เป็นสัญลักษณ์ (Symbol) ของทีมกีฬาที่แสดงถึงความ แข็งแกร่ง หรือกำลังต่อสู้และยังเชื่อมโยงถึงอุปนิสัยของเสือ ที่คุ้ย น่าเกรงขาม ทีมสโมสรวอลเลย์บอลมหาวิทยาลัยรังสิต เป็นทีมที่เป็นตัวแทนของมหาวิทยาลัย และมีวัตถุประสงค์เล่นเพื่อชื่อเสียงของมหาวิทยาลัย และสร้างการมีส่วนร่วม สร้างประสบการณ์ให้กับนักกีฬา นำไปต่อยอด ในการแข่งขันกีฬามหาวิทยาลัย ซึ่งจะเห็นได้ว่านักกีฬาล้วนแต่เป็นนักศึกษาของมหาวิทยาลัยรังสิต สอดคล้องกับข้อมูลสัมภาษณ์ของ นายพีระ ศรีประพันธ์ ประธานสโมสรฯ ที่ว่า

“เราใช้เสือดัวเดียวกับทีมสโมสรฟุตบอลของรังสิต เพราะเสือเป็นสัญลักษณ์ของมหาวิทยาลัยอยู่แล้ว แต่ของวอลเลย์บอล อาจารย์ตั้งใจทำให้ดูแตกต่าง โดยใช้ลายเสือคนละ สี และที่ส่งแข่งขันลีกอาชีพเพราะอยากให้นักกีฬาได้ไปหาประสบการณ์ เพื่อเตรียมทีม

กีฬามหาวิทยาลัย เพราะเป็นนักกีฬาชุดเดียวกันอยู่แล้ว” (พีระ ศรีประพันธ์, การสื่อสารส่วนบุคคล, 24 พฤศจิกายน 2560)

ส่วนกรอบรอบนอก ที่มีลักษณะวงรีที่เกิดจากการวางภาพสี่เหลี่ยมพระจันทร์ 2 วง เชื่อมติดกันเป็นกรอบล้อมภาพเสือ การซ้อนดูเหลื่อมกันเล็กน้อยเพื่อให้ดูมีมิติ และทำให้ภาพหลักเด่นชัดขึ้น ซึ่งสามารถตีความหมายแฝงของวงพระจันทร์เสี้ยวได้ว่า เสมือนกรงเล็บของเสือเพื่อสร้างความหมายไปในทิศทางเดียวกันกับภาพหลัก ทั้งนี้ตัวกรอบล้อมรอบยังสร้างความแตกต่างจากกรอบตราสัญลักษณ์ทีมอื่นๆ เพราะเป็นความตั้งใจของผู้ออกแบบ

2) องค์ประกอบสี

จากภาพตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอลมหาวิทยาลัยรังสิต จะเห็นว่ามีการใช้สีในสัญลักษณ์นี้อย่างหลากหลายและดูมีสีสัน โดยภาพหลักคือเสือ โดยใช้สีใกล้เคียงธรรมชาติที่อ้างถึงเสือตัวจริง จึงเลือกใช้สีส้มแกมน้ำตาล ส่วนลายเป็นสีน้ำเงินเข้ม ซึ่งไม่ได้สร้างความหมายใดๆ ส่วนวงพระจันทร์เสี้ยว 2 วง ใช้บานเย็น และสีฟ้า คือดุสดใส เป็นสีประจำมหาวิทยาลัยรังสิต ส่วนสีขาวเป็นพื้นหลังของภาพเพื่อให้รายละเอียดส่วนอื่นๆเด่นชัดขึ้น ซึ่งแต่ละสี ให้ความหมาย หรือความรู้สึกที่แตกต่างกัน ดังนี้

สีบานเย็น มีความหมายที่เกี่ยวข้องคือ ความสนุก ความทะเลาะทะเลาะและใจกว้าง ซึ่งเปรียบได้กับทีมสโมสรวอลเลย์บอลมหาวิทยาลัยรังสิตทั้งชายหญิงนี้ ไม่ได้หวังผลในเรื่องของชัยชนะ แต่ต้องการสร้างประสบการณ์ให้กับนักกีฬา แม้เป็นทีมน้องใหม่ ได้อันดับท้ายตาราง แต่ก็สร้างความทะเลาะทะเลาะให้กับนักกีฬา ที่สำคัญวัตถุประสงค์ของเกมกีฬานอกจากผลการแข่งขันคือการร่วมสนุกไปกับการแข่งขัน ส่วนสีฟ้า มีความหมายที่เกี่ยวข้องคือ การอนุรักษ์นิยม การอุทิศตน และความยุติธรรม ซึ่งนักกีฬาวอลเลย์บอลของสโมสรฯนี้ ส่วนใหญ่ล้วนเป็นนักกีฬาของสถาบัน ซึ่งจะต้องอุทิศตนในการฝึกซ้อม เพื่อสร้างชื่อเสียงให้กับมหาวิทยาลัย โดยไม่ได้คำนึงถึงในเรื่องผลตอบแทนที่เป็นตัวเงินเท่านั้น ทั้งนี้ คำสัมภาษณ์ของนายพีระ ศรีประพันธ์ ประธานสโมสรฯ ยังสอดคล้องกับการอธิบายข้างต้นว่า

“อาจารย์ไม่ได้กลัวกระแสว่าทำไม มหาวิทยาลัยรังสิตถึงส่งแข่งลีกอาชีพ ทั้งที่ฝีมือยังไม่ดีพอ แต่อาจารย์แค่คาดหวังให้นักกีฬามีประสบการณ์ ในเมื่อโอกาสมันมาถึง เพราะไม่ได้มีโอกาสบ่อยๆ และอาจารย์ไม่ซื้อตัวทีมชาติมาเล่น ก็เพราะวัตถุประสงค์ของอาจารย์ไม่ใช่ที่หนึ่ง แต่อาจารย์อยากให้นักกีฬาทุกคน ได้เล่น ได้ซ้อม เพราะเป็นชื่อของมหาวิทยาลัย” (พีระ ศรีประพันธ์, การสื่อสารส่วนบุคคล, 24 พฤศจิกายน 2560)

ภาพตราสัญลักษณ์ที่สื่อออกมาจากการใช้สีต่างๆ นี้ ทำให้รู้สึกถึงความสดใส เพราะเป็นการใช้สีโทนกลาง โดยยึดองค์ประกอบของสีประจำมหาวิทยาลัยเป็นหลัก คือ สีฟ้าและสีเขียว ส่วนสีส้มก็เป็นสีของลายเสือ และสีขาวเป็นสีของพื้นหลัง เพื่อส่งให้รูปเสือเด่นชัดขึ้น

3) องค์ประกอบเส้นบนภาพการ์ตูน

ภาพการ์ตูนเสือ ที่ปรากฏในตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอลมหาวิทยาลัยรังสิต ที่ออกแบบมาให้เห็นแค่ช่วงศีรษะ ในมุมมองด้านข้าง กำลังแสดงกิริยาที่ดุคั่น คล้ายการคำราม แยกเขี้ยว ให้ความหมายว่าเป็นทีมกีฬาที่มีความดุคั่น น่าเกรงขาม เกิดจากผู้สร้างสรรค์ที่ออกแบบในรายละเอียดบนใบหน้า ให้สื่อออกมาเช่นนั้น ด้วยองค์ประกอบต่อไปนี้

เส้นที่แสดงลวดลายเสือ เป็นรอยหยักๆขนาดเด่นชัด มองโดยรวมให้ความรู้สึกถึงการพองขน ทั้งนี้ยังประกอบด้วยเส้นหู ที่ตั้งชัน ตาซีแหลมขึ้น และหนวดที่ชี้ แสดงถึงความโกรธและพร้อมสู้ ส่วนเส้นลายหนวด เป็นเส้นตรงยาวและหนา ข้างละ 3 เส้น เพื่อให้ดูถึงความแข็งแกร่ง ส่วนเส้นรูปปาก มีลักษณะอ้าปากกว้าง แสดงให้เห็นถึงเขี้ยวและลิ้นเสืออย่างชัดเจน เป็นอาการของเสือที่กำลังคำราม ให้ศัตรูเกรงขาม และดุคั่นขึ้น ส่วนลายเส้นที่เป็นรูปวงพระจันทร์เสี้ยว 2 วง ปลายแหลมคมเชื่อมต่อกันล้อมเป็นกรอบ ที่ให้ความรู้สึกของความพลิ้วไหว แต่ให้ความหมายของแฝงในเรื่องของการต่อสู้ ที่ลักษณะของวงพระจันทร์เสี้ยวที่มีปลายแหลมคล้ายกับกรงเล็บของเสือนั่นเอง

4.5 ตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอลบางกอกกล๊าส

รูปที่ 4.10 ตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอลบางกอกกล๊าส

ที่มา : Facebook BGVC-bangkok glass VC, 2017

ทีมสโมสรวอลเลย์บอลบางกอกกล๊าส มีชื่อสั้นว่า “บีจี” มีฉายาว่า “กระต่ายแก้ว” ตราสัญลักษณ์ประกอบไปด้วย 2 ส่วนหลักๆ คือส่วนที่เป็นรูปarayละเอียดภายใน กับส่วนที่เป็นกรอบนอกหรือตราอาร์ม ซึ่งส่วนรูปarayละเอียดภายใน มีลักษณะเป็นภาพของใบหน้ากระต่ายสีขาวที่ดูน่ารัก ใบหูตั้งชัน หางตาชี้เรียวสีแดงกล้า มุมปากคว่ำ แสดงอาการกำลังโมโห หรือการพร้อมที่จะสู้กับศัตรู จากข้อมูลการสัมภาษณ์เข้าใจว่าเป็นรูปใบหน้าของกระต่ายนี้ สามารถมองเป็นรูปขวดแก้วได้ เพราะต้องการสะท้อนองค์กรบริษัท บางกอกกล๊าส จำกัด (มหาชน) ที่มีธุรกิจหลักคือการผลิตและจำหน่ายขวดแก้ว และส่วนของกรอบนอกหรือตราอาร์มจะเป็นลักษณะเกราะกำบังที่ต่างจากทีมอื่นๆ มีลักษณะเป็นหกเหลี่ยมผืนผ้าตั้งตรง ใช้สีส้มอ่อนเป็นพื้นและตัดขอบด้วยสีแดง ประกอบกับอักขระตัวอักษรภาษาอังกฤษ “BGVC” เป็นตัวย่อมาจากคำว่า “Bangkok Glass Volleyball Club” ที่บ่งบอกว่าเป็นตราสัญลักษณ์ของทีมสโมสรวอลเลย์บอลบางกอกกล๊าส

4.5.1 แรงบันดาลใจในการออกแบบชิ้นงาน

แรงบันดาลใจในการออกแบบตราสัญลักษณ์ของทีมสโมสรวอลเลย์บอลบางกอกกล๊าส ได้มาจากเอกลักษณ์ประจำองค์กร และผู้สนับสนุนหลักของสโมสร นั่นคือ รูปกระต่าย หรือมองอีกนัยหนึ่งจะเป็นรูปขวดแก้ว รูปกระต่ายมาจากสัตว์สัญลักษณ์ประจำปีเกิดของท่านประธานสโมสรฯ คือ นายปวิณ ภิรมย์ภักดี ส่วนขวดแก้ว คือผลิตภัณฑ์หรือธุรกิจหลักขององค์กร จึงมีฉายาว่า กระต่ายแก้ว ซึ่งจากข้อมูลสัมภาษณ์ นายวรเดช กฤตยาเกียรติ ผู้อำนวยการฝ่ายสื่อสารการตลาด ที่ว่า

“เราต้องการสะท้อนธุรกิจหลักของบริษัท ซึ่งคือการผลิตและจำหน่ายรวมทั้งการส่งออกผลิตภัณฑ์ขวดแก้ว ที่ใหญ่เป็นอันดับ 1 ของประเทศ ส่วนภาพหลักที่เป็นกระต่ายเพราะเป็นปีเกิดของท่านประธาน ส่วนรูปแบบโลโก้ เรานำโลโก้ของทีมฟุตบอล มาทำเป็นโลโก้ของวอลเลย์บอลเลย เพราะต้องการสร้างภาพจำให้กับแฟนบางกอกกล๊าส จะรู้ได้เลยว่าเป็นทีมอะไร แต่เราเปลี่ยนจาก BGFC มาเป็น BGVC” (วรเดช กฤตยาเกียรติ, การสื่อสารส่วนบุคคล 23 พฤศจิกายน 2560)

4.5.2 สัมพันธภาพงานการสื่อสารของตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอลบางกอกกล๊าส

ตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอลบางกอกกล๊าสชิ้นนี้ มีสัมพันธภาพกับอัตชีวประวัติของท่านประธานสโมสรฯ เกี่ยวกับปีเกิดที่เป็นปีนักษัตร โดยมีความเชื่อมโยงตัวบทต้นทางและปลายทางดังนี้

1) ตัวบทต้นทาง ตำนานเกี่ยวกับกระต่าย และปีนักษัตรปีเถาะ

กระต่าย ทางธรรมชาติ เป็นสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม กินพืชเป็นอาหาร มีขนาดเล็กและกลางตามสายพันธุ์ มีขนปุกปุยทั่วลำตัว มีหางกลมสั้น มีใบหูยาว ซึ่งวิวัฒนาการมาใช้สำหรับฟังเสียงได้เป็นอย่างดี และยังมีประสาทสัมผัสในการดมกลิ่นที่ดีมาก นอกจากนี้ยังมีฟันคู่หน้าที่ยื่นยาว

ไว้สำหรับแกะ จุดเด่นคือการเคลื่อนไหว สามารถกระโดดได้เป็นอย่างดี แต่กระต่ายเป็นสัตว์ที่ตื่นตกใจง่ายและมีความว่องไวปราดเปรียวมากในการระแวดระวังภัย

ในทางโหราศาสตร์ กระต่าย เป็นตัวแทนในลำดับที่ 4 ของปีนักษัตร เรียกว่า ปีเถาะ ในเชิงของโหราศาสตร์ ปี 12 นักษัตร ถูกนำมาเป็นส่วนประกอบหนึ่งในด้านพยากรณ์ศาสตร์ ทั้งในตำราไทยและจีน และคนที่เกิดในปีเดียวกันก็มักจะมีอุปนิสัยพื้นฐานบางอย่างใกล้เคียงกัน คนเกิดปีเถาะ ย่อมมีนิสัยคลุกคลีลูกกลน คล้ายกระต่าย แต่ตามปกติเป็นคนที่ไม่สงบเสงี่ยมไม่ค่อยจะฟังเพื่อห่อหุ้มทะเลาะเถียงกัน พูดจาไม่ค่อยไพเราะเสนาะหุ่ยนุก เป็นคนหัวหาญ มักตื่นตูมเวลาโกรธหรือตกใจ เป็นคนไม่ชอบและไม่ค่อยสนใจในเรื่องเพศหรือเรื่องรักๆ ใคร่ๆ เท่าไร แต่มักเป็นคนขี้โรค เจ็บปวดป่วยไข้อยู่ๆ แอ่ๆ อยู่เสมอ ตลอดจนความสุขก็ไม่ค่อยจะได้รับในชีวิตของท่าน มักจะเก็บตัวอยู่อย่างเงียบๆ ทั้งนี้เนื่องจากจิตใจรักความสงบ

กระต่าย มีความหมายเป็นมงคลและเป็นหนึ่งในสัญลักษณ์ที่ใช้แพร่หลายทั่วโลก มักใช้เป็นสัญลักษณ์ของความอุดมสมบูรณ์หรือการเกิดใหม่ มีความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับฤดูใบไม้ผลิ และถือเป็นสัญลักษณ์ทางเทศกาลอีสเตอร์ซึ่งก็คือวันระลึกถึงวันฟื้นคืนมาจากความตายของพระเยซูคริสต์ตามความเชื่อของคริสต์ศาสนิกชน ส่วนชาวอังกฤษมีความเชื่อในอำนาจเหนือธรรมชาติของกระต่ายมงคลสีขาว ในวันแรกของแต่ละเดือน สิ่งที่จะทำหลังตื่นนอนให้พูดคำว่า แร็บบิท หรือ ไวท์แร็บบิท หนึ่งครั้งหรือสามครั้งจะโชคดีตลอดทั้งเดือน ถ้าพูดในวันขึ้นปีใหม่จะโชคดีตลอดทั้งปี โดยในวันแรกของแต่ละเดือนจะถูกเรียกว่า "แร็บบิท เดย์" ในแถบตะวันออกกลาง ชาวอียิปต์ถึงชาวอิสราเอล ให้ความหมายว่า กระต่ายหมายถึงความขี้ลาด หรือชาวอเมริกันดั้งเดิมเชื่อเรื่อง นานาโบโซ หรือเทพกระต่ายผู้ยิ่งใหญ่ ที่เกี่ยวข้องกับ การสร้างโลก ส่วนความเชื่อในภูมิภาคเอเชีย ชาวจีนเชื่อว่ากระต่ายมีความเกี่ยวข้องกับดวงจันทร์ และยังเชื่อมโยงกับปีใหม่จีน หรือชาวญี่ปุ่นและเกาหลี ที่เชื่อว่ากระต่ายอยู่บนดวงจันทร์และกำลังตำแป้ง รวมถึงเวียดนาม ที่มองกระต่ายเป็นสัญลักษณ์แห่งความไร้เดียงสาและอ่อนเยาว์ มีภาพเหล่าเทพพญางำลังกำลังไล่ล่ากระต่าย ก็เพื่อแสดงให้เห็นพลังกำลังของเทพทั้งปวง

ในเรื่องของเครื่องราง เท้ากระต่าย เป็นเครื่องรางที่เชื่อว่าจะนำโชคให้แก่ผู้พกพา ซึ่งความเชื่อนี้มีอยู่ทั่วโลก และพบหลักฐานเก่าแก่ที่สุดในยุโรปช่วง 600 ปีก่อนคริสต์ศักราช ชาวยุโรปโบราณ เชื่อกันว่ากระต่ายจะช่วยขับไล่เคราะห์ร้ายและนำโชคดีมาให้ เพราะกระต่ายมีความว่องไว และระวังภัยอยู่ตลอดเวลา จึงคิดว่าการมีชิ้นส่วนของกระต่ายพกติดตัว จะทำให้โชคดี

รูปที่ 4.11 รูปแสดงตัวอย่างสัญลักษณ์โบราณกระต่ายป่า 3 ตัว (The Three Hares)

ที่มา : Lambert, 2016

สัญลักษณ์โบราณ รูปกระต่ายป่า 3 ตัว สีน้ำตาล มีหูที่เชื่อมกันอยู่เป็นสามเหลี่ยม และกำลังวิ่งไล่กันเป็นวงกลม เป็นความเคลื่อนไหวแบบไม่มีที่สิ้นสุด พบในสถานที่ศักดิ์สิทธิ์หลายประเทศ โดยเฉพาะในแถบยุโรป

1) ตัวบทปลายทาง ภาพตราสัญลักษณ์ที่มัสโสมสรวอลเลย์บอลบางกอกกล้าส

จากข้อมูลการสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้อง วิเคราะห์ได้ว่าผู้สร้างสรรค์ผลงานชิ้นนี้มีเจตนาสร้างสรรค์งานในลักษณะทำให้เกิดการกล่าวพาดพิง (Allusion) ถึงอัตชีวประวัติของประธานสโมสรฯ นั่นคือปีเกิดของประธานสโมสรฯ ซึ่งเกิดปีเถาะ และการสะท้อน (Textual Echoing)

ถึงธุรกิจหลักของบริษัทหรือองค์กรที่สนับสนุนอยู่ นั่นคือ รูปขวดแก้ว ซึ่งเป็นเทคนิคด้านการออกแบบชิ้นงานให้เกิดภาพที่สามารถมองออกเป็น 2 ภาพ ในภาพเดียวกัน

สัญลักษณ์รูปหัวกระต่ายสีขาว หันหน้าตรง แสดงรายละเอียดบนใบหน้าที่ไม่ชัดเจนนัก รับรู้ได้ว่า มีอารมณ์ที่ดูโมโหคร่ำครวญ ให้ความรู้สึกกดดัน น่าเกรงขาม ไม่ใช่กระต่ายที่น่ารักทั่วไป โดยสังเกตได้ชัดเจนคือมีเส้นตาสีแดง เป็นสัญลักษณ์ของความชั่วร้าย ส่วนใบหูชี้ตรงและรูปปากค้ำที่ดูไม่ยินดีในร้าย ทั้งนี้ได้ใช้เทคนิคการออกแบบที่ต้องควบคู่กับการออกแบบสัญลักษณ์นี้ให้คนทั่วไปรับรู้ได้สองมุมมอง นั่นคือรูปขวดแก้วด้วย จะสังเกตเห็นได้ว่า ส่วนหูที่เรียวยาวของกระต่าย นั่นคือช่วงคอขวด และใบหน้าของกระต่ายนั่นคือช่วงตัวขวด ซึ่งได้ใช้เทคนิคลายเส้นน้อยๆ ให้ดูเป็นรูปทรง และจะได้ไม่ดูผิดแปลกไป ส่วนตราอาร์มของตราสัญลักษณ์นี้มีลักษณะที่ดูแตกต่างจากสโมสรอื่น แต่โดยรวมเข้าใจได้มีลักษณะคล้ายรูปโล่ มีหอกเหลี่ยม สีส้มอ่อน ตัดขอบสีแดง และรู้สึกให้อารมณ์เหมือนงานศิลปะจีน เพื่อเชื่อมโยงถึงตำราโหราศาสตร์จีนโบราณ

4.5.3 ลักษณะการขยายความ ตัดทอน และดัดแปลงระหว่างตัวบทต้นทางถึงตัวบทปลายทางของภาพตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอลบางกอกกล๊าส

พิจารณาโดยรวมในภาพถ่ายตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอลบางกอกกล๊าส ผู้วิจัยพบว่าระหว่างตัวบทต้นทางถึงตัวบทปลายทาง ในด้านเนื้อหาและวิธีการนำเสนอ มีลักษณะของการขยายความ ตัดทอน ดัดแปลงดังนี้

1) การขยายความ (Extension)

ในด้านสัญลักษณ์และเนื้อหาของภาพตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอลบางกอกกล๊าส เป็นตัวบทปลายที่มีตัวบทต้นทางคือ กระต่าย ที่เป็นสัญลักษณ์และแทนความหมายอันหลากหลายตามความเชื่อในถิ่นต่างๆ ส่วนความหมายที่ถูกขยายความออกมาเพื่อการสื่อสารกับกลุ่มเป้าหมายในวงการกีฬา วอลเลย์บอล คือทีมสโมสรวอลเลย์บอลบางกอกกล๊าส เป็นทีมที่น่าเกรงขาม คุณค้นไม่กลัวใคร เป็นนักรบในเกมกีฬา และด้วยบุคลิกของกระต่ายที่คล่องแคล่วว่องไว

ชอบกระโดด จึงนำมาสู่การตีความว่าทีมสโมสรวอลเลย์บอลบางกอกกล๊าสเป็นทีมที่มีรูปแบบการเล่นที่คล่องแคล่ว และมีจุดเด่นคือความว่องไว

2) การตัดทอน (Reduction)

จากภาพตราสัญลักษณ์นี้ สิ่งที่เห็นได้ชัดในภาพ ได้มีการตัดทอนในรูปลักษณะของกระต่าย โดยตัดช่วงตัว แขน ขา ออกไป ให้เหลือเพียงส่วนบนตั้งแต่ศีรษะ และตัดรายละเอียดบนใบหน้ากระต่าย เช่น หนวด ซึ่งใช้วิธีการออกแบบโดยใช้เทคนิคลายเส้น ดูเป็นภาพการ์ตูนแทนการใช้ภาพสมจริง ส่วนในเรื่องของความหมายได้ตัดทอนความหมายในเรื่อง โชคลาง หรือความเชื่อเรื่องเทพเจ้าต่างๆ ออกไปอย่างสิ้นเชิง แม้แต่ความเชื่อเกี่ยวกับปีเกิด

3) การดัดแปลง (Modification)

จุดเด่นของการดัดแปลงตัวบทต้นทางสู่ตัวบทปลายทางคือตราสัญลักษณ์นี้ ได้แก่การดัดแปลงความหมายของกระต่ายให้ดูเป็นนักรบ หรือคูคูตัน ซึ่งปกติ ธรรมชาติของกระต่ายจะเป็นสัตว์ในลำดับล่างของห่วงโซ่อาหารซึ่งกินพืชและมักจะเป็นอาหารของสัตว์อื่น แต่ตราสัญลักษณ์นี้ต้องการสื่อว่าการแข่งขันกีฬา เปรียบเสมือนสมรภูมิรบ ดังนั้นกระต่าย ซึ่งเป็นภาพตัวแทนของนักกีฬาจึงต้องเปรียบเสมือนนักรบ จึงถูกสร้างสรรค์ออกมาให้ดูมีความขี้ว้าย ทั้งที่ความหมายเดิมของกระต่ายส่วนใหญ่มักเป็นความหมายในทางที่ดี

4.5.4 การสื่อความหมาย และกระบวนการสร้างความหมายผ่านองค์ประกอบของตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอลบางกอกกล๊าส

1) การตีความหมายของสัญลักษณ์ภาพ

ภาพหน้ากระต่ายที่ปรากฏบนตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอลบางกอกกล๊าส มีลักษณะคูคูตัน เป็นสัญลักษณ์ (Symbol) ของทีมกีฬาที่แสดงถึงความแข็งแกร่ง หรือกำลังต่อสู้

เปรียบเสมือนนักรบในสมรภูมิรบ แต่ในเกมนักกีฬาซึ่งไม่ได้แข่งแบบเอาเป็นเอาตาย แต่เป้าหมายคือชัยชนะและเล่นตามกฎกติกาของการแข่งขัน ซึ่งในการตีความหมายโดยนัยแฝง (Connotation) หมายถึง นักกีฬาทุกคน เปรียบเสมือนกระต่าย ที่มีความคล่องแคล่วว่องไว เป็นนักรบในเกมการแข่งขัน และพร้อมที่จะตื่นตัวตลอดเวลา ทั้งนี้ กระต่าย ยังได้สะท้อนรูปแบบการเล่นของทีมถึงทีมที่มีการเล่นที่รวดเร็วเป็นจุดเด่น โดยมีเทคนิคบอลเร็วเป็นอาวุธหลักของทีม ซึ่งจากข้อมูลการสัมภาษณ์ของนายวรเดช กฤตยาเกียรติ ผู้อำนวยการฝ่ายสื่อสารการตลาด ให้คำนิยามของตราสัญลักษณ์สั้นๆว่า

“เกมการแข่งขันเราเปรียบถึงสงคราม ดังนั้นกระต่ายเราจึงเปรียบเสมือนนักรบ ส่วนตราอาร์มที่เป็นรูปโล่ ก็คือเครื่องมือหรืออาวุธในการรบ” (วรเดช กฤตยาเกียรติ, การสื่อสารส่วนบุคคล, 23 พฤศจิกายน 2560)

นอกจากภาพกระต่ายแล้ว ภาพที่เรารับรู้ได้ว่าเป็นขวดแก้วนั้น ผู้ออกแบบต้องการสื่อถึงธุรกิจหลักที่เป็นการผลิตและส่งออกผลิตภัณฑ์บรรจุภัณฑ์ขวดแก้ว ซึ่งนอกจากจะใช้เป็นเทคนิคด้านการตลาดที่ต้องการสะท้อนองค์กร ยังสามารถตีความหมายหรือมีนัยให้นักกีฬาของสโมสรฯ พึงตระหนักต่อหน้าที่และต้องเต็มใจในทุกเรื่องที่ต้องกรมอบหมาย เพราะนี่คือการแข่งขันที่เป็นอาชีพ คืองานของนักกีฬา ซึ่งมีเรื่องของธุรกิจและการลงทุนเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย

2) องค์ประกอบสี

จากภาพตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอลบางกอกกล๊าส จะเห็นว่ามีการใช้สีในสัญลักษณ์นี้อยู่ 3 สีหลัก ได้แก่ สีขาว สีส้ม และแดง ส่วนตัวอักษรคำว่า “BGVC” และลายเส้นต่างๆ จะใช้สีดำ เพื่อตัดให้เห็นชัด ซึ่งการเลือกใช้สีต่างๆ มีความหมายดังต่อไปนี้

การเลือกใช้สีขาวของกระต่ายและขวดแก้ว ก็เพราะกระต่ายมักมีขนสีขาวและขวดแก้วเองก็จะเป็นสีขาวใส ซึ่งสีขาวให้ความหมายในเชิงบวกหมายถึง ความบริสุทธิ์ ความฉลาดและ

สมบูรณ์แบบ ส่วนสีส้ม นายวเรช กฤตยาภิรณ ผู้อำนวยการฝ่ายสื่อสารการตลาด ได้ให้ความหมายว่า

“สีส้มหมายถึง ความหวัง หรือวันใหม่ เปรียบกับแสงอาทิตย์ของทุกเช้าที่เป็นจุดเริ่มต้นของวันใหม่” (วเรช กฤตยาภิรณ, การสื่อสารส่วนบุคคล, 23 พฤศจิกายน 2560)

ทั้งนี้สีแดงที่ใช้ในการตัดขอบของตราอาร์ม ก็เพื่อความสวยงาม และส่วนลายเส้นสีแดงที่ตากระต่ายก็เพื่อต้องการสื่อถึงความดูร้าย

3) องค์ประกอบเส้นบนภาพการ์ตูน

ลวดลายต่างๆ ที่ปรากฏในตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอลบางกอกกล๊าส มีลักษณะเรียบง่าย ส่วนใหญ่มักเป็นเส้นตรง มีส่วนโค้งเว้าตามรูปเล็กน้อย ซึ่งไม่ได้ให้อารมณ์ถึงการเคลื่อนไหว ทั้งที่ตัวสัญลักษณ์คือกระต่าย ดังจะเห็นรายละเอียดลายเส้นของภาพการ์ตูนกระต่ายที่ส่วนใหญ่ใช้ลายเส้นตรงเชื่อมต่อกันเป็นรายละเอียดบนใบหน้า เช่น ตา ปาก จมูก ซึ่งทำให้ดูมีความสมดุล ของภาพ ก็เพื่อที่จะรักษารูปทรงของขวดแก้ว ซึ่งเป็นอีกภาพที่ซ่อนกันอยู่บนภาพเดียวกัน ส่วนลายเส้นรอบนอกของขวด ซึ่งแสดงกรอบของใบหน้าและหูกระต่าย ก็ใช้ลายเส้นเรียบๆ ไปตามสัดส่วน ถ้าเราลบลายเส้นที่เป็นรายละเอียดภายในขวดออก ก็จะยังเห็นว่าเป็นทรงของขวดแก้วอย่างชัดเจน แต่พอเพิ่มรายละเอียดลงบนภาพ ก็จะทำให้มองออกเป็นรูปหัวกระต่ายที่ชัดเจน

4.6 ตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอลสุพรีม ชลบุรี-อี.เทค

รูปที่ 4.12 ตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอลสุพรีม ชลบุรี-อี.เทค

ที่มา : Facebook Supreme VC - สโมสรวอลเลย์บอลสุพรีม ชลบุรี-อี.เทค, 2017

ทีมสโมสรวอลเลย์บอลสุพรีม ชลบุรี-อี.เทค มีฉายาว่า “โลมาสีชมพู” มีสัญลักษณ์หลักคือ โลมาตัวสีชมพูเกาะติดกับลูกวอลเลย์บอลสีขาวที่เป็นพื้นหลัง ทำให้ตราสัญลักษณ์ทีมนี้เป็นรูปวงกลม และในรายละเอียดยังมีตราสัญลักษณ์ของบริษัทสุพรีม คิสทิวชั่น (ไทยแลนด์) จำกัด ซึ่งเป็นผู้สนับสนุนหลัก อยู่บนลูกวอลเลย์บอลด้วย และมีตัวอักษรภาษาอังกฤษขนาดใหญ่ว่า “SUPREME” สีน้ำเงิน แสดงความเด่นชัด และถัดลงมาเป็นตัวอักษรคำว่า “VolleyballClub” สีเขียว ซึ่งทั้ง 2 คำ จัดอยู่ใต้ของตราสัญลักษณ์บริษัทสุพรีม ที่อยู่บนลูกวอลเลย์บอล โดยมีโลมาสีชมพูตัวที่กล่าวไปแล้วนั้น ขนาบข้างลูกวอลเลย์บอล ในลักษณะลำตัวโค้งทำองศาเดียวกับลักษณะของลูกวอลเลย์บอล ประกอบกันเป็นตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอลสุพรีม ชลบุรี-อี.เทค และที่สังเกตจะเห็นว่ามีตัวอักษร ว่า “EST.2009” ซึ่งหมายถึงปีที่ก่อตั้งทีมสโมสรนี้ขึ้นมา และในฤดูกาล 2559-2560 นี้ ทีมสโมสรสุพรีมฯ ได้ตั้งเป้าต้องเป็นแชมป์ทุกรายการในประเทศไทย โดยใช้แนวความคิดว่า “The One” หมายถึง การเป็นที่หนึ่ง

4.6.1 แรงบันดาลใจในการออกแบบชิ้นงาน

แรงบันดาลใจของการออกแบบตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอลสุพรรณบุรี ได้มาจากสัตว์เอกลักษณ์ประจำถิ่นของจังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งก่อนที่จะเปลี่ยนมาเป็นสโมสรสุพรรณบุรี-อี.เทค นั้น แต่เดิมบริษัทสุพรรณบุรี ได้ร่วมกับจังหวัดนครศรีธรรมราช สนับสนุนทีมสโมสรวอลเลย์บอลตั้งแต่ปี พ.ศ. 2552 ภายใต้อุปกรณ์ที่ทีมสโมสรวอลเลย์บอลสุพรรณบุรีนครศรีธรรมราช และในจังหวัดนครศรีธรรมราช มีสัตว์ที่ขึ้นชื่อและสร้างชื่อเสียงให้กับท้องถิ่น เป็นแหล่งท่องเที่ยวให้ผู้คนมาเยี่ยมชม นั่นคือโลมาสีชมพู อยู่ที่อำเภอขนอม จึงได้เลือกใช้โลมาสีชมพู มาเป็นสัญลักษณ์หลักของตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอลสุพรรณบุรี ตั้งแต่นั้นมา ถึงแม้ว่าปัจจุบันจะย้ายจากจังหวัดนครศรีธรรมราช มาเป็นจังหวัดชลบุรี แต่ก็ยังไม่เปลี่ยนแปลงตราสัญลักษณ์ โดย นายธนดิศ ประสพเนตร ผู้จัดการทีมให้สัมภาษณ์ว่า

“พอเราย้ายมาเป็นชลบุรี เราก็เห็นว่าจังหวัดชลบุรีก็มีทะเล แม้ว่าจะไม่มีโลมา แต่สัญลักษณ์ของชลบุรีก็คือฉลาม ดังนั้นเราเห็นว่าทีมเราเป็นทีมผู้หญิงก็สามารถใช้เป็นโลมาได้ เพราะโลมาสื่อถึงผู้หญิงได้เช่นกัน โดยที่ไม่จำเป็นต้องเปลี่ยนสัญลักษณ์ ซึ่งสามารถสื่อความหมายได้เหมือนกัน” (ธนดิศ ประสพเนตร, การสื่อสารส่วนบุคคล, 19 ธันวาคม 2560)

4.6.2 การวิเคราะห์ที่มาในเชิงสัมพันธ์กับงานการสื่อสารของตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอลสุพรรณบุรี-อี.เทค

ตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอลสุพรรณบุรี-อี.เทค มีที่มาในเชิงสัมพันธ์กับตำนานของโลมาสีชมพู โดยสามารถเชื่อมโยงตัวบทต้นทางไปสู่ตัวบทปลายทางได้ดังนี้

1) ตัวบทต้นทาง โลมาสีชมพู

โลมาสีชมพู (Suasa Chinensis) มีชื่อเรียกอีกชื่อในหมู่นักวิชาการว่า โลมาขาวเทา และมีชื่อ มีชื่อท้องถิ่นเรียกว่า โลมาหลังโหนด เป็นที่น่าน้ำเกิดโลมาสีชมพูมีสีเปลี่ยนแปลงจากสี

เหลืองจนถึงสีชมพูจนบางครั้งเป็นสีขาวหรือสีเทา ลักษณะทั่วไปคือมีจะงอยปากยาวโค้งเล็กน้อย สีลำตัวจะมีการผันแปรต่างกันมาก ซึ่งสีเหล่านี้ไม่ได้มาจากเม็ดสี แต่เป็นสีของหลอดเลือดที่ช่วยให้ไม่ให้อุณหภูมิร่างกายสูงจนเกินไป และมีส่วนหลังที่เป็นสันนูนเหมือนโหนก ขนาดโตเต็มที่ ตัวผู้ยาวประมาณ 3.2 เมตร ขณะที่ตัวเมียยาว 2.5 เมตร และลูกแรกเกิดยาวประมาณ 1 เมตร มีอายุโดยเฉลี่ย 40 ปี การว่ายน้ำของโลมานี้จะเป็นไปอย่างช้าๆ ไม่ชอบเล่นคลื่น แต่ชอบเล่นในอากาศ เช่น ตีนน้ำด้วยหาง หรือโผล่หัวผลุบๆ โผล่ๆ ชอบตะแคงแล้วใช้กรีบว่ายน้ำ สามารถเข้าฝูงกับชนิดอื่นได้ดี โดยเฉพาะพวก โลมาปากขวด โลมาหลังโหนกแพร่กระจายอยู่ทั่วไป แต่ดูเหมือนมันชอบที่จะอาศัยอยู่ตามชายฝั่งของทะเลเขตร้อน ในมหาสมุทรอินเดียและแปซิฟิก ซึ่งมีความลึกไม่มากนักคือ ลึกไม่เกิน 20 เมตร

ในประเทศไทย พบโลมาสีชมพูได้ที่จังหวัดนครศรีธรรมราช ชอบอาศัยตามชายฝั่งปากแม่น้ำตลอดอ่าวขนอม แหล่งที่อยู่ประจำคือ บริเวณอ่าวเตล็ด และบ้านแหลมประทับ มีการวิเคราะห์กันว่าสาเหตุที่พบโลมาชนิดนี้ในอ่าวขนอม เนื่องจากต้องการหลบมรสุมจากพื้นที่อื่นมาสู่บริเวณที่มีคลื่นลมสงบกว่าและต้องการติดตามกลุ่มอาหาร ได้แก่ ปลา กุ้ง ปลาหมึก และหอยนางรม เรือเที่ยวชมระหว่างเดือนมีนาคมถึงเดือนตุลาคม นักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวชมโลม โดยจะมีโอกาสพบทั้งโลมาสีเทาและโลมาสีชมพู หากว่ายน้ำเข้ามาปรากฏ โลมาให้เห็นในระยะใกล้ชิด โลมาสีชมพูที่นี้มีความคุ้นเคยกับคน โดยจะติดตามเรือหางยาวเวลาเดินเรือและจะว่ายน้ำเข้ามาหาให้เห็นได้อย่างใกล้ชิด สร้างความประทับใจ

โลมาเป็นสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม ที่มีลักษณะและการดำเนินชีวิตคล้ายปลา โลมาเป็นสัตว์ที่ฉลาด ขี้เล่น และใจดี หลายครั้งที่เราจะเห็นโลมาช่วยชีวิตมนุษย์ที่ปรากฏอยู่ตามสื่อ และด้วยการเรียนรู้ที่ดี มนุษย์สามารถฝึกโลมาให้แสดงท่าทางต่างๆ หรือเล่นกับอุปกรณ์ให้นักท่องเที่ยวชมตามสวนสัตว์ แม้แต่ตามท้องทะเล โลมายังชอบเล่นกับคลื่นจนเกิดลักษณะที่สวยงาม และนอกจากนี้ ลักษณะพิเศษของโลมายังมีอีกหลายประการ การสื่อสารกันระหว่างโลมาจะใช้คลื่นเสียงหัวใต้อันที่ต่างกันในการเรียกตัวอื่น โลมาเป็นสัตว์ที่ชอบส่องกระจกเพื่อลโมม สามารถคิดสั้นฆ่าตัวเองตาย และสามารถนำไปทดลองในการเรียนรู้ภาษาอังกฤษได้ ปัจจุบัน โลมาบางชนิดก็ใกล้ที่จะสูญพันธุ์

เมื่อระบบนิเวศเปลี่ยนโลมาก็จะย้ายถิ่นฐานไปตามระบบนิเวศที่เหมาะสม อย่างที่อ่าวขนอมเช่นกัน ปัจจุบันเริ่มมีสัญญาณเตือน ว่าอนาคตโลมาสีชมพูเหล่านี้อาจจะหมดไป

รูปที่ 4.13 รูปตัวอย่างโลมาสีชมพู ที่อ่าวขนอม

ที่มา : Pupaniad, 2014

โลมาสีชมพู หรือโลมาหัวหลังโหนก สัตว์สัญลักษณ์ที่เป็นจุดเด่นของสถานที่ท่องเที่ยวที่อ่าวขนอม โลมาหลังโหนกเมื่ออายุมากขึ้นสีชมพูตามตัวจะยิ่งเข้มขึ้น และส่วนด้านท้องและด้านล่างลำตัวจะเป็นจุด และมีสีที่สว่างกว่าลำตัวด้านบน ลักษณะทั่วไปของโลมาชนิดนี้คล้ายคลึงกับโลมาปากขวดทั่วไป ยังมีอายุมากเท่าไรสีจะจางลงเรื่อยๆ โคนครีบหลังเป็นฐานกว้างโค้งลงด้านหลัง บางครั้งอาจพบว่าฐานครีบมีความกว้าง ถึงหนึ่งในสามของความยาวลำตัวที่เดียว

2) ตัวบทปลายทาง ภาพตราสัญลักษณ์ทิมส โมสรวอลเลย์บอลสุพรีม ชลบุรี-อิเทค

จากข้อมูลการสัมภาษณ์ วิเคราะห์ได้ว่าผู้สร้างสรรค์งานชิ้นนี้มีเจตนาสร้างสรรค์งานในลักษณะทำให้เกิดการอ้างอิง (Quotation) กับโลมาสีชมพู สัตว์สัญลักษณ์ประจำอำเภอขนอม จังหวัดนครศรีธรรมราช

จากภาพตราสัญลักษณ์ ได้ใช้สัญลักษณ์โลมาสีชมพูเป็นสัญลักษณ์หลัก เป็นความตั้งใจที่จะอ้างอิงถึงที่มา ของทีมสโมสรวอลเลย์บอลสุพรรณฯ ตั้งแต่แรกโดยเริ่มจากการสนับสนุนของจังหวัดนครศรีธรรมราช และโลมาสีชมพู คือสัตว์ที่สร้างชื่อเสียงให้กับอำเภอขนอมและจังหวัดนครศรีธรรมราช

ปัจจุบัน ผู้สนับสนุนหลักของทีมสโมสรสุพรรณฯ นอกจากจังหวัดชลบุรี และบริษัทสุพรรณแล้ว ยังรวมถึงวิทยาลัยเทคโนโลยีภาคตะวันออก (อีเทค) ตามชื่อทางการของสโมสรฯ แต่ถึงอย่างไรก็ตาม ภาพตราสัญลักษณ์ของทีมก็ยังคงใช้ภาพเดิม ไม่เปลี่ยนแปลงตั้งแต่ก่อตั้งสโมสร ซึ่งมีการวางภาพหลักที่ใช้ลูกวอลเลย์บอลสีขาวเป็นทั้งพื้นหลังและตราอาร์ม โดยมีรูปโลมาสีชมพูขนาดเป็นหนึ่งส่วนสามของภาพ วางขนาดข้างลูกวอลเลย์บอล ซึ่งตัวโลมาทำองศาโค้งรับกับส่วนโค้งของวอลเลย์บอลอย่างลงตัว ทั้งนี้ยังมีตราสัญลักษณ์ที่สื่อถึงแบรนด์ผู้สนับสนุนหลัก อย่างบริษัทสุพรรณดิศทิวیشن (ไทยแลนด์) จำกัด เป็นลักษณะรูปวงรีแนวนอน มีตัวอักษรคล้ายตัวเอสในภาษาอังกฤษ ปรากฏระหว่างกลาง ในลักษณะคล้ายสัญลักษณ์หยินหยาง ภายในพื้นที่วงรีถูกแบ่งออกเป็นสองข้างข้างหนึ่งมีสีเขียว และอีกข้างหนึ่งมีสีน้ำเงิน ซึ่งเป็นสีประจำบริษัท ทั้งนี้ได้รูปสัญลักษณ์นี้ มีตัวอักษรภาษาอังกฤษขนาดใหญ่ว่า “SUPREME” สีน้ำเงิน แสดงความเด่นชัด และถัดลงมาเป็นตัวอักษรคำว่า “VolleyballClub” สีเขียว และข้างบนของตราสัญลักษณ์บริษัทสุพรรณ มีคำว่า “EST.2009” ซึ่งเป็นการแสดงถึงปีที่จัดตั้งสโมสรนี้ขึ้นมา ซึ่งตราสัญลักษณ์นี้สร้างสรรค์ออกมาให้เข้าใจง่าย โดยใช้สัญลักษณ์ลูกวอลเลย์บอลเป็นสื่อ และใช้โลมาสีชมพูเป็นสัญลักษณ์หลักให้เข้าใจถึงที่มาที่ไป ทั้งนี้ยังวางภาพตราสัญลักษณ์หลักของผู้สนับสนุนรวมถึงตัวอักษรต่างๆ ที่สื่อความหมายตรงตัว ง่ายต่อการเข้าใจของผู้พบเห็น โดยเฉพาะกลุ่มผู้ติดตามวอลเลย์บอลไทยแลนด์ลีก

4.6.3 ลักษณะการขยายความ ตัดทอน และดัดแปลงระหว่างตัวบทต้นทางถึงตัวบทปลายทางของภาพตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอลสุพรรณ ชลบุรี-อี.เทค

พิจารณาโดยรวม ในภาพตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอลสุพรรณ ชลบุรี-อี.เทค ผู้วิจัยพบว่าระหว่างตัวบทต้นทางถึงตัวบทปลายทาง ในด้านเนื้อหาและวิธีการนำเสนอ มีลักษณะของการขยายความ ตัดทอน ดัดแปลงดังนี้

1) การขยายความ (Extension)

ในด้านของเนื้อหาภาพตราสัญลักษณ์นี้ จะเห็นว่ามีกรขยายความจากตัวบทต้นทาง นั่นคือโลมาสีชมพู มาสู่ตัวบทปลายทาง มาสู่ภาพตราสัญลักษณ์ของทีมสโมสรวอลเลย์บอล ซึ่งโลมาสีชมพู เป็นสัตว์ที่ฉลาด และอารมณ์ดี ชอบเล่นคลื่น กระโดดโลดโผนในน้ำ และมีทักษะการเล่นกับลูกบอล ซึ่งเราจะเห็นตามสวนสัตว์ที่มีการแสดงของ โลมากับอุปกรณ์ลูกบอลเสมอ ซึ่งในที่นี่ได้เปรียบเสมือนว่าโลมากำลังเล่นวอลเลย์บอล มีทักษะในการควบคุมทิศทางของลูกวอลเลย์บอล เพื่อที่จะต้อนักกีฬาทีมสโมสรวอลเลย์บอลสุพรรณฯ มีผู้เล่นที่มีทักษะการเล่นที่ดี และเป็นนักกีฬาอารมณ์ดี ฉลาดและขี้เล่นคล้ายลักษณะนิสัยของโลมา

2) การตัดทอน (Reduction)

สิ่งที่ตราสัญลักษณ์นี้ ได้ตัดทอนออกจากตัวบทต้นทางหรือ ปลาโลมาสีชมพู ที่อำเภอพนม จังหวัดนครศรีธรรมราช นั่นคือการตัดรายละเอียดที่แสดงเอกลักษณ์ของอำเภอพนม เช่น รายละเอียดน้ำทะเล หรืออำเภอพนม หรือสัญลักษณ์ต่างๆที่เป็นเอกลักษณ์ หรือ สถานที่ต่างๆที่เกี่ยวข้อง เช่น เขาหินผ้าพับ น้ำทะเลจิตความเชื่อเรื่องอภินิหารของหลวงปู่ทวด เป็นต้น เพื่อที่จะได้สื่อถึงโลมาสีชมพูที่อำเภอพนม เท่านั้น และยังได้ตัดทอนรายละเอียดของลักษณะ โลมาสีชมพู ในลักษณะเหมือนจริง ตัดทอนให้เหลือเพียงรูปการ์ตูน โลมาที่มีสีชมพู

3) การดัดแปลง (Modification)

ตราสัญลักษณ์นี้ ได้ดัดแปลงมาจากเรื่องราวของโลมาสีชมพู ที่อำเภอพนม จังหวัดนครศรีธรรมราช คือ โลมาสีชมพู ที่อำเภอพนมนั้น เป็นสัตว์สัญลักษณ์แสดงถึงแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่สำคัญของท้องถิ่นและจังหวัด ซึ่งโลมาสีชมพูเป็นสัตว์ที่ควรค่าแก่การอนุรักษ์เพื่อให้อยู่ในท้องถิ่นไปนานๆ แต่ผู้สร้างสรรค์ได้นำโลมาสีชมพูมาดัดแปลงเป็นสัญลักษณ์ของการแข่งขันกีฬา วอลเลย์บอล และสื่อถึงตัวแทนของนักกีฬาที่เปรียบเสมือน โลมาด้วย

เพราะ โลมมาเปรียบเสมือนเพศหญิงสำหรับการแข่งขันกีฬา ซึ่งจะตรงข้ามกับฉลามที่เปรียบดั่งเพศชาย เพราะคูแข็งแรงและคู่คั่นกว่า

4.6.4 การสื่อความหมายและกระบวนการสร้างความหมายผ่านองค์ประกอบของตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอลสุพรรณิม ชลบุรี-อี.เทค

1) การตีความหมายของสัญลักษณ์ภาพ

ภาพสัญลักษณ์หลัก คือ โลมมาสีชมพู ที่ใช้โลมมาสีชมพูเป็นสัญลักษณ์เพราะต้องการสื่อถึงที่มาของทีม ตามที่ได้อธิบายไว้แล้ว ส่วนโลมมา ยังสื่อความหมายได้หลากหลาย ประการแรก หมายถึงความฉลาด แสนรู้ เพราะโลมมาเป็นสัตว์ที่มีความฉลาด สามารถนำไปฝึกการแสดงได้ และยังเรียนรู้อะไรได้หลายอย่าง จึงเปรียบกับทีมสโมสรวอลเลย์บอลสุพรรณิมฯ ที่มีนักกีฬาที่มีทักษะการเล่นวอลเลย์บอลที่ยอดเยี่ยม อีกทั้งโลมมายังมีนิสัยที่ขี้เล่น อารมณ์ดี เพื่อจะสื่อถึงความเป็นมิตรของสโมสร ว่าเล่นด้วยใจและความเป็นมิตร อีกทั้งโลมมายังสื่อถึงทีมกีฬาที่แสดงถึงเพศหญิงตรงข้ามกับฉลามที่สื่อถึงเพศชาย และส่วนใหญ่จะสอดคล้องกับท้องถิ่นที่ทำทีม ซึ่งพอย้ายมาอยู่ที่จังหวัดชลบุรีทีมสโมสรวอลเลย์บอลสุพรรณิมฯ ปัจจุบันทำเพียงทีมหญิง จึงได้ใช้สัญลักษณ์โลมมาจนถึงปัจจุบัน นายธนดิศ ประสพเนตร ผู้จัดการทีมสโมสรฯ ให้สัมภาษณ์ว่า

“ฉลามเป็นสัญลักษณ์ของจังหวัดชลบุรี เพราะเป็นจังหวัดติดทะเล แต่โลมมาก็สามารถสื่อถึงทีมหญิงของจังหวัดชลบุรีได้เหมือนกัน คล้ายๆกับฉลามแต่ไม่ดุ มีความน่ารัก ฉลาดแสนซน เปรียบกับทีมกีฬาทีมหญิงได้” (ธนดิศ ประสพเนตร, การสื่อสารส่วนบุคคล, 19 กุมภาพันธ์ 2560)

ส่วนภาพตราสัญลักษณ์ของบริษัทสุพรรณิม ดิสทริบิวชั่น (ไทยแลนด์) จำกัด ที่เป็นรูปวงรีแนวนอนและมีตัวอักษรเอส (S) คั่นกลางนั้น ตัวเอส เป็นตัวย่อของคำว่าสุพรรณิม “Supreme” พอมาคั่นกลางวงรีก็ดูปลุกเสกคล้ายสัญลักษณ์หยินหยาง ของลัทธิเต๋า ที่ต้องการสื่อถึงความสมดุลในธรรมชาติ

2) องค์ประกอบสี่

สี่ที่ใช้ในตราสัญลักษณ์นี้ ประกอบไปด้วยกัน 4 สีหลัก ได้แก่ ลูกวอลเลย์บอลที่ใช้ สีขาว โลมาที่ใช้สีชมพู และตราสัญลักษณ์บริษัทสุพรีมฯ รวมถึงตัวอักษร ที่ใช้สีเขียวกับสีน้ำเงิน นอกจากนี้ยังมีการใช้สีเทาในการตัดขอบเป็นการใช้เทคนิคทำให้ภาพเกิดเงาเพื่อให้เกิดเป็นมิติ และสีที่ใช้นั้นสามารถสื่อความหมายได้ดังนี้

สีชมพู ที่ใช้นั้นตัวโลมา นอกจากตั้งใจจะสื่อถึงโลมาสีชมพูหรือโลมาหลังโหนด แล้ว ยังให้ความหมายถึงความน่ารัก ความเป็นผู้หญิง และความสนุกสนาน ประกอบกับคำ สัมภาษณ์ของนายชณดิษ ผู้จัดการทีมสโมสรวอลเลย์บอลสุพรีม ชลบุรี-อี.เทค ว่า

“สีชมพู ยังสื่อถึงความเป็นผู้หญิง เพราะตอนนี้เราทำทีมหญิงอย่างเดียว มันเหมาะจะ ากับ โลโก้ดั้งเดิมพอดี เราจึงไม่ต้องไปเปลี่ยนอะไร” (ชณดิศ ประสพเนตร, การสื่อสารส่วน บุคคล, 19 ธันวาคม 2560)

ส่วนสีขาวที่ใช้กับลูกวอลเลย์บอลนอกจากจะเป็นสีพื้นฐานแล้ว ยังต้องการสื่อถึง ความสะอาด บริสุทธิ์ ความยุติธรรม ส่วนสีเขียวกับสีน้ำเงินที่ตราสัญลักษณ์บริษัทสุพรีมฯ ให้ความหมายตามตำราของอารยะ ศรีกัลบุตร (2514) สีเขียวหมายถึงธรรมชาติ ชีวิต ความหวังและ ความมั่นคง ส่วนสีน้ำเงิน หมายถึงการอนุรักษ์นิยม การอุทิศตน มีเหตุผล และความสันติ

3) องค์ประกอบเส้นบนภาพการ์ตูน

จะสังเกตเห็นว่า ตราสัญลักษณ์นี้ส่วนใหญ่ใช้ลายเส้นโค้งเป็นองค์ประกอบหลัก ทั้งภาพวอลเลย์บอล โลมา และตราสัญลักษณ์สุพรีม ซึ่งทำให้รู้สึกถึงการเคลื่อนไหว ลายเส้นโค้งบน ลูกวอลเลย์บอลที่วางเป็นแนวไขว้กันนั้น เป็นลายเส้นธรรมชาติเพื่อแสดงความสมจริง ของลูก วอลเลย์บอล ส่วนโลมาที่สร้างเป็นภาพการ์ตูน ก็ได้ใช้ลายเส้นโค้งไปตามสัดส่วนของภาพ แสดง ความรู้สึกโลมากำลังเคลื่อนไหว คล้ายกับการกระโดดขึ้นมาจากผิวน้ำและกำลังพุ่งกลับลงไปใน

ลักษณะโค้งงอขอตัวการ์ตูนโลมา ประกอบกับลายเส้นในส่วนครีบและหาง ที่แสดงความรู้สึกพลิ้วไหว เมื่อดูโดยรวมแล้วจะเห็นว่าแทบไม่มีการใช้เส้นตรงในภาพเลย นอกจากตัวอักษร ที่ใช้สื่อตรงๆ ภาพทุกภาพจะแสดงการเคลื่อนไหว เพราะต้องการสื่อถึงความไปข้างหน้า ประกอบกับคำสัมภาษณ์ของนายธนดิศ ประสพเนตร ผู้จัดการทีมสโมสรวอลเลย์บอลสุพรรณ ชลบุรี-อี.เทค ว่า

“ตอนที่ออกแบบเราคิดว่ากีฬาวอลเลย์บอลเป็นกีฬาที่ต้องเคลื่อนไหว และมีการเคลื่อนไหวที่สวยงาม ประกอบกับโลมาที่ก็มีการเคลื่อนไหวที่สวยงาม จึงเกิดเป็นตราสัญลักษณ์รูปแบบนี้ขึ้นมา” (ธนดิศ ประสพเนตร, การสื่อสารส่วนบุคคล, 19 ธันวาคม 2561)

ส่วนลายเส้นที่แสดงรายละเอียดของใบหน้า ไม่ได้สื่ออารมณ์ชัดเจนให้อารมณ์ปกติ ทั้ง นี้ในส่วนตราสัญลักษณ์ของบริษัทสุพรรณฯ ผู้สนับสนุนหลักนั้น เป็นการนำมาวางทับบนตราสัญลักษณ์ของสโมสรฯเลย เป็นรูปวงรี มีลายเส้นโค้งที่เป็นตัวอักษรภาษาอังกฤษ ตัวเอส ก้นกลาง แสดงลักษณะคล้ายรูปหยินหยาง ซึ่งก็หมายถึงพลังการขับเคลื่อนอย่างสมดุล

4.7 ตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอลทรีบรอดแบนด์ นครนนท์

รูปที่ 4.14 ตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอลทรีบรอดแบนด์ นครนนท์

ที่มา : Facebook สโมสรวอลเลย์บอล 3BB นครนนท์, 2018

ทีมสโมสรวอลเลย์บอลทรีบรอดแบนด์ นครนนท์ มีชื่อสั้นว่า “นครนนท์” และมีฉายาว่า ไก่ฟ้ามหากาฬ เป็นทีมที่ก่อตั้งโดยได้รับการสนับสนุนจากจังหวัดนนทบุรี และบริษัท ทรีปเปิลที บรอดแบนด์ จำกัด (มหาชน) มีสัญลักษณ์เป็นรูปไก่ฟ้าสีแดง 2 ตัว หันหน้าเข้าหากัน กางปีกคล้าย กำลังตีกัน ซึ่งออกแบบมาให้ดูคล้าย ตรงกลางบนเหนือรูปไก่ฟ้า เป็นรูปลูกวอลเลย์บอลลายธงชาติไทยที่เป็นสัญลักษณ์ของรายการวอลเลย์บอลไทยแลนด์ลีกอาชีพ ส่วนตัวอักษรด้านล่าง มีประโยคที่ว่า “VOLLEYBALL CLUB 2011” ที่บ่งบอกปีที่เริ่มก่อตั้งสโมสรขึ้นมา และตัวอักษรภาษาอังกฤษ ด้านบนสุดของ กรอบว่า “NAKORNONTHABURI” เป็นการบอกชื่อทีม ทั้งนี้ยังมีตราอาร์ม ลักษณะคล้ายรูปโล่ที่เป็นทั้งเกราะกำบังและเป็นอาวุธ เพราะมีเหลี่ยมแหลมคมด้านข้าง ทั้งนี้ตราสัญลักษณ์นี้จะใช้สีแดงและสีน้ำเงินเป็นสีหลัก และยังเป็นสีประจำสโมสรฯ อีกด้วย

4.7.1 แรงบันดาลใจในการออกแบบชิ้นงาน

แรงบันดาลใจของการออกแบบตราสัญลักษณ์ของทีมสโมสรวอลเลย์บอล ทรีบรอดแบนด์ นครนนท์ ได้มาจากสัญลักษณ์ของกลุ่มการเมืองท้องถิ่นที่เป็นผู้สนับสนุนและก่อตั้งทีมสโมสรฯ โดยนายสมนึก ธนเดชากุล ผู้ก่อตั้งกลุ่มพลังหนุ่ม อดีตนายกเทศมนตรีเทศบาลนครนนทบุรี 5 สมัย โดยมีความชื่นชอบไก่ชน และมีการใช้รูปไก่เป็นสัญลักษณ์ของกลุ่มนี้ ประกอบกับความชื่นชอบส่วนตัวของท่านประธานสโมสรฯ ในเรื่องราวของไก่ฟ้าพญาลอ จึงได้นำมาผสมผสานกันเกิดเป็นตราสัญลักษณ์เช่นนี้

4.7.2 การวิเคราะห์ที่มาในเชิงสัมพันธ์กับงานการสื่อสารของตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอลทรีบรอดแบนด์ นครนนท์

ตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอล มีที่มาในเชิงสัมพันธ์กับตำนานไก่ฟ้าพญาลอ ที่เป็นสัตว์ที่ชื่นชอบส่วนตัวของท่านประธานสโมสรฯ โดยสามารถเชื่อมโยงด้วยบทันทางไปสู่ตัวบทปลายทางได้ดังนี้

1) ตัวบทค้นทางตำนานไก่ฟ้าพญาลอ

ไก่ฟ้าพญาลอ มีชื่อสามัญว่า “Siamese Fireback Pheasant” เป็นไก่ฟ้าที่สวยงามที่สุดชนิดหนึ่งของไทย กองอนุรักษ์สัตว์ป่ากรมป่าไม้ได้เสนอให้ไก่ฟ้าพญาลอเป็นนกประจำชาติตั้งแต่ปี พ.ศ.2528 เป็นนกในวงศ์ไก่ฟ้าและนกกระทา ลักษณะคล้ายไก่ รูปร่างผอมบางกว่าไก่ฟ้าชนิดอื่น ปีกกว้างสั้น บินได้แข็งแรงแต่มักบินในระยะใกล้ๆ เท่านั้น ไก่ฟ้าพญาลอ ชอบอาศัยอยู่ในป่าดงดิบแล้ง ที่ราบต่ำและโปร่ง พบการกระจายพันธุ์ในเวียดนาม ตอนใต้ของลาว ตอนเหนือของกัมพูชา ส่วนในประเทศไทยพบ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ทางภาคเหนือ และภาคตะวันออก เช่นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภูเมียง - ภูทอง อุทยานแห่งชาติทุ่งแสลงหลวง อุทยานแห่งชาติทับลาน และอุทยานแห่งชาติเขาสระบาป

ลักษณะทั่วไป ไก่ฟ้าพญาลอเป็นไก่ฟ้าที่มีขนาดค่อนข้างใหญ่ ความยาววัดจากจงอยปากถึงปลายหางยาว 24-32 นิ้ว ขาและบริเวณใบหน้ามีสีแดง เพศผู้มีขนหัวสีดำและมีขนเป็นพู่สีดำยื่นออกมาและโค้งไปข้างหลัง บริเวณลำตัวด้านบนตอนท้ายมีเนื้อแกมทอง ขนหางมีสีดำเหลือบเขียว คอและอกมีสีเทา มีเดือยยาวและแหลมคม เพศเมีย มีขนหัวคอและคอหอยสีน้ำตาล บริเวณลำตัวทางด้านบนตอนหน้าและตอนล่างลำตัวมีสีน้ำตาลแกมแดง บริเวณท้องลายคล้ายเกล็ดสีขา ปีกสีดำไม่มีเดือย ส่วนลักษณะนิสัยของไก่พญาลอ ไก่ฟ้าพญาลอ มีนิสัยปกป้องอาณาเขตโดยเฉพาะแหล่งหากินอีกทั้งยังป้องกันคู่ผสมพันธุ์และครอบครัว มักจับคู่ผสมพันธุ์แบบผัวเดียวเมียเดียว

รูปที่ 4.15 รูปแสดงตัวอย่างไก่ฟ้าพญาลอ

ที่มา : เลอสรร์ วชิโนภาส, 2558

ไถ่ฟ้าพญาลอ เป็นสัตว์สัญลักษณ์ของทิมส โมสรวอลเลย์บอลทรีบรอดแบนด์ นครนนท์ เป็นไถ่ฟ้าที่มีขนาดค่อนข้างใหญ่ ขาและบริเวณใบหน้ามีสีแดง เพศผู้มีขนหัวสีดำและมีขนเป็นพู่สีดำยื่นออกมาและโค้งไปข้างหลัง บริเวณลำตัวด้านบนตอนท้ายมีเนื้อแกมทอง ขนหางมีสีดำเหลือบเขียว คอและอกมีสีเทา มีเดือยยาวและแหลมคม

ชื่อไถ่ฟ้าพญาลอเริ่มปรากฏให้เห็นตั้งแต่สมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้นมาแล้ว เพราะวรรณกรรมหลายเรื่องที่แต่งขึ้นในสมัยนั้นได้เอ่ยถึงไถ่ฟ้าชนิดนี้ไว้ด้วย แต่ในสมัยนั้น บางครั้งใช้คำว่า “พระยาลอ” แต่บางครั้งใช้คำว่า “พญาลอ” สุนทรภู่ได้เอ่ยถึงไถ่ฟ้าชนิดนี้ไว้ในวรรณกรรมที่ท่านแต่งด้วยเช่นกัน ดังปรากฏให้เห็นใน นิทานคำกลอนเรื่อง พระอภัยมณี โดยใช้ว่า พระยาลอ แต่ในวรรณกรรมบางเรื่องของท่าน บางครั้งท่านใช้คำว่า พญาลอ เช่น ในตำราเรียนเรื่อง กาพย์พระไชยสุริยา หรือในโคลงนิราศสุพรรณ สอดคล้องกับบทประพันธ์ของสุนทรภู่ ที่อ้างถึงในชลดา เรื่องรักย์ลิลิต (2555) ดังนี้

“รวังไปร่ายร้องกรอ   กร้อกรอ
 แอ้อแอ้อแอ้อออ   เลียบร้อง
 พญาลอล้อล้อลล   เล้าลู่   อยู่แฮ
 กะหรอดกรอดกร้อดกร้อกร้อง   กระรอกเดินเล่นกระแด่”

นอกจากไถ่ฟ้าพญาลอจะมีชื่ออยู่ในวรรณคดีไทยเรื่องต่างๆ ดังกล่าวแล้ว ไถ่ฟ้าพญาลอยังมีชื่ออยู่ในประวัติศาสตร์ของชาติไทย ในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์อีกด้วย ซึ่งอยู่ในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 4 เพราะพระองค์ได้ทรงจัดส่งไถ่ฟ้าพญาลอคู่หนึ่ง ไปยังประเทศฝรั่งเศส เพื่อส่งไปให้พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติแห่งจักรพรรดิ ซึ่งทำให้พระจักรพรรดิแห่งประเทศฝรั่งเศสทรงพอพระราชหฤทัยมาก จึงเท่ากับว่า ไถ่ฟ้าพญาลอคู่หนึ่งได้ช่วยกระชับความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยกับประเทศฝรั่งเศสให้แน่นแฟ้นมากยิ่งขึ้น

คุณสมทบ นรพรคพฤติกร ซึ่งดำรงตำแหน่งนายกสมาคมของสมาคมอนุรักษ์ไถ่ฟ้าแห่งชาติ ในระหว่างปี พ.ศ. 2532 – 2533 จึงได้จัดส่งรายละเอียดของไถ่ฟ้าพญาลอไปยัง

หน่วยงานของรัฐ เพื่อพิจารณาให้เป็นนกอประจำชาติของประเทศไทย เพราะทางราชการได้ประกาศให้เอกชนช่วยกันคิดว่า นกชนิดใดสมควรถูกเลือกให้เป็นสัญลักษณ์ประจำชาติ และในที่สุดทางราชการจึงได้เลือกไก่ฟ้าพญาลอเป็นนกอประจำชาติไทย นับตั้งแต่บัดนั้น ไก่ฟ้าพญาลอ จึงเป็นนกชนิดเดียวที่พบในประเทศไทย ที่ได้รับเกียรติให้นำชื่อประเทศมาเรียกขานเป็นชื่อนก พร้อมทั้งความเป็นสัญลักษณ์แห่งมิตรภาพ

2) ด้วยทปลายทาง ภาพตราสัญลักษณ์ ทีมสโมสรวอลเลย์บอลทีริบรอดแบนด์ นครนนท์

จากข้อมูลการสัมภาษณ์ วิเคราะห์ได้ว่าผู้สร้างสรรค์ผลงานชิ้นนี้มีเจตนาสร้างสรรค์งานในลักษณะทำให้เกิดการกล่าวพาดพิง (Allusion) ถึงไก่ฟ้าพญาลอ ซึ่งเป็นสัตว์ที่ชื่นชอบของประชาชนสโมสรฯ โดยตราสัญลักษณ์เป็นรูปการ์ตูนไก่ฟ้า ที่เป็นภาพที่เกินจากจินตนาการการออกแบบ มีลักษณะเป็นรูปไก่ที่หันหน้าเข้าหากัน ทำท่าคล้ายกระโดดตีหรือสู้กับศัตรูที่เหมือนกับกระโดดจากกระจกเงา เกิดเป็นรูปไก่ฟ้า 2 ตัวที่จัดวางอย่างสมดุล บนพื้นหลังที่ไล่สีจากขาว เหลือง แดง และน้ำเงินใน คล้ายสีของเปลวเพลิง มีตราอาร์มที่ใช้กรอบสี่เหลี่ยมแข็งแรงคล้ายรูปโล่ ช่วงบนเป็นสีน้ำเงิน และมีรายละเอียดของชื่อทีมเป็นภาษาอังกฤษว่า “NAKORNNONTHABURI” และมีลวดลายต่างๆ รวมถึงสัญลักษณ์รูปวอลเลย์บอลลายธงชาติไทย อยู่ตรงกึ่งกลางช่วงบนรูประหว่างไก่ฟ้า

4.7.3 ลักษณะการขยายความ ตัดทอน และดัดแปลงระหว่างตัวบทต้นทางถึงตัวบทปลายทางของภาพตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอลทีริบรอดแบนด์ นครนนท์

พิจารณาโดยรวมในภาพตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอล ผู้วิจัยพบว่าระหว่างตัวบทต้นทางถึงตัวบทปลายทาง ในด้านเนื้อหาและวิธีการนำเสนอ มีลักษณะของการขยายความ ตัดทอน ดัดแปลงดังนี้

1) การขยายความ (Extension)

ตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอลทรिบรรดแบนด์ นครนนท์ ซึ่งเป็นตัวทปลายทางมีการขยายความมาจากตัวทต้นทาง คือไก่อฟ้าพญาลอ ชื่อทางการภาษาอังกฤษว่า “Siamese Fireback” แปลว่า ไก่อฟ้าหลังสีเพลิง ซึ่งส่วนที่ขยายความออกมาคือให้ความหมายของไก่อฟ้าพญาลอ จากคำว่าไก่อฟ้าสีเพลิง ซึ่งดูร้าย ร้อนแรงดุจเปลวไฟ ดังจะเห็นได้ว่าตราสัญลักษณ์นี้ ได้ใช้สัญลักษณ์ไก่อฟ้าพญาลอในลักษณะหันหน้าเข้าหากัน แสดงกิริยาคล้ำกำลังตีกัน แสดงถึงการสู้รบ ทั้งที่จริงไก่อฟ้าพญาลอเป็นสัตว์ที่มีสีสันสวยงาม และควรค่าแก่การอนุรักษ์ และที่สำคัญได้รับการยกย่องให้เป็นนกประจำชาติไทย พร้อมทั้งเป็นสัญลักษณ์แห่งมิตรภาพตามประวัติศาสตร์

2) การตัดทอน (Reduction)

ตราสัญลักษณ์นี้ ได้ตัดทอนรายละเอียดในส่วนองลักษณะของไก่อฟ้าพญาลอ ที่ให้รายละเอียดถึงความสวยงาม ไม่ว่าจะเป็น สี ขน หงอน แต่สัญลักษณ์ไก่อฟ้าที่ใช้นี้ ถูกออกแบบให้เกิดเป็นภาพนามธรรม (Abstract) และใช้เพียงสีแดง และเปลี่ยนรูปให้ดูมีความดูร้าย คล้ายปีศาจ นอกจากนี้ยังตัดทอนเนื้อหา ที่กล่าวถึงไก่อฟ้าเป็นนกประจำชาติไทย และเป็นสัตว์สัญลักษณ์แห่งมิตรภาพ ออกไปอย่างสิ้นเชิง

3) การดัดแปลง (Modification)

มีการดัดแปลงในเรื่องของสัญลักษณ์ ของไก่อฟ้าพญาลอ จากตัวทต้นทางที่ไก่อฟ้าเป็นเครื่องหมายองมิตรภาพ อันเกิดจากประวัติศาสตร์ ที่ครั้งหนึ่งรัชการที่ 4 ได้ส่งไก่อฟ้าพญาลอไปให้ประเทศฝรั่งเศส 1 คู่ ซึ่งทำให้พระจักรพรรดิแห่งประเทศฝรั่งเศสทรงพอพระราชหฤทัยมาก จึงเท่ากับว่า ไก่อฟ้าพญาลอคู่นั้นได้ช่วยกระชับความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยกับประเทศฝรั่งเศส ให้แน่นแฟ้นมากยิ่งขึ้น แต่ตราสัญลักษณ์ที่เป็นตัวทปลายทางนี้ ใช้สัญลักษณ์เป็นไก่อฟ้าพญาลอ แต่ถูกสร้างสรรค์ออกมาให้ดูชั่วร้าย ไม่เป็นมิตร เป็นการดัดแปลงทำให้ความหมายเปลี่ยนไป

4.7.4 การสื่อความหมายและกระบวนการสร้างความหมายผ่านองค์ประกอบของตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอลตรีบรรดแบนด์ นครนนท์

1) การตีความหมายของสัญลักษณ์ภาพ

ภาพที่สื่อถึงไก่ฟ้าพญาลอ ที่ถูกสร้างสรรค์เป็นภาพการ์ตูนปีศาจที่ดูดุร้าย มีความหมายแฝงถึงแผนการชั่วร้ายในเกมการแข่งขัน เฉพาะเกมกีฬา ในลักษณะเช่นเดียวกับ ทีมฟุตบอลที่เรารู้จักกันดี เช่น แมนเชสเตอร์ ยูไนเต็ด ที่ใช้สัญลักษณ์หลักคือผีหรือปีศาจ ซึ่งไม่ได้มองถึงความหมายที่ไม่เป็นมงคล แต่ต้องการเปรียบถึงความร้ายกาจ แผนการของทีม หรือทักษะที่ยอดเยี่ยมของนักกีฬา สมกับฉายาของทีมว่า "ไก่ฟ้ามหากาฬ" ด้วยการออกแบบมาในลักษณะคล้าย "ไก่ที่กำลังตีกัน" หมายถึงความเข้มแข็ง ความเป็นนักสู้ ไม่ยอมแพ้ใครง่ายๆ และความสง่างาม ประกอบกับคำสัมภาษณ์ของว่าที่ร้อยตรี ธนกฤต อินเลี้ยง หัวหน้าผู้ฝึกสอนและผู้มีส่วนในการออกแบบตราสัญลักษณ์ อธิบายว่า

“ภาพที่เห็นตรงกลางนี้คือไก่ฟ้า ที่เรียกว่าไก่ฟ้าพญาลอ สัตว์ที่มีความสง่างาม ซึ่งที่ออกแบบมารูปแบบนี้ก็เพื่อให้ดูถึงความเข้มแข็ง หมายถึงการต่อสู้ เป็นเลือดนักสู้ เคยเห็นไก่ตีกันไหม มันจะจิกกันจนกว่าคนจะจับแยก ทีนี้ไก่ก็เหมือนนักกีฬา ให้สู้จนกว่าจะจบเกมการแข่งขัน” (ธนกฤต อินเลี้ยง, การสื่อสารส่วนบุคคล, 2 มกราคม 2560)

ทั้งนี้หากจะวิเคราะห์อีกนัยหนึ่ง ไก่ฟ้าพญาลอ ยังได้รับการยกย่องว่าเป็นนกประจำชาติไทย ซึ่งเป็นความหมายที่ดี และมีนัยที่ดีที่ใช้สัญลักษณ์นี้เพื่อต้องการสื่อว่าทีมนครนนท์ ลีก็ก็มีความต้องการเป็นตัวแทนของทีมชาติไทย นั่นหมายความว่าต้องการเป็นแชมป์เพื่อเป็นตัวแทนไปแข่งในระดับสูงต่อไป ส่วนลูกวอลเลย์บอลลายธงชาติไทย ก็ได้นำสัญลักษณ์ของลูกวอลเลย์บอลที่ใช้สำหรับการแข่งขันรายการไทยแลนด์ลีก มาใช้ เป็นการสื่อความหมายตรงตัว หมายถึงทีมนครนนท์ และตราสัญลักษณ์นี้เกี่ยวข้องกับรายการนี้โดยเฉพาะ

2) องค์ประกอบสี

ตราสัญลักษณ์นี้ ใช้สีแดงและสีน้ำเงินเป็นหลัก โดยที่ร้อยตรี ธนกฤต อินเลี้ยง หัวหน้าผู้ฝึกสอนให้ข้อมูลว่า ได้ใช้สีประจำของเทศบาลนันทบุรี นั่นคือ สีแดง สีน้ำเงินและสีเหลือง โดยมีการสร้างสรรค์โดยไล่ระดับของสี ในส่วนของสีแดง เป็นสีโทนร้อน อยู่ในสวนตอนกลาง ถึงกลางของตราสัญลักษณ์ เป็นบริเวณส่วนเดียวกับภาพการ์ตูนไก่ฟ้าพญาลอ ที่ต้องการสื่อถึงความ ร้อนแรง ความชั่วร้าย เมื่อมีการไล่ระดับจากแดง เป็นส้ม และเหลือง ทำให้เกิดลักษณะคล้าย เปลวไฟ สื่อถึงความร้อน ความโกรธ ความพลังและความร้อนแรงดุจเปลวเพลิง ส่วนสีน้ำเงิน เป็นสี โทนเย็น อยู่ในส่วนช่วงบนของตราสัญลักษณ์ ให้ความรู้สึกสันติ ยุติธรรม ความเย็น เปรียบเสมือน น้ำ ที่คอยดับไฟ พองจัดอยู่ในองค์ประกอบของภาพตราสัญลักษณ์แล้ว ทำให้ภาพเกิดความสมดุลทาง การรับรู้ ส่วนตัวภาพไก่ฟ้าพญาลอ ที่นอกจากจะสร้างสรรค์ให้ดูชั่วร้ายแล้ว ได้ใช้สีแดงส่วน เพื่อต้องการตอกย้ำความคุ้ยั ความร้อนแรงของทีม ประกอบกับคำสัมภาษณ์ของว่าร้อยตรี ธนกฤต อินเลี้ยง หัวหน้าผู้ฝึกสอนผู้มีส่วนในการออกแบบตราสัญลักษณ์ อธิบายว่า

“สีแดง ให้ความร้อนแรง และคูมีพลัง ส่วนสีน้ำเงินก็ให้ความเย็น และคูมีพลังเช่นกัน เปรียบเสมือนน้ำกับไฟ สื่อถึงความสมดุลในทีมของเรา” (ธนกฤต อินเลี้ยง, การสื่อสารส่วน บุคคล, 2 มกราคม 2561)

ส่วนสีอื่นๆ ที่ใช้เป็นองค์ประกอบ เช่น สีขาวของตัวอักษร สีเทาของขอบ และสีดำ ที่ช่วยตัดขอบให้เด่นชัด ไม่ได้ต้องการสื่อความหมายใด เพียงแต่เป็นเทคนิคด้านการออกแบบให้ดู สวยงาม

3) องค์ประกอบเส้นบนภาพการ์ตูน

องค์ประกอบของภาพการ์ตูนไก่ฟ้าพญาลอ ที่สร้างสรรค์ออกมาจากลายเส้นที่ คดเคี้ยวไปมาและมีปลายแหลม ซึ่งมีความหักเหจากความเป็นจริงของไก่ฟ้าพญาลอ แต่ได้เลียนแบบ รูปพรรณ ว่ามีลักษณะส่วนปีก ส่วนหาง ส่วนหัว และส่วนเท้า ในลักษณะลดทอนรายละเอียด คล้าย

ภาพที่เกิดจากจินตนาการ หรือภาพนามธรรม (Abstract) ให้ความรู้สึกถึงการเคลื่อนไหว จะสังเกตเห็นได้ว่า ภาพไ้ฟ้าพญาลอที่หันหน้าเข้าหากัน ทำท่าในลักษณะเดียวกัน คือกางปีก กระโดดยกเท้าที่เสมือนกำลังตีกัน นั่นเอง เป็นการจัดวางภาพอย่างสมดุล เสมือนภาพสะท้อนจากกระจกเงา ซึ่งในส่วนช่องว่างที่เกิดจากภาพการ์ตูนไ้ฟ้าพญาลอ สามารถสังเกตเห็นได้ถึงภาพใบหน้าประหลาดที่เกิดขึ้น บางลักษณะคล้ายภาพใบหน้าชายแก่ บางลักษณะดูเป็นภาพปีศาจ ซึ่งสังเกตจากส่วนตาของไ้ฟ้าฟ้าทั้ง 2 ตัว ก็คือตาของใบหน้าประหลาดนั่นเอง ประกอบกับคำสัมภาษณ์ของว่าที่ร้อยตรี ธนกฤต อินเลี้ยง หัวหน้าผู้ฝึกสอนผู้มีส่วนในการออกแบบตราสัญลักษณ์ อธิบายว่า

“ตอนที่วางแบบไว้ไม่ได้คิดถึงตรงนี้ แต่พอออกแบบมาเสร็จก็รู้สึกที่ความมีมิติของภาพเหมือนเป็นภาพอีกภาพซ่อนอยู่ ก็รู้สึกมีพลังดี” (ธนกฤต อินเลี้ยง, การสื่อสารส่วนบุคคล, 2 มกราคม 2561)

องค์ประกอบลายเส้นภาพการ์ตูนไ้ฟ้า และจะเป็นลักษณะคดเคี้ยวเป็นเส้นโค้งจรดปลายแหลม ส่วนตราอาร์ม เป็นกรอบมีลายเส้นที่มีความโค้งมนเล็กน้อย และหักมุมแหลมดูแข็งแรงทนทาน คล้ายกับโล่อาวุธ หรือเกราะกำบัง

มหาวิทยาลัยรังสิต Rangsit University

4.8 ตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอลขอนแก่นสตาร์วอลเลย์บอลคลับ

รูปที่ 4.16 ตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอลขอนแก่นสตาร์ วอลเลย์บอลคลับ
ที่มา : Facebook Khonkaen Star VC - ขอนแก่นสตาร์ วอลเลย์บอลคลับ, 2018

ทีมสโมสรวอลเลย์บอลขอนแก่นสตาร์ วอลเลย์บอลคลับ หรือเรียกชื่อสั้นว่า ขอนแก่นสตาร์ ได้รับฉายาว่า “ไดโนเสาร์พืชมัด” ก่อตั้งขึ้นโดยมีผู้สนับสนุนหลักคือเทศบาลนครขอนแก่น มีตราสัญลักษณ์เป็นรูปไดโนเสาร์ ที่เน้นบริเวณช่วงหัวและลำคอ แสดงอาการกำลังอ้าปากกว้าง เห็นฟันอันแหลมคม แสดงอารมณ์ที่ดุคั่น และปรากฏภาพลูกวอลเลย์บอลซ้อนอยู่ด้านหลังกรอบรอบนอก เป็นรูปวงรี คล้ายรูปไข่ เพราะมีส่วนบนที่เรียวเล็กกว่าส่วนฐาน เข้าใจได้ว่าเป็นไข่ไดโนเสาร์นั่นเอง และสีหลักๆที่ใช้ในสัญลักษณ์นี้คือสีแดง

4.8.1 แรงบันดาลใจในการออกแบบชิ้นงาน

แรงบันดาลใจของการออกแบบตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอลขอนแก่นสตาร์วอลเลย์บอลคลับ ได้มาจากสัตว์เอกลักษณ์ประจำท้องถิ่น นั่นคือไดโนเสาร์ ที่มีการขุดพบหลักฐานของซากฟอสซิลที่อำเภอภูเวียง จังหวัดขอนแก่น และเป็นที่ยืนชื่อสร้างชื่อเสียงให้กับท้องถิ่นตั้งแต่นั้นมา ซึ่งนายปัญญา พลยุทธ ผู้จัดการทีมสโมสรฯ ให้ข้อมูลว่า

“ไดโนเสาร์ ถือว่าเป็นสัตว์ประจำจังหวัดขอนแก่น โดยพื้นเพของคนภูเวียง จะเรียกตนเองว่าเป็นเมืองไดโนเสาร์ เพราะมีการขุดพบขึ้นที่นี่ และเราก็ใช้รูปไดโนเสาร์มาเป็นสัญลักษณ์ ตั้งแต่เริ่มทำทิม ปัจจุบันเรียกตัวนี้ว่าเรดไดโน” (ปัญญา พลยุทธ, การสื่อสารส่วนบุคคล, 3 มกราคม 2561)

4.8.2 การวิเคราะห์ที่มาในเชิงสัมพันธ์กับงานการสื่อสารของตราสัญลักษณ์ทิมสโมสร วอลเลย์บอลขอนแก่นสตาร์ วอลเลย์บอลคลับ

ตราสัญลักษณ์ทิมสโมสรวอลเลย์บอล มีที่มาในเชิงสัมพันธ์กับตำนานท้องถิ่น เกี่ยวกับไดโนเสาร์ในประเทศไทยโดยสามารถเชื่อมโยงด้วยทศนทางไปสู่ตัวบทปลายทางได้ดังนี้

1) ตัวบทต้นทาง ตำนานไดโนเสาร์ในประเทศไทย

ไดโนเสาร์เป็นสัตว์เลื้อยคลานชนิดหนึ่ง ที่สูญพันธุ์จากโลกนี้เมื่อหลายสิบล้านปีมาแล้ว ในปัจจุบันพบเพียงซากกระดูกส่วนต่าง ๆ ซึ่งเราเรียกว่าฟอสซิลของไดโนเสาร์ ไดโนเสาร์มีขนาดและรูปร่างแตกต่างกันมากมาย ตั้งแต่ขนาดใหญ่เหมือนหมีมา น้ำหนักกว่า 100 ตัน สูงมากกว่า 100 ฟุต จนถึงพวกที่ขนาดเล็กๆ บางชนิดก็มีขนาดเล็กกว่าไก่ บางพวกกินแต่พืชเป็นอาหาร ในขณะที่อีกพวกหนึ่งกินเนื้อเช่นเดียวกับสัตว์ที่มีอยู่ในปัจจุบัน

ไดโนเสาร์ได้เจริญแพร่หลายเป็น เวลายาวนานกว่า 30 เท่า ที่มนุษย์ได้อาศัยอยู่ในโลก ตลอดช่วงเวลาอันยาวนานนี้ไดโนเสาร์ได้มีวิวัฒนาการออกไปเป็นวงศ์สกุลต่าง ๆ กันมากมายเท่าที่ค้นพบและจำแนกแล้วประมาณ 340 ชนิด และคาดว่า ยังมีอีกเป็นจำนวนมากที่กำลังรอคอยการค้นพบอยู่ในที่ต่างๆ กันทั่วโลก ทุกวันนี้ ทั่วโลกมีคณะสำรวจ ไดโนเสาร์อยู่ประมาณ 100 คณะทำให้มีการค้นพบไดโนเสาร์ชนิดใหม่เพิ่มขึ้นอีกมากมาย

สำหรับประเทศไทย มีการขุดพบซากดึกดำบรรพ์ไดโนเสาร์ชิ้นแรก พบที่อำเภอภูเวียง จังหวัดขอนแก่น ในปี พ.ศ. 2519 โดยนายสุธรรม แยมนิยม อดีตนักธรณีวิทยาของกรม

ทรัพยากรธรณี ขณะสำรวจแร่ยูเรเนียม ในหมวดหินเสาขัว ที่อุทยานแห่งชาติภูเวียง บริเวณห้วย ประตู่ตีหมา กระจุกชั้นนี้มีความกว้างยาวประมาณ 1 ฟุต จากการเปรียบเทียบพบว่ามีลักษณะ ใกล้เคียงกับไดโนเสาร์ซอโรพอดซึ่งมีขนาดใหญ่ ยาวประมาณ 15 เมตร และจากการตรวจสอบ พบว่าเป็นส่วนปลายล่างสุดของกระดูกสันขาของไดโนเสาร์จำพวกกินพืช นับว่าเป็นรายงานการ ค้นพบซากดึกดำบรรพ์ไดโนเสาร์ครั้งแรกในประเทศไทย ต่อมาในปี พ.ศ. 2524 และ พ.ศ. 2525 ได้มีการสำรวจที่บริเวณภูเวียงอีกทำให้พบกระดูกส่วนต่างๆ ของไดโนเสาร์และสัตว์อื่นๆอีก มากมายหลายชนิดเป็นจำนวนมากอยู่ในชั้นหิน จึงนับได้ว่าเป็นการเริ่มต้นการค้นหายาก ซากดึกดำบรรพ์ไดโนเสาร์อย่างจริงจัง

ไดโนเสาร์ที่พบในประเทศไทยมีทั้งที่เป็นชนิดที่พบใหม่ของโลก และชนิดที่พบ อยู่ทั่วไป โดยแหล่งขุดค้นไดโนเสาร์ส่วนใหญ่อยู่ที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เช่น จังหวัด ขอนแก่น กาฬสินธุ์ ชัยภูมิ เป็นต้น จึงมีการนำคำว่า “อีสาน” มาตั้งเป็นชื่อไดโนเสาร์และตั้งชื่อ ตามชื่อของบุคคลหรือสถานที่ที่ขุดค้นพบ ด้วย เช่น 1. สยามโมไทรันนัส อีสานเอนซิส ถูกค้นพบที่ อำเภอกุเวียง จังหวัดขอนแก่น เมื่อ พ.ศ. 2536 คือไดโนเสาร์เทอโรพอด (ไดโนเสาร์ที่เดิน 2 เท้า) ขนาดใหญ่ ยาวประมาณ 6.5 เมตร มีขาหลังที่ใหญ่และแข็งแรงมาก 2. ภูเวียงโกซอรัส สิรินครเน่ คือไดโนเสาร์ซอโรพอด (ไดโนเสาร์ 4 เท้า คอและหางยาว กินพืชเป็นอาหาร) ชนิดแรกของไทย ถูกค้นพบที่บริเวณประตู่ตีหมา อำเภอกุเวียง จังหวัดขอนแก่น ได้รับการตั้งชื่อเพื่อเป็นการ เทิดพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี 3. สยามโมซอรัส สุธีธรณี ไดโนเสาร์ชนิดแรกของไทย ตั้งชื่อให้เป็นเกียรติแก่ นายวราวุธ สุธีธร ผู้มีส่วนร่วมในการสำรวจ พบที่บริเวณประตู่ตีหมา อำเภอกุเวียง จังหวัดขอนแก่น เป็นไดโนเสาร์เทอโรพอด ขนาดใหญ่ ความยาวประมาณ 7 เมตร

รูปที่ 4.17 รูปแสดงตัวอย่างภาพร่างไดโนเสาร์ ภูเวียงโกซอรัส สิรินธรเน่
ที่มา : มหาวิทยาลัยรามคำแหง สำนักหอสมุดกลาง, 2549

ภูเวียงโกซอรัส สิรินธรเน่ (*Phuwiangosaurus sirindhornae*) คือไดโนเสาร์ซอโรพอด เป็นไดโนเสาร์ที่เดิน 4 เท้า คอและหางยาว กินพืชเป็นอาหารเป็นชนิดแรกของไทย ถูกค้นพบที่บริเวณประตูตีหมา อำเภอภูเวียง จังหวัดขอนแก่น เมื่อปี พ.ศ. 2519 ได้รับการตั้งชื่อเพื่อเป็นการเทิดพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

2) ตัวบทปลายทาง ภาพตราสัญลักษณ์ ทีมสโมสรวอลเลย์บอลขอนแก่นสตาร์ วอลเลย์บอลคลับ

จากข้อมูลการสัมภาษณ์ วิเคราะห์ได้ว่าผู้สร้างสรรค์ผลงานชิ้นนี้มีเจตนาสร้างสรรค์งานในลักษณะทำให้เกิดการสะท้อน (Textual Echoing) กับเอกลักษณ์ประจำถิ่น นั่นคือตำนานไดโนเสาร์ เพราะมีการขุดพบซากดึกดำบรรพ์ไดโนเสาร์ที่อำเภอภูเวียง จังหวัดขอนแก่นเป็นที่แรกของประเทศไทย ซึ่งสร้างชื่อเสียง และเป็นเอกลักษณ์ให้กับจังหวัดขอนแก่นเป็นต้นมา ทั้งนี้ยังได้จัดตั้งพิพิธภัณฑ์ไดโนเสาร์ภูเวียง ขึ้นเป็นแหล่งศึกษาและเป็นสถานที่ท่องเที่ยวสำคัญของจังหวัดขอนแก่นอีกด้วย

ตราสัญลักษณ์นี้ ใช้รูปที่คนทั่วไปเข้าใจได้ว่าเป็นไดโนเสาร์ ซึ่งจากการศึกษาทราบว่า เป็นไดโนเสาร์เทอโรพอด เป็นไดโนเสาร์กินเนื้อ ยืน 2 ขา และคาดว่าจะ เป็นพันธุ์ที่เรารู้จักกันดีในนาม ทีเรกซ์ ซึ่งต่างกับซากดึกดำบรรพ์ไดโนเสาร์ที่ถูกขุดพบครั้งแรกที่จังหวัดขอนแก่นที่เป็นไดโนเสาร์ซอโรพอด ส่วนลักษณะของไดโนเสาร์ที่ดู ด้วยการกำลังอ้าปากแยกเขี้ยว คล้ายการกำลัง

ล่าเหยื่อหรือสู้รบนั้น เพื่อต้องการสร้างอัตลักษณ์ของทีมสโมสรวอลเลย์บอลขอนแก่นฯ ให้ดูน่าเกรงขาม และคึกคักขึ้น สอดคล้องกับฉายาของทีมว่า ไคโนเสาร์พิฆาต ส่วนภาพที่ซ่อนอยู่เบื้องหลังของไคโนเสาร์ตัวนี้เป็นรูปวอลเลย์บอลก็เพื่อที่จะสื่อถึงตัวสโมสรฯ ของกีฬา วอลเลย์บอล ส่วนตราอาร์มที่ทำเป็นกรอบของตราสัญลักษณ์สังเกตได้ว่าเป็นวงรีรูปไข่ เพื่อต้องการสื่อถึงไข่ของไคโนเสาร์นั่นเอง ทั้งนี้บริเวณใต้ภาพไคโนเสาร์ยังมีตัวอักษรภาษาอังกฤษที่มองเห็นได้ชัดว่า “KHONKAEN STAR” และล่างถัดจากนั้นมีคำว่า “VOLLEYBALL CLUB” ที่ขนาดเล็กกว่าชื่อทีม ลดหลั่นลงมา และสัญลักษณ์ที่ใช้สีแดงเป็นหลักรวมถึงตัวเรดไคโน หมายถึงสีประจำจังหวัดขอนแก่น และยังสื่อถึงภูมิภาคของภาคอีสานที่มีความแห้งแล้ง เป็นถิ่นดินแดง

4.8.3 ลักษณะการขยายความ ตัดทอน และดัดแปลงระหว่างตัวบทต้นทางถึงตัวบทปลายทางของภาพตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอลขอนแก่นสตาร์ วอลเลย์บอลคลับ

พิจารณาโดยรวมในภาพตราสัญลักษณ์ ทีมสโมสรวอลเลย์บอลขอนแก่น สตาร์ วอลเลย์บอลคลับ ผู้วิจัยพบว่าระหว่างตัวบทต้นทางถึงตัวบทปลายทาง ในด้านเนื้อหาและวิธีการนำเสนอ มีลักษณะของการขยายความ ตัดทอน ดัดแปลงดังนี้

1) การขยายความ (Extension)

ตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอลขอนแก่นฯ มีการขยายความของเนื้อหาจากตัวบทต้นทางที่เป็นตำนานของไคโนเสาร์ สัตว์เอกลักษณ์ประจำจังหวัดขอนแก่น คือ การขยายของความหมายเรื่องความดุร้าย ความน่ากลัว ซึ่งธรรมชาติของมนุษย์รับรู้จากสื่อต่างๆ ได้ว่าไคโนเสาร์เป็นสัตว์ดุร้าย แต่ในเรื่องประวัติตำนานไคโนเสาร์ของประเทศไทย ไม่ได้เจาะประเด็นของเรื่องความดุร้าย เพียงแต่ให้ข้อมูลในเรื่องประเภท และธรรมชาติของไคโนเสาร์ที่ขุดพบแต่ละตัว ซึ่งไคโนเสาร์ซอโรพอด ที่ถูกนำมาใช้ในสัญลักษณ์นี้ แท้จริงแล้วเป็นไคโนเสาร์กินพืช อาจจะไม่ได้อุร้ายอย่างที่สื่อออกมาก็เป็นได้ แต่เข้าใจได้ว่า ผู้สร้างสรรค์ชิ้นงานนี้ ต้องการสื่อถึงความเป็นตัวแทนของไคโนเสาร์ที่มีภาพจำของมนุษย์ว่าดุร้าย และต้องการสื่อให้เห็นความแข็งแกร่งของทีมด้วย

2) การตัดทอน (Reduction)

ตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอลขอนแก่นฯ ได้ตัดทอนรายละเอียดเกี่ยวกับข้อมูลที่กล่าวถึงประวัติการพบกัน ไม่ว่าจะเป็น ใครพบ วันไหน ปีไหน ที่ไหน หรืออื่นๆ เพราะนั่นไม่ใช่วัตถุประสงค์หลัก ผู้สร้างสรรค์ชิ้นงานต้องการให้ตราสัญลักษณ์เกิดความเรียบง่ายและตอบโจทย์ คือดูเข้าใจง่ายและดึงดูดความสนใจมากที่สุด

3) การดัดแปลง (Modification)

ตราสัญลักษณ์ชิ้นนี้ มีการดัดแปลงองค์ประกอบของภาพ คือ ตราอาร์ม ซึ่งทีมกีฬาส่วนใหญ่มักจะออกแบบคล้ายรูปโล่อ่าวู หรือเกราะ แต่สโมสรวอลเลย์บอลขอนแก่นฯ ได้เลือกใช้ตราสัญลักษณ์ที่สร้างสรรค์ตราอาร์มเป็นวงรีรูปไข่ เพื่อต้องการสื่อถึงไขโคโนเสาร์ ส่วนการดัดแปลงในเรื่องของความหมาย คือ ตัวสัญลักษณ์ของโคโนเสาร์ ที่มีจะเป็นตัวแทนของความล้ำสมัยไม่ทันโลกเหมือนคนละยุค ดังจะเห็นคำกล่าวที่ใช้เปรียบเทียบคนประเภทนี้ว่า “โคโนเสาร์เต่าล้านปี” แต่สัญลักษณ์ที่ใช้ในตราสัญลักษณ์นี้ เปลี่ยนไปเป็นความอนุรักษ์นิยม ความภูมิใจในถิ่นฐานของตน ซึ่งจะเห็นว่าทีมสโมสรวอลเลย์บอลขอนแก่นฯ นี้ ส่วนใหญ่ใช้ผู้เล่นหรือนักกีฬาที่เป็นตัวแทนของจังหวัดขอนแก่นเกือบทั้งทีม

4.8.4 การสื่อความหมายและกระบวนการสร้างความหมายผ่านองค์ประกอบของตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอลขอนแก่นสตาร์ วอลเลย์บอลคลับ

1) การตีความหมายของสัญลักษณ์ภาพ

ภาพหลักที่ใช้ในตราสัญลักษณ์นี้คือ โคโนเสาร์ ที่ถูกตั้งชื่อว่า เรดโคโน (Red Dino) สัญลักษณ์โคโนเสาร์ในตราสัญลักษณ์นี้ต้องการสื่อในความหมายเชิงบวก คือ ความภูมิใจในเอกลักษณ์ของท้องถิ่นตน ที่ต้องการสะท้อนคุณค่าหรือชื่อเสียงให้กับจังหวัดขอนแก่น เพราะเป็นจังหวัดแรกในประเทศไทยที่มีการพบซากดึกดำบรรพ์ของโคโนเสาร์ จนได้ขึ้นชื่อว่าเป็นเมือง

ไคโนเสาร์ ทั้งที่ตามมา มีการพบในจังหวัดอื่นๆด้วย โดยเฉพาะแถบภาคอีสาน ส่วนภาพลูกวอลเลย์บอล ก็เพื่อต้องการสื่อว่าเป็นสัญลักษณ์ของทีมกีฬาวอลเลย์บอล ที่ส่งการแข่งขันในรายการไทยแลนด์ลีก ซึ่งเป็นลีกอาชีพสูงสุดของประเทศ มาอย่างต่อเนื่อง

ตราอาร์ม ที่เป็นกรอบของสัญลักษณ์ที่สร้างสรรค์เป็นรูปไข่ หมายถึง ไข่ไคโนเสาร์ ที่ห่อหุ้มอยู่ เสมือนเป็นที่คุ้มกัน กำบังอันตราย เปรียบเสมือนองค์กร และผู้บริหารต่างๆ เป็นที่คอยฟูมฟักนักกีฬา และพร้อมจะแพร่พันธุ์ นั่นคือการขยายทีม

2) องค์ประกอบสี

ตราสัญลักษณ์นี้ ใช้สีแดงเป็นสีหลัก ทั้งตัวไคโนเสาร์ ลูกวอลเลย์บอล และพื้นหลัง เพื่อต้องการสื่อถึงภูมิภาคที่มีความร้อนของภาคอีสาน ตามที่ นายปัญญา พลยุทธ ผู้จัดการทีมสโมสรฯ อธิบายว่า

“สีแดงที่ใช้มันคือเอกลักษณ์ของภาคอีสาน ที่มีความร้อน เป็นพื้นที่แห้งแล้ง และสีแดงยังหมายถึงความร้อนแรงของทีมได้เช่นกัน” (ปัญญา พลยุทธ, การสื่อสารส่วนบุคคล, 3 มกราคม 2561)

อารยะ ศรีกัลยาณบุตร (2541) สีแดงหมายถึง แรงกระตุ้น พลังอันเข้มแข็ง การเคลื่อนไหวและพิชิต ส่วนถ้ำในแง่ลบ จะหมายถึง สงคราม เลือด ปีสาย นั่นเอง ส่วนนอกนั้นใช้สีขาว และสีดำเป็นการตัดขอบ เน้นเงา และเน้นรายละเอียดส่วนต่างๆ

3) องค์ประกอบเส้นบนภาพการ์ตูน

ตราสัญลักษณ์นี้ มีการใช้องค์ประกอบเส้นโค้ง ทั้งตราอาร์มที่เป็นรูปไข่ รูปวอลเลย์บอล และภาพไคโนเสาร์ที่ได้เน้นช่วงเส้นคอที่โค้งรับกับกรอบ ให้ความรู้สึกถึงการเคลื่อนไหว ไม่หยุดนิ่ง ทั้งนี้ภาพไคโนเสาร์ ที่เกิดจากเทคนิคการออกแบบเป็นภาพการ์ตูน

จะเห็นว่ามีการใช้สีอารมณ์ที่ดูคล้ายกำลังสู้รบ จะเห็นว่ามีการใช้รายละเอียดบนใบหน้า ด้วยตาที่เบิกโตและชี้ขึ้น ปากที่กำลังอ้าเห็นฟันที่แหลมคมทุกซี่ อนุมานได้ว่าอยู่ในลักษณะทำร้าย แม้ว่าจะแสดงภาพแค่ก่อนบนก็ตาม

4.9 ตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอลราชบุรี

รูปที่ 4.18 ตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอลราชบุรี

ที่มา : Facebook Ratchaburi Volleyball Club, 2018

ทีมสโมสรวอลเลย์บอลราชบุรี ที่ได้รับฉายาว่า บลูดราก้อน (Blue Dragon) แปลว่า มังกรสีน้ำเงิน มีตราสัญลักษณ์ภาพรวมเป็นสีน้ำเงินเข้ม กลืนไปกับสีกรมท่าและสีดำที่ทำให้ดูเป็นมิติ โดยใช้สีขาวตัดเป็นลายเส้นต่างๆ สัญลักษณ์ที่ใช้เป็นรูปศีรษะมังกรที่กำลังอ้าปาก แยกเขี้ยวแสดงอาการเกรี้ยวกราด มีลูกวอลเลย์บอลอยู่บริเวณเหนือศีรษะ กรอบนอกเป็นรูปโล่คล้ายสามเหลี่ยมมุมแหลมตรงฐานหนึ่งมุม ส่วนมุมบนขวา 2 ด้าน เป็นมุมหยัก 2 มุม และตรงกึ่งกลางส่วนบนเป็นจั่วแหลมขึ้นมาเล็กน้อย ซึ่งลักษณะของตราอาร์มนี้มีการซ้อนกันเป็น 2 ชั้น ช่องว่างระหว่างชั้น เป็นตัวหนังสือชื่อทีมว่า “RATCHABURI Volleyball Club”

4.9.1 แรงบันดาลใจในการออกแบบชิ้นงาน

แรงบันดาลใจในการออกแบบตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอลราชบุรี ได้มาจากเอกลักษณ์ประจำถิ่น นั่นคือ ลวดลายของโอ่งมังกร ที่เป็นภาชนะอุตสาหกรรมพื้นบ้านที่ขึ้นชื่อของจังหวัดราชบุรี โดยในตราสัญลักษณ์นี้ได้หยิบยกมังกร ขึ้นมาเพื่อเป็นตัวแทน โดยมีการดัดแปลงให้แตกต่างไปจากลวดลายของโอ่งมังกรที่เป็นต้นฉบับ แต่ก็ยังสื่อถึงจังหวัดราชบุรี ซึ่งนายธีรศักดิ์ สุขบุญ รองประธานสโมสรฯ ผู้มีส่วนร่วมในการให้แนวคิดในการออกแบบให้สัมภาษณ์ว่า

“รูปมังกรที่ใช้มาจากลวดลายของโอ่งมังกรราชบุรี ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ประจำจังหวัด แต่เราได้ปรับให้ดูดูดีขึ้น เพราะต้องการให้ดูน่าเกรงขามเหมาะกับทีมกีฬา” (ธีรศักดิ์ สุขบุญ, การสื่อสารส่วนบุคคล, 7 มกราคม 2561)

4.9.2 การวิเคราะห์ที่มาในเชิงสัมพันธ์กับงานการสื่อสารของตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอลราชบุรี

ตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอลราชบุรี มีที่มาในเชิงสัมพันธ์กับเอกลักษณ์ประจำท้องถิ่น นั่นคือ โอ่งมังกร ดังมีความเชื่อมโยงตัวบทต้นทางไปสู่ปลายทางดังต่อไปนี้

1) ตัวบทต้นทาง โอ่งมังกรและลวดลายบนโอ่งมังกร

จังหวัดราชบุรี มีเอกลักษณ์ที่ขึ้นชื่อมากมาย หนึ่งในนั้นคือ ภูมิปัญญาหรืออุตสาหกรรมพื้นบ้านอย่างหนึ่ง นั่นคือการทำภาชนะเครื่องเคลือบดินเผา ลวดลายมังกร ที่เรียกว่าโอ่ง จนได้สมญานามว่าเป็นเมืองโอ่งมังกร เมื่อปี 2476 หรือกว่า 80 ปีมาแล้ว มีชาวจีนชื่อว่า นายฮอง แซ่เตี้ย และ นายจื่อเหม็ง แซ่ฮึ้ง ได้อพยพมาตั้งถิ่นฐานในประเทศไทย และได้พบว่าแหล่งดินที่จังหวัดราชบุรีเหมาะแก่การปั้น โอ่ง จึงหันกันก่อตั้งโรงโอ่ง จนเป็นที่มาของโรงโอ่ง แก้วแซ่ไถ่ และเต้าฮองไถ่ โดยโรงโอ่งเต้าฮองไถ่เน้นผลิตโอ่งและกระถางต้นไม้ ส่วน โรงโอ่งเต้าฮองไถ่

เน้นเครื่องเซรามิกและเครื่องประดับตกแต่ง ปัจจุบันดำเนินธุรกิจโดยคุณ พงษ์ศักดิ์ สุพานิชารักษ์ เป็นทายาทรุ่นที่ 3

ในอดีตโองเป็นภาชนะที่จำเป็นที่จะต้องมีภาชนะบรรจุน้ำ ซึ่งภาชนะส่วนใหญ่ก็จะ เป็นโองหรือถังไม้ พอมีการตั้งโรงงาน โองก็กลายเป็นธุรกิจการค้า โดยเฉพาะสมัยสงครามโลก โอง ที่นำเข้ามาจากเมืองจีนเริ่มขาดแคลน โรงงานจึงต้องผลิตส่ง โดยโรงโองสมัยนั้นจะตั้งอยู่ริมแม่น้ำ เพื่อง่ายต่อการขนส่ง และมังกรเป็นเทพเจ้าแห่งพลังความดีงาม และชีวิต ถือเป็นสัตว์มงคลตามเทพ นิยายจีน ช่วงนั้นจึงเลือกนำมาขึ้นเป็นลวดลายบนโอง จนกลายเป็นที่มาของโองมังกร สินค้าขึ้นชื่อ ประจำจังหวัดราชบุรี

ทั้งนี้ โองมังกรเป็นมากกว่าภาชนะบรรจุน้ำ แต่ยังเป็นเครื่องบ่งบอกฐานะอันมั่งคั่ง ของผู้ที่ครอบครอง ด้วยระยะทางที่ไกลจากแหล่งผลิตทำให้ราคาของโองสูงขึ้นเป็นเท่าตัว โองจึง เป็นเครื่องชี้สถานภาพทางสังคมของคนสมัยก่อน แต่ปัจจุบัน เมื่อโลกเปลี่ยนไปตามยุคตามสมัย มนุษย์มักสัมผัสกับความสะดวกสบายมากขึ้น เมื่อมีพลาสติกที่มาใช้เป็นภาชนะในการบรรจุแทน โองเคลื่อนบนดินเผา ความต้องการใช้โองจึงลดน้อยลง เก้าอี้ได้จึงได้มีการปรับตัวให้เข้ากับการ เปลี่ยนแปลง โดยเน้นผลิตเพื่อรับงานเฉพาะทางมากขึ้น โดยพัฒนาลวดลายไปเป็นภาชนะเพื่อ ประดับตกแต่ง เน้นคุณภาพและฐานะเฉพาะ ราคา ก็จะแตกต่างกัน จึงทำให้เก้าอี้ได้อยู่ได้ ทั้งนี้ คุณสมบัติของโองที่มีลักษณะคงทน ไม่มีสารเคมี ปัจจุบันจึงนำไปเป็นภาชนะถนอมอาหาร เช่น ดองผักกาด ดองหน่อไม้ แทนการใส่น้ำ จึงเป็นที่ต้องการมากของตลาดต่างประเทศ โดยเฉพาะ เกาหลี ได้สั่งโองไปหมักกิมจิ หมักสุรา เป็นต้น โองยังเป็นขอขึ้นชื่อมากของจังหวัดราชบุรีดังที่ ปรากฏอยู่ในคำขวัญของจังหวัดราชบุรีที่ว่า “คนสวยโพธาราม คนงามบ้านโป่ง เมืองโองมังกร วัฒนธรรมหนังใหญ่ ตึ๋งใจถ้างาม ตลาดน้ำดำเนิน เพลินค้างคาวร้อยล้าน ย่านยี่สกปลาดี”

ลวดลายมังกรบนโองราชบุรี เป็นภูมิปัญญาชาวบ้าน กับความเชื่อในวัฒนธรรมจีน ที่เชื่อว่ามังกร (Dragon) เป็นสัตว์ชั้นสูง คล้ายกับความเชื่อบ้านเราคือ "พญานาค" จะผิดแผกแตกต่าง กันไปบ้างก็คงเป็นที่รูปร่าง หน้าตา ชื่อ และความเชื่อ มีหนังสือตำราพิชัยสงครามกล่าวถึง มังกร ใน การจัดขบวนทัพข้ามน้ำเรียกว่า “มังกรพฤษะ” มีการเขียนรูปมังกร คล้ายพญานาค เพียงแต่เพิ่มเขา

และทำเข้าไป บางตัวมีเกล็ด บางตัวมีลายแบบงู เป็นต้น ส่วนลักษณะของมังกรโดยทั่วไปใน ลวดลายของโอ่งลายมังกร จะมีเพียง 3 เล็บ หรือ 4 เล็บ แต่ถ้าเป็นมังกร สัญลักษณ์ชั้นสูง ของกษัตริย์ เมื่อก้าวถึงมังกร ซึ่งล้วนแล้วแต่เป็นเรื่องที่เป็นมงคล เป็นความยิ่งใหญ่ จึงได้มีการวาด โอ่งลวดลายมังกร เพื่อเป็นสิริมงคล แต่ปัจจุบันเป็นที่น่าเสียดาย เมื่อยุคสมัยที่เปลี่ยนไป นำความเจริญของวัตถุนิยมเข้ามา ความไม่สะดวกหรือความล้าสมัยจึงตกไป จะมีซั๊กก็บ้านที่เรือนใน ปัจจุบันที่ยังนิยมใช้โอ่งลายมังกร ไว้เป็นภาชนะเก็บกักน้ำ ซึ่งปัจจุบันทายาทผู้ประกอบการได้ พยายามเปลี่ยนแปลง พัฒนา รูปแบบ จากดินเผาเป็นเซรามิกซึ่งยังคงลวดลายมังกรที่ยิ่งใหญ่เพื่อ ความอยู่รอดของโรงงานตามแนวบรรพบุรุษ

รูปที่ 4.19 รูปแสดงตัวอย่างโอ่งและลวดลายมังกร

ที่มา : Facebook โรงงานเจริญดินไทย, 2018

ลายมังกร สัตว์เทพนิยายตามความเชื่อของชาวจีนที่ปรากฏอยู่บนภาชนะเครื่องปั้นเคลือบดินเผา ที่อดีตไว้เป็นภาชนะใส่น้ำ เกิดจากภูมิปัญญาของชาวบ้านของจังหวัดราชบุรี จนเกิดเป็นอุตสาหกรรมพื้นบ้าน และเป็นที่ขึ้นชื่อจนเป็นเอกลักษณ์ประจำจังหวัดราชบุรีไปแล้ว

1) ตัวบทปลายทาง ภาพตราสัญลักษณ์ ทีมสโมสรวอลเลย์บอลราชบุรี

จากข้อมูลการสัมภาษณ์ วิเคราะห์ได้ว่าผู้สร้างสรรค์ผลงานชิ้นนี้มีเจตนาสร้างสรรค์งานในลักษณะทำให้เกิดการอ้างอิง (Quotation) ถึงลายมังกรบน โองมังกร ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ประจำจังหวัดราชบุรี และยังสัมพันธ์กับความเชื่อในเรื่องตำนานสัตว์เทพนิยาย ซึ่งเป็นตำนานความเชื่อของชาวจีน ที่เชื่อว่ามังกร คือสัตว์เทพเจ้าอย่างหนึ่ง

การนำเสนอของภาพตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอลราชบุรี โดยใช้ภาพหลักเป็นรูปมังกรสีฟ้า นำเสนอเพียงส่วนหัวและใบหน้า หันมุมข้าง แสดงกริยากำลังอ้าปาก แยกเขี้ยว ในลักษณะที่ดูดุคั่น เกรี้ยวกราด เพื่อให้ดูน่าเกรงขามเพราะเป็นสัญลักษณ์ของทีมกีฬา โดยมีสัญลักษณ์รูปวอลเลย์บอลอยู่เหนือศีรษะมังกรเล็กน้อย เพื่อต้องการสื่อความหมายโดยตรงถึงทีมกีฬา วอลเลย์บอลของจังหวัดราชบุรี ทั้งนี้ สีที่ใช้ในตราสัญลักษณ์นี้ คือสีน้ำเงิน เพราะเป็นสีประจำจังหวัดราชบุรี จึงได้รับฉายาของทีมว่า บลูดราก้อน นอกจากนี้ นายธีรศักดิ์ สุขานุรักษ์ รองประธานสโมสรฯ ได้ขยายความเพิ่มเติมถึงลายมังกร ว่ามีความหมายที่ดี โดยกล่าวว่า

“ลายมังกร นอกจากจะเป็นลายของ โองที่เป็นเอกลักษณ์ของราชบุรีแล้ว ยังเชื่อว่ามังกรคือเทพเจ้าอย่างหนึ่งตามตำราของจีน ก็เหมือนกับไทยที่นับถือพญานาค” (ธีรศักดิ์ สุขานุรักษ์, การสื่อสารส่วนบุคคล, 7 มกราคม 2561)

ส่วนตราอาร์มที่ เป็นรูปโล่ 2 ชั้น จากการสัมภาษณ์ไม่ได้ต้องการสื่ออะไรเป็นพิเศษ เพียงเป็นเทคนิคของการออกแบบให้ดูมีมิติ และไม่เหมือนใคร

4.9.3 ลักษณะการขยายความ ตัดทอน และดัดแปลงระหว่างตัวบทต้นทางถึงตัวบทปลายทางของภาพตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอลราชบุรี

พิจารณาโดยรวมในภาพตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอลราชบุรี ผู้วิจัยพบว่าระหว่างตัวบทต้นทางถึงตัวบทปลายทาง มีลักษณะของการขยายความ ตัดทอน ดัดแปลงดังนี้

1) การขยายความ (Extension)

ในด้านสัญลักษณ์และเนื้อหาของภาพตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอลราชบุรี เป็นตัวบทปลายที่มีตัวบทต้นทางคือ ลายมังกรบนโอ่งมังกร ที่เป็นเอกลักษณ์ประจำจังหวัดราชบุรี ซึ่งมีความสัมพันธ์เชิงความหมาย ที่ถูกขยายความออกมาเพื่อการสื่อสารกับกลุ่มเป้าหมาย ในวงการกีฬา วอลเลย์บอล ว่าทีมสโมสรวอลเลย์บอลราชบุรี เป็นทีมที่น่าเกรงขาม เกรี้ยวกราด และดุคั่น และด้วยความที่มังกรเป็นสัตว์เทพเจ้า ในตำนานของชาวจีน ซึ่งถือเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ และเป็นสิริมงคล การสร้างสรรค์ผลงานชิ้นนี้ จึงได้ขยายความไปสู่ความที่ดี น่าเคารพ ทั้งนี้ยังได้สะท้อนภูมิปัญญาและวิถีชีวิตของชาวจังหวัดราชบุรีที่เกี่ยวข้องกับการปั้นโอ่งมังกร

2) การตัดทอน (Reduction)

จะเห็นว่ามังกร ที่นำมาใช้ในตราสัญลักษณ์นี้ ได้ลดทอนรายละเอียดต่างๆ ตาม ลวดลายจริงบน โอ่งมังกร ซึ่งมีอยู่หลายลายที่แฝงและฝังไว้ด้วยความหมายตามความเชื่อตามคตินิยม วัฒนธรรมจีน นอกเหนือจากความงามเพียงอย่างเดียว เช่น ลวดลายมังกรคาบแก้ว มังกร ตื่นเมฆ และมังกรสองตัวเกี่ยวพันกัน ล้วนเป็นสัตว์สำคัญในเทพนิยายของจีน เป็นเทพพลังแห่ง ความดี และแห่งชีวิต ซึ่งในส่วนนี้ที่ถูกตัดทอนออกไป และเพียงต้องการเน้นรูปธรรมให้เห็นว่า มังกรตัวนี้ดุคั่น น่าเกรงขาม โดยแสดงออกทางสีหน้า แวดตา กริยาบนใบหน้า เท่านั้น

3) การดัดแปลง (Modification)

กระบวนการดัดแปลง จากตัวบทต้นทางสู่ตัวบทปลายทางนี้ มีสองกระบวนการ ทั้ง รูปธรรมและนามธรรม ในรูปธรรมที่เห็นได้ชัดคือ การดัดแปลงลักษณะของมังกรให้ดูดุร้าย น่าเกรงขาม ส่วนในนามธรรม ที่ปกติมังกร จะเป็นสัตว์เทพเจ้าตามตำนานจีน ซึ่งมีความหมายที่ดี แต่ในตราสัญลักษณ์มีการบิดของความหมายเล็กน้อย ให้สื่อถึงความมีอิทธิฤทธิ์

4.9.4 การสื่อความหมายและกระบวนการสร้างความหมายผ่านองค์ประกอบของตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอลราชบุรี

1) การตีความหมายของภาพสัญลักษณ์

ภาพมังกรที่กำลังอ้าปากแยกเขี้ยว ที่ปรากฏบนตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอลราชบุรี เป็นสัญลักษณ์ (Symbol) ของทีมกีฬาที่แสดงถึงความดุร้าย เกรี้ยวกราด ซึ่งในการตีความหมายโดยนัยแฝง (Connotation) หมายถึง ความดุร้ายของเกมรุก และทักษะในกีฬา วอลเลย์บอลของทีมสโมสรวอลเลย์บอลราชบุรี ซึ่งมีผู้เล่นที่เป็นนักกีฬาทีมชาติไทยและอดีตทีมชาติไทยเป็นกำลังหลักอยู่หลายคน

ส่วนกรอบรอบนอก ที่มีลักษณะคล้ายวงรีแนวตั้ง มีด้านบนกว้าง ปลายด้านล่างแหลม เป็นสัญลักษณ์รูปโล่ หรือเกราะป้องกัน แสดงถึง สนามรบหรือศึกสงคราม หมายถึงการ แข่งขันระดับอาชีพ ที่ต้องเน้นชัยชนะ หรือผลงานที่น่าพอใจ

2) องค์ประกอบสี

จากภาพตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอลราชบุรี จะเห็นว่ามีการใช้สีน้ำเงิน เป็นสีหลัก และได้ระดับความเข้มอ่อน และใช้สีขาวและดำเป็นเทคนิคการตัดขอบ เพื่อให้ลายเส้นคมชัดขึ้น ซึ่งสีน้ำเงิน เป็นสีประจำจังหวัดราชบุรี

อารยะ ศรีกัลยาณบุตร (2541) สีน้ำเงิน หมายถึง การอนุรักษ์นิยม การอุทิศตัว ความ ยุติธรรม มีเหตุผล จากการสัมภาษณ์นายธีรศักดิ์ สุขานุลย์ รองประธานสโมสรฯ ได้ขยายความเพิ่มเติมถึงสีที่ชื่อว่า

“โลโก้ที่เน้นเป็นสีน้ำเงินเพราะเป็นสีของราชบุรี และที่ใช้เป็นน้ำเงินล้วนเพราะต้องการให้มีความเป็น Unity และจะได้สอดคล้องกับฉายาที่ว่าบลูดราก้อน” (ธีรศักดิ์ สุขบุญลย์, การสื่อสารส่วนบุคคล, 7 มกราคม 2561)

นอกจากสีน้ำเงินที่เป็นสีหลัก ยังได้ใช้สีเทาและสีดำ เมื่อประกอบกันเป็นสีโทนเดียว ให้ความรู้สึกถึงความทมิฬ ความลึกลับ ความมีพลังอำนาจ เป็นต้น

3) องค์ประกอบเส้นบนภาพการ์ตูน

ภาพการ์ตูนบลูดราก้อน หรือมังกรที่ปรากฏในตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอลราชบุรี ที่ออกแบบมาให้เห็นรายละเอียดเฉพาะส่วนใบหน้าและศีรษะ ที่หันข้าง แสดงอาการกำลังคู่อ้าปากแยกเขี้ยว เพื่อสื่อถึงความเกรี้ยวกราด นั้น เมื่อมองภาพรวมแล้ว ให้ความหมายที่มวอลเลย์บอลของสโมสรนี้ มีความน่าเกรงขาม กำยำ และดุร้าย เกิดจากผู้สร้างสรรค์ที่ออกแบบในรายละเอียดบนใบหน้า ให้สื่อออกมาเช่นนั้น ด้วยการใช้อองค์ประกอบของเส้นหยักหรือเส้นซิกแซกเป็นส่วนใหญ่ ไม่ว่าจะเป็น ลายเส้นช่วงปากและฟัน ช่วงลายหงอนส่วนหัวและเขา ซึ่งเส้นหยักนี้จะให้ความรู้สึกเคลื่อนไหว ไม่ราบเรียบ ความน่ากลัว อันตราย ความขัดแย้งและความรุนแรง

ลายเส้น ในส่วนเขี้ยว ลิ้น และเขา หนวด ของมังกร จะมีลักษณะเป็นเส้นโค้ง ลักษณะยาวเกือบตรง มีปลายบรรจบแหลม ให้ความรู้สึกถึงการเคลื่อนไหว ความรู้สึกแหลมคม จะมีเพียงลายวอลเลย์บอลที่เป็นรูปทรงกลมตามความเป็นจริง และมีเส้นแสดงการเคลื่อนไหว (Action Line) ขึ้นเพื่อแสดงทิศทางและความเร็วในการเคลื่อนไหว

ส่วนกรอบของตราสัญลักษณ์ ในลักษณะตราอาร์ม 2 ชั้นซ้อนกัน มีรอยหยักเป็นลายเส้นซิกแซก อยู่ที่มุมบนทั้ง 2 ข้าง และปลายแหลมสามเหลี่ยมรูปจั่วอยู่ตรงระหว่างกลาง เพื่อเป็นการย่อยรายละเอียดของลายผิวหรือเกล็ดของมังกร เพื่อต้องการสื่อถึงความแหลมคม ความรุนแรง และอันตราย

4.10 ตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอลโดมอนด์ฟู้ด ราชมงคลล้านนา พิษณุโลก

รูปที่ 4.20 ตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอลโดมอนด์ฟู้ด ราชมงคลล้านนา พิษณุโลก

ที่มา : Facebook Diamond Food Phitsanulok VC, 2018

ทีมสโมสรวอลเลย์บอลพิษณุโลก หรือชื่อเต็มตามผู้สนับสนุนว่า โดมอนด์ฟู้ด ราชมงคลล้านนา พิษณุโลก ที่ได้รับฉายาว่า เพชรสองแคว เพชรหมายถึง บริษัท โดมอนด์ฟู้ด คือผู้สนับสนุนหลัก ส่วนสองแควหมายถึงจังหวัดพิษณุโลก มีตราสัญลักษณ์เป็นรูปม้ามีปีกที่กำลังกางปีกบินยกขาหน้าทั้งสองข้างอยู่สูงกว่าขาหลัง คล้ายลักษณะทำยื่นสองขาในท่าสง่างาม และมีลูกวอลเลย์บอลอยู่บริเวณหน้าขาด้านหน้า เป็นภาพคล้ายภาพม้ากำลังเล่นวอลเลย์บอล ส่วนตราอาร์มที่เป็นกรอบรูปโล่ ใช้สีแดงเป็นสีหลัก มีเทคนิคการออกแบบทำเป็นเส้นตรงแนวตั้ง และใช้สีสลับกันระหว่างสีแดงกับสีขาว ทำให้เกิดพื้นหลังที่ดูมีมิติและสวยงาม ทั้งนี้ลักษณะของตราอาร์มดูสวยงาม ไม่ดูเป็นอาวุธจนเกินไป กลับดูคล้ายแจกัน หรือถ้วยรางวัลลูกโบว์ที่ฐานจับ ส่วนพื้นที่บนสุด มีตัวอักษรภาษาอังกฤษ ที่เด่นชัด เป็นชื่อทีมว่า “DIAMOND FOOD PITSANULOK”

4.10.1 แรงบันดาลใจในการออกแบบชิ้นงาน

แรงบันดาลใจในการออกแบบตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอลพิษณุโลก ได้มาจากสัตว์ในเทพนิยาย นั่นคือ เพกาซัส (Pegasus) เป็นสัตว์ที่ปรากฏในเทพนิยายกรีก ซึ่งนายเดชา สุวลักษณ์ ประธานสโมสรฯ ผู้ให้แนวคิดด้านการออกแบบตราสัญลักษณ์ของทีม ให้สัมภาษณ์ว่า

“เราได้รับโจทย์ให้ใช้รูปสัตว์เป็นสัญลักษณ์ของประเภททีมกีฬา เราจึงนึกถึงม้า เพราะม้าเป็นสัตว์ที่มีคุณสมบัติพิเศษคือ คล่องแคล่ว ว่องไว ปราดเปรียว และม้ายังเป็นสัตว์พาหนะของการทำศึก และอีกอย่างหนึ่ง ม้าบิน ตามตำราเทพนิยายยังถือว่าเป็นสัญลักษณ์แห่งความดี” (เดชา สุวลักษณ์, การสื่อสารส่วนบุคคล, 13 มกราคม 2561)

4.10.2 การวิเคราะห์ที่มาในเชิงสัมพันธ์กับงานการสื่อสารของตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอลไคมอนด์ฟู้ด ราชมงคลล้านนา พิษณุโลก

ตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอลพิษณุโลก มีที่มาในเชิงสัมพันธ์กับตำนานม้าเพกาซัส (Pegasus) หรือม้าบิน สัตว์ในเทพนิยายกรีก ดังมีความเชื่อมโยงด้วยบทต้นทางไปสู่ปลายทางดังต่อไปนี้

1) ดัวบทต้นทาง ตำนานม้าบินเพกาซัส

เพกาซัส (Pegasus) มีลักษณะเป็นม้าที่ลำตัวสีขาวสะอาด ร่างกำยำแข็งแรง มีปีกขนาดใหญ่เหมือนนกสีขาว แต่ก็มีบางทีก็มีคนวาดให้ปีกของเพกาซัสเป็นสีทอง เพกาซัสเป็นม้าที่มีความฉลาดปราดเปรื่อง เป็นเครื่องหมายแห่งความบริสุทธิ์ ความสว่าง พลังแห่งดวงอาทิตย์ และเป็นพาหนะของฝ่ายคุณธรรม เป็นตัวแทนของความดีงาม ความหมายของชื่อเพกาซัสยังมีความหมายว่า ผู้เกิดมาจากน้ำ ความสามารถของเพกาซัสคือ ความไว การสร้างน้ำพุ และยังแข็งแรงขนาดที่ฝ่าพายุขนาดบินอยู่บนท้องฟ้าได้อย่างสบายๆ

ประวัติความเป็นมาของเพกาซัส มีความน่าสนใจ เริ่มต้นโดยการกล่าวถึง นางกอร์กอน เมดูซ่า ซึ่งเป็นหญิงที่มีนิสัยร้ายกาจ ถูกวีรบุรุษที่ชื่อว่า เพอร์ซิอุส ฟันคอจนขาด ขณะที่ นางกำลังจะสิ้นใจตายได้เกิดร่างของเพกาซัส ซึ่งเป็นม้าก้าที่มีปีกอันกว้างใหญ่สง่างาม กระโจน ออกมาจากลำคอของนาง เพกาซัส ออกมาต่อสู้เหล่าท้าวอย่างดุร้ายจนไม่มีใครสามารถต่อกรกับมัน ได้เลยสักคน ด้วยความเก่งกล้าในฝีตีนและฝีปีก นอกจากจะเก่งเรื่องการต่อสู้แล้ว เพกาซัสยังมีความสามารถอีกประการจึงทำให้เพกาซัสกลายเป็นความหวังของคนทั้งเมือง ครั้งหนึ่ง ในช่วงที่ เพกาซัสเพิ่งจะลืมตาดูโลก มันออกวิ่งอย่างกึกก้องจนทำให้ น้ำกระเซ็นออกจากรอยเท้าที่วิ่ง และก่อให้เกิดเป็นน้ำพุ ต่อมาชื่อว่า ฮิโปครินี ที่ศิลปินมากมายชื่นชมกันนักหนาว่าแสนสวยงาม ซึ่งมีเรื่องเล่าตามวรรณคดีกรีกโบราณว่า หากใครได้ดื่มน้ำจากน้ำพุศักดิ์สิทธิ์นี้ จะทำให้มีโอกาสเป็นกวี เอกได้อย่างง่ายดาย แต่แล้วเพกาซัสก็คึกคักได้อยู่ไม่นาน เพราะในที่สุดก็มีคนดีมาปราบจนอยู่หมัด บุคคลผู้นี้เป็นเพียงเด็กหนุ่มที่มีรูปร่างหน้าตาหล่อเหลา และเป็นชาวเมือง โครินท์ เขามีชื่อว่า เบล เลอโรฟอน เป็นโอรสของพระเจ้ากลอคุส ผู้เป็นเจ้าเมือง แม้ว่าพระเจ้ากลอคุสจะถูกเทวดารังเกียจ เท่าไร แต่ความรังเกียจนั้นก็ไม่ได้ถูกถ่ายทอดมาสู่เบลเลอโรฟอน ผู้เป็นโอรสของพระองค์เลยแม้แต่น้อย ในทางกลับกัน เบลเลอโรฟอนยังคงได้รับความเมตตาจากทวยเทพอยู่เสมอ เพราะทุกครั้งที่เขา ออกไปผจญภัยอย่างร้ายแรงเพียงใด เขาก็จะหอบเอาชัยชนะกลับมาอย่างสง่างามด้วยทุกครั้ง

เบลเลอโรฟอนมีความปรารถนาอยากจะได้เพกาซัสมาเป็นม้าคู่ใจ แต่เขาก็รู้ว่า เพกาซัสไม่ใช่ม้าธรรมดา เขาจึงไปปรึกษาขอคำแนะนำจากนักปราชญ์คนหนึ่ง เบลเลอโรฟอนได้ คำตอบกลับมามี ให้เขาลองขอความช่วยเหลือจากเทพเจ้าดู แต่ด้วยความที่เบลเลอโรฟอนเป็นเด็กหนุ่ม รูปร่างงาม จึงควรใช้ความงามที่ตนมีอ่อนวอนขอจากเทพเจ้าจะทำให้มีโอกาสสำเร็จมากกว่าเทว เบลเลอโรฟอนเห็นด้วยกับคำแนะนำดังกล่าว จึงไปนอนเฝ้าที่วิหารของเทวีธิน่า ซึ่งมักจะมาปรากฏกายใน ความฝันของเบลเลอโรฟอนอยู่เสมอ แล้วก็ไปตามที่คาดไว้ เพราะในคืนนั้น เทวีธิน่า ก็เสด็จมาหาเขาจริงๆ โดยเทวีได้เสด็จมาพร้อมกับอานม้าซึ่งเป็นทองคำที่สุกปลั่งเปร่งประกาย และพร้อมจะนำมามอบให้แก่เขาด้วย เบลเลอโรฟอนดีใจเป็นอย่างยิ่งกับคำปรารถนาที่เขาร้องขอ พอรุ่งเช้า เขาก็เทียวถืออานม้าทองคำที่ได้รับมานั้นออกเที่ยวตามหาเพกาซัส และด้วยอำนาจของอานม้าวิเศษ ทำให้เบลเลอโรฟอนได้เพกาซัสมาครอบครองไว้ในอำนาจอย่างไม่ยากเย็น จากนั้น เขาก็ขึ้นขี่ม้าวิเศษเพื่อท่องเที่ยวผจญภัยไปทั่วทุกถิ่นตามแบบฉบับเด็กหนุ่มชาวกรีกโบราณที่รักการผจญภัย

ตลอดเวลาที่เบลเลอโรโฟนผจญภัยไปเรื่อยๆ เขาได้พบทั้งศึกรบและศึกรักจนแทบจะไม่รอดชีวิต แต่เพราะด้วยการช่วยเหลือของเพกาซัส ทำให้เขาสามารถเอาตัวรอดมาได้ทุกครั้งไป ซึ่งชัยชนะอันยิ่งใหญ่ครั้งหนึ่งในชีวิตการผจญภัยของเขา ก็คือ การเอาชนะตัว “ไคมีร่า” นั่นเอง

รูปที่ 4.21 รูปแสดงตัวอย่างม้าเพกาซัส

ที่มา : Facebook Mythology ตำนาน-ปกรณัม-ปรัมปรา, 2018

ภาพวาดม้าบิน เพกาซัส หนึ่งในสัตว์ตามตำนานนิยายกรีก มีร่างกายกำยำพ่องพีแข็งแรง ในลักษณะยืนสองขา ยกขาหน้าทั้งสองข้าง คล้ายกำลังจะกางปีกบิน มีปีกที่กว้างใหญ่คล้ายปีกนกพิราบ ขนและปีกสีขาวบริสุทธิ์ ดูสะอาดและสง่างาม

2) ตัวบทปลายทาง ภาพตราสัญลักษณ์ ทีมสโมสรวอลเลย์บอลโดมอนด์ฟุตบอลราชมงคลล้านนา พิษณุโลก

จากข้อมูลการสัมภาษณ์ วิเคราะห์ได้ว่าผู้สร้างสรรค์ผลงานชิ้นนี้มีเจตนาสร้างสรรค์งานในลักษณะทำให้เกิดการกล่าวพาดพิง (Allusion) ถึงม้าเพกาซัส สัตว์ในเทพนิยายกรีก

การนำเสนอของภาพตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอลโดมอนต์ฟู้ด ราชมงคล ล้านนา พิษณุโลก โดยใช้ภาพหลักเป็นรูปม้าบิน หรือเพกาซัส ซึ่งไม่ได้มีความเกี่ยวข้องกับท้องถิ่น หรือผู้สนับสนุนในการสร้างทีมแต่อย่างใด แต่เป็นเจตนาารมณ์ของทีมผู้สร้างทีม เพื่อต้องการ ตัวแทนที่สื่อถึงความดีงาม โดยได้รับโจทย์ว่าเป็นสัตว์ จึงได้เลือกใช้ม้าเพกาซัส ซึ่งเป็นม้าแห่ง เทพเจ้า ในตำนานนิยายกรีก เพราะมีความโดดเด่นหลายอย่างที่ชื่นชอบ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องความเก่งกาจ ความสง่างามและเป็นภาพตัวแทนของฝ่ายคุณธรรม ซึ่งจะเห็นได้ว่ารูปสัญลักษณ์ม้าเพกาซัสนี้ เป็นภาพม้าที่กำลังขึ้นผงาดสองขา ยกขาหน้าทั้งสอง คล้ายกำลังคิกคะนอง หรือกำลังกางปีก เพื่อเตรียมที่จะบิน เป็นภาพพื้นฐานแบบเดียวกันกับในตำราเทพนิยายกรีก

จากตัวบทต้นทางสู่ตัวบทปลายทาง ความหมายที่ทางทีมสโมสรฯเลือกใช้เป็น ความหมายที่คัดกรองมาจากตำนานเพกาซัสจริงๆ คือเป็นสัตว์แห่งเทพเจ้า เป็นตัวแทนของฝ่าย คุณธรรมและความดีงาม การมีคุณสมบัติพิเศษที่เก่งกาจ เพื่อต้องการสื่อทีมสโมสรวอลเลย์บอลนี้ว่า เป็นทีมที่เก่ง แข็งแรง คล่องแคล่ว ปราดเปรียวเหมือนม้า และมีคุณธรรม มีน้ำใจนักกีฬา ตั้งคุณสมบัติพิเศษของม้าเพกาซัส ประกอบกับคำสัมภาษณ์ของนายคำรณ คงเจริญรัตน์ เจ้าหน้าที่ ผู้ประสานฝ่ายสื่อสารการตลาด หนึ่งในผู้ออกแบบตราสัญลักษณ์นี้ ได้ขยายความเพิ่มเติมว่า

“ม้าเพกาซัส เป็นสัตว์เทพนิยาย ที่มีคุณสมบัติพิเศษหลายอย่าง เราต้องการสื่อถึงความมีพลัง มีความโดดเด่น และเป็นสัญลักษณ์ของฝ่ายดี เหมือนกับทีมของเราที่กระหายชัยชนะ แต่ก็ ต้องเป็นชัยชนะที่เกิดจากความแฟร์และความมีน้ำใจนักกีฬา” (คำรณ คงเจริญรัตน์, การ สื่อสารส่วนบุคคล, 7 มกราคม 2561)

การที่สโมสรฯ ใช้รูปม้าเพกาซัส เพราะเป็นความชื่นชอบส่วนตัว ของผู้ให้แนวคิด การออกแบบ เพราะมีความหมายที่ดี สื่อแทนคุณธรรมของทีม โดยที่ไม่ได้ใช้สัญลักษณ์อื่นๆ ที่เกี่ยวกับจังหวัดพิษณุโลก และผู้สนับสนุน นอกจากสีแดง ที่สะท้อนสีขององค์กรผู้สนับสนุน คือ บริษัทโดมอนต์ฟู้ด จำกัด

4.10.3 ลักษณะการขยายความ ตัดทอน และดัดแปลงระหว่างตัวบทต้นทางถึงตัวบทปลายทางของภาพตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอลไคมอนต์ฟู๊ด ราชมงคลล้านนา พิษณุโลก

พิจารณาโดยรวมในภาพตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอลไคมอนต์ฟู๊ด ราชมงคลล้านนา พิษณุโลก ผู้วิจัยพบว่าระหว่างตัวบทต้นทางถึงตัวบทปลายทาง ในด้านเนื้อหาและวิธีการนำเสนอ มีลักษณะของการขยายความ ตัดทอน ดัดแปลงดังนี้

1) การขยายความ (Extension)

ในด้านสัญลักษณ์และเนื้อหาของภาพตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอลฯ พิษณุโลก เป็นตัวบทปลายที่มีตัวบทต้นทางคือ ตำนานม้าเพกาซัส ที่เป็นสัตว์ในเทพปกรณัมกรีก ซึ่งมีความสัมพันธ์เชิงความหมายในเรื่องคุณลักษณะของเพกาซัส ทั้งเรื่องความเป็นตัวแทนของฝั่งคุณธรรม ความเก่งกาจ ความสง่างาม แต่สิ่งหนึ่งที่ถูกขยายความออกมาเพื่อการสื่อสารกับกลุ่มเป้าหมายในวงการศึกษาวอลเลย์บอล ก็คือความปราดเปรียว คล่องแคล่ว และความแข็งแรง ของม้า อีกทั้งยังสามารถบินได้ เพื่อต้องการสื่อถึงผู้เล่น หรือนักกีฬาทีมสโมสรฯ นี้ว่า เป็นผู้เล่นที่มีคุณสมบัติพิเศษ คือ ความคล่องแคล่ว และแข็งแรงเหมือนม้า อีกทั้งยังกระโดดได้สูงที่ไม่ใช่เพียงม้าธรรมดา แต่คือม้าที่บินได้นั่นเอง ซึ่งเป็นสิ่งที่เกิดจากการฝึกฝนและพรสวรรค์ทางด้านร่างกายของนักกีฬา อีกทั้งยังได้ขยายความไปสู่ถึงความดี ความมีน้ำใจนักกีฬา ความถูกต้อง ให้สมดั่งม้าเพกาซัสที่เป็นสัตว์คู่เทพเจ้า

2) การตัดทอน (Reduction)

เรื่องราวและประวัติของม้าเพกาซัส ตามตำราเทพนิยายกรีก มีความน่าสนใจและเหนือธรรมชาติ เช่น การที่เกิดจากเลือดที่คอกของหญิงร้ายกาจผู้หนึ่ง ที่ถูกสังหารด้วยของมีคม และในขณะที่กำลังกำเนิดนั้นได้วิ่งกึกคะนอง และได้มีน้ำนมมาจากรอยเท้าของเพกาซัส ต่อมากลายเป็นน้ำพุ ชื่อว่า ฮิปโปครีนิ ที่คิลปีนมากมายขึ้นชมกันว่าแสนสวยงาม ซึ่งในประวัติส่วนนี้และอื่นๆ ได้ถูกลดทอนไป ทั้งทางรูปธรรมที่เกิดจากการออกแบบและทางความหมายในเชิงประวัติ

3) การดัดแปลง (Modification)

กระบวนการดัดแปลง จากตัวบทต้นทาง สู่ตัวบทปลายทาง คือการดัดแปลงในเรื่องความหมายที่นำมาใช้ เพื่อให้สอดคล้องกับทีมกีฬาโอลิมปิก คือการนำลูกวอลเลย์บอลมาประกอบเป็นส่วนหนึ่งของภาพสัญลักษณ์เพกาซัส เพราะถ้าตามคำราปกรณัมกรีก จะไม่เกี่ยวข้องกับกีฬาโอลิมปิกเลยแม้แต่น้อย

4.10.4 การสื่อความหมายและกระบวนการสร้างความหมายผ่านองค์ประกอบของตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอลโดมอนต์ฟู้ด ราชมงคลล้านนา พิษณุโลก

1) การตีความหมายของภาพสัญลักษณ์

ภาพม้าบิน เพกาซัส ที่ปรากฏบนตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอลโดมอนต์ฟู้ด ราชมงคลล้านนา พิษณุโลก ในลักษณะยกขาหน้าทั้งสองขึ้น คล้ายกริยากำลังเล่นวอลเลย์บอล เป็นสัญลักษณ์ (Symbol) ของทีมกีฬาโอลิมปิก ที่แสดงถึงความปราดเปรียว แข็งแรงเหมือนม้า ซึ่งในการตีความหมายโดยนัยแฝง (Connotation) หมายถึง ความดี คุณธรรม ของนักกีฬา ที่ต้องมีความกล้า ให้สมกับที่ใช้สัตว์เทพเจ้ามาเป็นสัญลักษณ์ของทีม ส่วนกรอบรอบนอก เป็นตราอาร์มที่ออกแบบไม่ดูแข็งหรือดูเป็นอาวุธจนเกินไป ตรงคนมีศรีศมีออกมาทั้งสองข้าง คล้ายรีบับันผูกไว้ อีกนัยหนึ่งคล้ายถ้วยรางวัล หรือแจกันช่อดอกไม้ ซึ่งสามารถสื่อได้ถึงรางวัลและชัยชนะ

2) องค์ประกอบสี

จากภาพตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอลฯ พิษณุโลก ใช้สีแดงเป็นสีหลักที่เด่นชัด ซึ่งจะใช้ในส่วนพื้นหลัง เพราะเป็นสีประจำองค์กรผู้สนับสนุน ส่วนสัญลักษณ์หลักรูปม้าบิน เพกาซัส ใช้เป็นสีขาว แต่ใส่เงาสีดำตามท้องลำตัวเพื่อให้ดูเป็นมิติ ทั้งนี้ สีขาวหมายถึงความดี คุณธรรม และความบริสุทธิ์ ซึ่งเป็นคุณลักษณะของม้าเพกาซัส ส่วนสีดำที่ใช้เป็นเงามาตัด

ให้ความหมายในทางฝ่ายธรรม ซึ่งพออยู่บนตัวสัญลักษณ์แล้ว สามารถสื่อสารได้ว่า เป็นทีมที่มีสองด้าน ทั้งด้านที่กระหายชัยชนะ มีฝีมือที่เก่งกาจ แต่จะได้ชัยชนะมาด้วยความถูกต้องเท่านั้น

ส่วนสีแดง ที่ใช้เป็นพื้นหลัง จะเห็นว่าการสลับใช้กับสีขาว เป็นเส้นตรงแนวตั้ง เพื่อให้เกิดความเป็นมิติที่สวยงามขึ้น ซึ่งสีแดงจะสื่อถึงความร้อนแรง และความมีพลัง

3) องค์ประกอบเส้นบนภาพการ์ตูน

ภาพการ์ตูนรูปม้าบิน ที่อ้างอิงเพกาซัส ที่ปรากฏในตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอลฯ พิชณ โลกนี้ ให้รายละเอียดของลายเส้นที่เกือบครบถ้วน เนื่องจากใช้ภาพม้าที่เต็มตัว การใส่รายละเอียดจึงไม่ละเอียด โดยใช้เทคนิคด้านการออกแบบการ์ตูนมาใช้ ลดทอนรายละเอียดต่างๆออกไปให้เห็นเพียงรูปทรงปรากฏรูปเพกาซัส

ลายเส้น ในส่วนปีก หาง ขนตรงอานม้า มีลักษณะพลิ้วไหว ให้อารมณ์ถึงการเคลื่อนไหว ส่วนลายเส้นตรงที่เป็นพื้นหลัง เว้นช่องไฟขนาดเท่ากัน สลับสีแดงขาว ให้ดูมีลวดลาย ที่มีมิติและสวยงามยิ่งขึ้น

4.11 ตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอลเอ็นเค ฟิตเนส สมุทรสาคร

รูปที่ 4.22 ตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอลเอ็นเค ฟิตเนส สมุทรสาคร

ที่มา : Facebook NK Fitness Samutsakhon, 2018

ทีมสโมสรวอลเลย์บอลเอ็นเค ฟิตเนส สมุทรสาคร อยู่ภายใต้การสนับสนุนและสร้างทีมของบริษัท เอ็นเค ฟิตเนส และมีฉายาตั้งโดยสื่อว่า “หนุ่มนักกล้าม” ตราสัญลักษณ์เป็นรูปไก่ชน ลักษณะขนสีเหลือง หงอนสีแดง มีลำปีกสีขาว มีกิริยากล้ากล้าดังกระโดดจิก หรือต่อสู้กับสัญลักษณ์ลูกวอลเลย์บอล เพื่อจะสื่อถึงทีมกีฬาวอลเลย์บอล ส่วนภาพประกอบพื้นหลังเป็นตราอาร์มสีฟ้าและสีน้ำเงินเป็นหลัก และมีรายโค้งเป็นเส้นๆ เรียงเป็นแนวเดียวกัน คล้ายคลื่นน้ำทะเล ด้านล่างสุดมีตัวอักษรที่เป็นข้อความบอกชื่อทีมเป็นภาษาอังกฤษสีขาวว่า “NK FITNESS SAMUTSAKHON” และด้านมุมบนทางซ้ายมีตัวอักษรภาษาอังกฤษว่า N ส่วนมุมขวาคือ K

4.11.1 แรงบันดาลใจในการออกแบบชิ้นงาน

แรงบันดาลใจในการออกแบบตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอลเอ็นเค ฟิตเนส สมุทรสาคร คือ ตำนานสิ่งที่มีน้ำหนักหรือเคารพ ในที่นี้คือสมเด็จพระนเรศวรฯ เพราะเป็นองค์กษัตริย์

ที่ นายเอกอนันต์ พงศ์คณาวิติ ประธานสโมสรฯ เคารพและศรัทธา เป็นอย่างมาก โดยได้ใช้สัตว์สัญลักษณ์ของพระนเรศวรเป็นสื่อ นั่นคือ ไก่ชน ซึ่ง ดร.ทวิศักดิ์ ประสิทธิ์อื่น ผู้จัดการสโมสรฯ ผู้ให้แนวคิดกับนักออกแบบแล้วว่า

“เมื่อปีที่แล้วที่เราเริ่มทำทีม ได้มีโอกาสไปสักการะองค์พระนเรศวรมหาราชที่จังหวัดพิษณุโลก พอดีไปเห็นไก่ชนพระนเรศวรฯ ซึ่งตอนนั้นเรากำลังคิดอยู่พอดีว่าจะใช้ตราสัญลักษณ์อะไรดี ท่านประธานซึ่งศรัทธาพระนเรศวรอยู่แล้ว จึงตกลงกันว่าใช้เป็นไก่ของพระนเรศวร” (ทวิศักดิ์ ประสิทธิ์อื่น, การสื่อสารส่วนบุคคล, 18 มกราคม 2561)

4.11.2 การวิเคราะห์ที่มาในเชิงสัมพันธ์กับงานการสื่อสารของตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอลเอ็นเค ฟิตเนส สมุทรสาคร

ตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอลเอ็นเค ฟิตเนส สมุทรสาคร มีที่มาในเชิงสัมพันธ์กับตำนานไก่ชน ของสมเด็จพระนเรศวรมหาราช ดังมีความเชื่อมโยงด้วยทิศทางไปสู่ปลายทางดังต่อไปนี้

1) ทิวทัศน์ทาง ตำนานไก่ชน

กีฬาชนไก่ หรือ ตีไก่ ได้รับความนิยมอย่างแพร่หลายในประเทศแถบเอเชีย เช่น ไทย พม่า ลาว เขมร มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ และอินโดนีเซีย การชนไก่ ในแถบเอเชียมีประวัติศาสตร์ที่ยาวนาน และเชื่อว่า ไก่ชน มีพัฒนาการมาจาก ไก่ป่า ซึ่งมนุษย์นำมาเลี้ยงไว้เพื่อเป็นอาหารประจำบ้าน เมื่อ ไก่ป่า มาอยู่กับคนนานเข้า ก็ขยายพันธุ์เพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมาก นิสัยประจำตัวของไก่คือหวงถิ่นที่อยู่ ถ้ามีไก่ตัวอื่นๆ ข้ามถิ่นเข้ามา ก็จะออกปกป้องที่อยู่อาศัย หรือเมื่อมีการแย่งผสมพันธุ์กับตัวเมีย ไก่ตัวผู้ก็จะตีกัน ซึ่งทำให้เกิดการถือหางกันระหว่างเจ้าของไก่ และด้วยนิสัยของนักพนันจึงทำให้มีการแข่งขันกัน การพัฒนาสายพันธุ์ของ ไก่ป่า จึงมีวิวัฒนาการเรื่อยมา จนเป็นไก่ชน

ในอดีต พันธุ์ ไก่ชน ไทยเป็น “มรดกของไทย” มาตั้งแต่สมัยกรุงสุโขทัย กรุงศรีอยุธยา จนกระทั่งถึงกรุงรัตนโกสินทร์ มีหลายสายพันธุ์ด้วยกัน แต่ที่สำคัญที่สุดคือไก่ชนพันธุ์ ประดู่หางดำและไก่ชนพันธุ์เหลืองหางขาว ในสมัยกรุงสุโขทัย ไก่ชนประดู่หางดำพันธุ์ผสมดำได้ชื่อว่า “ไก่พ่อขุน” เนื่องจากว่าเป็นไก่ชนที่พ่อขุนรามคำแหงมหาราชทรงโปรด และสมัยกรุงศรีอยุธยา สมเด็จพระนเรศวรมหาราช ทรงนำ “ไก่ชนเหลืองหางขาว” จากบ้านกร่าง เมืองพิษณุโลก ไปชนชนะไก่ชนของพระมหาอุปราชที่กรุงหงสาวดี ไก่พันธุ์นี้เป็นที่นิยมเลี้ยงกัน ตามซุ้มที่เลี้ยงไก่ชนมักจะมี ไก่ชนเหลืองหางขาว เลี้ยงไว้เพื่อเป็นไก่นำโชค และนิยมเรียกชื่อพันธุ์ไก่ชนนี้ว่า “ไก่เจ้าเลี้ยง”

ประยูร ทิศนาคะ (2513) “ขณะที่ไก่ของสมเด็จพระนเรศวรกับไก่ของพระมหาอุปราชแห่งกรุงหงสาวดีกำลังชนกันอยู่อย่างทรหด ต่างตัวต่างจิตดีฟาดแข้งแทงเดือยอย่างไม่ลดละ ฝ่ายทางเจ้าของไก่ คือ พระนเรศวรและพระมหาอุปราชแห่งกรุงหงสาวดีพร้อมทั้งข้าราชการบริพารทั้งหลายที่เสมอนอก ก็เขม็งมองด้วยความตั้งอกตั้งใจและผู้ที่ปากเปราะหน่อย ก็ตีปีกร้องสนับสนุนไก่อ้างฝ่ายเจ้านายฝ่ายของตนเป็นที่สนุกอย่างคาดไม่ถึง ขณะที่ไก่ฟาดแข้งกันอย่างอุตลุดพลัดวัน สายตาผู้ดูทุกคู่ต่างก็เอาใจช่วยและแทบว่าจะไปตีแทนไก่อีกว่า ได้คล้ายกับว่าไก่ชนกันไม่ได้ตั้งใจตอนเมื่อทั้งสองไก่พัวพันกันอยู่พักหนึ่ง ไก่ของพระมหาอุปราชก็มีอันล้มกลิ้งไปต่อหน้าต่อตา ไก่ชนของพระนเรศวรฯ กระพือปีกอย่างตระนงและขันเสียงใสพระมหาอุปราชถึงสะอึกสะกอดพระทัยไว้ไม่ได้”

จากการศึกษาภาพเขียนฝาผนังที่วิหารวัดสุวรรณคาราม จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่าเป็นภาพเขียนเก่าแก่ มีอยู่ภาพหนึ่งเป็นภาพพระนเรศวรฯ ชนไก่ ได้ภาพบรรยายไว้ว่า “พระนเรศวรฯ เมื่ออยู่หงสาวดี เล่นพนันไก่อกับมังสามเกียด มังสามเกียดก็ว่าไก่เชลยเก่งพระนเรศวรฯ ตรัสตอบว่าไก่เชลยตัวนี้จะพนันเอาเมืองกัน ต่างองค์ต่างไม่พอใจในคำตรัส พ.ศ. 2121 พระชันษา 23 ปี” ซึ่งภาพไก่อที่เขียนเป็นไก่เหลือง หางขาว แข็งขาว ปากขาวอมเหลือง ตาเหลือง ดังนั้น ไก่ชนที่พระนเรศวรฯ นำไปจากบ้านกร่าง จึงน่าจะเป็น “ไก่เหลืองหางขาว” สมดังไก่เจ้าเลี้ยง ในหนังสือสารานุกรมพัฒนาภาคใต้ พ.ศ. 2529 เล่ม 3 เรียก “ไก่เหลืองหางขาว” ว่า

“ไก่เหลืองใหญ่” ลักษณะขนแดงอ่อน คล้ายสีทอง ขนปีกขาว ปากขาว หางขาว ปากเป็นร่อง เกล็ดเป็นผิวขาวแกมเหลือง จัดเป็นยอดไก่

การต่อไก่ ชนไก่และการฝึกไก่ชนมีปรากฏอยู่ในวรรณคดีไทยมาตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา และสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ก็มีการละเล่น เพลงปรบไก่ และการชนไก่ ในฤดูที่ว่างเว้นจากการทำเกษตรกรรม จนกระทั่งมาถึงยุคสมัยเชื้อผู้นำชาติพันธุ์ กอมพล ป. พิบูลสงคราม ผู้นำที่ส่งเสริมการทำสวนครัวและเลี้ยงสัตว์ ได้นำไก่พันธุ์เล็กฮอร์น พันธุ์ออสเตรียลอฟ และพันธุ์โรดไอส์แลนด์ มาทำการผสมพันธุ์กับไก่ชนที่ชาวบ้านเลี้ยงกันอยู่จนกระทั่งกลายเป็นไก่พันธุ์ทาง ทั้งยังประกาศให้เล็กเลี้ยงไก่ชนอีกด้วย ไก่ชนเลือดแท้ในยุคสมัยนั้นจึงมีเพียงการแอบเลี้ยงกันบางแห่ง ทำให้วงการไก่ชนของไทยซบเซาลงไป ครั้นถึงรัฐบาลนายควง อภัยวงศ์เป็นนายกรัฐมนตรี จึงได้มีการฟื้นฟูกีฬาไก่ชน ขึ้นมาอีกครั้งจนกระทั่งทุกวันนี้ ปัจจุบันการเลี้ยงไก่ชน แยกออกได้หลายประเภท ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ต่างๆตามความนิยม เช่น เลี้ยงเพื่อการค้า โดยการขายเป็นพ่อพันธุ์ไก่ชนในราคาที่สูง หรือเพื่อนำไก่ชนไปแข่งขัน และเลี้ยงเป็นอุตสาหกรรมในฟาร์มขนาดใหญ่ รวมถึงเพื่อทำธุรกิจส่งออกไก่ชน เป็นต้น

รูปที่ 4.23 รูปแสดงตัวอย่างรูปปั้นไก่ชนที่ศาลสมเด็จพระนเรศวรฯ

ที่มา : Painaidii, 2011

รูปปั้นไก่อชนขนาดสูงประมาณ 2-3 เมตร ปั้นด้วยปูนปั้นและเคลือบด้วยอะคริลิก ลงสีในลวดลายต่างๆ ตั้งอยู่บริเวณรอบๆศาลสมเด็จพระนเรศวรฯ จังหวัดพิษณุโลก เป็นสัญลักษณ์ คู่บารมีของพระองค์ และสะท้อนถึงตำนานของสมเด็จพระนเรศวรฯ ในด้านการเมือง และด้าน วัฒนธรรมอย่างหนึ่งในสมัยอยุธยาจวบจนปัจจุบัน ซึ่งศาลสมเด็จพระนเรศวรฯ เป็นสถานที่ยึดเหนี่ยวทางจิตใจของชาวพิษณุโลกเมืองสองแคว เป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่เป็นที่เคารพคู่บ้านคู่เมือง ตัวศาลเป็นศาลาทรงไทยโบราณ องค์พระรูปสมเด็จพระนเรศวรฯ มีขนาดเท่าองค์จริง ประทับนั่งสร้างโดยกรมศิลปากร เสร็จเมื่อปี พ.ศ. 2404

2) ตัวบทยปลายทาง ภาพตราสัญลักษณ์ ทีมส โมสรวอลเลย์บอลเอ็นเค ฟิตเนส สมุทรสาคร

จากข้อมูลการสัมภาษณ์ วิเคราะห์ได้ว่าผู้สร้างสรรค์ผลงานชิ้นนี้มีเจตนาสร้างสรรค์งานในลักษณะทำให้เกิดการกล่าวพาดพิง (Allusion) ถึงอัตชีวประวัติหรือตำนานของสมเด็จพระนเรศวรมหาราช โดยไปสัมพันธ์กับตำนานไก่อชน ของพระองค์นั่นเอง

การนำเสนอของภาพตราสัญลักษณ์ทีมส โมสรวอลเลย์บอลเอ็นเค ฟิตเนส สมุทรสาคร ได้นำไก่อชน ที่กล่าวว่าเป็นไก่อชนของสมเด็จพระนเรศวรฯ มาเป็นตราสัญลักษณ์ของทีม ซึ่งไก่อชนตัวนี้ ปรากฏในลักษณะหันข้าง แสดงกริยากำลังกระโดดชน หรือตี โดยใช้เท้าทั้ง 2 ข้าง ขึ้นมาทำท่าจะตีวอลเลย์บอล เพื่อบ่งบอกว่าเป็นตราสัญลักษณ์ของทีมวอลเลย์บอลนั่นเอง ไก่อชนตัวนี้มีขนหรือลำตัวสีเหลืองเพราะต้องการสื่อถึงองค์กร เพราะสีเหลืองเป็นสีสัญลักษณ์ของบริษัทเอ็นเค ฟิตเนส ส่วนพื้นหลังที่ปรากฏบนตราอาร์มเป็นสีน้ำเงินและฟ้าเพราะต้องการสื่อถึงจังหวัดสมุทรสาคร เป็นจังหวัดที่ติดทะเล สามารถสังเกตได้จากลายเส้น โค้งที่เรียงกันเป็นเกลียวคลื่น ส่วนตราอาร์มที่กล่าวถึง มีลักษณะเป็นรูปโล่สามเหลี่ยม ด้านข้างโค้ง เพื่อให้ดูทั้งแข็งแรงแต่นุ่มนวล และด้านล่างตราอาร์มมีธงผ้าที่เป็นชื่อทีมภาษาอังกฤษว่า “NK FITNESS SAMUTSAKHON”

4.11.3 ลักษณะการขยายความ ตัดทอน และดัดแปลงระหว่างตัวบทต้นทางถึงตัวบทปลายทางของภาพตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอลเอ็นเค ฟิตเนส สมุทรสาคร

พิจารณาโดยรวมในภาพตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอลเอ็นเค ฟิตเนส สมุทรสาคร ผู้วิจัยพบว่าระหว่างตัวบทต้นทางถึงตัวบทปลายทาง ในด้านเนื้อหาและวิธีการนำเสนอ มีลักษณะของการขยายความ ตัดทอน ดัดแปลงดังนี้

1) การขยายความ (Extension)

ในด้านสัญลักษณ์และเนื้อหาของภาพตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอลเอ็นเค ฟิตเนสฯ เป็นตัวบทปลายที่มีตัวบทต้นทางคือ คำานานไ้่ช่นของสมเด็จพระนเรศวรฯ ซึ่งมีการขยายความในด้านเนื้อหาสาระ ที่ต้องการสื่อออกมาว่าเป็นทีมกีฬาวอลเลย์บอลที่มีลักษณะการเล่นเหมือนกันชน คือการที่มีความสามารถไม่ยอมใคร เป็นเลิศนักสู้ หรือนักรบเหมือนไ้่ช่นของสมเด็จพระนเรศวรฯ

2) การตัดทอน (Reduction)

การตัดทอนจากตัวบทต้นทางสู่ปลายทาง จะเห็นว่าตราสัญลักษณ์เลือกนำเฉพาะตัวไ้่ช่น มาประกอบกับสัญลักษณ์วอลเลย์บอล โดยได้ตัดทอนรายละเอียดเนื้อหาเกี่ยวกับสมเด็จพระนเรศวรฯ ออก ซึ่งถ้าคนทั่วไปที่พบเจอสัญลักษณ์นี้ ก็มักจะไม้่ทราบว่าเป็นไ้่ช่นของพระนเรศวรฯ ถ้าไม้่ได้ศึกษาข้อมูลอย่างถ่องแท้

3) การดัดแปลง (Modification)

กระบวนการดัดแปลง จากตัวบทต้นทาง สู่ตัวบทปลายทาง คือการดัดแปลงในเรื่องรูปลักษณะของไ้่ช่น ที่จากคำานานไ้่ช่นของสมเด็จพระนเรศวรฯ ซึ่งเป็นพันธุ์เหลืองหางขาว ซึ่งจะมีลักษณะพิเศษต่างๆ เช่น สีจะคล้ายดอกโสน ขาวอมเหลือง มีปากที่ยาวใหญ่ สีขาวอมเหลือง หงอน

จะบางเรียบ ปลายหอนยาวเลียดา รูปหน้าเล็กแหลมยาว เป็นต้น ซึ่งรูปไก่อที่ปรากฏในตราสัญลักษณ์
ตัวบทปลายทางนี้ ได้มีการดัดแปลงโดยเทคนิคการออกแบบ เป็นแบบฉบับของตนเอง

4.11.4 การสื่อความหมายและกระบวนการสร้างความหมายผ่านองค์ประกอบของตรา สัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอลเอ็นเค ฟิตเนส สมุทรสาคร

1) การตีความหมายของภาพสัญลักษณ์

สัญลักษณ์ไก่อชน ที่สัมพันธ์มาจากตำนานไก่อของสมเด็จพระนเรศวรมหาราช
สื่อความหมายถึงนักรบ หรือนักสู้ ให้ความหมายในทางที่ดี เป็นขวัญและกำลังใจกับทีม เนื่องจากไก่อ
ชนของพระองค์เป็นไก่อชนคู่บารมี ครั้งหนึ่งตามประวัติศาสตร์ก็ชนะไก่อชนของพระมหาอุปราช่า จึง
เป็นเครื่องหมายของชัยชนะ และความโชคดียกด้วย ดร.ทวีศักดิ์ ประสิทธิ์อื่น ผู้จัดการสโมสรฯ ผู้ให้
แนวคิดกับนักออกแบบอธิบายเพิ่มเติมว่า

“นอกจากไก่อชนที่เป็นเครื่องหมายของชัยชนะ แต่แม้ว่าเราจะไม่ได้แชมป์แต่ทุกครั้งเราก็สู้
ด้วยศักดิ์ศรีของตนเอง เหมือนกับที่พระนเรศวรถูกพม่าทำให้ไปจนจนได้รับชัยชนะมา”
(ทวีศักดิ์ ประสิทธิ์อื่น, การสื่อสารส่วนบุคคล, 18 มกราคม 2561)

สัญลักษณ์ไก่อชน นอกจากจะสะท้อนถึงประวัติศาสตร์ชาติไทย เกี่ยวกับตำนาน
สมเด็จพระนเรศวรฯ ยังสื่อความหมายถึงคุณลักษณะของนักกีฬาในทีม และเกมการแข่งขันว่า
มีความเป็นนักสู้ จิกไม่ปล่อย ดั่งไก่อชน

2) องค์ประกอบสี

จากภาพตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอลเอ็นเค ฟิตเนส สมุทรสาคร ที่ใช้
สัญลักษณ์รูปไก่อสีเหลือง ซึ่งเป็นสีประจำองค์กรเอ็นเค ฟิตเนส ซึ่งสีเหลืองยังสื่อถึง ความร่าเริง

การรู้แจ้ง แสงสว่าง และความเฉลียวฉลาด และปิกสีขาว หงอนสีแดง เพื่อให้เป็นรายละเอียดของ
สิ่งจริงตามธรรมชาติ

ส่วนตราอาร์ม ใช้สีหลักที่เห็นเป็นสีน้ำเงินตัดกับสีฟ้า สีส้มถึงสีของน้ำทะเล และ
ผู้สนับสนุนร่วมคือจังหวัดสมุทรสาคร แต่จากคำสัมภาษณ์ของ ดร.ทวีศักดิ์ ประสิทธิ์อื่น เล่าว่า

“ที่จริงตราอาร์มเราใช้เป็นสีกรมท่า เนื่องจากเป็นสีที่ท่านประธานสโมสรฯชื่นชอบ และ
เป็นสีแห่งความเป็นสิริมงคล” (ทวีศักดิ์ ประสิทธิ์อื่น, การสื่อสารส่วนบุคคล, 18 มกราคม
2561)

การสื่อความหมายโดยภาพรวมของตราสัญลักษณ์จะเห็นว่า มีการใช้สีน้ำเงิน
เป็นสีหลัก และส่งให้สีเหลืองนั้นคือสัญลักษณ์รูปไก่เด่นชัดขึ้น เกิดความเป็นหนึ่งเดียว ซึ่งเสมือนการ
ที่จังหวัดสมุทรสาคร เป็นผู้อยู่เบื้องหลัง คอยช่วยเหลือสนับสนุนผู้ที่อยู่เบื้องหน้า นั่นคือบริษัท
เอ็นเค ฟิตเนส ที่เป็นผู้ขับเคลื่อนทีมสโมสรฯนี้

3) องค์ประกอบเส้นบนภาพการ์ตูน

สัญลักษณ์รูปไก่ชน เป็นการ์ตูนที่ให้องค์ประกอบของสัดส่วนคล้ายของจริง
เพียงแต่ใช้ลายเส้นของลวดลายในส่วนขนไก่บริเวณลำตัว บริเวณลำตัวใช้ลายไทย เรียกว่าลาย
กระจังตาอ้อย ที่ให้รายละเอียดเพียงโครงร่าง คล้ายกลีบดอกบัวเรียงต่อกันซ้อนๆ ให้ความรู้สึกถึง
ความเป็นไทย เพราะสะท้อนมาจากตำนานไก่ชนของพระนเรศวรฯ ส่วนลายเส้นส่วนหางจะเป็น
เส้นตรงและโค้งยาว ให้ความพลิ้วไหวของขน บริเวณปีกเป็นเส้นตรงยาวเรียงกันเป็นแผง
ให้ความรู้สึกแข็งแรง บริเวณขนที่หัวเป็นลายเส้นพุ่มแหลมๆ ซี่ๆ รวมถึงหงอน ให้ความรู้สึกแหลม
คมเล็กน้อย คุณาเกรงขาม นอกจากนี้ส่วนที่แหลมคมยังมีที่บริเวณปาก และดวงตาที่รีแหลม และ
ปลายนิ้ว เพื่อสื่ออารมณ์ดุคั่น

ลายเส้นบนพื้นหลังในส่วนตราอาร์ม มีลายเส้นโค้งซิกแซกเรียงกันเป็นชั้นๆ ให้อารมณ์ความเคลื่อนไหวอย่างสม่ำเสมอ สื่อถึงคลื่นน้ำทะเล และมีจุดที่เรียงกันอย่างสมดุล เพื่อสื่อถึงทราย ทั้งหมดนี้จะสื่อถึง จังหวัดสมุทรสาครที่เป็นผู้ร่วมในการสนับสนุนสโมสรฯ

4.12 ตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอลหญิง บอลคิง กรุงเทพมหานคร

รูปที่ 4.24 ตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอลหญิง บอลคิง กรุงเทพมหานคร

ที่มา : Facebook King-Bangkok VC, 2018

ทีมสโมสรวอลเลย์บอลหญิง บอลคิง กรุงเทพมหานคร เป็นทีมหนึ่งที่เข้าร่วมการแข่งขันรายการไทยแลนด์ลีกมานานและอย่างต่อเนื่อง ปัจจุบันได้รับการสนับสนุนจากองค์กรกลุ่มธุรกิจน้ำมันรำข้าวคิง มีฉายาของทีมว่า “นางฟ้าเมืองหลวง” เนื่องจากเป็นทีมที่ส่งเข้าร่วมการแข่งขันเฉพาะทีมหญิง มาโดยตลอด และแรกเริ่มกรุงเทพมหานครเป็นผู้สนับสนุนหลัก จึงใช้ตราสัญลักษณ์เน้นเป็นสีเขียว เพราะเป็นสีประจำกรุงเทพมหานคร ปัจจุบันสัญลักษณ์ที่ปรากฏเป็นรูปลักษณะลวดลายของวอลเลย์บอลในมุมหนึ่ง และใช้เทคนิคทางการออกแบบตัดแปลงเล็กน้อย ใช้สีเขียวอ่อนกว่าในลวดลายตรงกลาง ส่วนลายที่อยู่รอบนอก 3 ลาย ใช้สีเขียวเข้ม ทั้งนี้ส่วนบนของภาพที่อยู่

ในลายของตราสัญลักษณ์ มีชื่อทีมเป็นภาษาอังกฤษว่า “KING-BANGKOK VC” โดยใช้ตัวอักษรสีแดง บนพื้นหลังสีขาว ซึ่งไม่ได้มีตราอาร์มเหมือนตราสัญลักษณ์ของทีมสโมสรอื่นๆ

4.12.1 แรงบันดาลใจในการออกแบบชิ้นงาน

แรงบันดาลใจในการออกแบบตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอลคิง กรุงเทพมหานคร คือกีฬาบอล เพราะความต้องการสื่อตรงๆว่าเป็นสัญลักษณ์ของทีมกีฬาบอล จึงได้มีการออกแบบโดยการหยิบส่วนหนึ่งของลายวอลเลย์บอลมาใช้เป็นสัญลักษณ์หลัก และอีกนัยหนึ่งต้องการมีนัยแฝงที่สื่อถึงความโชคดี ความประสบความสำเร็จในการทำธุรกิจของผู้สนับสนุน นั่นคือบริษัทคิง ที่ทำธุรกิจน้ำมันรำข้าว เพราะในลวดลายวอลเลย์บอลนั้น มีการตัดแปลงให้มองอีกนัยหนึ่งคล้ายกังหัน ซึ่งนางสาวเกวดี สุขเจริญ ฝ่ายสื่อสารองค์กร ของกลุ่มธุรกิจน้ำมันรำข้าวคิง ผู้มีส่วนในการออกแบบตราสัญลักษณ์ของทีม ให้สัมภาษณ์ว่า

“แต่ก่อนที่เราจะเข้ามาสนับสนุน โลโก้เดิมมันดูเซย เราได้ไอเดียว่าทำให้เป็นความสากลและไม่เหมือนใคร โดยใช้การสื่อสารตรงๆ จึงคิดแบบออกมาจากลายวอลเลย์บอล และตัดแปลงให้สื่อถึงความสำเร็จ และการมีโชคในการทำธุรกิจขององค์กรได้ด้วย ซึ่งจะเห็นว่าลายของลูกวอลเลย์บอล มีความคล้ายใบพัดหรือกังหัน ซึ่งมีความหมายถึงความมีโชคมีลาภ เหมือนที่ฮ่องกงมีกังหันน้ำโชค” (เกวดี สุขเจริญ, การสื่อสารส่วนบุคคล, 27 มกราคม 2561)

4.12.2 การวิเคราะห์ที่มาในเชิงสัมพันธภาพกับงานการสื่อสารของตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอลคิง กรุงเทพมหานคร

ตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอลคิง กรุงเทพมหานคร มีที่มาในเชิงสัมพันธภาพกับลวดลายวอลเลย์บอล ดังมีความเชื่อมโยงตัวบทต้นทางไปสู่ปลายทางดังต่อไปนี้

1) ด้วบทันทาง ลวดลายวอลเลย์บอล

ประวัติของวอลเลย์บอล กำเนิดขึ้นในปี ค.ศ. 1896 โดยนายวิลเลียม จี. มอร์แกน ผู้อำนวยการฝ่ายพลศึกษาของสมาคม Y.M.C.A. ประเทศอเมริกา ซึ่งได้เกิดขึ้นเพียง 1 ปี ก่อนการแข่งขันกีฬาโอลิมปิกสมัยใหม่ ครั้งที่ 1 ณ กรุงเอเธนส์ โดยเขามีความคิดที่ต้องการให้มีกีฬาสำหรับเล่นในช่วงฤดูหนาวแทนกีฬากลางแจ้งเพื่อออกกำลังกายพักผ่อนหย่อนใจยามหิมะตก มอร์แกนได้เกิดแนวความคิดที่จะนำลักษณะและวิธีการ เล่นของกีฬาเทนนิสมาดัดแปลง จึงใช้ตาข่ายเทนนิสจึงระหว่างเสาโรงยิมเนเซียมสูงขึ้นไป และใช้ยางในของลูกบาสเกตบอลสูบลมให้แน่น แล้วใช้มือและแขนตีโต้ข้ามตาข่ายกันไปมา แต่เนื่องจากยางในของลูกบาสเกตบอลเบาเกินไป ทำให้ลูกบอลเคลื่อนที่ช้าและทิศทางที่เคลื่อนไปไม่แน่นอน จึงเปลี่ยนมาใช้ลูกบาสเกตบอลแทน แต่ลูกบาสเกตบอลก็ใหญ่ หนักและแข็งเกินไป ทำให้มือของผู้เล่นได้รับบาดเจ็บ จนในที่สุดเขาจึงให้บริษัทหนึ่ง ผลิตลูกบอลที่หุ้มด้วยหนังและบุด้วยยาง มีเส้นรอบวง 25-27 นิ้ว มีน้ำหนัก 8-12 ออนซ์ หลังจากทดลองเล่นแล้ว เขาจึงชื่อเกมการเล่นนี้ว่า "มิน โทเน็ตต์" และต่อมาได้พัฒนามาเป็นกีฬา วอลเลย์บอล

วอลเลย์บอลได้แพร่เข้ามาในประเทศไทยตั้งแต่ช่วงไหนดังนั้นยังไม่มีหลักฐานแน่ชัด แต่ชาวไทยบางกลุ่มเริ่มเล่นและแข่งขันวอลเลย์บอลในช่วงสงครามโลกครั้งที่สอง ปี พ.ศ. 2477 กรมพลศึกษาได้จัดพิมพ์กติกาเผยแพร่ โดยอาจารย์นพคุณ พงษ์สุวรรณซึ่งจัดให้มีการแข่งขันกีฬาประจำปีและบรรจุกีฬา วอลเลย์บอลหญิงเข้าไว้ในรายการแข่งขันเป็นครั้งแรกโดยใช้กติกาการเล่นระบบ 9 คน และตั้งแต่นั้นมาก็กีฬา วอลเลย์บอลก็พัฒนาขึ้นมาโดยตลอด ต่อมาเมื่อปี พ.ศ. 2500 ได้มีการประชุมหารือพิจารณาจัดตั้งสมาคมขึ้นมารับผิดชอบ จนกระทั่งมีการจัดตั้งสมาคมวอลเลย์บอลสมัครเล่นแห่งประเทศไทย อย่างเป็นทางการขึ้นเมื่อวันที่ 28 กรกฎาคม พ.ศ. 2502 และต่อมาได้บรรจุเข้าในหลักสูตรชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นเมื่อปี พ.ศ. 2521 หลักสูตรชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายเมื่อปี พ.ศ. 2524 การพัฒนาของวอลเลย์บอลยังรวมถึงการพัฒนาของลูกวอลเลย์บอลไปด้วย

ลูกวอลเลย์บอลในปัจจุบัน สหพันธ์วอลเลย์บอลระหว่างประเทศ หรือที่เรียกทับศัพท์กันว่า FIVB ได้กำหนดว่าบอลต้องมีลักษณะทรงกลม ทำจากหนังหรือหนังสังเคราะห์ซึ่ง

ยืดหยุ่นได้หรือโพลียูรีเทนมีเส้นรอบวง 65–67 เซนติเมตร หนัก 260–280 กรัม และแรงดันภายใน 0.30–0.325 กิโลกรัมต่อตารางเซนติเมตร โดยอาจเป็นสีเดียวหรือหลากสีประกอบกัน ซึ่งมีแบรนด์ที่ผลิตลูกวอลเลย์บอลอยู่หลายแบรนด์ในโลก เช่น มิก้าซ่า มอลเท่น แกรนด์สปอร์ต สเปนเดกซ์ เป็นต้น แต่ปัจจุบันรายการที่จัดและดูแลโดย FIVB มักจะใช้แบรนด์มิก้าซ่าในการแข่งขันระดับนานาชาติ เช่น โอลิมปิก ชิงแชมป์โลก ชิงแชมป์ระดับทวีป หรือระดับอาเซียน ส่วนระดับลีกภายในประเทศก็จะใช้ยี่ห้อแตกต่างกันออกไปขึ้นอยู่กับปัจจัยผู้สนับสนุนด้วย

รูปที่ 4.25 รูปแสดงตัวอย่างลูกวอลเลย์บอล

ที่มา : Facebook grandsport1961, 2017

ลูกวอลเลย์บอลมิก้าซ่า ที่ขึ้นชื่อเป็นแบรนด์ยอดนิยมที่สุด ณ ปัจจุบัน มีผิวสัมผัสที่นุ่มและเบา มีการเย็บหนังหุ้มที่มีลวดลายที่เรียบง่าย และเป็นเอกลักษณ์ คือจะวางพาดลายต่อกันสลับแนวกันอย่างลงตัว เมื่อใส่สีลงไปตามลายสลับสีที่วางไว้ เมื่อมองจากจุดที่เป็นรอยต่อของลาย จะมองเห็นคล้ายรูปใบพัด หรือกังหัน

2) ตัวบทปลายทาง ภาพตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอลคิง กรุงเทพมหานคร

จากข้อมูลการสัมภาษณ์ วิเคราะห์ได้ว่าผู้สร้างสรรค์ผลงานชิ้นนี้มีเจตนาสร้างสรรค์งานในลักษณะทำให้เกิดการอ้างอิง (Quotation) ถึงกีฬาวอลเลย์บอลโดยใช้ลายของลูกวอลเลย์บอลเป็นตัวแทน

การนำเสนอของภาพตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอลคิง กรุงเทพมหานคร ใช้ภาพหลักเป็นลายของลูกวอลเลย์บอล โดยเลือกหยิบมุมหนึ่งของลูกวอลเลย์บอล คือจุดตัดระหว่างลาย และนำเสนอในภาพ 2 มิติ เป็นสี่เหลี่ยมผืนผ้า นั้น จากตัวบทต้นทางสู่ตัวบทปลายทาง ความหมายที่ทางทีมสโมสรฯ เลือกใช้ เป็นความหมายที่เกิดจากลายจุดนั้นนั่นเอง ซึ่งนอกจากจะมีความหมายโดยตรงว่าเป็นกีฬาวอลเลย์บอลแล้ว ยังสามารถสื่อถึงกंधัน ที่ให้ชัยในเรื่องโชคกลาง และอาจจะหมายถึงเขียวเขียวขาว ที่เป็นสัญลักษณ์ของการทำน้ำมันรำข้าว ที่บริษัทคิงเป็นผู้สนับสนุนทีมสโมสรคิง กรุงเทพฯ

4.12.3 ลักษณะการขยายความ ตัดทอน และตัดแปลงระหว่างตัวบทต้นทางถึงตัวบทปลายทางของภาพตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอลคิง กรุงเทพมหานคร

พิจารณาโดยรวมในภาพตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอลคิง กรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยพบว่าระหว่างตัวบทต้นทางถึงตัวบทปลายทาง ในด้านเนื้อหาและวิธีการนำเสนอ มีลักษณะของการขยายความ ตัดทอน ตัดแปลงดังนี้

1) การขยายความ (Extension)

ในด้านสัญลักษณ์และเนื้อหาของภาพตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอลคิงฯ เป็นตัวบทปลายที่มีตัวบทต้นทางคือ ประวัติและความเป็นมาของกีฬาวอลเลย์บอล สิ่งที่ขยายความออกมาเหนือจากตัวบทต้นทางคือ การที่มิ้นซ์สื่อถึงความต้องการประสบความสำเร็จของธุรกิจ

น้ำมันรำข้าวคิง ที่เป็นผู้สนับสนุน นั่นคือ มุมมองภาพกัณฑ์ ที่มีความหมายถึง โชคลาภ ในการทำ
ธุรกิจนี้ด้วย เช่น กัณฑ์นำโชค

2) การตัดทอน (Reduction)

เมื่อกล่าวถึงกีฬาโอลิมปิก ซึ่งมีประเด็นอยู่หลากหลาย อาจจะเป็นประวัติความเป็นมา กติกา หรืออื่นๆ แต่ประเด็นเหล่านั้นได้ถูกตัดออกไปโดยสิ้นเชิง เนื่องจากด้วยทฤษฎีหลายทางนี้ ได้กล่าวถึงลายวอลเลย์บอล หรือลูกวอลเลย์บอลเท่านั้น แต่เป็นสิ่งที่สามารถเชื่อมโยงเกี่ยวกับกีฬาโอลิมปิกไปได้ทั้งหมด

3) การดัดแปลง (Modification)

กระบวนการดัดแปลง จากด้วยทฤษฎีทาง สู่ด้วยทฤษฎีหลายทาง คือการดัดแปลงในเรื่องของลายวอลเลย์บอล ซึ่งสังเกตได้ว่าคนทั่วไปไม่สามารถรับรู้ได้ทุกคนว่าเป็นลายของวอลเลย์บอล เพราะผู้ออกแบบได้ใช้เทคนิคด้านการออกแบบดัดแปลงให้เป็นรูปสัญลักษณ์ที่สวยงาม ดูทันสมัย และมีความเป็นสากล ที่ไม่ใช้การหยิบลายวอลเลย์บอลมาใช้โดยไม่ปรับเปลี่ยนอะไรเลย ซึ่งเป็นไปตามความต้องการของผู้ออกแบบที่ต้องการให้ดูเรียบง่าย แต่ดูหรูหรา คล้ายแบรนด์ของสินค้า หรือธุรกิจ ไม่ใช่ แบรนด์ของทีมกีฬาเหมือนทีมอื่น

4.12.4 การสื่อความหมายและกระบวนการสร้างความหมายผ่านองค์ประกอบของตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอลคิง กรุงเทพมหานคร

1) การตีความหมายของภาพสัญลักษณ์

ภาพที่ปรากฏบนตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอลคิง กรุงเทพมหานคร ที่สื่อว่าเป็นลวดลายของวอลเลย์บอล หมายถึง สัญลักษณ์ (Symbol) ของทีมกีฬาโอลิมปิกโดยตรง ส่วนหากพิจารณาในส่วนที่เป็นสีเขียวอ่อนได้อีกนัยหนึ่ง เป็นรูปกัณฑ์ ซึ่งในการตีความหมาย

โดยนัยแฝง (Connotation) หมายถึง ความโชคชะตา การมีลาภ และความเป็นสิริมงคล เช่นเดียวกับ กังหันแขกงหมิว วัตถุนิยมที่ฮ่องกง และอาจจะมองคล้ายเกี่ยวข้องกับข้าว เมื่อมองลงไปใกล้ๆ จะเห็นถึงความแหลมคม เป็นค้อนง ซึ่งต้องการสะท้อนถึงองค์กรผู้สนับสนุนหลัก คือ การผลิตน้ำมันรำข้าวคิง ซึ่ง นางสาวเกวลิ สุขเจริญ ผู้ให้แนวคิดในการออกแบบให้สัมภาษณ์ว่า

“ถ้าจะสื่อถึงองค์กรที่เราทำอยู่ ภาพนี้ยังสื่อถึงเกี่ยวที่ใช้เกี่ยวข้าวได้ อย่างที่บอกว่าองค์กรเราผลิตน้ำมันรำข้าวคิงเป็นหลัก และอีกอย่างบางคนก็จะมองเป็นรูปใบพัดหรือกังหัน ซึ่งมันเป็นความหมายที่ดีในเรื่อง โชคลาภ กับการประกอบธุรกิจ” (เกวลิ สุขเจริญ, การสื่อสารส่วนบุคคล, 21 มกราคม 2561)

ความหมายที่สื่อออกมาจากตราสัญลักษณ์นี้ สะท้อนองค์กรธุรกิจของผู้สนับสนุนหลัก แม้ว่าจะไม่ได้ใช้สัญลักษณ์ตรงๆ ของตราสินค้า แต่องค์ประกอบและลวดลาย สามารถสื่อเป็นนัยได้ เช่นตราสัญลักษณ์นี้ได้สะท้อนลวดลายวอลเลย์บอลเป็นรูปกังหัน เพื่อความหมายที่เป็นสิริมงคลแก่การประกอบกิจการ

2) องค์ประกอบสี

จากภาพตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอลคิงๆ ใช้โทนสีเขียวเป็นสีหลัก เนื่องจากสีเขียวเป็นสีประจำกรุงเทพมหานคร ที่เป็นผู้สนับสนุนแต่เดิม พอบริษัทคิงเข้ามาร่วมสนับสนุน ได้ปรับเป็นตราสัญลักษณ์ขึ้นนี้ โดยยังคงใช้สีเขียวเป็นสีโทนเดี่ยว (Mono Tone) และใช้ชื่อทีมภาษาอังกฤษ เป็นอักษรสีแดง เพราะสีแดงคือสีของบริษัทคิง มีความหมายถึงความร้อนแรง ความมีพลัง

อารยะ ศรีกัลยาณบุตร (2541) อธิบายว่า สีเขียวอ่อน และสีเขียวเข้มที่ใช้ในภาพตราสัญลักษณ์ หมายถึง ธรรมชาติ ชีวิต ความเยิบสงบ และการเกิดใหม่ และที่มีการใช้ระดับสีเขียวที่ต่างกันของลายวงนอกกับวงใน เพื่อต้องการให้เกิดเป็นมิติ ที่สวยงามและมีความหมาย

3) องค์ประกอบเส้นบนภาพการ์ตูน

ลายเส้น บนตราสัญลักษณ์นี้ เป็นลายเส้นง่ายๆ และเกิดการซ้ำๆกัน จัดวางอย่างสมดุล จะเห็นว่าลายทุกเส้นจะมีการหักเป็นมุมแหลมหนึ่งมุม และลากยาวเป็นเส้นโค้งไปจรดปลายที่แหลม ซึ่งเส้นโค้งนั้นหมายถึง การเคลื่อนไหว ส่วนมุมและปลายแหลม หมายถึงความคม การตัด น่าเกรงขาม นางสาวเกวลี สุขเจริญ ให้สัมภาษณ์เรื่องลายเส้นว่า

“ผู้ออกแบบได้ใช้เทคนิคโดยลดรายละเอียดให้เกิดความเรียบง่ายแบบ มินิมอล และใช้โทนสีโมโนโทน จึงเกิดเป็นลายเส้นที่ดูคล้ายใบพัด ที่จริงมันเป็นลายของลูกวอลเลย์บอลนั่นเอง” (เกวลี สุขเจริญ, การสื่อสารส่วนบุคคล, 21 มกราคม 2561)

ลวดลายต่างๆ ส่วนใหญ่เป็นลายโค้งยาว นั่นก็คือการถอดมาจากลวดลายของวอลเลย์บอล ทำให้เกิดความรู้สึกเคลื่อนไหวที่ ไปอย่างสม่ำเสมอ

4.13 ตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอลแอร์ฟอร์ซ วีซี

รูปที่ 4.26 ตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอลแอร์ฟอร์ซ วีซี

ที่มา : Facebook Air Force Volleyball Club, 2018

ทีมสโมสรวอลเลย์บอลแอร์ฟอร์ซ วิชี ที่ได้รับฉายาว่า “เจ้าเวหาสีน้ำเงิน” อยู่ภายใต้การสนับสนุนหลักและสร้างทีมของบริษัทสโมสรวอลเลย์บอล แอร์ฟอร์ซ จำกัด มีนักกีฬาและเจ้าหน้าที่ทีมส่วนใหญ่มาจากกองทัพอากาศ โดยมีนักกีฬาส่วนใหญ่เป็นเด็กระดับเยาวชนที่เพิ่งขึ้นมาเล่นในระดับใหญ่ จึงมีสโลแกนของทีมที่ว่า “Young Power Fly Higher พลังคนรุ่นใหม่พุ่งทะยานสู่เป้าหมาย” บริษัทสโมสรวอลเลย์บอลแอร์ฟอร์ซ จำกัด เริ่มจัดตั้งสโมสรขึ้นและเข้าร่วมแข่งขันในนามสโมสรฯ ในฤดูกาล 2559-2560 ขึ้นเป็นครั้งแรก และประสบความสำเร็จในการคว้าแชมป์ตราสัญลักษณ์ที่ใช้คือรูปหน้าอกอินทรีสีขาวหันหน้าตรง อยู่ในกรอบวงกลมคือลูกวอลเลย์บอล และอยู่ภายใต้ตราอาร์มสีน้ำเงินกรอบขาว มีสัญลักษณ์เครื่องบินสีเหลืองเล็ก ๆ สองลำ และมีตัวอักษรชื่อเต็ม “AIR FORCE VOLLEYBALL CLUB” และตัวย่อ “AFVC”

4.13.1 แรงบันดาลใจในการออกแบบชิ้นงาน

แรงบันดาลใจในการออกแบบตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอลแอร์ฟอร์ซ วิชี คือเอกลักษณ์ขององค์กร และความชื่นชอบส่วนตัวของผู้ให้แนวคิดการออกแบบ นั่นคืออินทรี เพราะนกอินทรีเปรียบเสมือนเจ้าเวหาในหมู่สัตว์ปีก เช่นเดียวกับองค์กรกองทัพอากาศ ที่เปรียบเหล่าทหารอากาศเป็นดั่งเจ้าเวหา ทั้งนี้ นาวาอากาศเอกศุภกร จิตตรีพันธ์ ผู้จัดการทีม และผู้ให้แนวคิดด้านการออกแบบตราสัญลักษณ์ของทีม ให้สัมภาษณ์ว่า

“เมื่อก่อนผมเคยเป็นนักบินอยู่ที่จังหวัดอุบล และสัญลักษณ์ของอุบลคือนกอินทรี ทั้งนี้นกอินทรียังสื่อได้ตรงกับทหารอากาศ คือเป็นเจ้าเวหา ทีมเราจึงมีฉายาว่าเจ้าเวหาสีน้ำเงิน” (ศุภกร จิตตรีพันธ์, การสื่อสารส่วนบุคคล, 10 กุมภาพันธ์ 2561)

4.13.2 การวิเคราะห์ที่มาในเชิงสัมพันธบทกับงานการสื่อสารของตราสัญลักษณ์ทีมสโมสร วอลเลย์บอลแอร์ฟอร์ซ วีซี

ตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอลแอร์ฟอร์ซ วีซี มีที่มาในเชิงสัมพันธบทกับ ตำนาน นกอินทรี ดังมีความเชื่อมโยงตัวบทต้นทางไปสู่ปลายทางดังต่อไปนี้

1) ตัวบทต้นทาง ตำนานนกอินทรี

อินทรี เป็นนกจำพวกนกล่าเหยื่อขนาดใหญ่ วงศ์และอันดับเดียวกับเหยี่ยว มีโครงสร้างทางกายภาพที่แข็งแรง จัดอยู่ในประเภทนกที่ล่าเหยื่อเป็นอาหาร มีขนาด ปีก และ หาง ที่ กว้าง ลักษณะปลายปีกแหลมหรือปีกแตก จะงอยปากงอมุมเป็นตะขอ อินทรีเป็นนกที่มีลักษณะ สวยงาม แข็งแรง สายตาคม บินเร็ว โจมตีแม่นยำ มองเห็นเป้าหมายได้จากระยะไกล มีเพดานบิน ตั้งแต่พื้นราบจนถึงความสูง 2,100 เมตร และจัดได้ว่าเป็นสัตว์ที่มีสายตาดูดีที่สุดในโลก อีกทั้งยังถือเป็น นกหรือสัตว์ปีกที่มีอายุยืนยาวที่สุดในโลกอีกด้วย โดยมีอายุได้มากถึง 70 ปี เนื่องจากเป็นนก ขนาดใหญ่ นำกรงขาม และบินได้สูงและกว้างไกล ทำให้มีความสง่างาม ในเชิงของการเป็น สัญลักษณ์แล้ว อินทรีถูกมนุษย์ใช้ในเชิงสัญลักษณ์เป็นระยะเวลายาวนาน ในหลายวัฒนธรรมของ ทุกมุม โลก เช่น เป็นสัตว์ในป่าหิมพานต์ชนิดหนึ่งของไทย หรือสหรัฐอเมริกาได้ใช้อินทรีหัวขาว เป็นสัญลักษณ์ของประเทศ เป็นต้น

อินทรีหัวขาว หรือ อินทรีหัวล้าน มีจุดเด่นคือ ขนส่วนหัวจนถึงลำคอเป็นสีขาว ตัดกับสีขนลำตัวและปีกซึ่งเป็นสีดำ และปลายหางสีขาว ขณะที่กรงเล็บ รวมทั้งจะงอยปากที่มี สีเหลือง มีขนาดโตเต็มที่ประมาณ 1 เมตร ความยาวปีกเมื่อกางออกยาวกว่า 2 เมตร สามารถบินได้ เร็วประมาณ 48 กิโลเมตรต่อชั่วโมง และมีสายตาที่สามารถมองเห็นได้ไกลประมาณ 1 ไมล์ จัดเป็นนกที่ มีความสวยงามและสง่างามมากชนิดหนึ่ง มีถิ่นกระจายพันธุ์ในทวีปอเมริกาเหนือตลอดไปจนถึง เม็กซิโกตอนเหนือ และทะเลแคริบเบียน มักอาศัยอยู่ใกล้แหล่งน้ำหรือชายทะเล เพราะกินปลาเป็น อาหารหลัก มีอายุขัยโดยเฉลี่ยประมาณ 25-30 ปี อินทรีหัวขาวมีพฤติกรรมการเกี่ยวพาราสิกัน ก่อนข้าง โลดโผน โดยนกทั้งคู่จะใช้กรงเล็บเกาะเกี่ยวกันกลางอากาศ แล้วทั้งคู่จึงลงสู่พื้นดิน

แต่เมื่อใกล้จะถึงพื้น ก็จะผละแยกออกจากกัน ซึ่งพฤติกรรมเช่นนี้เป็นไปเพื่อต้องการทดสอบความแข็งแรงของกลุ่มของตน ซึ่งจะทำให้ได้ลูกนกที่เกิดมาใหม่นั้นเป็นนกที่แข็งแรง อีกทั้งยังเป็นคู่ที่จับคู่กันตลอดชีวิตอีกด้วย เว้นแต่ตัวใดตัวหนึ่งตายไปเสียก่อน จึงจะหาคู่ใหม่

รูปที่ 4.27 รูปแสดงตัวอย่างนกอินทรีหัวขาว

ที่มา: Christoph, 2014

ภาพนกอินทรีหัวขาว หรือนกอินทรีหัวล้านในลักษณะบินกลางอากาศ มีลักษณะขนที่หัวสีขาว สายตาที่ดู และมีจะงอยปากสีเหลืองที่ยาวงุ้มและแหลมคม กางปีกเป็นแผงสีดำเงา สายตาจ้องตรงไปยังเป้าหมายที่อยู่เบื้องล่าง กางปีกเป็นแผงขนสีดำเงาอย่างสง่างาม

1) ตัวบทปลายทาง ภาพตราสัญลักษณ์ ทีมสโมสรวอลเลย์บอลแอร์ฟอร์ซ วีซี

จากข้อมูลการสัมภาษณ์ วิเคราะห์ได้ว่าผู้สร้างสรรค์ผลงานชิ้นนี้มีเจตนาสร้างสรรค์งานในลักษณะทำให้เกิดการสะท้อน (Textual Echoing) กับองค์กร หรือทีมสโมสรฯ

การนำเสนอของภาพตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอลแอร์ฟอร์ซฯ เป็นสัญลักษณ์รูปนกอินทรีหัวขาว ซึ่งนกอินทรีได้รับการยกย่องว่าเป็นเจ้าเวหา สะท้อนถึงความมี

อำนาจ มีเกียรติและศักดิ์ศรี ของเหล่าทัพอากาศของไทย ที่เปรียบว่าเป็นหน่วยรบที่เก่งกาจทาง น่านฟ้าและยังสว่างามดั่งนกออินทรี ซึ่งจากตัวบทต้นทางสู่ตัวบทปลายทาง จะเห็นว่าผู้ให้แนวคิด การออกแบบตราสัญลักษณ์ต้องการจะสื่อความพิเศษหรือคุณสมบัติของนกออินทรี เพื่อที่จะนำมาสื่อ ความหมายในตราสัญลักษณ์นี้ เช่น การที่นกออินทรีมีโครงสร้างทางกายภาพที่แข็งแรง มีลักษณะ สวยงาม สายตาคม บินเร็ว โจมตีแม่นยำ มองเห็นเป้าหมายได้จากระยะไกล มีเพดานบินตั้งแต่พื้น ราบจนถึงความสูง 2,100 เมตร ซึ่งสะท้อนกับเหล่าทหารอากาศที่มีการโจมตีทางอากาศโดยใช้ เครื่องบินเป็นพาหนะและอาวุธ สอดคล้องกับคำสัมภาษณ์ของนาวาอากาศเอกสุภกร จิตตรีจันทร์ ผู้ให้ แนวคิดในการออกแบบว่า

“ทหารอากาศมีการฝึกที่หนัก เพื่อถูกสร้างความเข้มแข็งทั้งด้านร่างกายและใจ นกออินทรีก็ เป็นนกที่มีความแข็งแรง ส่วนคุณสมบัติพิเศษของนกออินทรีคือสามารถมองเห็นเหยื่อใน ระยะที่ไกลมาก ไกลเกินกว่าสายตาของมนุษย์หรือสัตว์ทั่วไป ก็เปรียบกับการโจมตีของ หน่วยทหารอากาศที่ขับเครื่องบินรบและใช้คุณลักษณะพิเศษของเครื่องบินรบในการรบได้ อย่างแม่นยำ” (สุภกร จิตตรีจันทร์, การสื่อสารส่วนบุคคล, 10 กุมภาพันธ์ 2561)

ตราสัญลักษณ์ จึงนำรูปนกออินทรีหันหน้า ขนาดใหญ่ เดินซัด ทับอยู่บนภาพ วอลเลย์บอล แทบจะกลืนไปกับตราอาร์ม เพื่อที่จะเน้นชัดว่า เป็นทีมวอลเลย์บอลจากทหารอากาศ โดยที่ส่วนอื่นๆ กลายเป็นส่วนประกอบย่อย เช่น สัญลักษณ์เครื่องบิน และชื่อทีม

4.13.3 ลักษณะการขยายความ ตัดทอน และดัดแปลงระหว่างตัวบทต้นทางถึงตัวบท ปลายทางของภาพตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอลแอร์ฟอร์ซ วิชี

พิจารณาโดยรวมในภาพตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอลแอร์ฟอร์ซ วิชี ผู้วิจัยพบว่า ระหว่างตัวบทต้นทางถึงตัวบทปลายทาง ในด้านเนื้อหาและวิธีการนำเสนอ มีลักษณะของการขยาย ความ ตัดทอน ดัดแปลงดังนี้

1) การขยายความ (Extension)

ในด้านสัญลักษณ์และเนื้อหาของภาพตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอลแอร์ฟอร์ซฯ เป็นตัวบทยปลายทางที่มีตัวบทยต้นทางคือ ตำนานนกอินทรี ซึ่งมีการขยายความออกมาให้มีความเกี่ยวข้องกับกีฬาวอลเลย์บอล ดังจะเห็นได้จากภาพซ้อนที่อยู่เบื้องหลังของนกอินทรีเป็นรูปลูกวอลเลย์บอล เพื่อจะสื่อว่าเป็นตราสัญลักษณ์ของทีมวอลเลย์บอล

2) การตัดทอน (Reduction)

จากตัวบทยต้นทางสู่ตัวบทยปลายทาง สิ่งที่ถูกตัดทอนออกไปคือคุณลักษณะด้านกายภาพของร่างกายที่สื่อถึงความแข็งแรง ประกอบด้วยโครงกระดูก กล้ามเนื้อ ส่วนต่างๆ ขน และกรงเล็บเป็นหลัก มีขนาด ปีก และ หาง ที่กว้าง ลักษณะปลายปีกแหลม เนื่องจากตราสัญลักษณ์นี้นำเสนอแค่ส่วนหัว ที่แสดงออกทางอารมณ์ แววตา และปากที่แหลมคมเท่านั้น แต่ถึงอย่างไรเราก็สามารถอนุมานได้ถึงความแข็งแรงด้านกายภาพของนกอินทรี

3) การดัดแปลง (Modification)

กระบวนการดัดแปลง จากตัวบทยต้นทาง สู่ตัวบทยปลายทาง คือการดัดแปลงในเรื่องของความหมายของนกอินทรี ให้สอดคล้องไปกับกีฬาวอลเลย์บอล นั่นคือ การโจมตีในเป้าหมาย หรือการล่าเหยื่อ จนได้ชื่อว่าเป็นเจ้าเวหา ในวงการกีฬาวอลเลย์บอลก็เช่นกัน เหล่าทัพอากาศก็มีนักกีฬาที่เก่งกาจ ส่วนใหญ่ล้วนเป็นตัวแทนทีมชาติ และเมื่อแข่งกีฬากองทัพ หรือกีฬาชิงถ้วยระดับประเทศ ก็มักจะได้แชมป์ รวมถึงการแข่งขันลีกอาชีพปี พ.ศ.2559-2560 ด้วยเช่นกัน

4.13.4 การสื่อความหมายและกระบวนการสร้างความหมายผ่านองค์ประกอบของตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอลแอร์ฟอร์ซ วิจิ

1) การตีความหมายของภาพสัญลักษณ์

ภาพนกอินทรีหัวขาว ที่ปรากฏบนตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอลแอร์ฟอร์ซ เป็นสัญลักษณ์ (Symbol) ของทหารอากาศ และการเป็นเจ้าเวหา เนื่องจากทหารอากาศสามารถจับเครื่องบินรบได้ ก็เปรียบถึงนกอินทรีที่บินโฉบเฉี่ยวเพื่อล่าเหยื่อ โดยมีคุณสมบัติพิเศษหลากหลาย เช่น สายตาดี บินได้สูง เปรียบได้กับทีมสโมสรฯ ที่ได้รับฉายาว่าเจ้าเวหาสีน้ำเงิน เนื่องจากเป็นทีมที่สร้างโดยกองทัพอากาศ รวมถึงนักกีฬาที่เป็นเหล่าทหารอากาศ ดังจะเห็นสัญลักษณ์รูปเครื่องบินรบ 2 ลำ ที่บินขนานข้างอยู่บนรูปอินทรี และมีตัวอักษรย่อ “AFVC” อยู่ตรงกลาง เพื่อสื่อถึงทีมของทหารอากาศ

ในการตีความหมายโดยนัยแฝง (Connotation) ตราสัญลักษณ์นกอินทรี หมายถึง ความเป็นที่หนึ่งในเรื่องการแข่งขันวอลเลย์บอล ทีมมีความแข็งแกร่ง มีทักษะที่ดี น่าเกรงขาม นอกจากนี้ นกอินทรีหัวขาวยังเป็นสัญลักษณ์ของประเทศสหรัฐอเมริกา ที่เป็นประเทศมหาอำนาจ ซึ่งสะท้อนถึงพลังอำนาจของทีมสโมสรวอลเลย์บอลแอร์ฟอร์ซ เช่นกัน ส่วนตัวอักษร EST.2016 คือ เป็นปีที่เริ่มก่อตั้งสโมสรฯนี้ขึ้นมาเป็นปีแรก

2) องค์ประกอบสี

จากภาพตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอลแอร์ฟอร์ซฯ ใช้น้ำเงินเป็นสีหลัก แท้ที่จริงแล้วคือสีกรมท่า ที่เป็นสีของทหารอากาศ แต่ด้วยการสื่อสารให้คนทั่วไปเข้าใจง่ายจึงใช้เป็นสีน้ำเงิน ซึ่งสามารถตีความหมายถึงท้องฟ้าได้ด้วย จากคำสัมภาษณ์ของนาวาอากาศเอก ศุภกร จิตตรีพันธ์ ผู้ให้แนวคิดในการออกแบบอธิบายว่า

“พื้นที่ต้องการใช้สีน้ำเงินอยู่แล้วเพราะใน โปรแกรมออกแบบ สีน้ำเงินจะทำให้แบบสวย และเด่นชัดกว่า แต่ที่จริงเป็นสีกรมท่า เพราะสีของทหารอากาศคือสีกรมท่าเหมือนชุดทหาร อากาศนั่นเอง แต่คนทั่วไปจะเข้าใจว่าเป็นสีน้ำเงิน” (ศุภกร จิตตรีจันทร์, การสื่อสารส่วนบุคคล, 10 กุมภาพันธ์ 2561)

ส่วนสัญลักษณ์นกอินทรี ใช้สีขาวยุติหัวกับสีเหลืองที่ปาก เพราะผู้ออกแบบได้หิบนกอินทรีหัวขาวมาเป็นสัญลักษณ์แทนนกอินทรีทั่วไป ทั้งนี้สีเหลืองที่ใช้ เพื่อจะสื่อถึงกีฬา วอลเลย์บอล เพราะสีเหลืองเป็นส่วนหนึ่งของลายวอลเลย์บอลที่เด่นชัดสุด

3) องค์ประกอบเส้นบนภาพการ์ตูน

ภาพการ์ตูนนกอินทรี ที่ปรากฏแต่ส่วนหัวและใบหน้าในตราสัญลักษณ์ทีมสโมสร วอลเลย์บอลแอร์ฟอร์ซฯ เป็นการนำเส้นที่ไร้รายละเอียดหลักของใบหน้าอินทรีเท่านั้น ประกอบไปด้วย ตาที่มีปลายตาชี้ขึ้น แสดงอารมณ์ดุคั้น จะงอยปากที่ขนาดใหญ่กว่าความเป็นจริง มีปลายแหลมคม เพื่อเน้นถึงความเกรี้ยวกราดมากขึ้น ส่วนหัวจะใช้เส้นรอบๆ สลับปลายขนที่ชี้แหลม เพื่อให้สื่อถึงความขึงขังจริงจัง

รูปหัวนกอินทรี ที่ทับอยู่บนลายเส้นที่แสดงถึงรายละเอียดว่าเป็นรูปวอลเลย์บอล โดยมีเส้นโค้งวงกลมล้อมรูปอินทรี และภายในมีเส้นโค้งยาวเรียงตัดกันไปมา ส่วนบนพื้นหลังจะเห็นว่า มีสัญลักษณ์ เครื่องหมายภาพเครื่องบิน 2 ลำ ที่ช่วงท้ายมีเส้นโค้งยาวต่อจากท้ายลำ เพื่อแสดงการเคลื่อนที่อย่างรวดเร็ว

4.14 ตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอลไทย-เดนมาร์ก หนองเรือ

รูปที่ 4.28 ตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอลไทย-เดนมาร์ก หนองเรือ

ที่มา : Facebook สโมสรไทยเดนมาร์ก หนองเรือ, 2018

ทีมสโมสรวอลเลย์บอลไทย-เดนมาร์ก หนองเรือ เรียกสั้นๆว่า หนองเรือ ที่ได้รับฉายาว่า “สาววัวแดง” อยู่ภายใต้การสนับสนุนหลักของ องค์การส่งเสริมกิจการโคนมแห่งประเทศไทย (ผลิตภัณฑ์นมไทย-เดนมาร์ก) โดยมีทีมนักกีฬาและผู้ฝึกสอนจากโรงเรียนหนองเรือวิทยา จังหวัดขอนแก่น เป็นหลัก ตราสัญลักษณ์ที่ใช้เป็นเครื่องหมายภาพแม่วัวกับลูกวัวสีแดงบนพื้นหลังสีขาว และมีป้ายสีน้ำเงินอยู่ด้านล่างรูปวัว เป็นป้ายที่มีตัวอักษรภาษาอังกฤษสีขาว เขียนว่า “THAI-DENMARK” ซึ่งทั้งหมดนี้เป็นการคัดลอกมาจากตราสัญลักษณ์ของยี่ห้อสินค้าหรือองค์กรของนมไทย-เดนมาร์ก โดยแทบไม่ได้มีการปรับเปลี่ยนเลย ซึ่งตราสัญลักษณ์นี้สื่อสารต่อกลุ่มเป้าหมายและคนทั่วไปได้ง่ายและชัดเจน ว่าเป็นทีมจากไหน ใครเป็นผู้สนับสนุนหลัก เป็นต้น

4.14.1 แรงบันดาลใจในการออกแบบชิ้นงาน

แรงบันดาลใจในการออกแบบตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอลไทย-เดนมาร์ก หนองเรือ คือ องค์กรผู้สนับสนุนหลักให้กับทีม นั่นก็คือ องค์การส่งเสริมกิจการโคนมแห่งประเทศไทย

ไทย (ผลิตภัณฑ์นมไทย-เดนมาร์ก) โดยนางอนงค์ เอ็งนิรันดร เลขานุการของสโมสรรฯ ผู้ซึ่งเกี่ยวข้องกับกรอกแบบ ให้สัมภาษณ์ว่า

“จากมติที่ประชุมสรุปเรื่องแบบว่าเราต้องให้เกียรติสปอนเซอร์ เพราะไทย-เดนมาร์ก เขาจัดการทุกอย่างในเรื่องค่าใช้จ่ายของทีม จึงหยิบตัวโลโก้ของเขามาใช้เลย และมีการปรับให้เป็นวงกลม เพราะเชื่อว่าวงกลมคือความไม่สิ้นสุด การไหลลื่นอย่างต่อเนื่อง” (อนงค์ เอ็งนิรันดร, การสื่อสารส่วนบุคคล, 15 กุมภาพันธ์ 2561)

4.14.2 การวิเคราะห์ที่มาในเชิงสัมพันธ์กับงานการสื่อสารของตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอลไทย-เดนมาร์ก หนองเรือ

ตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอลไทย-เดนมาร์ก หนองเรือ มีที่มาในเชิงสัมพันธ์กับตราสัญลักษณ์องค์การส่งเสริมกิจการโคนมแห่งประเทศไทย ดังมีความเชื่อมโยงตัวบทต้นทางไปสู่ปลายทางดังต่อไปนี้

1) ตัวบทต้นทาง ตราสัญลักษณ์องค์การส่งเสริมกิจการโคนมแห่งประเทศไทย

เมื่อปี พ.ศ.2503 พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราชและสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถ เสด็จประพาสทวีปยุโรป ในการเสด็จทรงประทับแรมอยู่ ณ ประเทศเดนมาร์ก ทรงให้ความสนพระทัยเกี่ยวกับกิจการการเลี้ยงโคนมของชาวเดนมาร์กเป็นอย่างมาก และกลายเป็นจุดเริ่มต้นความสัมพันธ์ว่าด้วยการร่วมมือด้านวิชาการการเลี้ยงโคนมระหว่างประเทศไทยและประเทศเดนมาร์ก

นายนิลส์ กุณน่ำส์ ซอนเดอร์กอร์ด ชาวเดนมาร์ก ผู้ปฏิบัติงานร่วมกับกรมปศุสัตว์ ได้สังเกตว่าคนไทยไม่รู้จักโคนมและคัมนมในปริมาณน้อยมาก จึงริเริ่มจัดทำโครงการฟาร์มโคนมและศูนย์ฝึกอบรมการเลี้ยงโคนมในประเทศไทย ได้นำคณะผู้เชี่ยวชาญชาวเดนมาร์กมาศึกษาและ

สำรวจพื้นที่ในการจัดตั้งฟาร์มโคนมสาธิต และศูนย์ฝึกอบรม ณ อำเภอมวกเหล็ก จังหวัดสระบุรี ในปี พ.ศ.2504

หลังจากเสด็จนิวัติประเทศไทย พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มหาราชและสมเด็จพระเจ้าเฟรดเดอริกที่ 9 แห่งประเทศเดนมาร์ก ได้ทรงประกอบพิธีเปิดฟาร์มโคนมและศูนย์ฝึกอบรมการเลี้ยงโคนมไทย-เดนมาร์ก อย่างเป็นทางการ เมื่อวันที่ 16 มกราคม พ.ศ. 2505 จึง นับได้ว่าเป็นวันที่มีความสำคัญยิ่งในประวัติศาสตร์ของการเลี้ยงโคนมในประเทศไทย ต่อมาในปี พ.ศ. 2514 รัฐบาลไทยได้รับ โอนกิจการฟาร์ม โคนมและศูนย์ฝึกอบรมการเลี้ยงโคนม ไทย-เดนมาร์ก จัดตั้งเป็นรัฐวิสาหกิจสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ มีชื่อว่า “องค์การส่งเสริมกิจการโคนมแห่งประเทศไทย” (อ.ส.ค.) ตั้งอยู่อำเภอมวกเหล็ก จังหวัดสระบุรี เพื่อดำเนินบทบาทในการส่งเสริมการเลี้ยงโคนมและพัฒนาอุตสาหกรรมนมต่อไป

รูปที่ 4.29 รูปแสดงตัวอย่างตราสัญลักษณ์ขององค์การส่งเสริมกิจการโคนมแห่งประเทศไทย
ที่มา : องค์การส่งเสริมกิจการ โคนมแห่งประเทศไทย, 2561

ตราสัญลักษณ์ประจำองค์การฯ นี้บ่งบอกถึงการเป็นแหล่งเลี้ยงโคนมมีความรัก ความผูกพัน ความสามัคคี กลมเกลียว และความร่วมมือพึ่งพาอาศัยกัน คล้ายกันกับ อ.ส.ค. กับเกษตรกรชาวโคนม “วัวสีแดง” คือสีของแม่โคลูกโค ซึ่งหมายถึงความเป็นสิริมงคล ตามอิทธิพล

ของสีที่มีมาตั้งแต่ครั้งโบราณ อันจะนำไปสู่โชคลาภ ความดีงาม ความเจริญ “อักษร อ.ศ.ค.” เป็นชื่อย่อขององค์การตามพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งองค์กร “คอกโค” เป็นคอกโคนมประวัติศาสตร์คอกแรกของ ฟาร์มโคนมไทย – เดนมาร์ก “วงกลมที่ล้อมรอบ” บอกถึงการดำรงคงอยู่อย่างไม่สิ้นสุดยุติ ไม่มีจุดสุดท้าย “สีของดวงตรา” ดวงตราขององค์การมี 3 สี คือ สีแดง สีขาว และสีน้ำเงิน ซึ่งเป็นสีของธงไตรรงค์ ธงประจำชาติของไทย เพื่อระลึกถึงพระมหากรุณาธิคุณของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ที่ทรงให้กำเนิดและพระราชทานอาชีพการเลี้ยงโคนมแก่ปวงพสกนิกรไทย

2) ตัวอย่างปลายทาง ภาพตราสัญลักษณ์ ทีมสโมสรวอลเลย์บอลไทย-เดนมาร์ก
หนองเรือ

จากข้อมูลการสัมภาษณ์ วิเคราะห์ได้ว่าผู้สร้างสรรค์ผลงานชิ้นนี้มีเจตนาสร้างสรรค์งานในลักษณะการทำสำเนาขึ้นจากต้นฉบับ (Imitation) กับตราสัญลักษณ์ขององค์การส่งเสริมกิจการโคนมแห่งประเทศไทย (ผลิตภัณฑ์นมไทย-เดนมาร์ก)

การนำเสนอของภาพตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอลไทย-เดนมาร์กฯ เป็นสัญลักษณ์รูปวงสีแดงที่เป็นเครื่องหมายภาพ ไม่ได้ให้รายละเอียดความเหมือนจริง ซึ่งเข้าใจได้ว่าเป็นวงคุณแม่ลูกที่หันหน้าเข้าหากันอย่างใกล้ชิด ภายใต้รูปมีป้ายสีฟ้าพิมพ์ตัวอักษรสีขาวว่า “THAI-DENMARK” ทั้งหมดอยู่บนพื้นสีขาว ที่ถูกล้อมรอบไปด้วยวงกลมห่วงสีแดง ซึ่งมีรูปแบบคล้ายคลึงหรือถอดรูปมาจากตราสัญลักษณ์ของ อ.ศ.ค. เพราะเป็นผู้สนับสนุนหลักในเรื่องของเงินทุน

4.14.3 ลักษณะการขยายความ ตัดทอน และดัดแปลงระหว่างตัวบทต้นทางถึงตัวบทปลายทางของภาพตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอลไทย-เดนมาร์ก หนองเรือ

พิจารณาโดยรวมในภาพตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอลไทย-เดนมาร์ก หนองเรือ ผู้วิจัยพบว่าระหว่างตัวบทต้นทางถึงตัวบทปลายทาง ในด้านเนื้อหาและวิธีการนำเสนอ มีลักษณะของการขยายความ ตัดทอน ดัดแปลงดังนี้

1) การขยายความ (Extension)

ในด้านสัญลักษณ์และเนื้อหาของภาพตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอลไทย-เดนมาร์กฯ ได้ขยายความมาจากตัวบทต้นทางคือตราสัญลักษณ์ของไทย-เดนมาร์ก แต่เพิ่มในส่วน of โรงเรียนหนองเรือวิทยาซึ่งได้ใส่ตัวอักษรเข้าไปในภาพว่า “THAI-DENMARK NONGRUA” เพื่อจะสื่อถึงทีมนักกีฬาและผู้สร้างทีมมาจากโรงเรียนหนองเรือวิทยา

2) การตัดทอน (Reduction)

จากตัวบทต้นทางสู่ตัวบทปลายทาง สิ่งที่ตัดทอนออกไป คือ สัญลักษณ์ภาพรูปโรงเรียนหรือคอกวัว และตัวอักษร อ.ส.ค. ที่เป็นตัวขององค์การที่สนับสนุน ที่เหลือแทบจะยังคงไว้เพื่อต้องการสื่อที่มาที่ไปได้อย่างชัดเจน

3) การดัดแปลง (Modification)

กระบวนการดัดแปลง จากตัวบทต้นทาง สู่ตัวบทปลายทาง คือการที่ตราสัญลักษณ์ของทีมสโมสรฯ นี้ เน้นการใช้สีแดง ส่วนสัญลักษณ์ของ อ.ส.ค. ใช้สีน้ำเงินเป็นหลัก จะเห็นว่ากรอบที่เป็นวงกลมล้อมสัญลักษณ์ของทีมสโมสรไทย-เดนมาร์กเน้นการใช้สีแดงล้วน และภายในใช้ตัวอักษรสีขาว ส่วนของตัวบทต้นทางใช้การตีกรอบล้อมวงด้วยสีน้ำเงิน และตัวอักษรภาษาไทย แสดงชื่อองค์การสีน้ำเงินด้วย

4.14.4 การสื่อความหมายและกระบวนการสร้างความหมายผ่านองค์ประกอบของตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอลไทย-เดนมาร์ค หนองเรือ

1) การตีความหมายของภาพสัญลักษณ์

ภาพเครื่องหมายวัวแดงคู่แม่ลูก ที่ปรากฏบนตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอลไทย-เดนมาร์ค หนองเรือ เป็นสัญลักษณ์ (Symbol) ขององค์การและผลิตภัณฑ์นมไทย-เดนมาร์ค ที่สื่อถึงความสัมพันธ์อันแน่นแฟ้น และความสามัคคีระหว่างประเทศไทยกับประเทศเดนมาร์ค ซึ่งเปรียบประเทศเดนมาร์คเป็นวัวตัวใหญ่ที่เป็นแม่พันธุ์สืบทอดมาสู่ลูกวัวก็คือประเทศไทย ส่วนสัญลักษณ์ลูกวอลเลย์บอลที่อยู่ในห่วง และตัวอักษรภาษาอังกฤษ เพื่อต้องการสื่อว่าเป็นทีมกีฬา วอลเลย์บอลของสโมสรไทย-เดนมาร์ค หนองเรือ ที่เริ่มจัดตั้งสโมสรตั้งแต่ปี ค.ศ. 2015 และการที่ใช้ชื่อของผู้สนับสนุน “THAI-DENMARK” ถึง 2 จุดในตราสัญลักษณ์เดียวกัน เพื่อที่ต้องการเน้นย้ำของผู้สนับสนุนแต่เพียงผู้เดียว ซึ่งนางอนงค์ เสงี่ยมรรณ เลขานุการสโมสรฯ ได้อธิบายว่า

“โลโก้วัวแดงมีความหมายเดียวกันกับนมไทย-เดนมาร์คเลย คือเป็นวัวแม่กับลูก ตัวแม่ก็คือประเทศเดนมาร์ค ส่วนลูกวัวก็คือประเทศไทย เพราะเขามีความสัมพันธ์กันเหมือนแม่กับลูก ที่เดนมาร์คนำนมวัวเข้ามาเผยแพร่ให้กับไทย และไทย-เดนมาร์คยังสนับสนุนนมให้กับนักเรียนของโรงเรียนหนองเรือมาตั้งแต่ปี พ.ศ.2540 ตั้งแต่เริ่มทำทีมวอลเลย์บอล” (อนงค์ เสงี่ยมรรณ, การสื่อสารส่วนบุคคล, 15 กุมภาพันธ์)

ตราสัญลักษณ์ของทีมสโมสรฯนี้ ต้องการใช้สัญลักษณ์ และภาพที่สื่อถึงองค์กร ผู้สนับสนุนหลักแต่เพียงผู้เดียว เพื่อต้องการสื่อและเน้นชัดว่า มีผู้สนับสนุนหลักคือ ไทย-เดนมาร์ค เท่านั้น ส่วนชื่อหนองเรือที่อยู่ในทีม เป็นชื่อของทีมวอลเลย์บอลจากโรงเรียนหนองเรือ

1) องค์ประกอบสี

สีที่ใช้ในตราสัญลักษณ์นี้ คือ สีแดง สีขาว และสีน้ำเงินซึ่งเป็นสีของธงไตรรงค์ประจำชาติของไทย เพื่อระลึกถึงพระมหากษัตริย์คุณของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ที่ทรงให้กำเนิดและพระราชทานอาชีพการเลี้ยงโคนมแก่ปวงพสกนิกรไทย และยังสามารถสื่อความหมายตามสีต่างๆ ได้ดังนี้

สีแดง หมายถึง ความร้อนแรง ความสดใส ความเป็นสิริมงคล และยังเป็นสีประจำชาติเดนมาร์ก ส่วนสีน้ำเงิน หมายถึง ความเย็น ความสุขุม และสีขาว หมายถึง ความบริสุทธิ์

2) องค์ประกอบเส้นบนภาพการ์ตูน

ลายเส้นที่ใช้ในภาพตราสัญลักษณ์นี้ คือ เส้นตรง เส้นโค้ง และรูปทรงวงกลม จะเห็นว่าถ้าเรามองไปที่รูปการ์ตูนวัวทั้งสองตัว ที่มีการจัดวางเป็นรูปทรงสี่เหลี่ยมผืนผ้าแนวยาว เมื่อมองเพียงเส้นรอบนอก สื่อถึงกล่องนม ส่วนเส้นโค้งยาวที่ป้ายชื่อผู้สนับสนุนสีน้ำเงิน ให้อารมณ์ถึงความพลิ้วไหว ไม่ดูแข็งจนเกินไป และวงกลม ที่ล้อมรอบตราสัญลักษณ์ สื่อความหมายถึงการเคลื่อนที่ไปเรื่อยๆ เหมือนวงล้อ ตรงกับคำสัมภาษณ์ของนางอนงค์ เสงี่ยมจันทร์ ผู้เกี่ยวข้องในการออกแบบ ที่ว่า

“วงกลมสองวงที่ล้อมรอบวัวแดง หมายถึงการหมุนไปอย่างต่อเนื่อง เป็นความหมายที่เป็นมงคลกับการทำธุรกิจ รวมถึงการทำทีมหนองเรือด้วย” (อนงค์ เสงี่ยมจันทร์, การสื่อสารส่วนบุคคล, 15 กุมภาพันธ์)

องค์ประกอบเส้นต่างๆ ของตราสัญลักษณ์นี้ ไม่ได้ซับซ้อน ส่วนใหญ่เป็นเส้นโค้งยาว หรือเส้นที่บรรจบกันต่อเนื่อง และวงกลม เพื่อสื่อถึงการเคลื่อนที่ไปเรื่อยๆ ไม่หยุดนิ่ง

จากการที่ผู้วิจัยได้อธิบายรายละเอียดในแต่ละตราสัญลักษณ์ทั้งสิ้น 14 ชิ้นงาน
 ทั้งนี้ผู้วิจัยได้สรุปข้อมูลเป็นตารางตามที่ต้องการนำเสนอ แบ่งออกเป็น ตารางสรุปที่มาในเชิงสัม
 พันธทกัับงานการสื่อสารอื่น และตารางสรุปการสื่อความหมายของตราสัญลักษณ์ทีมสโมสร
 วอลเลย์บอล ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 4.1 ตารางสรุปที่มาในเชิงสัมพันธทกัับงานการสื่อสารอื่น

1. ที่มาในเชิงสัมพันธทกัับงานการสื่อสาร		ตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอล
1.1 แร่งบันดาลใจในการออกแบบ	1.1.1 เอกลัักษณ์ประจำถิ่น	
	1.1.2 เอกลัักษณ์ประจำองค์กรผู้สนับสนุน	

ตารางที่ 4.1 ตารางสรุปที่มาในเชิงสัมพันธ์กับงานการสื่อสารอื่น (ต่อ)

	1.1.3 มายาคติ	
	1.1.4 จินตนาการ ขอผู้ออกแบบ	
1.2 สัมพันธ์กับ ตัวบทต้นทาง	1.2.1 ตำนานเทพ นิยาย	
	1.2.2 ตำนาน พื้นบ้าน	
	1.2.3 วรรณกรรม ร่วมสมัย	
	1.2.4 ประวัติ เรื่องราวต่างๆ	

ตารางที่ 4.1 ตารางสรุปที่มาในเชิงสัมพันธ์กับงานการสื่อสารอื่น (ต่อ)

1.3 ลักษณะการ ขยายความ ตัดทอน และ ตัดแปลง	1.3.1 การขยาย ความ	สอดคล้องกับคุณสมบัตินักกีฬาและสื่อถึงความ เป็นสิริมงคล
	1.3.2 การตัดทอน	เหลือไว้เพียงส่วนที่ต้องการนำเสนอ
	1.3.3 การตัดแปลง	คูคูตัน เข้มแข็ง นำเกรงขาม

ตารางที่ 4.2 ตารางสรุปการสื่อความหมายของตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอล

2. การสื่อความหมายของตรา สัญลักษณ์		ตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอล
2.1 การตีความหมาย ของสัญลักษณ์	2.1.1 ความแข็งแกร่ง	
	2.1.2 ความเป็นสิริ มงคล	

ตารางที่ 4.2 ตารางสรุปการสื่อความหมายของตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอล (ต่อ)

	2.1.3 สื่อความหมายเฉพาะ	
2.2 องค์ประกอบสี	2.2.1 สีที่เกี่ยวข้องกับองค์กร	
	2.2.2 สีธรรมชาติ	
	2.2.3 สีนามธรรม	<p>สีแดง : เลือด สงคราม ความร้อนแรง ไฟ</p> <p>สีน้ำเงิน : การอนุรักษ์นิยม ความยุติธรรม ความเย็น สายน้ำ</p> <p>สีเขียว : ธรรมชาติ ความหวัง ความมั่นคง</p> <p>สีเหลือง : การรู้แจ้ง แสงสว่าง ความฉลาด</p>

ตารางที่ 4.2 ตารางสรุปการสื่อความหมายของตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอล (ต่อ)

2.3องค์ประกอบเส้น	2.3.1 เส้นโค้ง : การเคลื่อนที่ ความพลิ้วไหว	
	2.3.2 เส้นตรง : ความมั่นคง แข็งแกร่ง นิ่ง	
	2.3.3 วงกลม : วัฏจักร ไม่สิ้นสุด	
2.3องค์ประกอบเส้น	2.3.4 เส้นหยัก : ความแหลมคม ความน่ากลัว	

จากรายละเอียดข้างต้น ที่ผู้วิจัยได้วิเคราะห์และอธิบายประกอบการตีความหมาย เป็นหัวข้อ ทั้ง 14 ชิ้นงาน ผู้วิจัยจะได้สรุปและนำเสนอลักษณะร่วมบางประการของการสื่อความหมายและสัมพันธ์กับทฤษฎีต่อไป

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

วิทยานิพนธ์เรื่อง “การสื่อความหมายของตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอลไทยแลนด์ลีก ปี พ.ศ. 2559 – 2560” มีวัตถุประสงค์หลัก 2 ข้อ 1) เพื่อให้เข้าใจถึงที่มาในเชิงสัมพันธบทกับงานการสื่อสารของตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอลอาชีพไทยแลนด์ลีก ปี พ.ศ. 2559 – 2560 และ 2) เพื่อให้เข้าใจถึงการสื่อความหมายตราสัญลักษณ์ของทีมสโมสรวอลเลย์บอลอาชีพไทยแลนด์ลีก ปี พ.ศ. 2559 – 2560 โดยการศึกษานี้ ผู้วิจัยได้นำแนวทางการศึกษาเชิงสัญลักษณ์วิทยา แนวคิดเรื่องสัมพันธบท แนวคิดและทฤษฎีการออกแบบสัญลักษณ์ และรหัสการ์ตูน มาเป็นแนวทางในการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาวิจัยได้ใช้การวิจัยเชิงคุณภาพในการวิเคราะห์ตัวบท โดยกำหนดขอบเขตการศึกษาภาพตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอลไทยแลนด์ลีก ปี พ.ศ. 2559 -2560 จำนวน 16 ทีม ทั้งสิ้น 14 ชิ้นงาน หลังจากนั้นได้ขอความร่วมมือจากผู้เกี่ยวข้องกับการออกแบบตราสัญลักษณ์ของแต่ละสโมสร เพื่อสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth interview) นำข้อมูลมาประกอบการวิเคราะห์ตัวบท โดยนำหลักทฤษฎีของสัมพันธบท มาวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงความหมาย การเชื่อมโยงจากตัวบทต้นทางสู่ตัวบทปลายทาง และการตีความหมายจากองค์ประกอบของภาพ อันเกิดจากตัวสัญลักษณ์ และการสร้างสัมพันธบทไปยังสื่ออื่นๆ โดยให้ตัวบทเป็นศูนย์กลางในการศึกษา

5.1 สรุปผลการวิจัย

จากปัญหานำวิจัยของการศึกษาคั้งนี้ ผู้วิจัยได้สรุปประเด็นปัญหาออกเป็นข้อๆ ที่ได้กลั่นกรองจากการสัมภาษณ์ ประกอบการวิเคราะห์กับทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

5.1.1 ที่มาในเชิงสัมพันธ์บทบาทงานการสื่อสารของตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอลไทยแลนด์ลีก ปี พ.ศ. 2559 – 2560

1) แรงบันดาลใจในการออกแบบ

แต่ละสโมสรฯ มีการสร้างสรรค์ชิ้นงานภาพตราสัญลักษณ์ เพื่อต้องการสะท้อนความเป็นตัวตนของสโมสรนั้นๆ ซึ่งจากการสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องในการออกแบบ สรุปมีแนวคิดหรือแรงบันดาลใจจากหลายอย่าง ดังต่อไปนี้

(1) ตราสัญลักษณ์ที่ได้แรงบันดาลใจมาจากเอกลักษณ์ประจำถิ่น

เอกลักษณ์ประจำถิ่น หมายถึง สิ่งที่สะท้อนให้เห็นลักษณะเด่นเป็นหนึ่งเดียวของท้องถิ่นทั้งนามธรรมและรูปธรรม อาจเกิดจากการปฏิบัติสืบต่อกันมาในท้องถิ่น การค้นพบจนเป็นชื่อเสียง หรือการที่มีอยู่จำนวนมากของแต่ละท้องถิ่น เช่น สัตว์ประจำท้องถิ่น พืชพรรณที่ขึ้นชื่อในถิ่นใดถิ่นหนึ่ง หรือวัตถุสิ่งของที่ท้องถิ่นนั้นผลิตเป็นหลัก รวมถึง แนวคิด วัฒนธรรม และอัตลักษณ์ในดินแดนหนึ่ง ซึ่งคนทั่วไปรับรู้และเข้าใจได้จากการเรียนรู้ และสื่อต่างๆ

ตราสัญลักษณ์ที่ได้แรงบันดาลใจมาจากเอกลักษณ์ประจำถิ่น มีทั้งสิ้น 5 ชิ้นงาน ได้แก่ ตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอลนครราชสีมา ที่ได้แรงบันดาลใจมาจากแมวสีสวาด ตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอลขอนแก่นฯ ที่ใช้ภาพไดโนเสาร์ ตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอลสุพรรณฯ ได้ใช้ตราสัญลักษณ์เป็นรูปโลมาสีชมพู ตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอลราชบุรี ที่ใช้รูปมังกร และตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอลศรีสะเกษ ที่ได้เลือกใช้ดอกคำควน ซึ่งแต่ละสัญลักษณ์สื่อถึงประวัติ และเอกลักษณ์ประจำถิ่นฐานของทีมได้อย่างชัดเจน และยังสื่อได้ว่าเป็นทีมตัวแทนของจังหวัด

(2) ตราสัญลักษณ์ที่ได้แรงบันดาลใจมาจากเอกลักษณ์ประจำองค์กรที่เป็น
ผู้สนับสนุนหลัก

สโมสรฯ ที่มีผู้สนับสนุนหลักเป็นองค์กรใหญ่ ทั้งภาครัฐและเอกชน ส่วน
ใหญ่จะใช้ภาพตราสัญลักษณ์ที่เป็นแบรนด์โลโก้ หรือผลิตภัณฑ์ขององค์กรมาใช้ในภาพสัญลักษณ์
ของทีมสโมสรวอลเลย์บอลด้วย ในฐานะเครื่องมือการตลาดและการประชาสัมพันธ์ ประกอบไป
ด้วย 4 ชิ้นงานดังนี้

ตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอลบางกอกกล๊าส ที่สะท้อนรูปขวด
แก้ว ซึ่งเป็นผลิตภัณฑ์หลักของบางกอกกล๊าส ตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอลไทย-เดนมาร์ค
ฯ ที่สะท้อนผลิตภัณฑ์นมไทย-เดนมาร์ค อย่างชัดเจน ส่วนตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอล
มหาวิทยาลัยรังสิต และทีมสโมสรวอลเลย์บอลเกษตรศาสตร์ ที่ใช้รูปเสือและพญานาค อันเป็นสัตว์
สัญลักษณ์ประจำมหาวิทยาลัย เพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์ด้านกิจกรรมกีฬาของมหาวิทยาลัย

(3)ตราสัญลักษณ์ที่ได้แรงบันดาลใจมาจากมายาคติที่เชื่อสืบต่อกันมา
มายาคติ เป็นสัญลักษณ์ที่คนในสังคมสร้างขึ้นเพื่อให้เกิดการขัดเกลาใน
สังคม เป็นสิ่งที่เชื่อและสืบต่อกันมา สะท้อนถึงสิ่งที่ดีงาม ซึ่งมีทีมสโมสรฯ ที่ได้สร้างสรรค์ภาพ
ตราสัญลักษณ์โดยได้แรงบันดาลใจมาจาก รูปเคารพ และสัตว์เทพเจ้า ดังนี้

ตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอล เอ็นเค ฟิตเนสฯ ได้แรงบันดาลใจใน
การเลือกใช้ตราสัญลักษณ์มาจากไก่ชนของสมเด็จพระนเรศวรฯ ที่เป็นรูปเคารพแสดงถึง
ความกล้าหาญและชัยชนะ และทีมสโมสรวอลเลย์บอล ไคมอนฟุตบอลฯ ที่ได้ใช้รูปม้าบินเพกาซัส ที่เป็น
สัตว์เทพเจ้าของนิยายกรีก ซึ่งแสดงถึงคุณธรรมและความเก่งกาจ

(4)ตราสัญลักษณ์ที่ได้แรงบันดาลใจจากจินตนาการของผู้ออกแบบ

นอกจากเทคนิคด้านการออกแบบแล้ว จินตนาการมีส่วนสำคัญที่ช่วยให้
ชิ้นงานที่ถูกสร้างมีความหลากหลายและสร้างสรรค์ยิ่งขึ้น โดยปัจจัยสำคัญคือประสบการณ์ของ
ผู้ออกแบบ ที่มีส่วนทำให้งานถูกสร้างออกมาตามประสงค์ สำหรับตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรฯ ที่
สร้างสรรค์มาตามจินตนาการของผู้ออกแบบ ได้แก่ ตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอลถึง

กรุงเทพฯ ที่เป็นลวดลายในเชิงนามธรรม อ้างว่าเป็นลายลูกวอลเลย์บอล เพื่อต้องการสื่อถึงกีฬาชนิดนี้ และยังสามารถรับรู้ได้อีกมุมมองว่าเป็นรูปก้างหิน ที่สามารถสื่อถึงสิ่งนำโชค

2) สัมพันธบทกับตัวบทต้นทาง

ตราสัญลักษณ์ของทีมสโมสรวอลเลย์บอล ทั้ง 14 ชิ้นงาน ที่ถูกสร้างจากแรงบันดาลใจต่างๆ มีสัมพันธบทกับตัวบทต้นทางที่หลากหลาย ดังนี้

(1)ตำนานเทพนิยาย คือ เรื่องราวในจินตนาการที่ถูกเขียนขึ้นมาตั้งแต่อดีต และถ่ายทอดสืบต่อกันมา โดยมีประวัติของตัวละครต่างๆ เป็นสื่อที่รู้จักและยอมรับของสากล ซึ่งตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรฯ ที่สัมพันธบทกับตำนานเทพนิยาย เช่น ทีมสโมสรวอลเลย์บอล ไดมอนด์ฟุตฯ ที่ใช้รูปม้าบินเพกาซัส ซึ่งเป็นตัวละครในตำนานเทพนิยายกรีก

(2)ตำนานพื้นบ้าน คือ เรื่องราว ที่เล่าสืบต่อกันมาตั้งแต่อดีต เกี่ยวกับชุมชนหรือท้องถิ่น ซึ่งอ้างอิงจากเรื่องจริง ซึ่งตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรฯ ที่สัมพันธบทกับตำนานพื้นบ้าน เช่น ตราสัญลักษณ์แมวปีศาจ ของทีมสโมสรวอลเลย์บอลนครราชสีมา ที่อ้างอิงถึงตำนานพื้นบ้านของชาวโคราชเกี่ยวกับแมวสีสวาด หรือตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอลราชบุรี ที่ใช้รูปลายมังกร สื่อถึงลายของโองคินเผา ของจังหวัดราชบุรี เป็นต้น

(3)วรรณกรรมร่วมสมัย หมายถึงงานประพันธ์ทั้งร้อยกรองและร้อยแก้วทุกประเภท ที่แต่งขึ้นในสมัยปัจจุบัน มีหลากหลายประเภท ไม่ว่าจะเป็นวรรณคดี วรรณกรรมหนังสือ บทกลอน คำขวัญ ฯลฯ ซึ่งตราสัญลักษณ์ของทีมสโมสรฯ ที่สัมพันธบทกับวรรณกรรมร่วมสมัย เช่น ตราสัญลักษณ์ของทีมสโมสรวอลเลย์บอลศรีสะเกษ ที่ใช้รูปดอกคำควน มีความสัมพันธ์กับเนื้อหาของคำขวัญประจำจังหวัดศรีสะเกษ หรือตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอลทรูโปรดแบบด์ ที่ใช้สัญลักษณ์อ้างอิงถึงไก่ฟ้าพญาลอ ที่เป็นสัตว์ที่อยู่ในวรรณกรรมของท่านสุนทรภู่ เป็นต้น

(4) ประวัตินี้เรื่องราวต่างๆ ที่เป็นข้อเท็จจริงทั่วไป เช่น อัตชีวประวัติของบุคคล เรื่องราวของกลุ่มสังคม องค์กร ซึ่งตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรฯ ที่สัมพันธ์กับเรื่องราวต่างๆ เช่น ทีมสโมสรวอลเลย์บอลบางกอกกล๊าส ที่ใช้สัญลักษณ์กระต่าย ซึ่งเกี่ยวข้องกับประวัติของประธานบริษัทที่เกิดปีเถาะ และรูปขวดแก้ว คือผลิตภัณฑ์หลักขององค์กร หรือทีมสโมสรวอลเลย์บอลมหาวิทยาลัยรังสิต ที่ใช้สัญลักษณ์รูปเสือซึ่งเกี่ยวข้องกับประวัติของอธิการบดีที่เกิดปีขาล และตราสัญลักษณ์ ทีมอื่นๆ เช่น รูปไดโนเสาร์ ที่เกี่ยวข้องกับประวัติการบุกเบิกซากฟอสซิลที่จังหวัดขอนแก่น รูปนกอินทรีที่เกี่ยวข้องกับเรื่องราวอินทรี รวมถึงทีมที่ใช้รูปตราสัญลักษณ์ของผลิตภัณฑ์นมไทย-เดนมาร์ก ซึ่งเกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์ของยี่ห้อ นั้น เป็นต้น

3) ลักษณะการขยายความ ตัดทอน และดัดแปลงระหว่างตัวบทต้นทางถึงตัวบทปลายทาง

จากตัวบทต้นทางที่เป็นตำนานเทพนิยาย ตำนานพื้นบ้าน วรรณกรรมร่วมสมัย หรือเรื่องราวต่างๆ ข้างต้น มาสู่ตัวบทปลายทางคือตราสัญลักษณ์ของทีมสโมสรวอลเลย์บอล มีการขยายความ เพิ่มเติม การตัดทอนรายละเอียด และดัดแปลงรูปแบบไปในลักษณะต่างๆ ดังนี้

(1) การขยายความ คือ การขยายความทางด้านเนื้อหา เป็นการต่อขยายในเชิงความหมายเพื่อสื่อถึงคุณสมบัติของนักกีฬาหรือทีมวอลเลย์บอล ที่สอดคล้องกับคุณสมบัติหรือความสามารถพิเศษของสัตว์ต่างๆ ที่นำมาใช้เป็นสัญลักษณ์ เช่น สัญลักษณ์แมวของทีมสโมสรวอลเลย์บอลนครราชสีมา ที่สื่อถึงความว่องไวของนักกีฬา สัญลักษณ์โลมาของทีมสโมสรวอลเลย์บอลสุพรรณบุรี ที่สื่อถึงความชาญฉลาดของผู้เล่นในทีม หรือสัญลักษณ์อินทรีของทีมสโมสรวอลเลย์บอลแอร์ฟอร์ซฯ สัญลักษณ์ไก่ชน ของทีมสโมสรวอลเลย์บอลเอ็นเค พิเดนฯ สัญลักษณ์เสือของทีมสโมสรวอลเลย์บอลมหาวิทยาลัยรังสิต ที่ล้วนสื่อถึงการเป็นนักสู้ เป็นต้น

ส่วนการขยายความทางด้านเนื้อหาถึงความ เป็นสิริมงคล และ โชคลาภความสำเร็จ เช่น สัญลักษณ์รูปกังหัน ของทีมสโมสรวอลเลย์บอลคิง กรุงเทพมหานคร ที่สื่อถึงกังหันน้ำโชค สัญลักษณ์รูปม้าเพกาซัส ของทีมสโมสรวอลเลย์บอล ไดมอนด์ฟุตฯ ที่สื่อถึงคุณธรรมและความสำเร็จ เป็นต้น

(2) ลักษณะของการตัดทอน จากตัวบทต้นทางสู่ตัวบทปลายทาง ส่วนใหญ่ เป็นการตัดทอนหรือลดรายละเอียด เหลือเพียงส่วนสาระสำคัญที่ต้องการนำเสนอ ซึ่งภาพตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอลทั้ง 14 ชั้นงาน ได้ใช้ส่วนย่อยสื่อถึงส่วนใหญ่ ยกตัวอย่างเช่น ตราสัญลักษณ์ของทีมสโมสรวอลเลย์บอลราชบุรี ที่นำเสนอเพียงรูปลายมังกรส่วนใบหน้าและหัว เป็นเพียงส่วนเสี้ยวหนึ่งของตัวบทต้นทางคืออุตสาหกรรมพื้นบ้านการผลิตโอ่งมังกรของจังหวัดราชบุรี หรือตราสัญลักษณ์รูปไดโนเสาร์ ของทีมสโมสรวอลเลย์บอลขอนแก่นฯ ที่ตัดทอนเรื่องราวเกี่ยวกับประวัติการค้นพบออกไป เป็นต้น

(3) การตัดแปลงจากเนื้อหาตัวบทต้นทาง ที่เป็นตำนาน เรื่องราว วรรณกรรม หรือประวัติต่างๆ สู่ตัวบทปลายทางคือภาพตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอล คือ การตัดแปลงในเรื่องของเนื้อหาสาระ หรือเป็นการบิดเบือนความหมายออกจากตัวบทต้นทาง ซึ่งส่วนใหญ่คือการตัดแปลงทำให้เกิดความหมายที่ดูคั่น เกี้ยวกราด น่าเกรงขาม เช่น ตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอลนครราชสีมา ที่ใช้สัญลักษณ์แมวสีสวาดที่สร้างสรรค์ออกมาให้เป็นแมวปีศาจ ตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอลทรูโปรดแบนด์ฯ ที่อ้างถึงไก่ฟ้าพญาลอ แต่สร้างสรรค์ออกมาให้ดูเป็นสัตว์ประหลาดดุร้าย หรือสัญลักษณ์กระต่าย ของทีมสโมสรวอลเลย์บอลบางกอกกล๊าส ที่สร้างรายละเอียดให้กระต่ายดูคั่น เป็นต้น

5.1.2 การสื่อความหมายตราสัญลักษณ์ของทีมสโมสรวอลเลย์บอลไทยแลนด์ลีก ปี พ.ศ. 2559 – 2560

1) การตีความหมายของสัญลักษณ์ภาพ

สัญลักษณ์ภาพ ทั้ง 14 ชั้นงาน ส่วนใหญ่สามารถสื่อความหมายได้ 2 แบบ คือ ความหมายโดยตรง และความหมายโดยนัย การตีความหมายในงานวิจัยนี้คือตีความหมายโดยนัยที่แฝงอยู่ ดังต่อไปนี้

(1)การสื่อความหมายเพื่อแสดงอัตลักษณ์ของทีมด้านความแข็งแกร่ง เพื่อสอดคล้องกับทีมกีฬา โดยได้ใช้เทคนิคการออกแบบด้วยสีและลายเส้น มักสร้างสรรค์แสดงออกผ่านใบหน้าของสัตว์ในสัญลักษณ์นั้น ดังเช่น ทีมสโมสรวอลเลย์บอลนครราชสีมา ที่สร้างรูปแมวสีสวาดให้เป็นแมวปีศาจคูคูร้าย ทีมสโมสรวอลเลย์บอลบางกอกกล๊าส ที่เป็นรูปกระต่ายที่ดูคุดันด้วยลายเส้นตา ทีมสโมสรวอลเลย์บอลทรูโปรดแบนด์ฯ ที่เป็นรูปปีศาจไก่ฟ้า หรือรูปสัตว์ในสัญลักษณ์ทีมอื่นๆ ส่วนออกแบบใบหน้าทรงงามเหมาะสมกับทีมกีฬา เช่น การแสดงอาการคำราม แยกเขี้ยว กรงเล็บแหลมคม นัยน์ตาคู เป็นต้น

(2)การสื่อความหมายเพื่อสะท้อนความเป็นสิริมงคล โดยใช้ภาพที่เป็นสัญลักษณ์ของความดีงาม เช่น ภาพม้าเพกาซัส ที่เป็นสัตว์เทพเจ้า ของทีมสโมสรวอลเลย์บอลไคมอนฟูคฯ หรือไก่ชนของสมเด็จพระนเรศวรฯ ทีมสโมสรวอลเลย์บอล เอ็นเค ฟิตเนสฯ ที่เป็นเครื่องหมายของชัยชนะ รวมถึงภาพพญานาค ของทีมสโมสรวอลเลย์บอลเกษตรศาสตร์ ที่เป็นเครื่องหมายของสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่น่าเคารพ และยังเป็นเครื่องหมายของพระพุทธศาสนาด้วย

(3)การสื่อความหมายโดยเฉพาะ คือเป็นความตั้งใจในการออกแบบเพื่อสะท้อนความหมายบางอย่างหรือเพื่อสื่อบางอย่างตามวัตถุประสงค์ เช่น ภาพวัวแดง ของทีมสโมสรวอลเลย์บอลไทย-เดนมาร์คฯ ที่จะสื่อถึงผู้สนับสนุนหลักอย่างไทย-เดนมาร์ค ภาพลายวอลเลย์บอลของทีมสโมสรวอลเลย์บอลคิง กรุงเทพฯ ที่จะสื่อถึงกีฬา วอลเลย์บอลโดยเฉพาะ หรือภาพโลมาสีชมพู ของทีมสโมสรวอลเลย์บอลสุพรรณฯ ที่จะสื่อถึงแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดนครศรีธรรมราชต้นกำเนิดของสโมสรฯนั่นเอง

2) องค์ประกอบสี

สี คือส่วนสำคัญในการสื่อความหมายของตราสัญลักษณ์ ซึ่งทีมสโมสรวอลเลย์บอลไทยแลนด์ลีกส่วนใหญ่ เลือกใช้สีหลักบนตราสัญลักษณ์เพียงไม่กี่สี จำแนกได้ดังนี้

(1) สีสี่ที่เกี่ยวข้องกับองค์กรหรือผู้สนับสนุนหลัก เช่น ตราสัญลักษณ์ของทีมสโมสรวอลเลย์บอลมหาวิทยาลัยรังสิต ที่ใช้สีชมพู ฟ้าย และตราสัญลักษณ์ของสโมสรวอลเลย์บอลเกษตรศาสตร์ ที่ใช้สีเขียว เนื่องจากเป็นสีประจำมหาวิทยาลัย ทีมสโมสรวอลเลย์บอลไทย-เคนมาร์ค และทีมสโมสรวอลเลย์บอลไคมอนฟู๊ด ที่ใช้สีแดง เพราะล้วนเป็นสีประจำองค์กรผู้สนับสนุนหลัก

(2) สีธรรมชาติของวัตถุจริง ซึ่งในรายละเอียดตราสัญลักษณ์จะมีภาพวัตถุที่สะท้อนของจริง และมีการใช้สีตรงตามความเป็นจริงอย่างง่าย เช่น ทะเลสีฟ้า ดอกคำดวงสีเหลือง ลายวอลเลย์บอลสีน้ำเงินเหลือง กระต่ายสีขาว เสื้อสีส้มแกมน้ำตาล ห้วนกอินทรีสีขาว เป็นต้น

(3) สีที่มีความหมายนามธรรมในลักษณะต่างๆ ดังเช่น สีแดงหมายถึงเลือด สงคราม ความพยายาม ความร้อนแรง ไฟ ซึ่งทีมที่ใช้ได้แก่ ทีมสโมสรวอลเลย์บอลนครราชสีมา ทีมสโมสรวอลเลย์บอลทรูบรอดแบนด์ฯ ทีมสโมสรวอลเลย์บอลขอนแก่นฯ เป็นต้น สีน้ำเงิน หมายถึง การอนุรักษ์นิยม การอุทิศตัว ความยุติธรรม ความเย็น สายน้ำ ซึ่งทีมที่ใช้สีน้ำเงินเป็นหลักได้แก่ ทีมสโมสรวอลเลย์บอลราชบุรี ทีมสโมสรวอลเลย์บอลแอร์ฟอร์ซฯ และทีมสโมสรวอลเลย์บอล เอ็นเคพิตเนสฯ เป็นต้น ส่วนสีเขียว หมายถึง ธรรมชาติ ความหวัง ความมั่นคง ซึ่งทีมที่ใช้เป็นหลักได้แก่ ทีมสโมสรวอลเลย์บอลคิง กรุงเทพฯ และสีเหลือง หมายถึง การรู้แจ้ง แสงสว่าง ความฉลาด ซึ่งทีมที่ใช้เป็นสีหลักได้แก่ ทีมสโมสรวอลเลย์บอลศรีสะเกษ เป็นต้น

3) องค์ประกอบเส้น

ลายเส้น เป็นองค์ประกอบหลักที่สำคัญของการออกแบบตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอล เพราะในการสร้างสรรค์ภาพๆหนึ่งเกิดจากลายเส้นที่เรียงต่อกัน และแต่ละเส้นก็ให้ความหมายที่ต่างกันด้วย โดยในตราสัญลักษณ์ทั้ง 14 ชิ้นงานมีจุดเด่นในการใช้ลายเส้นต่างกัน ดังนี้

(1) เส้นโค้ง สื่อถึง การเคลื่อนที่ การพลิ้วไหว ตัวอย่างตราสัญลักษณ์ของทีมสโมสรฯที่ใช้ เช่น ทีมสโมสรวอลเลย์บอลสุพรรณฯ ทีมสโมสรวอลเลย์บอลเกษตรศาสตร์ ทีมสโมสรวอลเลย์บอลคิง กรุงเทพฯ และทีมสโมสรวอลเลย์บอลมหาวิทยาลัยรังสิต

(2) วงกลม เกิดจากเส้นโค้งด้วยรัศมียาวเท่ากันอย่างต่อเนื่อง บรรจบเป็นวงกลมสื่อถึง การเป็นวัฏจักร การไม่มีจุดสิ้นสุด ซึ่งทีมที่ใช้เด่นชัด คือ ตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอลไทย-เดนมาร์คฯ

(3) เส้นหยักหรือ เส้นซิกแซก เป็นเส้นตรงที่หักมุมไปมาสลับฟันปลา ให้อารมณ์ถึงความน่ากลัว และความแหลมคม มักปรากฏอยู่ในส่วนของอวัยวะของภาพสัตว์ในตราสัญลักษณ์ ที่เด่นชัด เช่น ส่วนหางของสัญลักษณ์มังกรและพญานาค ฟันไดโนเสาร์ และสัญลักษณ์ไก่ฟ้ามหากาฬ

(4) เส้นตรง สื่อถึงความมั่นคง ความแข็งแกร่ง ความนิ่ง ซึ่งทุกทีมสโมสรฯ มักใช้เส้นตรงในส่วนของตัวอักษรที่แสดงชื่อทีม ชื่อย่อ หรือชื่อผู้สนับสนุนและคำต่างๆ

5.2 อภิปรายผล

สิ่งโดดเด่นในแง่การนำเสนอภาพตราสัญลักษณ์วอลเลย์บอลไทยแลนด์ลีก ภายใต้การนำเสนอภาพที่มีสัมพันธ์กับตำนาน วรรณกรรม ต่างๆ ที่สะท้อนอัตลักษณ์ของทีมสโมสรวอลเลย์บอล ที่อาศัยแนวคิดเรื่องการสื่อสารในยุคหลังสมัยใหม่ (Post Modern) คือการสร้างชิ้นงานชิ้นใหม่ โดยไม่ได้สนใจต้นฉบับ และยอมรับถึงการเจือปนด้วยลักษณะเชิงพาณิชย์ หรือมีมิติของธุรกิจอยู่แล้ว ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ค้นพบวิธีการนำเสนอภาพตราสัญลักษณ์ของผู้สร้างสรรค์ที่ต้องการเสนอ ดังนี้

1) แรงบันดาลใจในการออกแบบ

จากข้อมูลการสัมภาษณ์ แต่ละสโมสรฯ มีระดับการก่อตั้งที่ต่างกัน ขึ้นอยู่กับการบริหารงาน ไม่ว่าจะเป็นระดับจังหวัด ระดับภาคธุรกิจ หรือระดับมหาวิทยาลัย ซึ่งส่วนใหญ่จะสร้างสรรค์ตราสัญลักษณ์โดยมีแรงบันดาลใจเป็นเอกลักษณ์ประจำท้องถิ่น

ตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอลนครราชสีมา ได้แรงบันดาลใจมาจากแมวสีสวาด ซึ่งเป็นสัตว์เอกลักษณ์และมีประวัติการค้นพบที่จังหวัดนี้เป็นที่แรกของประเทศไทย ทีมสโมสรวอลเลย์บอลขอนแก่นฯ ได้ใช้ภาพไดโนเสาร์ มาเป็นสัญลักษณ์ เพราะเป็นดินแดนที่มีประวัติการค้นพบซากดึกดำบรรพ์ของไดโนเสาร์ในประเทศไทยเป็นแห่งแรก หรือสัญลักษณ์รูปโลมาสีชมพูของทีมสโมสรวอลเลย์บอลสุพรรณฯ ซึ่งเป็นสัตว์เอกลักษณ์ประจำถิ่นอำเภอพนม จังหวัดนครศรีธรรมราช ได้สะท้อนประวัติแหล่งกำเนิดของทีม และทีมสโมสรวอลเลย์บอลราชบุรี ได้ใช้ตราสัญลักษณ์มังกร เพราะมีแรงบันดาลใจมาจากลาย โองมังกงที่เป็นเอกลักษณ์ขึ้นชื่อของจังหวัดราชบุรี รวมถึงทีมสโมสรวอลเลย์บอลศรีสะเกษ ที่ได้เลือกใช้ดอกคำควน อันเป็นดอกไม้ประจำจังหวัดศรีสะเกษ มาใช้เป็นตราสัญลักษณ์ของทีมนั่นเอง

ทีมสโมสรวอลเลย์บอลบางทีม เกิดจากการก่อตั้งโดยกลุ่มองค์กร ไม่ว่าจะภาครัฐหรือเอกชน หรือการจัดตั้งทีมที่มีระดับเงินทุนและวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งแตกต่างกัน ซึ่งได้แรงบันดาลใจในการออกแบบตราสัญลักษณ์เพื่อต้องการสะท้อนเอกลักษณ์ขององค์กร สรุปได้ดังนี้

ทีมสโมสรวอลเลย์บอลบางกอกกล๊าส ได้แรงบันดาลใจมาจากเอกลักษณ์ขององค์กรในเรื่องธุรกิจขวดแก้ว และภาพกระดาษเพื่อต้องการสะท้อนปีเกิดของประธานสโมสรฯ ส่วนทีมสโมสรวอลเลย์บอลไทย-เคนมาร์คฯ ที่มีผู้สนับสนุนหลักคือผลิตภัณฑ์นมไทย-เคนมาร์ค จึงเลือกใช้สัญลักษณ์ขององค์กรผู้สนับสนุน คือรูปวัวแดง

ในระดับกลุ่มเงินทุนที่มีอย่างจำกัด และโครงสร้างการบริหารงานไม่ใหญ่นัก คือทีมสโมสรในระดับมหาวิทยาลัย ได้แก่ ทีมของมหาวิทยาลัยรังสิตและเกษตรศาสตร์ ซึ่งได้แรงบันดาลใจมาจากสัตว์สัญลักษณ์ประจำมหาวิทยาลัย ได้แก่ เสือและพญานาค ตามลำดับ

บางสโมสรฯ ได้เลือกใช้สัตว์เทพเจ้า หรือสัตว์ที่เป็นสิ่งที่เคารพนับถือมาเป็นภาพตราสัญลักษณ์ของทีม ซึ่งถือเป็นความชื่นชอบส่วนตัวของผู้บริหารในทีม เพราะด้วยความศรัทธา และเป็นสิ่งหนึ่งที่ยึดเหนี่ยวจิตใจของการทำทีมแข่งขัน เช่น ทีมสโมสรวอลเลย์บอลเอ็นเค ฟิตเนสฯ ได้แรงบันดาลใจในการเลือกใช้ตราสัญลักษณ์มาจาก ไก่ชนของสมเด็จพระนเรศวรฯ เพราะด้วย

ความหมายที่สื่อถึงความเป็นนักสู้และชัยชนะ ส่วนทิมสโสมรวอลเลย์บอลไคมอนฟูคฯ ที่ได้ใช้มาเพกาซัส มาเป็นสัญลักษณ์ เพราะมีความความหมายที่เป็นสิริมงคล

บางครั้งแรงบันดาลใจก็เกิดจากจินตนาการของผู้ออกแบบ ที่ไม่ได้ยึดถือสิ่งใดเป็นพิเศษ เช่น ทิมสโสมรวอลเลย์บอลคิง กรุงเทพฯ จึงได้สร้างสรรค์ตราสัญลักษณ์ออกมาเป็นลวดลายของลูกวอลเลย์บอลในลักษณะที่เป็นงานศิลปะ โดยใช้เทคนิคการออกแบบที่ทำให้สามารถสื่อเป็นรูปก้างหัน เพื่อความสำคัญทางความหมายได้อีกด้วย

ตราสัญลักษณ์เกี่ยวข้องกับการตลาด เพราะเป็นเครื่องมือทางการตลาดอย่างหนึ่ง ที่ช่วยประชาสัมพันธ์ไปยังกลุ่มเป้าหมาย ทำให้เกิดการรับรู้ การเข้าถึง และท้ายที่สุดนำไปสู่ความจงรักภักดีต่อแบรนด์นั้นๆ

McQuail (2000) ได้อธิบายว่า “Intertextuality” หมายถึง “ความโน้มเอียงที่เนื้อหาของสื่อที่มีความแตกต่างกันมีการอ้างอิงถึงกันและกันในระดับที่แตกต่างกัน อีกทั้งมีการข้ามตระกูลงาน (Genres) ทางการสื่อสาร ทั้งนี้กระบวนการนี้จะเกิดขึ้นได้โดยมีผู้รับสารเป็นผู้สร้างความหมายให้เกิดปฏิสัมพันธ์ทางด้านเนื้อหาผ่านสื่อ ปฏิสัมพันธ์นี้มีขอบเขตที่ขยายจากเนื้อหาของสื่อหนึ่งไปยังวัตถุ หรือตราสินค้าอื่นใด เพื่อเป็นการบริโภคในเชิงการค้า การโฆษณาสินค้า มีเจตนาแรงกล้าในการทำให้ผู้รับสารเกิดสัมพันธ์ระหว่างทไปยังสินค้าได้” ดังจะอธิบายได้ดังนี้

2) สัมพันธ์กับตัวบทต้นทาง

ตราสัญลักษณ์ของทิมสโสมรวอลเลย์บอลทั้ง 14 ชิ้นงาน เป็นตัวบทปลายทางที่มีตัวบทต้นทางที่หลากหลาย ซึ่งเกิดจากสัมพันธ์ในลักษณะต่างๆกับตัวบทอื่น ตามแนวคิด Gerber (1989) กล่าวถึงความหมายของ “Intertext” ว่า “The Relation of One Literary Text to Another Texts” โดยจำแนกความสัมพันธ์กับ Text อื่นๆในลักษณะต่างๆกัน เช่น กล่าวพาดพิงถึง Text อื่น (Allusion) การทำสำเนาขึ้นจากต้นฉบับ (Imitation) การอ้างอิง พาดพิงถึง (Quotation) หรือการสะท้อนไปถึง

Text อื่นๆ (Textual Echoing) ซึ่งจากการสัมภาษณ์และวิเคราะห์ข้อมูล สามารถสรุปได้ว่า ทรานส์ลักซ์ทิมสโมสวอลเลย์บอล สัมพันธ์กับตัวบทต้นทาง จัดเป็นประเภทดังต่อไปนี้

สัมพันธ์กับตำนานเทพนิยาย ตำนานหรือเทพนิยายต่างๆ ที่เกิดจากความเชื่อ ความศรัทธา และถ่ายทอดเรื่องราวผ่านวรรณกรรมในรูปแบบต่างๆ จนแพร่กระจายเป็นที่ยอมรับของสากล และกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ซึ่งแต่ละชาติพันธุ์อาจมีความเชื่อในเรื่องเดียวกันแต่มีบางประเด็นที่แปลกไปบ้าง ตามแต่ละตำนาน ซึ่งในทรานส์ลักซ์ทิมสโมสวอลเลย์บอลนี้ มีรูปแบบการสัมพันธ์กับตำนานเทพนิยาย ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ทิมสโมสวอลเลย์บอลไคม่อนฟู๊ดๆ ที่เป็นสัญลักษณ์รูปม้าบินมีสัมพันธ์กับตำนานเทพนิยายกรีก เรื่อง ม้าเพกาซัส ส่วนทิมสโมสวอลเลย์บอลเกษตรศาสตร์ ได้เลือกใช้สัญลักษณ์พญานาค ซึ่งสัมพันธ์กับตำนานพญานาค ซึ่งเป็นความเชื่อของชาวเอเชีย และเกี่ยวข้องกับศาสนา ทั้งนี้ยังมีทรานส์ลักซ์ทิมสโมสวอลเลย์บอลของปีเกิดปีนักษัตร ได้แก่ ทิมสโมสวอลเลย์บอลมหาวิทยาลัยรังสิต ที่ใช้รูปเสื้อที่กล่าวถึงปีชวด และทิมสโมสวอลเลย์บอลบางกอกกล้าส ที่ใช้รูปกระต่ายหรือปีเถาะ และทิมสโมสวอลเลย์บอล เอ็นเค ฟิตเนสฯ มีสัมพันธ์กับตำนานหรือประวัติศาสตร์ของประเทศไทย นั่นก็คือตำนานสมเด็จพระนเรศวรฯ เกี่ยวกับเรื่องไถ่ชนของพระองค์ทรงเลี้ยงและไปชนชนะกษัตริย์พม่า ที่ถือเป็นความเชื่อ ความศรัทธาของชาวไทย ในการเคารพบูชาไถ่ชน อันเป็นตัวแทนของสมเด็จพระนเรศวรฯ และความเก่งกาจ

สัมพันธ์กับตำนานพื้นบ้านของไทย ซึ่งแต่ละท้องถิ่นจะมีเรื่องราวคำบอกเล่า สืบต่อกันมา จนเกิดเป็นความเชื่อของแต่ละท้องถิ่นและขยายสื่อสารเป็นวงกว้างขึ้น หรือที่เราเรียกว่า ตำนานพื้นบ้าน ซึ่งทรานส์ลักซ์ทิมสโมสวอลเลย์บอลจำนวนหนึ่ง มีการเลือกใช้ทรานส์ลักซ์ทิมสโมสวอลเลย์บอลที่เกิดสัมพันธ์กับตัวบทต้นทางที่เป็นตำนานพื้นบ้าน ดังเช่น ทิมสโมสวอลเลย์บอลนครราชสีมา ที่สัมพันธ์กับตำนานพื้นบ้านเกี่ยวกับแมวลีสวาด และทิมสโมสวอลเลย์บอลราชบุรี ที่สัมพันธ์กับตำนานการผลิตโอ่งมังกร

สัมพันธบทเกิดขึ้นได้กับวรรณกรรมร่วมสมัย อย่างเช่น คำขวัญของจังหวัด ซึ่งที่จริงก็คือเอกลักษณ์อย่างหนึ่งของจังหวัด เช่น สัญลักษณ์ดอกคำควน ปราสาทหิน และความสามัคคี ที่สื่อได้จากตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอลศรีสะเกษ ล้วนปรากฏอยู่ในคำขวัญของจังหวัดศรีสะเกษโดยตรง หรือตราสัญลักษณ์ของทีมสโมสรวอลเลย์บอลทรินรอดแบนด์ฯ ที่อ้างถึงไก่ฟ้าพญาลอ ก็ไปสัมพันธบทกับวรรณกรรมต่างๆของสุนทรภู่

สัมพันธบทกับประวัติเรื่องราวต่างๆ ไม่ว่าจะเป็น ประวัติ ข้อเท็จจริง หรืออื่นๆ ดังเช่น ทีมสโมสรวอลเลย์บอลสุพรรณฯ ที่ใช้ตราสัญลักษณ์โลมาสีชมพู ซึ่งไปสัมพันธบทกับเรื่องราวของโลมาสีชมพูของจังหวัดนครศรีธรรมราช หรือตราสัญลักษณ์รูปโคโนเสาร์ของทีมสโมสรวอลเลย์บอลขอนแก่นฯ ที่ไปสัมพันธบทกับประวัติการขุดพบซากฟอสซิลที่จังหวัดขอนแก่น หรือตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอลแอร์ฟอร์ซฯ สัมพันธบทกับคุณสมบัติของนกอินทรี ทีมสโมสรวอลเลย์บอลไทย-เดนมาร์ก สัมพันธบทกับประวัติการก่อตั้งองค์การส่งเสริมกิจการโคนมแห่งประเทศไทย และทีมสโมสรวอลเลย์บอลมหาวิทยาลัยรังสิตและทีมบางกอกกล๊าสก็ได้สัมพันธบทกับประวัติขององค์กร

จากที่ได้อธิบายข้างต้น สอดรับกับแนวคิดของ George Gerber (1989) แนวคิดสำคัญ คือธรรมชาติของ “ความหมาย” สัมพันธ์กับวิธีการที่ Text เชื่อมโยงเข้ากับ Text ซึ่งอาจขยายไปถึงระบบของการสื่อความหมายที่เกี่ยวข้องกับสังคมและวัฒนธรรม ดังนั้น กระบวนการ Intertextuality จึงเกี่ยวข้องกับ Pre-Text หรือ ความทรงจำของผู้รับสารที่มีต่อ Text อื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง แนวคิดนี้เชื่อว่างานสร้างสรรค์ใดๆ เป็นสิ่งที่ได้รับอิทธิพลจาก Text อื่นๆ รวมทั้งคตินิยม (Ideology) ที่เกี่ยวข้อง ถ้าหากความหมายของ Text มีเพียง Intertext ไม่มีการเชื่อมโยงกับ Text ภายนอก จะทำให้งานนั้นขาดการเชื่อมโยงระหว่างตัวงานกับความเป็นจริง

นพพร ประชานุกูล (2543) เรียกตัวบทตัวแรกว่า “ตัวบทต้นทาง” และตัวบทที่ถูกต่อยอดมาจากตัวบทแรกว่า “ตัวบทปลายทาง” และได้นำเสนอการวิเคราะห์เปรียบเทียบระหว่างตัวบททั้งสองซึ่งอาจจะมีแบบแผนของสัมพันธบททั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพว่า จากตัวบทต้นทางไปสู่ตัว

บทปลายทางนั้น มีอะไรที่หายไปบ้าง มีอะไรที่เพิ่มเติมขึ้นมา มีอะไรที่ถูกตัดแปลงไป เพราะอะไร
ทำไมและอย่างไร

3) ลักษณะการขยายความ ตัดทอน และตัดแปลงระหว่างตัวบทต้นทางถึงตัวบทปลายทาง

ในระหว่างทางของการสื่อสาร ที่เกิดจากสัมพันธ์บท จากตำนาน เรื่องเล่า หรือประวัติต่างๆ
นั้น ที่เป็นตัวบทต้นทาง ผู้ตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอลไทยแลนด์ลีก ที่เป็นตัวบทปลายทาง
สรุปแล้วมีการขยายความเพิ่มเติมออกไป หรือมีการตัดทอนเนื้อหา และมีการตัดแปลงดังต่อไปนี้

(1)การขยายความ (Extension) แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ การขยายความทางด้าน
เนื้อหา และการขยายความทางด้านกรอกรแบบ การขยายความทางด้านเนื้อหา เป็นการต่อขยายใน
เชิงความหมาย ที่สามารถสะท้อนความหมายเดิมที่สัมพันธ์กันอยู่ ที่เด่นชัดคือการขยายความ
ทางด้านเนื้อหาเกี่ยวกับคุณสมบัติของตราสัญลักษณ์ชิ้นนั้นที่สอดคล้องกับกีฬาวอลเลย์บอล เช่น
ภาพสัญลักษณ์กระต่าย ที่สื่อถึงความว่องไว และการกระโดด ของทีมสโมสรวอลเลย์บอล
บางกอกกล๊าส ภาพตราสัญลักษณ์อินทรีที่สื่อถึงการบิน โฉบเฉี่ยว ของทีมสโมสรวอลเลย์บอล
แอร์ฟอร์ซฯ สัญลักษณ์โลมา ที่สื่อถึงการความฉลาดหลักแหลม ของทีมสโมสรวอลเลย์บอลสุพรรณฯ
สัญลักษณ์ไก่ชน ที่สื่อถึงความเป็นนักสู้ ของทีมสโมสรวอลเลย์บอล เอ็นเค ฟิตเนสฯ และภาพ
สัญลักษณ์คนโอบก้น ที่เป็นอีกมุมมองหนึ่งของรูปดอกคำควน เป็นการสื่อถึงความสามัคคี ของทีม
สโมสรวอลเลย์บอลศรีสะเกษ เป็นต้น ส่วนการขยายความทางด้านเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อใน
เรื่องของโชคลาภ และความโชคดี เช่น ภาพแมวสีสวาด ของทีมสโมสรวอลเลย์บอลนครราชสีมา ที่
สื่อถึงความมีโชคมีลาภ ภาพสัญลักษณ์ม้าเพกาซัส ของทีมสโมสรวอลเลย์บอลไค้มอนฟู๊ดฯ ที่สื่อถึง
คุณธรรม ภาพสัญลักษณ์มังกรของทีมสโมสรวอลเลย์บอลราชบุรี ที่สื่อถึงความมั่งคั่ง ความสำเร็จ
สัญลักษณ์พญานาคของทีมสโมสรวอลเลย์บอลเกษตรศาสตร์ ที่สื่อถึงความศรัทธา และภาพกั้งหัน
ที่เป็นมุมมองหนึ่งของลายวอลเลย์บอล ในตราทีมสโมสรวอลเลย์บอลคิง กรุงเทพฯ ที่สื่อถึงความ
โชคดี ความสำเร็จ

(2)การตัดทอน (Reduction) ลักษณะการตัดทอน จากตัวบทต้นทางสู่ตัวบทปลายทาง ส่วนใหญ่เป็นการตัดทอนหรือลดรายละเอียดเหลือเพียงส่วนสาระสำคัญที่ต้องการสื่อ เนื่องจากตัวบทปลายทางเป็นภาพตราสัญลักษณ์ ที่ไม่สามารถบอกเล่าเรื่องราวได้ทั้งหมดจากเนื้อหาของตัวบทต้นทาง ซึ่งภาพตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอลทั้ง 14 ชิ้นงาน ได้ตัดทอนรายละเอียด เนื้อหา ออกไปแทบทั้งหมด จะเหลือไว้เพียงแก่นสาร ที่สื่อได้ว่าเป็นเรื่องราวของอะไรตามหลักการ “Metonymy” เป็นวิธีการถ่ายทอดความหมายโดยที่หยิบยกเอาส่วนเล็วเล็กๆ ส่วนหนึ่งของตัวสัญลักษณ์มาแทนความหมายของส่วนรวมทั้งหมด ยกตัวอย่างเช่น สัญลักษณ์รูปม้าบินของทีมสโมสรวอลเลย์บอลไคมอนฟูคๆ ที่ตัดทอนรายละเอียดในเรื่องราวประวัติของเพกาซัส หรือสัญลักษณ์รูปมังกรของทีมสโมสรวอลเลย์บอลตราชนูรี ก็ไม่มีรายละเอียดกล่าวถึงไอง์มังกรแต่เข้าใจได้ว่าสื่อถึงไอง์มังกร เป็นต้น

(3)การดัดแปลง (Modification) ตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอล เกิดจากการสร้างสรรค์ชิ้นงานด้วยการออกแบบโดยเทคนิคต่างๆ ร่วมกับการใช้จินตนาการ ดังนั้น จึงเป็นไปได้ง่ายที่จะเกิดการดัดแปลงสาร ซึ่งสาระสำคัญ ในการดัดแปลงจากเนื้อหาตัวบทต้นทางที่เป็นตำนาน เรื่องราว วรรณกรรม หรือประวัติต่างๆ สู่ตัวบทปลายทางคือภาพตราสัญลักษณ์ฯ คือการดัดแปลงในเรื่องของเนื้อหาความหมายของตัวบทต้นทางโดยการปรับรูปภาพตามหลักทฤษฎีการออกแบบภาพการ์ตูนให้เป็นไปในทิศทางที่ต้องการสื่อ โดยใช้สี และเทคนิคลายเส้น ต่างๆ ที่สร้างความหมายทางอารมณ์เข้ามาประยุกต์

การดัดแปลงตัวบทต้นทางสู่ปลายทาง ที่เด่นชัดคือการดัดแปลงให้เกิดความหมายถึงความเป็นนักรบ นักสู้ และความแข็งแกร่ง เช่น สัญลักษณ์ไก่ฟ้าพญาลอ ของทีมสโมสรวอลเลย์บอลทรินรอดแบนด์ฯ ที่ดัดแปลงจากความงดงามของไก่ฟ้ามาเป็นปีศาจร้าย ภาพแมวสีสวาด ของทีมสโมสรวอลเลย์บอลนครราชสีมา ที่เดิมคือสัญลักษณ์ของการขอฝนขอ โชค แต่มาดัดแปลงให้ดูดุร้าย เป็นต้น

งานวิจัยชิ้นนี้ ได้สำรวจจินตนาการของผู้ส่งสารที่ต้องการสื่อสารผ่านตราสัญลักษณ์ของทีมสโมสรวอลเลย์บอลไทยแลนด์ลีก ซึ่งตราสัญลักษณ์ต่างๆ มีกระบวนการสร้างความหมายผ่านหลาย

องค์ประกอบต่างๆ เช่น ภาพ สี และลายเส้น โดยมีการวิเคราะห์ร่วมกับแนวคิดการสร้างภาพด้วยรหัสการ์ตูน สามารถสะท้อนและสื่อความหมายออกมาได้ดังต่อไปนี้

4) การตีความหมายของสัญลักษณ์ภาพ

Saussure (1974 อ้างถึงใน สมสุข หินวิมาน, 2535) แบ่งสัญลักษณ์ออกเป็นสองส่วนคือ ตัวหมาย (Signifier) กับตัวหมายถึง (Signified) ตัวหมายถึงสิ่งที่ปรากฏให้เป็นเครื่องหมาย เช่น เมื่อเราเขียนคำว่า “นิตยสาร” โดยมุ่งหมายถึงตัวนิตยสารจริง ตัวอักษรคำว่า “นิตยสาร” เป็นตัวหมาย ส่วนรูปเล่มของนิตยสารจริงๆ เป็นตัวหมายถึง กระบวนการนี้เรียกว่า กระบวนการสร้างความหมาย (Signification)

เมื่อวิเคราะห์ตราสัญลักษณ์ทั้ง 14 ชิ้น จะเห็นว่าในกระบวนการออกแบบ มีกระบวนการสร้างความหมายเกิดขึ้น โดยภาพสัญลักษณ์นั้นคือตัวหมาย ส่วนความหมายที่เกิดขึ้นจากภาพคือตัวหมายถึง และสามารถวิเคราะห์การสื่อความหมายของสัญลักษณ์ภาพได้ดังนี้

ความหมายที่แสดงอัตลักษณ์ของทีมด้านความแข็งแกร่ง มีการออกแบบที่เรียบง่าย โดยมีภาพหลัก ที่ใช้เป็นตัวแทนของตราสัญลักษณ์ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นรูปสัตว์ และมักจะสร้างสรรค์ออกมาให้ดูเป็นสัตว์ที่ดุร้าย โดยใช้เทคนิคด้านการออกแบบให้สัตว์ดูแข็งแกร่ง หรือน่ากลัว เหตุผลหนึ่ง เพราะเป็นสัญลักษณ์ของทีมกีฬา ที่เดิมพันด้วยการแข่งขัน ตราสัญลักษณ์ที่ดูแข็งแกร่ง ดุร้าย จะช่วยสร้างสัญลักษณ์และการสื่อสารด้านการเป็นนักสู้ของนักกีฬา

ทีมที่ได้ใช้สัตว์ที่เป็นสัญลักษณ์เพื่อสะท้อนอัตลักษณ์ด้านความแข็งแกร่งของทีม เช่น ทีมสโมสรวอลเลย์บอลนครราชสีมา ที่ใช้รูปหน้าแมวปีศาจ ทีมสโมสรวอลเลย์บอลบางกอกกล๊าส ที่ใช้รูปกระต่ายที่มีขนสีดำแดงสื่อถึงความร้ายกาจ ส่วนบางทีมที่ใช้สัตว์ที่เป็นสัญลักษณ์ของความดุร้ายอยู่แล้ว เช่น เสือ สัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอลมหาวิทยาลัยรังสิต นกอินทรี สัญลักษณ์ของทีมสโมสรวอลเลย์บอลแอร์ฟอร์ซฯ ที่ได้รับการยกย่องว่าเป็นเจ้าแห่งเวหา หรือ ไคโนเสาร์

สัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอลขอนแก่นฯ และไก่ชน สัญลักษณ์ของทีมสโมสรวอลเลย์บอล เอ็นเค ฟิตเนสฯ

ทั้งนี้ ยังมีการสร้างความหมายของตราสัญลักษณ์ที่สะท้อนความดีงามและความเป็นสิริมงคล โดยเชื่อว่าจะนำความโชคดีและความสำเร็จมาสู่ทีม โดยส่วนใหญ่เลือกใช้รูปสัตว์ในเทพนิยาย หรือตำนานต่างๆ มาใช้เป็นภาพหลักของตราสัญลักษณ์ ดังเช่น ทีมต่อไปนี้

ทีมสโมสรวอลเลย์บอลเกษตรศาสตร์ ที่เลือกใช้พญานาค ซึ่งถือเป็นสัตว์ตระกูลเทพ ที่คอยปกปักรักษา จึงเกิดความเชื่อการบูชาพญานาคตามหลักศาสนาพราหมณ์ฮินดูและศาสนาพุทธ ทีมสโมสรวอลเลย์บอลราชบุรี ที่เลือกใช้ภาพมังกร ที่เป็นสัตว์เทพเจ้าตามความเชื่อของจีน และทีมสโมสรวอลเลย์บอล ใดม่อนฟู้ดฯ ที่ได้ใช้สัญลักษณ์ม้าบิน หรือ ม้าเพกาซัส ตามนิยายกรีก ที่เป็นตัวแทนถึงคุณธรรม ความดี และความเก่งกาจ

ยังมีตราสัญลักษณ์บางทีม ที่สร้างสรรค์ด้วยกระบวนการสร้างความหมายที่สื่อความหมายในลักษณะเฉพาะของทีมนั้นๆ เช่น ทีมสโมสรวอลเลย์บอล ไทย-เดนมาร์ก ที่ใช้รูปวัวแดง ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของผู้สนับสนุนหลัก และสโมสรวอลเลย์บอลคิง กรุงเทพมหานคร ที่ใช้ลายของลูกวอลเลย์บอล เป็นสัญลักษณ์หลัก เพื่อสื่อว่าเป็นทีมกีฬาชนิดนี้ เป็นต้น

จากการอธิบายข้างต้น จะเห็นว่าตรงกับหลักการ “Metonymy” เป็นวิธีการถ่ายทอดความหมายโดยที่หยิบยกเอาส่วนเล็วเล็กๆ ส่วนหนึ่งของตัวสัญลักษณ์มาแทนความหมายของส่วนรวมทั้งหมด การถ่ายทอดความหมายจากสัญลักษณ์ที่เป็นส่วนย่อยให้แทนสัญลักษณ์ส่วนรวมทั้งหมดนั้น เกิดจากกระบวนการที่เรียกว่า Association (การเชื่อมโยงสัมพันธ์) ฉะนั้น เมื่อเห็นส่วนหนึ่ง (ส่วนย่อย) จึงพาให้คิดถึงอีกส่วนหนึ่ง (ส่วนรวม) ได้ ซึ่งการถ่ายทอดความหมายด้วยวิธี Metonymy นี้ เป็นสิ่งที่ผู้ส่งสารกระทำอยู่ตลอดเวลา ด้วยการเลือกส่วนย่อยที่สามารถเป็นตัวแทนที่ดีที่สุดของส่วนรวมทั้งหมดมาใช้เป็นสัญลักษณ์ที่ถ่ายทอดความหมาย

5) องค์ประกอบสี

สี คือส่วนสำคัญในการสื่อความหมายของตราสัญลักษณ์ ทีมสโมสรวอลเลย์บอลไทยแลนด์ลีกส่วนใหญ่เลือกใช้สีหลักที่เกี่ยวข้องกับองค์กร หรือผู้สนับสนุน เช่น สีประจำองค์กร หรือ สีประจำท้องถิ่น นอกจากนี้ ยังมีการใช้สีธรรมชาติของวัตถุดิบ และสีที่มีความหมายนามธรรมในลักษณะต่างๆ สอดคล้องกับ มาโนช กงกะนันท์ (2538) อธิบายว่า สี (Color) มีบทบาทที่สำคัญต่อการออกแบบตราสัญลักษณ์ สามารถให้ผลกระทบต่อจินตนาการและอารมณ์ ความคิด ความรู้สึกของมนุษย์

ทีมสโมสรวอลเลย์บอลส่วนใหญ่ ใช้สีหลักในภาพตราสัญลักษณ์ เป็นสีประจำองค์กร หรือท้องถิ่น รวมถึงผู้สนับสนุน เช่น ตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอลเกษตรศาสตร์และทีมสโมสรวอลเลย์บอลคิง กรุงเทพฯ ที่ใช้สีเขียวที่เป็นสีประจำมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์และเป็นสีประจำกรุงเทพมหานคร ตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอลราชบุรี ที่ใช้สีน้ำเงิน ซึ่งเป็นสีประจำจังหวัดราชบุรี สโมสรวอลเลย์บอลมหาวิทยาลัยรังสิตที่ใช้สีบานเย็น-ฟ้า ซึ่งเป็นสีประจำมหาวิทยาลัย และทีมสโมสรวอลเลย์บอลไคมันฟู๊ดฯ ที่ใช้สีแดง ทีมสโมสรวอลเลย์บอล เอ็นเค ฟิตเนสฯ ที่ใช้สีเหลือง เพราะเป็นสีประจำองค์กรเอกชนที่มาเป็นผู้สนับสนุนหลัก

ตราสัญลักษณ์บางชิ้นงานมีการใช้รูปตามที่เป็นจริงในธรรมชาติ และมีการใช้สีในภาพตราสัญลักษณ์นั้นตามจริง เช่น ตราสโมสรวอลเลย์บอลสุพรรณฯ ที่ใช้สีชมพูที่ตัวโลมาเพราะสื่อถึงโลมาสีชมพู ตราสโมสรวอลเลย์บอล เอ็นเค ฟิตเนสฯ ที่ใช้สีฟ้าที่เป็นสีของน้ำทะเลโดยสื่อถึงจังหวัดสมุทรสาคร ตราสโมสรวอลเลย์บอลศรีสะเกษ ที่ใช้สีเหลืองเป็นสีของดอกคำءวน และตราสโมสรวอลเลย์บอลแอร์ฟอร์ซฯ ที่ใช้สีน้ำเงินเป็นสีของท้องฟ้า และชุดของทหารอากาศ

สีที่สื่อความหมายในนามธรรม ตามหลักทฤษฎีสี สีต่างๆสามารถสื่อความหมายได้ เพราะสีสามารถรับรู้ได้ทางอารมณ์ การรับรู้ผ่านความรู้สึกและประสบการณ์ นั่นคือความหมายที่ออกมจากการศึกษาครั้งนี้ได้พิจารณาถึงสีที่นิยมนำมาใช้ในการออกแบบตราสัญลักษณ์ อารยะ ศรีกัลยาณบุตร (2541) สีสามารถสื่อความหมายออกมาทั้งด้านบวกและลบในเชิงนามธรรม เช่น ทีมสโมสร

วอลเลย์บอลบอลลีบรอดแบนด์ฯ ที่ใช้สีแดง กับสีน้ำเงิน ที่สื่อถึงความสมดุลระหว่างความร้อนกับความเย็น ดั่งน้ำกับไฟ ทีมสโมสรวอลเลย์บอลนครราชสีมา ที่ใช้สีแดงเพื่อสื่อความเป็นปีศาจ และทีมสโมสรวอลเลย์บอลขอนแก่นฯ ที่ใช้สีแดง ที่หมายถึงความร้อน แห้งแล้ง

6) องค์ประกอบเส้น

ตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอลไทยแลนด์ลีกนั้น มีการใช้โครงสร้างของรหัสภาพในการสื่อความหมายโดยมีองค์ประกอบการวาดการ์ตูนที่เป็นลายเส้น ซึ่งอาจมีความคล้ายคลึงความเป็นจริงหรือล้อเลียนก็ได้ ลายเส้นจึงเป็นองค์ประกอบหลักที่สำคัญของการออกแบบตราสัญลักษณ์ และแต่ละเส้นก็ให้อารมณ์และความหมายที่ต่างกันด้วย ดังต่อไปนี้

เส้นโค้ง เป็นส่วนประกอบที่เกิดขึ้นในภาพตราสัญลักษณ์ทุกทีม แต่ละทีมใช้ในปริมาณและให้ความสำคัญที่มากน้อยต่างกันไป วัตถุประสงค์ของการใช้เส้นโค้งคือ สื่อถึงการเคลื่อนไหว การพลิ้วไหว ความอ่อนช้อย ตัวอย่างตราสัญลักษณ์ของทีมสโมสรวอลเลย์บอลที่ปรากฏลายเส้นโค้งอย่างเด่นชัด เช่น ทีมสุพรรณฯ ทีมเกษตรศาสตร์ ทีมกิ่ง กรุงเทพฯ และทีมมหาวิทยาลัยรังสิต

เส้นวงกลม ที่เกิดจากเส้นโค้งยาวอย่างต่อเนื่อง บรรจบเป็นวงกลม เพื่อสื่อถึงการเป็นวัฏจักร การไม่มีจุดจบ ให้อารมณ์ถึง ความสมดุล ความต่อเนื่อง ซึ่งทีมสโมสรวอลเลย์บอลที่ใช้เส้นโค้งในตราสัญลักษณ์ที่เด่นชัด คือ ทีมไทย-เดนมาร์กฯ ทีมศรีสะเกษ ทีมแอร์ฟอร์ซฯ และทีมขอนแก่นฯ

เส้นหยัก เกิดจากเส้นตรงตัดกันที่ทำให้เกิดมุมแหลม หรือเส้นตรงที่ต่อกันไปแบบ สลับกัน เช่น เส้นซิกแซก หรือฟันปลา สื่อถึงความน่ากลัว ความแหลมคม ความไม่เรียบดู เส้นหยักปรากฏอยู่ในหลายตราสัญลักษณ์ของการศึกษาครั้งนี้ และมักปรากฏอยู่ในส่วนของอวัยวะของภาพสัตว์ในตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอล ที่เด่นชัด เช่น ทีมราชบุรี ทีมขอนแก่น ทีมเกษตรศาสตร์ ทีมแอร์ฟอร์ซฯ และทีมเอ็นเค ฟิตเนสฯ

ทั้งนี้ Randall (1981) อธิบายถึงลักษณะเด่นของเส้นการ์ตูน คือ การสามารถหักเหออกจากความจริง (Reality) ความเป็นจริงในที่นี้ คือ การสร้างภาพที่เห็นจากประสบการณ์จริงให้ออกมาในลักษณะของการเลียนแบบ ซึ่งมีรายละเอียดของภาพน้อยลง จะเห็นได้ว่าในตราสัญลักษณ์ที่มีรูปสัตว์ จะมีการแสดงออกทางอารมณ์ ด้วยเทคนิคการใช้ลายเส้น

ประสพโชค นวพันธุ์พิพัฒน์ (2540) อธิบายว่า การแสดงอารมณ์ผ่านสีและรูปร่างของการ์ตูน ในโลกของการ์ตูนใบหน้าของคุณจะถูกลดทอนรายละเอียดขององค์ประกอบทางสีที่ซับซ้อนลงเหลือเพียงโครงทรงกลมและเฉพาะส่วนที่สำคัญที่ต้องใช้ในการแสดงอารมณ์บนใบหน้า คือ คิ้ว ตาและปาก และตำแหน่งต่างๆ ของตาและปากตลอดจนคิ้ว จะแสดงองค์ประกอบของใบหน้าในการสร้างสรรค์เกี่ยวกับอายุ ความสุข ความเศร้า ความโกรธ แปลกใจ ความกลัว ความน่ารังเกียจ และอื่นๆ

5.3 ข้อเสนอแนะสำหรับนักวิจัยในอนาคต

สำหรับผู้ที่สนใจทำการศึกษาวิจัยในแนวคิดสัมพันธภาพที่ปรากฏในงานสื่อสารมวลชน ผู้สนใจควรพิจารณาสื่อแขนงอื่นๆ ที่เต็มไปด้วยแนวคิดสัมพันธภาพ และเกี่ยวเนื่องกับแนวคิดเชิงสัญลักษณ์ เช่น โปสเตอร์ โฆษณา ภาพยนตร์ ละคร ที่นำกลับมาทำใหม่ รวมไปถึงสื่อที่เกิดขึ้นตามโซเชียลมีเดียมากมาย เช่น สื่อโฆษณาบนเฟสบุ๊ก ยูทูบ อินสตาแกรม ตลอดจนแอปพลิเคชันต่างๆ เพื่อให้เข้ากับยุคสมัย และจะได้วิเคราะห์ว่าผู้สร้างสรรค์ได้นำจุดเด่นของเรื่องนั้นกลับมาสร้างสรรค์ใหม่ หรือได้มีการขยายความ ตัดทอน คัดแปลง สิ่งใดบ้างให้เข้ากับยุคสมัยที่เปลี่ยนไป ยกตัวอย่าง เช่น การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับสัญลักษณ์ที่ใช้ในสื่อออนไลน์ หรือการศึกษาสัมพันธภาพและการสื่อความหมายของสัญลักษณ์ในโฆษณาทางยูทูบ หรือการวิจัยสัมพันธภาพและการสื่อความหมายของผู้ใช้แอปพลิเคชัน TIK TOK ว่าไปสัมพันธ์กับสื่อประเภทใด เป็นต้น

5.4 ข้อเสนอแนะสำหรับนักวิชาชีพ

แนวคิดเรื่องสัมพันธบท ไม่มีกฎเกณฑ์ตายตัวในเรื่องของความถูกต้อง ขึ้นอยู่กับกรอบความคิด ความทรงจำของผู้รับสารต่อตัวบทต้นทาง ที่ถูกนำมาขยาย ตัดทอน หรือตัดแปลงมาสู่ตัวบทปลายทาง รวมไปถึงประสบการณ์ร่วมต่างๆ ที่ผู้รับสารได้รับมา ทั้งนี้การสื่อสารระหว่างผู้ส่งสารกับผู้รับสารจะมีประสิทธิภาพสูงสุด นอกจากจะขึ้นอยู่กับปัจจัยตัวผู้รับสารในเรื่องของกรอบความคิด ความทรงจำแล้ว ยังเกี่ยวข้องกับปัจจัยของผู้ส่งสารด้วย ทว่าผู้ส่งสารที่มีประสบการณ์ร่วมและกรอบความคิด ความทรงจำในเรื่องต่างๆ เช่นเดียวกับผู้รับสาร และมาถ่ายทอดผ่านสื่อถึงผู้รับสารได้เข้าใจตรงกัน ก็จะทำให้การสื่อสารเกิดประสิทธิภาพและบรรลุวัตถุประสงค์ ซึ่งนอกจากงานการสื่อสารด้านการโฆษณาประชาสัมพันธ์เชิงธุรกิจแล้ว ผู้วิจัยขอเสนอให้ผู้สื่อสาร องค์กรต่างๆ หรือสถาบัน นำแนวคิดเรื่องสัมพันธบทและสัญศาสตร์ สร้างสรรค์สื่อเพื่อโน้มน้าวในเรื่องของคุณธรรมในสังคม หรือจรรยาบรรณของวิชาชีพต่างๆ หรือการรณรงค์ต่อต้านการทุจริต ภาวะสงคราม หรือสารเสพติด รวมไปถึงการแนะนำให้ความรู้เรื่องเทคโนโลยีใหม่ๆ และการให้ตระหนักรู้ถึงความห่วงใยโลกและสิ่งแวดล้อม เป็นต้น เช่น การออกแบบตราสัญลักษณ์เพื่อสื่อความหมายของกลุ่มเพศทางเลือกโดยใช้สีรุ้งเป็นสื่อ เพื่อรณรงค์ไม่ให้เกิดการเหยียดเพศ หรือการรณรงค์ให้ยุติภาวะสงครามในซีเรีย โดยใช้ตราสัญลักษณ์หนึ่งเป็นสื่อกลาง เช่น รูปนกพิราบหุ้ม โลโก้ที่เป็นลายธงชาติประเทศซีเรีย เป็นต้น

5.5 ข้อเสนอแนะสำหรับการออกแบบตราสัญลักษณ์องค์กรกีฬา

จากการศึกษาครั้งนี้จะเห็นได้ว่า ตราสัญลักษณ์ของทีมสโมสรวอลเลย์บอลวอลเลย์บอลไทยแลนด์ลีก ซึ่งเป็นลีกอาชีพสูงสุดของประเทศไทย แต่ทีมส่วนใหญ่มักใช้ตราสัญลักษณ์ที่สะท้อนเอกลักษณ์ในถิ่นฐานของตน ซึ่งข้อดีคือเป็นที่รู้จัก และเข้าถึงง่ายสำหรับกลุ่มเล็กๆ แต่ผู้วิจัยอยากเสนอว่า สำหรับการสร้างสรรค์ตราสัญลักษณ์ทีมองค์กรกีฬาต่างๆ ควรมีการออกแบบให้ดูเป็นสากลยิ่งขึ้น โดยใช้เทคนิคการออกแบบให้ดูเรียบหรู ตัดทอนรายละเอียดออกไปบ้าง โดยการลดทอนลายเส้น ให้เหลือเป็นเพียงเค้าโครงแต่เข้าใจง่าย อาจจะใช้เทคนิคของทฤษฎีเกสตัลท์เข้ามาช่วยในเรื่องของมุมมองภาพ ส่วนการใช้สีแนะนำให้ใช้สีโทนเดียวที่ดูกลมกลืนกันไป ก็จะทำให้

ได้ภาพตราสัญลักษณ์ที่ดูสากล ทันสมัย เข้ากับยุคสมัยในปัจจุบัน สมมติเช่น การออกแบบภาพตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรฟุตบอลไทยพรีเมียร์ลีกของทีม โคม เอฟซี ซึ่งเป็นทีมของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เราสามารถออกแบบโดยเน้นตัวอักษรพยัญชนะตัวดี (D) และสร้างลายเส้นให้มองเป็นรูป โคม ได้ และใช้สีโทนเหลืองไล่ระดับสี ตัดขอบบางจุดด้วยสีแดง และเพิ่มเทคนิคการออกแบบให้ดูทันสมัย เป็นต้น

บรรณานุกรม

- กาญจนา แก้วเทพ. (2542). *การวิเคราะห์สื่อแนวคิดและเทคนิค* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: เอ็ดดิสันเพรส โพรดักส์.
- กาญจนา แก้วเทพ. (2552). สัมพันธบท (Intertextuality): เหล้าเก่าในขวดใหม่ในสื่อสารศึกษา. *วารสารนิเทศศาสตร์*, 27(2), 1-27.
- กมลวรรณ พรหมพิทักษ์. (2545). *การใช้สัญลักษณ์และรหัสในการสื่อความหมาย ของบริการข้อความสั้นจากโทรศัพท์เคลื่อนที่* (Unpublished Master's thesis). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กรุงเทพฯ.
- โกสุม สายใจ, และบำรุง อิศรกุล. (2540). *การออกแบบนิเทศศิลป์ 2*. กรุงเทพฯ: สถาบันราชภัฏสวนดุสิต.
- จันทน์ เจริญศรี. (2545). *โพสต์โมเดิร์นกับสังคมวิทยา*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วิภาษา.
- ชลดา เรืองรัถย์ลิขิต. (2555). *นิราศสุพรรณ : ความสามารถและความคิดสร้างสรรค์ของสุนทรภู่ในการแต่งโคลงสี่สุภาพ*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เดชา ศิริภัทร. (2548). *ลำควน : สัญลักษณ์แห่งไม้ไผ่สีสุก*. สืบค้นจาก <https://www.doctor.or.th>
- ไทรรงค์ ปิมปา. (2559). *ตำนานแห่งน้ำ (ประเพณีแห่งนางแมว อ่อนวอนขอฝน)*. สืบค้นจาก <http://202.129.59.73/nana/legend/cat/cat.htm>
- ทองเจือ เขียดทอง. (2542). *การออกแบบตราสัญลักษณ์*. กรุงเทพฯ: สุขภาพใจ.
- นพพร ประชาณุกุล. (2543). สัมพันธบท (Intertextuality). *สารคดี*, 16(182), 175-177.
- ประสพโชค นวพันธุ์พัฒน์. (2540). *การใช้รหัสที่ปรากฏในงานของนักเขียนการ์ตูนไทย* (Unpublished Master's thesis). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- ประยูร ทิศนาคะ. (2513). *สมเด็จพระนเรศวร ฉบับออกอากาศ*. พระนคร: หอสมุดกลาง.
- ปิ่น บุตรี. (2559). *เกาะกระแสนครดั่งนาคีกับที่เกี่ยวกับพญานาค*. สืบค้นจาก <https://mgronline.com/travel/detail>
- มาโนช กงกะนั้นนท์. (2538). *ศิลปะการออกแบบ*. กรุงเทพฯ: บริษัทโรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช จำกัด.
- มนตรี บุญสัตย์. (2554). *สัมพันธบทในภาพถ่ายแฟชั่นนิตยสารบางกอกโพสต์ เดอะแมกกาซีน* (Unpublished Master's thesis). มหาวิทยาลัยรังสิต, ปทุมธานี.
- มณฑิร สุภโรจน์. (2541). *การวิเคราะห์การใช้การ์ตูนสื่อความหมายเพื่อการรณรงค์โรคเอดส์* (พ.ศ.2535-2539) (Unpublished Master's thesis). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. (2561). *รูปตราสัญลักษณ์ประจำมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์*. สืบค้นจาก <http://www.ku.ac.th>
- มหาวิทยาลัยรังสิต. (2560). *รูปตัวอย่างสัตว์สัญลักษณ์ประจำมหาวิทยาลัยรังสิต*. สืบค้นจาก http://library.rsu.ac.th/archives/rsudata_sign.html
- มหาวิทยาลัยรามคำแหงสำนักหอสมุดกลาง. (2549). *รูปแสดงตัวอย่างภาพร่างไดโนเสาร์ ภูเวียงโกซอรัส สิรินครเน*. สืบค้นจาก www.lib.ru.ac.th/journal/sirindhornae.html
- ราม วัชรประดิษฐ์. (2560). *พญานาค ความเชื่ออันเป็นอมตะ*. สืบค้นจาก <https://www.khaosod.co.th>
- เลอสรณ์ วศิโนภาส. (2558, 26 สิงหาคม). *รูปแสดงตัวอย่างไก่ฟ้าพญาลอ*. *MGR Online*. สืบค้นจาก <https://mgronline.com/science/detail/9580000096002>
- วิไลพร ศาคริก. (2545). *การสื่อความหมายและการรับรู้เอกลักษณ์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวของชุมชนหัวหิน* (Unpublished Master's thesis). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- วิเลิศ ภูริวัชร. (2555). *Alternative Marketing การตลาดทางเลือกใหม่*. สืบค้นจาก <http://library.acc.chula.ac.th/PageController.php?page=FindInformation/ArticleACC/2554/Wilert/BangkokBiznews/B1809111>
- วิรุณ ตั้งเจริญ. (2531). *ออกแบบกราฟิก*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วิมลอารต์.
- วิระวัฒน์ ทองทั่ว. (2554). *การศึกษาลักษณะภาพบ่งชี้ภูมิศาสตร์ทางทะเลของแหล่งท่องเที่ยวทะเลอันดามัน* (Unpublished Master's thesis). มหาวิทยาลัยรังสิต, ปทุมธานี.
- ศิริพร พงษ์ปัญญา. (2560). *รูปแสดงตัวอย่างดอกไม้ควน*. สืบค้นจาก https://oer.learn.in.th/search_detail/result/58168
- ศิริพร วุฒิกุล. (2549). *กลยุทธ์การสื่อสารอัตลักษณ์ของชาติในโครงการรณรงค์การท่องเที่ยวของประเทศไทยและประเทศมาเลเซีย* (Unpublished Master's thesis). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- ศิลป์ พีระศรี. (2487) *ทฤษฎีแห่งองค์ประกอบ*. กรุงเทพฯ: กรมศิลปากร.
- สมสุข หินวิมาน. (2535). *แนวทางการวิเคราะห์ความหมายและอุดมการณ์ในงานสื่อสารมวลชน* (Unpublished Master's thesis). มหาวิทยาลัยรังสิต, ปทุมธานี.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- ศุดาวรรณ เตชะวิบูลย์วงศ์. (2543). *กระบวนการสื่อสารเชิงสัญลักษณ์ผ่านสื่อมวลชนในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวหลังสมัยใหม่ในโครงการ Amazing Thailand* (Unpublished Master's thesis). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- สุทธิ ชาติประเสริฐ. (2557). *รหัสภาพและประสิทธิภาพทางการสื่อสารระหว่างบุคคลของภาพ* (Unpublished Master's thesis). มหาวิทยาลัยรังสิต, ปทุมธานี.
- สมิตรา ศรีวิบูลย์. (2547). *การออกแบบอัตลักษณ์. นนทบุรี: Core Function.*
- องค์การส่งเสริมกิจการโคนมแห่งประเทศไทย. (2561). *รูปแสดงตัวอย่างตราสัญลักษณ์ขององค์การส่งเสริมกิจการโคนมแห่งประเทศไทย. สืบค้นจาก <http://www.dpo.go.th>*
- อารยะ ศรีกัลยาณบุตร. (2541). *การออกแบบตราสัญลักษณ์. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.*
- Auken, B. V. (2002). *The Brand Checklist*. London: Kogan Page.
- Aaker, D. A. (1991). *Managing Brand Equity: Capitalizing on the Value of a Brand Name*. New York, NY: The Free Press.
- Barthes, R. (1999). *Image Music Text*. New York: Hill and Wang.
- Christoph. (2014). *รูปแสดงตัวอย่างนกอินทรีหัวขาว*. Retrieved From <https://pixabay.com/en/bald-eagles-bald-eagle-bird-of-prey-341898/>
- Facebook บ้านบุชาพญานาคราช งานปั้นองค์พญานาค. (2017). *รูปแสดงตัวอย่างพญานาค*. Retrieved from <https://web.facebook.com/บ้านบุชาพญานาคราช-งานปั้นองค์พญานาค-1641854376144865>
- Facebook โรงงานเจริญดินไทย. (2018). *รูปแสดงตัวอย่าง โถ่งและลวดลายมังกร*. Retrieved from <https://www.facebook.com/cdt.pottery>
- Facebook สโมสรไทยเดนมาร์ก หอนงเรือ. (2018). *ตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอล ไทย-เดนมาร์ก หอนงเรือ*. Retrieved from <https://www.facebook.com/สโมสรไทยเดนมาร์ก-หอนงเรือ-869432836409127/>
- Facebook สโมสรวอลเลย์บอลนครราชสีมา เดอะมอลล์ วิชี - Cat Devil. (2017). *ตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอลนครราชสีมา*. Retrieved from <https://www.facebook.com/NakhonRatchasimaVolleyballClub/>
- Facebook สโมสรวอลเลย์บอลศรีสะเกษ วิชี. (2017). *ตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอล ศรีสะเกษ*. Retrieved from <https://www.facebook.com/fcSisaketvc/>

บรรณานุกรม (ต่อ)

- Facebook สโมสรวอลเลย์บอล 3BB นครนนท์. (2017). *ตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอล
ทรีบรอดแบนด์ นครนนท์*. Retrieved from [https://www.facebook.com/
nakornmont3BBVC/](https://www.facebook.com/nakornmont3BBVC/)
- Facebook Air Force Volleyball Club. (2018). *ตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอลแอร์ฟอร์ซ วีซี*.
Retrieved from <https://www.facebook.com/AirForceVC/>
- Facebook BGVC-bangkok glass VC. (2017). *ตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอลบางกอกกล๊าส*.
Retrieved from <https://www.facebook.com/Bangkokglassvolleyballclub/>
- Facebook grandsport1961 (2017). *รูปแสดงตัวอย่างลายวอลเลย์บอล*.
Retrieved From <https://www.facebook.com/grandsport1961>
- Facebook Kasetsart VC. (2017). *ตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอลเกษตรศาสตร์*.
Retrieved from <https://www.facebook.com/Kasetsart-VC-247314925478930/>
- Facebook King-Bangkok VC. (2018). *ตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอลคิง กรุงเทพมหานคร*.
Retrieved from <https://www.facebook.com/King-Bangkok-VC-212605995560451/>
- Facebook Khonkaen Star VC - ขอนแก่นสตาร์ วอลเลย์บอลคลับ. (2017). *ตราสัญลักษณ์ทีมสโมสร
วอลเลย์บอลขอนแก่นสตาร์วอลเลย์บอลคลับ*. Retrieved from [https://www.facebook.com
/khonkaenstarVC/](https://www.facebook.com/khonkaenstarVC/)
- Facebook Mythologyตำนาน-ปกรณัม-ปรัมปรา. (2018). *รูปแสดงตัวอย่างม้าเพกาซัส*.
Retrieved from https://web.facebook.com/Mythology1548/?_rdc=1&_rdr
- Facebook NK Fitness Samutsakhon. (2018). *ตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอลเอ็นเคฟิตเนส
สมุทรสาคร*. Retrieved from [https://www.facebook.com/ NKFITNESS.
SAMUTSAKHON/](https://www.facebook.com/NKFITNESS.SAMUTSAKHON/)
- Facebook Phitsanulok VC. (2018). *ตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอลไคมอนต์ฟู้ด
ราชมงคลล้านนา พิษณุโลก*. Retrieved from [https://www.facebook.com/
volleyball.phitsanulok/](https://www.facebook.com/volleyball.phitsanulok/)
- Facebook RSU VC Fanpage. (2017). *ตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอลมหาวิทยาลัยรังสิต*.
Retrieved from <https://www.facebook.com/RSUVC>

บรรณานุกรม (ต่อ)

- Facebook Ratchaburi Volleyball Club. (2018). *ตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอลราชบุรี*. Retrieved from [https://www.facebook.com/Ratchaburi-Volleyball-Club - 719423581520347/](https://www.facebook.com/Ratchaburi-Volleyball-Club-719423581520347/)
- Facebook Supreme VC - สโมสรวอลเลย์บอลสุพรีม ชลบุรี-อี.เทค. (2017). *ตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรวอลเลย์บอลสุพรีม-ชลบุรี อี.เทค*. Retrieved from <https://www.facebook.com/SupremeVolleyballClub/>
- Fisk, J. (1982). *Introduction to communication Studies*. London: Muthuen.
- Gerbner, George. (1989). *International encyclopedia of advertisement*. New York: Oxford University Press.
- Jobling, P. (1978). *Fashion spreads word and image in fashion photograph since 1980*. Oxford: Biddles.
- Lambert, B. (2016). *รูปแสดงตัวอย่างสัญลักษณ์โบราณกระต่ายป่า 3 ตัว (The Three Hares)*. Retrieved from <https://www.feelguide.com/2016/04/06/new-book-explores-the-meaning-of-the-three-hares-one-of-human-historys-most-mysterious-symbols>
- McQuail, D. (2000). *McQuail's Mass Communication Theory*. London: Sage Publication.
- Painaidii. (2011). *รูปแสดงตัวอย่างรูปปั้นไก่ชนที่ศาลสมเด็จพระนเรศวรฯ*. Retrieved From <http://www.painaidii.com/business/135866/photo/11/lang/th/#photo>
- Randall, P. H. (1981). *The Cartoon: Communication to the Quick. Beverly Hills*. CA: Sage Publications.
- Sunisa Narasri. (2014). *รูปแสดงตัวอย่างพันธ์แมวสีสวาด [Web log message]*. Retrieved from <http://catstory90.blogspot.com>
- Unchareerat Pupaniad. (2014, September 2). *รูปแสดงตัวอย่างโลมาสีชมพู ที่อ่าวขนอม. [Web log message]*. Retrieved from <http://kanyarat24.blogspot.com>

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	รักษาดิ สงวนชม
วัน เดือน ปีเกิด	16 มิถุนายน 2533
สถานที่เกิด	จังหวัดชลบุรี ประเทศไทย
ประวัติการศึกษา	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ปริญญาวารสารศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาวิทยุโทรทัศน์, 2555 มหาวิทยาลัยรังสิต ปริญญาโทเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต, 2561
ที่อยู่ปัจจุบัน	407/114 ตำบลหนองขาม อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี
สถานที่ทำงาน	สำนักงานบริหารทรัพย์สินและกีฬา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต
ตำแหน่งปัจจุบัน	เจ้าหน้าที่พัฒนาธุรกิจกีฬา

